

# Raport preliminar al studiului privind sectorul laptelui și al produselor lactate



mai 2026

## Cuprins

1. Sinteza principalelor rezultate.....	3
1.1. Rezultate relevante și recomandări propuse .....	3
1.2. Obiectivele studiului și cadrul metodologic.....	7
2. Sectorul laptelui .....	9
2.1. Importanța sectorului laptelui și produselor lactate în economia agroalimentară românească.9	
2.2. Cadrul juridic aplicabil în sectorul laptelui și al produselor lactate la nivelul Uniunii Europene și României .....	10
3. Lanțul de comercializare a laptelui și produselor lactate.....	20
3.1. Etapele lanțului valoric.....	20
3.2. Principalele categorii de întreprinderi active în sector .....	23
4. Producția primară de lapte .....	33
4.1. Evoluția pieței europene a laptelui crud de vacă .....	33
4.1.1. Distribuția efectivelor de vaci și structura fermelor.....	33
4.1.2. Evoluția producției de lapte crud .....	37
4.2. Evoluția pieței naționale a laptelui crud de vacă .....	43
4.2.1. Distribuția efectivelor de vaci și structura fermelor.....	43
4.2.2. Evoluția producției de lapte crud de vacă .....	45
4.2.3. Colectarea laptelui .....	49
4.2.4. Achiziția de lapte crud de la furnizori externi .....	52
4.3. Prețul laptelui crud de vacă.....	57
4.3.1. Analize la nivel european .....	57
4.3.2. Analize la nivel național .....	59
4.4. Aspecte semnalate de furnizorii de lapte crud .....	67
5. Procesarea laptelui.....	71
5.1. Evoluții privind principalele categorii de produse lactate .....	71
5.1.1. Producția și schimburile intra și extra comunitare de lapte și produse lactate .....	71
5.1.2. Descrierea pieței de producție și comercializare a laptelui de consum.....	74
5.1.3. Descrierea pieței de producție și comercializare a brânzeturilor.....	77
5.1.4. Descrierea pieței de producție și comercializare pentru acidofile.....	81
5.1.5. Descrierea pieței de producție și comercializare pentru smântână .....	84
5.1.6. Descrierea pieței de producție și comercializare a untului .....	87
5.1.7. Considerații privind piața producerii și comercializării de lapte și produse lactate la nivel național, comparativ cu alte State Membre .....	91
5.2. Procesatorii de lapte .....	94
5.2.1. Structura sectorului de procesare a laptelui .....	94

5.2.2. Istoricul și evoluția procesatorilor de lapte.....	98
5.2.3. Profilul operațional, produse cheie și amprenta geografică .....	99
5.2.4. Bariere la intrarea și la ieșirea de pe piața laptelui și produselor lactate .....	103
5.2.5. Statistici descriptive pentru capacitatea de procesare a laptelui crud de vacă .....	113
5.2.6. Alegerea furnizorilor de lapte .....	114
5.2.8. Procesul de distribuție și criteriile de selecție a distribuitorilor și principalii distribuitori	122
5.2.7. Negocierea contractelor și politicile de discount .....	123
6. Impact concentrării economice în sectorul laptelui.....	126
6.1. Impact concentrării economice asupra fermierilor .....	126
6.1.1. Impactul asupra modificărilor structurale.....	127
6.1.2. Impactul asupra prețului de achiziție al laptelui crud .....	128
6.2. Impact concentrării economice asupra procesatorilor .....	131
6.2.1. Impactul asupra modificărilor structurale.....	132
6.2.2. Impactul asupra prețului de vânzare la produsele lactate .....	138
7. Evoluția prețurilor pe lanțul de aprovizionare .....	140
7.1. Evoluția prețului laptelui crud la poarta fermei (achiziție materie primă) .....	147
7.1.1. Analiza comparativă a prețului mediu de achiziție a laptelui crud din România și din afara României (2014–2024).....	147
7.1.2. Analiza dispersiei prețurilor de achiziție ale laptelui crud între procesatori (2014–2024) 150	
7.2. Dinamica prețurilor de achiziție în rețelele de retail .....	153
(Procesator → Retailer) .....	153
7.3. Dinamica prețurilor de retail pentru consumatorul final .....	157
(Retailer → Consumator) .....	157
8. Principalele concluzii și recomandări .....	164
8.1. Producția primară de lapte în context european și național .....	164
8.2. Evoluția prețului laptelui crud de vacă în context european și național.....	164
8.3. Procesarea laptelui în context european și național.....	165
8.4. Dinamica și cauzele achizițiilor intracomunitare.....	165
8.5. Evoluția prețului pe lanțul de aprovizionare .....	166
8.6. Impact concentrării economice în sectorul laptelui și produselor lactate.....	167
8.7. Rezultatele examinării contractelor dintre procesatori și retaileri prin prisma Legii nr. 81/2022 .....	168
8.8. Recomandări .....	168

## 1. Sinteza principalelor rezultate

Această secțiune introductivă oferă o perspectivă concentrată asupra celor mai relevante rezultate desprinse din obiectivele studiului, punând accent atât pe acele constatări care fundamentează necesitatea unor intervenții punctuale, cât și pe segmentele care confirmă o funcționare concurențială normală.

### 1.1. Rezultate relevante și recomandări propuse

#### 1.1.1. Concluzii privind sectorul producției primare a laptelui

Agricultura rămâne un sector vital pentru economia României, deși contribuția sa la PIB a înregistrat o ușoară scădere, de la 4,2% în 2023 la o valoare estimată de aproximativ 3,3% în 2024, pe fondul condițiilor climatice dificile. În ciuda faptului că România deține una dintre cele mai vaste suprafețe agricole din Uniunea Europeană, sectorul continuă să fie marcat de provocări structurale majore, precum **fragmentarea excesivă a terenurilor** și o **vulnerabilitate ridicată în fața fenomenelor meteorologice nefavorabile**.

Sectorul românesc al laptelui este marcat de o **asimetrie structurală majoră**, ocupând locul 10 în UE la producția de lapte crud, dar doar locul 17 la colectare industrială, din cauza unei **fragmentări excesive** (75% din ferme au sub 5 capete de vaci de lapte) care menține două treimi din producția totală de lapte crud în afara circuitului formal. Această realitate este dublată de cel mai scăzut randament per animal din Uniune, generând **costuri unitare ridicate și o putere de negociere scăzută a fermierilor**.

Această conjunctură determină o **necesitate dublă de aprovizionare din surse externe**, merită să acopere atât deficitul de materie primă din circuitul industrial, cât și cererea diversificată de produse finite, generând un **deficit comercial în sectorul lactatelor** estimat la aproximativ 700 milioane EUR în anul 2025, după un maxim de 800 milioane EUR în 2024. **Rigiditatea ofertei, sezonalitatea pronunțată și declinul de 10% al efectivilor de animale** reduc capacitatea sectorului de a exercita o concurență reală în fața variațiilor de preț de pe piețele regionale de referință.

#### Recomandări propuse

Se recomandă evaluarea oportunității implementării unui pachet de măsuri destinat protecției micilor fermieri, care să **cuprindă scheme de sprijin pentru consolidarea puterii de negociere, facilități de creditare subvenționate pentru gestionarea sezonality și prime de integrare în circuitul industrial formal**.

### 1.1.2. Concluzii privind achizițiile intracomunitare

Analiza datelor privind schimburile intracomunitare și a mecanismelor de aprovizionare ale procesatorilor evidențiază o tendință de creștere a achizițiilor intracomunitare de lapte crud, determinată în primul rând de **necesitatea de a compensa deficitul de colectare internă**, marcat de o scădere de peste 10% a cantității de lapte colectate în perioada ianuarie 2025 – ianuarie 2026. În acest context, achizițiile externe devin o măsură obligatorie pentru securizarea gradului de încărcare a capacităților de producție și pentru onorarea contractelor comerciale preexistente cu retail-ul, furnizorii intracomunitari oferind **predictibilitatea și stabilitatea unor volume mari, standardizate și garantate** pe perioade îndelungate, element esențial pentru planificarea industrială.

Un alt factor determinant este **eficiența superioară raportată la unitatea de substanță uscată**. Diferența de randament industrial reprezintă principalul motor economic al importurilor, deoarece materia primă din surse externe prezintă parametri nutriționali superiori și constanți, în timp ce laptele autohton manifestă variații sezoniere mari și niveluri inferioare de proteină și grăsime, fapt ce amplifică ecartul de cost real în defavoarea producției locale.

Achizițiile intracomunitare funcționează, de asemenea, ca un **mecanism de ajustare la sezonalitya producției interne**, reușind să echilibreze fluxul de aprovizionare în perioadele de iarnă, când oferta națională înregistrează scăderi drastice care nu pot acoperi cererea liniară de consum din supermarketuri. Această orientare către surse externe este accentuată de **rigiditatea costurilor și presiunea competitivă** exercitată de produsele finite importate, procesatorii având o capacitate limitată de a absorbi ineficiențele laptelui crud autohton fără a-și periclita propria viabilitate economică.

La baza acestei dinamici stau și **avantajele structurale ale piețelor vecine**, unde fermele prezintă un grad ridicat de tehnologizare și efective numeroase de vaci de lapte, facilitând randamente ridicate și o logistică de colectare mult mai eficientă față de segmentul primar din România, care rămâne marcat de fragmentare.

Pe fondul celor prezentate, **creșterea volumului achizițiilor externe** nu reprezintă consecința unei strategii comerciale izolate, ci rezultatul unei **necesități de optimizare a randamentelor industriale și de securizare a volumelor** într-un context în care **oferta internă este neoptimă din punct de vedere nutrițional și cantitativ**.

#### Recomandări propuse

Recomandările formulate pentru remedierea disfuncționalităților identificate în sectorul producției primare a laptelui sunt de natură să asigure atenuarea cauzelor care generează achiziții de lapte și produse lactate din surse externe, în detrimentul fermierilor români.

### 1.1.3. Impactul operațiunilor de concentrare economică din sectorul laptelui

#### A. Impactul asupra fermierilor

Analiza de eveniment demonstrează că **tranzacțiile de concentrare economică nu generează o modificare imediată și sistematică a prețului laptelui crud**, anumite efecte apărând doar pe termen lung, în funcție de strategiile de aprovizionare.

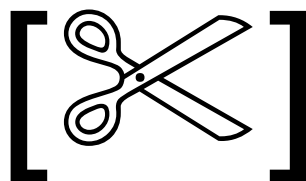
Structura actuală a pieței plasează **micii furnizori într-o poziție de negociere asimetrică, caracterizată prin raporturi contractuale rigide**. Această stare de fapt se traduce prin impunerea unor clauze stricte privind volumele livrate și prin aplicarea unor mecanisme de tip bonus-malus (penalități) care nu țin cont de variabilitatea biologică inerentă producției de lapte crud, limitând astfel flexibilitatea operațională a exploatațiilor de mici dimensiuni.

Această situație generează o **dependență structurală critică**, fermierii fiind expuși operațiunilor de concentrare, dar și deciziilor unilaterale ale grupurilor industriale, inclusiv riscului de denunțare a contractelor fără preaviz în contextul integrării operaționale pe verticală a procesatorilor.

#### B. Impactul asupra procesatorilor

Sectorul procesării prezintă un grad ridicat de concentrare, primii cinci jucători cumulând peste 53% din piață, în perioada de referință. Această configurație indică o **pieță consolidată**, în care actorii majori dețin o prezență semnificativă, tendința de integrare fiind în continuă creștere.

Achizițiile succesive realizate de grupul Lactalis au reprezentat principalul vector de reconfigurare, generând un salt al indicelui HHI de 160 de puncte (peste pragul prudential) și o orientare strategică spre specializare (lapte de consum și brânzeturi). Deși cotele de piață au rămas stabile post-fuziuni datorită fidelității consumatorilor față de brandurile consacrate, integrarea a condus la o eficiență sporită a activelor și la o capacitate superioară de control al fluxurilor de materie primă.



#### 1.1.4. Evoluția prețurilor pe lanțul de aprovizionare

Analiza evoluției evidențiază faptul că **prețul laptelui crud a crescut cu 71%** în perioada 2018–2024, fapt ce confirmă că **segmentul producției primare a reprezentat motorul principal al scumpirilor** pe lanțul de aprovizionare, fiind **veriga cea mai expusă la creșterea costurilor cu furajele, energia și combustibilii**.

S-a putut constata faptul că, deși prețul la raft pentru eșantionul analizat a înregistrat o creștere de 56%, situându-se într-o corelație strânsă cu rata inflației generale de 55,3%, **dinamica valorilor nominale scoate la iveală un efect de multiplicare disproporționat**, demonstrând că fiecare creștere de un leu la poarta fermei s-a tradus printr-o majorare de **2,5 lei a prețului final plătit de consumator**.

Ritmul inflației la poarta fabricii (IPPI) de 53%, în perioada 2018 – 2024, a fost depășit de creșterea prețului mediu de vânzare al laptelui de consum, acesta atingând nivelul de 59%, ceea ce indică o putere de negociere consolidată în raport cu furnizorii de materie primă.

Se constată că ponderea costului materiei prime în prețul la raft a scăzut la 34% în anul 2024, în timp ce **diferența nominală reținută de segmentul de retail a atins un maxim de 2,4 lei pe litru**, semnalând faptul că lanțurile de retail modern incluse în analiză au reușit să păstreze o parte tot mai mare din valoarea produsului, beneficiind de faptul că laptele este un aliment de bază pe care consumatorii continuă să îl cumpere chiar și atunci când prețurile cresc.

#### Recomandări propuse

Autoritatea de Concurență recomandă Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale **evaluarea oportunității optimizării funcționării Observatorului Laptelui**. Această inițiativă vizează utilizarea unor instrumente tehnice de monitorizare, precum un **factor de multiplicare a valorii** sau un **indice de transmisie a prețului**, pentru a urmări distribuția valorii de la producător până la consumatorul final.

## 1.2. Obiectivele studiului și cadrul metodologic

Prezentul studiu are ca obiectiv general analiza structurii, funcționării și evoluției sectorului laptelui și al produselor lactate din România, cu accent pe identificarea factorilor care influențează mediul concurențial și mecanismele de formare a prețurilor pe întregul lanț de aprovizionare. Echipa de studiu a urmărit, în mod specific, corelarea gradului de organizare a pieței cu dinamica relațiilor comerciale stabilite între actorii economici activi pe palierele de producție primară, colectare, procesare și comercializare.

Analiza efectuată de autoritatea de concurență a vizat, în principal:

1. **Identificarea structurii sectorului laptelui și a produselor lactate** și analiza modificărilor structurale survenite în perioada de referință (2014-2024), atât din perspectiva configurației pieței, cât și a complexității relațiilor dintre operatorii economici prezenți pe diferitele segmente ale lanțului valoric.
2. **Evaluarea gradului de concentrare economică**, cu precădere la nivelul segmentelor de producție primară și procesare, incluzând analize ex-post ale operațiunilor de concentrare economică implementate în perioada de referință și a impactului acestora asupra structurii pieței, a menținerii unei concurențe efective și a comportamentului strategic al participanților.
3. **Analiza mecanismelor de formare a prețurilor**, prin monitorizarea procesului de transmitere a acestora de-a lungul lanțului de valoare, precum și determinarea factorilor endogeni și exogeni care fundamentează nivelul și volatilitatea prețurilor la raft.
4. **Evaluarea relațiilor comerciale dintre actorii situați pe diferite paliere**, cu un accent deosebit pe echilibrul raporturilor de forță dintre procesatori și marii retailerii, respectiv între unitățile de procesare și furnizorii de materie primă (fermieri).
5. **Corelarea concluziilor studiului cu cadrul legislativ aplicabil**, în special prin prisma conformității cu reglementările privind combaterea practicilor comerciale neloiale în cadrul lanțului de aprovizionare agricol și alimentară.

Pentru atingerea obiectivelor menționate, studiul utilizează o abordare integrată, combinând analiza juridică, economică și factuală, bazată pe datele furnizate de operatorii economici și de autoritățile publice relevante. **Toate analizele, datele și concluziile prezentate în cadrul acestui studiu se referă exclusiv la sectorul laptelui de vacă.**

Metodologia include, fără a se limita la acestea:

- Colectarea și analiza datelor și informațiilor<sup>1</sup> structurale privind piața laptelui de vacă și a produselor lactate derivate, inclusiv date referitoare la producție, colectare, procesare, vânzări și cote de piață, segmentate pe categorii de produse și pe palierele lanțului de aprovizionare.
- Analiza impactului concentrărilor economice realizate în sector, în perioada de referință. Aceasta vizează evaluarea modificărilor structurale ale pieței și a poziției competitive rezultate în urma acestor consolidări.
- Examinarea mecanismelor de preț și a modului de transmitere a acestora de-a lungul lanțului de aprovizionare. Analiza include studiul diferențelor dintre prețurile la poarta

---

<sup>1</sup> A fost transmis un număr total de 149 solicitări de informații, adresate producătorilor de lapte crud, procesatorilor de lapte, retailerilor, precum și autorităților publice cu atribuții în domeniu.

fermei pentru laptele de vacă, prețurile de procesare, prețurile de vânzare către retail și, în final, prețurile la raft către consumatorul final.

### *Cadrul de analiză și sursele de date*

Analiza acoperă perioada 2014–2024, fiind fundamentată pe un set complex de surse de date pentru a asigura acuratețea concluziilor:

- Date primare: Răspunsuri la solicitările de informații transmise către procesatori, fermieri (producători primari de lapte de vacă) și retaileri.
- Date secundare și instituționale: Statistici oficiale furnizate de Institutul Național de Statistică (INS), Eurostat, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR), Oficiul Național al Registrului Comerțului (ONRC).
- Indicatori financiari și de risc: Analiza bilanțurilor financiare ale operatorilor din sector și consultarea rapoartelor de specialitate (ex. rapoarte Coface).

Prin această metodologie, studiul urmărește să identifice nu doar configurația statică a pieței, ci și dinamica relațiilor comerciale și a factorilor de eficiență care influențează competitivitatea laptelui de vacă de origine autohtonă în raport cu fluxurile de schimburi intracomunitare.

## 2. Sectorul laptelui

### 2.1. Importanța sectorului laptelui și produselor lactate în economia agroalimentară românească

Sectorul laptelui și al produselor lactate ocupă un loc strategic în economia agroalimentară a României, situându-se în topul principalelor ramuri ale economiei agroalimentare, aspect confirmat de dimensiunea și ponderea sa la nivel național și european.

Importanța sectorului rezultă atât din rolul său în producția de lapte materie primă, cât și din capacitatea de a genera valoare adăugată prin procesarea acestuia în diverse produse lactate, în conformitate cu standardele europene de calitate și sustenabilitate.

Cu o producție de 4,4 mil tone (2024), România ocupă locul 10 la nivel european la producția de lapte crud. Valoarea adăugată este generată, în principal, prin procesarea a peste 1,2 milioane tone de lapte anual, în produse lactate, industria de profil raportând o cifră de afaceri de aproximativ 8,7 miliarde lei, ceea ce reflectă contribuția semnificativă a acestui sector la economia agroalimentară și la creșterea valorii materiei prime.

De la fermierii care produc laptele, procesatorii care îl transformă în produse variate, distribuitorii care asigură transportul și distribuția, până la retailerii care pun la dispoziția consumatorilor laptele și produsele lactate, fiecare nivel contribuie la satisfacerea cerințelor pieței și ale consumatorilor.

Relevanța la nivelul economiei naționale este dată de contribuția în PIB-ul agricol, agricultura reprezentând aproximativ 2,5% din PIB-ul României în 2024 și plasând țara pe locul al doilea în Uniunea Europeană după Grecia. Dacă se include industria alimentară și procesarea, contribuția totală la economia națională depășește 10%.

Totodată, laptele și produsele lactate ocupă locul 3 în structura cheltuielilor pentru produse alimentare ale populației, cu o pondere de aproximativ 12%, fiind devansate doar de carne și pâine. Industria alimentară, în ansamblul său, a generat în 2024 o cifră de afaceri de peste 16,5 miliarde de euro.

În ultima perioadă de timp, evoluția sectorului laptelui și produselor lactate a fost influențată de o serie de factori care, deși au generat provocări, au creat, totuși, noi oportunități de dezvoltare, contribuind la consolidarea și creșterea economică a sectorului.

Sub aspect economic, factorii care au influențat sectorul laptelui și produselor lactate se referă la variația prețurilor la lapte și produse lactate atât pe piața internă, cât și pe cea externă, creșterea costurilor de producție, în special la furaje, energie și combustibili, precum și accesul limitat la finanțare pentru fermele mici și mijlocii.

La nivelul producției primare a laptelui, din punct de vedere tehnologic, necesitatea investițiilor în modernizare a exercitat o presiune suplimentară asupra exploatațiilor cu un grad scăzut de mecanizare.

Factorii sociali, precum îmbătrânirea populației active din mediul rural și migrația forței de muncă din mediul rural către mediul urban, au produs modificări, mai ales în mediul rural, unde are loc cea mai mare parte a producției de lapte crud.

Pe de altă parte, creșterea importurilor de lapte crud și produse lactate a afectat prețurile interne și competitivitatea producătorilor locali. În plus, extinderea canalelor de distribuție (retail modern, vânzări directe, piețe locale) a determinat modificări în structura lanțului de comercializare a laptelui și produselor lactate.

De asemenea, reglementările europene (eliminarea cotelor de lapte în 2015, regulile de mediu și climă), reglementările naționale privind standardele de calitate și siguranță alimentară, dar și programele naționale de sprijin pentru fermieri și procesatori au influențat sectorul.

Conform informațiilor publicate de IFCN<sup>2</sup> în luna aprilie 2025<sup>3</sup> și de revista de specialitate Meat-Milk.ro<sup>4</sup>, în prezent, sectorul laptelui din România se confruntă cu următoarele probleme:

- prevalența fermelor de dimensiuni mici și medii, cu modernizare limitată (75% din numărul total sunt exploatații agricole cu mai puțin de 5 capete);
- scăderea producției de lapte cu 12% în perioada 2014 – 2023, determinată de reducerea numărului de ferme, a efectivelor de vaci de lapte crud;
- costurile ridicate ale inputurilor (furaje, energie, combustibil).

Conform informațiilor actualizate de la INS, sectorul laptelui din România continuă să fie marcat de prevalența fermelor mici cu modernizare limitată. Deși în cursul anului 2025 s-a observat o ușoară redresare a efectivelor de bovine (+0,7% la 1 iunie 2025), volumul total de lapte colectat la nivel național rămâne sub influența importurilor de lapte crud. Totuși, deși acestea au crescut cu 39,8% în 2024 față de 2023, ponderea lor rămâne redusă în raport cu producția internă, având mai degrabă un rol de completare a necesarului industrial.

Așadar, scăderea producției raportată anterior de IFCN a devenit și mai vizibilă la începutul anului 2026. Această situație arată că fermele autohtone reușesc să colecteze tot mai puțin lapte, pe fondul unor probleme de fond ale sistemului.

Deși sectorul laptelui și produselor lactate se confruntă cu anumite probleme, acesta rămâne o componentă esențială a economiei agroalimentare. Evoluția sa din ultimul deceniu evidențiază potențialul de creștere, în condițiile identificării soluțiilor optime, orientate către modernizarea tehnologică, direcționarea unei cantități mai mari a producției de lapte crud către procesarea industrializată, valorificarea eficientă a fondurilor europene.

## 2.2. Cadrul juridic aplicabil în sectorul laptelui și al produselor lactate la nivelul Uniunii Europene și României

### *Cadrul juridic general*

Laptele joacă un rol semnificativ în economia agricolă a Uniunii Europene, fiind una dintre cele mai importante industrii agricole. Conform datelor recente, Uniunea Europeană este unul dintre cei mai mari producători de lapte din lume, cu un sector lactat bine reglementat și puternic integrat în lanțurile de aprovizionare globale.

Politica agricolă comună (PAC) a Uniunii Europene a jucat și continuă să joace un rol esențial în gestionarea acestui sector, cu scopul de a asigura stabilitatea pieței, creșterea competitivității și protejarea veniturilor producătorilor.

---

<sup>2</sup> IFCN Dairy este o rețea internațională de cercetare și analiză a sectorului laptelui („International Farm Comparison Network – Dairy”), fondată în anul 2000 în Germania

<sup>3</sup> <https://ifcndairy.org/dairy-news-from-romania-april-2025/>

<sup>4</sup> <https://meat-milk.ro/article/sectorul-laptelui-din-romania-provocari-reale-si-solutii-pentru-performanta-wgAqgL7C>

Totodată, PAC reprezintă una dintre cele mai vechi și fundamentale politici comune, având un impact semnificativ asupra dezvoltării sectorului agricol european. Aceasta se bazează pe principii esențiale precum integrarea pieței unice, protejarea intereselor comunității (prin încurajarea consumului de produse europene) și solidaritatea financiară (prin care bugetele naționale contribuie la finanțarea măsurilor comune). PAC cuprinde un set amplu de reglementări și instrumente destinate să regleze producția, procesarea și comercializarea produselor agricole pe întreg teritoriul Uniunii Europene, având ca scop principal sprijinirea fermierilor și asigurarea unui sistem agricol durabil și echitabil.

Un aspect important al PAC este acordarea unei atenții deosebite dezvoltării rurale, care vizează nu doar sprijinirea fermelor, ci și promovarea unei economii rurale competitive, sustenabile și inovative. În acest context, PAC sprijină și îmbunătățirea infrastructurii rurale, educația agricolă și protecția mediului în zonele rurale.

Printre produsele reglementate prin PAC se numără și laptele și produsele lactate, care sunt considerate esențiale atât pentru securitatea alimentară a Uniunii Europene, cât și pentru veniturile fermierilor din sectorul agricol. Conform Anexei I la Tratatul Uniunii Europene, laptele și produsele lactate sunt incluse în categoria produselor care beneficiază de sprijin financiar și reglementări specifice pentru a asigura stabilitatea pieței și a proteja interesele producătorilor din acest sector important. PAC joacă un rol crucial în stabilirea echilibrului între cerințele pieței și nevoile fermierilor, având în vedere evoluțiile economice și sociale din diferitele state membre ale Uniunii Europene.

Prima reglementare importantă în ceea ce privește organizarea pieței comune pentru lapte și produse lactate a fost stabilită prin Regulamentul Consiliului Comunității Economice Europene nr. 13 din 5 februarie 1964. Acesta a fost un pas esențial în cadrul politicii agricole comune, având ca scop unificarea pieței laptelui în interiorul țărilor membre ale Comunității Europene. Potrivit acestui regulament, statele membre aveau obligația de a stabili un preț indicativ pentru laptele crud de vacă, care urma să fie valabil pentru sezonul următor, între 1 aprilie și 31 martie. Acest preț indicativ era fixat înainte de data de 15 februarie, oferind astfel fermierilor și industriei lactate o previziune a prețurilor pentru perioada următoare.

Scopul principal al acestei reglementări era de a reduce treptat diferențele dintre prețurile naționale stabilite de fiecare stat membru, pentru a ajunge, la finalul unei perioade de tranziție, la un preț indicativ comun al laptelui, stabilit de Comisia Europeană. Acesta reprezenta un „preț țintă” uniform, care trebuia să fie aplicabil tuturor statelor membre, în vederea creării unui sistem de prețuri mai echilibrat și mai stabil pe piața internă a Uniunii Europene.

Acest mecanism a fost un element fundamental pentru consolidarea pieței interne a Uniunii Europene în sectorul laptelui și al produselor lactate, având ca efect reducerea disfuncționalităților și distorsiunilor comerciale între statele membre. De asemenea, reglementarea a contribuit la crearea unui cadru care să permită o mai bună coordonare între producători și procesatori, asigurând astfel o stabilitate mai mare pe piața lactatelor. Pe termen lung, această reglementare a fost un pas important în direcția unei piețe interne europene mai coezive și integrate, cu scopul de a sprijini atât producătorii, cât și consumatorii din Uniunea Europeană.

Astfel, evoluțiile ulterioare ale politicii agricole comune, în special în ceea ce privește laptele și produsele lactate, au fost strâns legate de aceste reglementări inițiale, fiecare nouă reformă având ca scop îmbunătățirea competitivității și sustenabilității sectorului lactat european.

Regulamentul Consiliului Comunității Economice Europene nr. 804/1968 a fost o continuare esențială a reglementărilor anterioare în sectorul laptelui și al produselor lactate, consolidând cadrul de organizare a pieței comune. Conform acestui regulament, Comunitatea Europeană a instituit un preț țintă pentru laptele cu un conținut de grăsime de 3,7%, preț care urma să fie aplicat pentru laptele produs în anul calendaristic următor. Acest preț țintă avea rolul de a stabili un punct de referință uniform pentru piața laptelui, contribuind astfel la uniformizarea prețurilor și la reducerea fluctuațiilor mari între statele membre, care, la acel moment, aveau prețuri diferite pe piețele interne.

Pe lângă stabilirea prețului țintă pentru lapte, Regulamentul nr. 804/1968 prevedea și fixarea anuală a unor prețuri prag pentru o serie de produse lactate specifice, cunoscute sub denumirea de „produse pilot”. Aceste produse pilot includeau, de obicei, laptele praf și untul, care erau esențiale pentru comerțul intracomunitar și pentru echilibrarea pieței interne. Prețurile prag stabilite pentru aceste produse erau considerate niveluri minime sub care prețurile nu ar fi trebuit să scadă, pentru a proteja veniturile fermierilor și a preveni prăbușirea pieței.

Prin introducerea acestor prețuri prag, regulamentul urmărea să asigure o stabilitate pe termen lung a pieței produselor lactate, încurajând o producție mai previzibilă și o comercializare echilibrată. Aceste măsuri aveau și rolul de a preveni crizele de supraproducție, care ar fi putut duce la scăderi mari ale prețurilor și, implicit, la pierderi pentru producători. Astfel, sistemul de prețuri țintă și prețuri prag a devenit un instrument esențial în gestionarea riscurilor pieței laptelui, protejând atât producătorii, cât și procesatorii din sectorul lactatelor.

În același timp, prin reglementarea acestor prețuri, UE a reușit să creeze un cadru mai echilibrat pentru comerțul intracomunitar cu produse lactate, stimulând astfel integrarea pieței interne și reducând riscurile de distorsiuni în comerțul dintre statele membre. Implementarea acestor reglementări a fost un pas important în consolidarea Uniunii Europene ca o piață comună puternică, în care produsele agricole, inclusiv laptele și produsele lactate, să circule liber, fără bariere artificiale și cu o concurență echitabilă.

Astfel, Regulamentul nr. 804/1968 a reprezentat un moment crucial în dezvoltarea politicii comune agricole, având un impact semnificativ asupra structurii pieței interne a laptelui și produselor lactate, și a consolidat principiile de stabilitate și integrare ale pieței unice europene.

Perioada imediat următoare implementării Regulamentului nr. 804/1968 a fost caracterizată de o creștere semnificativă a producției de lapte în Uniunea Europeană, în timp ce cererea internă rămânea constantă, fără a înregistra o expansiune corespunzătoare. Această disproporție între oferta în creștere și consumul stabil a avut un impact major asupra echilibrului pieței. În ciuda reglementărilor care vizau stabilizarea prețurilor și protejarea producătorilor, surplusul de lapte a dus la formarea unor stocuri considerabile de produse lactate, care s-au dovedit a fi extrem de costisitoare pentru piață.

Mai mult decât atât, exporturile de produse lactate au scăzut semnificativ în această perioadă, din diverse motive, inclusiv schimbările economice internaționale și concurența crescută pe piețele globale. Această scădere a exporturilor a făcut ca surplusul de produse lactate să nu poată fi absorbit eficient în afacerea externă, iar stocurile au început să se acumuleze în exces pe piața internă a Uniunii Europene. Stocurile mari de produse lactate, în special lapte praf și unt, au generat costuri suplimentare semnificative pentru sectorul agricol, fiind necesare fonduri considerabile pentru depozitarea și întreținerea acestora, fără a aduce beneficii economice imediate.

Această situație a impus o serie de măsuri suplimentare din partea Uniunii Europene pentru a reduce presiunea asupra pieței interne. Printre aceste măsuri se numărau intervențiile pe piață, prin achiziționarea de produse lactate pentru a susține prețurile și a reduce surplusul de produse. În acest sens, Comisia Europeană a continuat să implementeze politici de intervenție pentru a sprijini prețurile și a stabiliza piața, inclusiv prin utilizarea fondurilor europene pentru achiziționarea și stocarea produselor excedentare.

Totodată, această perioadă a subliniat necesitatea unei planificări mai riguroase a producției și a consumului, pentru a preveni apariția unor dezechilibre structurale pe piața laptelui. Astfel, reglementările ulterioare au vizat nu doar stabilirea prețurilor, ci și stimularea unei producții mai echilibrate, adaptate cerințelor pieței interne și externe, pentru a evita supraproducția și crearea de stocuri inutile care ar fi putut împovăra sectorul agricol european.

Această perioadă a evidențiat importanța unei gestionări eficiente a producției și consumului și a subliniat nevoia unei mai bune coordonări între fermieri, procesatori și autoritățile europene pentru a asigura o piață stabilă și sustenabilă pentru lapte și produsele lactate în Uniunea Europeană.

În contextul dezechilibrelor apărute pe piața comună, între cererea constantă și oferta în creștere de lapte și produse lactate (în special unt și lapte praf), Uniunea Europeană a fost nevoită să adopte măsuri pentru a corecta aceste disfuncționalități. Astfel, prin Regulamentul (CEE) nr. 856/1984, a fost introdus mecanismul de cotă pentru lapte, o măsură care a avut ca scop gestionarea producției și prevenirea acumulării de stocuri excedentare care destabilizau piața internă.

Mecanismul de cotă prevedea limitarea cantităților de lapte pe care fiecare stat membru al Uniunii Europene putea să le producă. Fiecare stat membru a primit o cantitate de lapte de referință, iar aceasta a fost alocată fie producătorilor, fie procesatorilor, în funcție de structura sectorului lactat din fiecare țară. Cotele de producție erau stabilite pentru a limita volumul de lapte care urma să ajungă pe piață, iar în cazul în care aceste cote erau depășite, fermierii sau procesatorii respectivi erau obligați să plătească o taxă suplimentară. Această taxă avea rolul de a descuraja supraabundența de lapte și de a menține stabilitatea pieței, prevenind crizele de supraproducție.

Inițial, mecanismul cotei de lapte a fost introdus pentru o perioadă de cinci ani, cu obiectivul principal de a restabili echilibrul între cererea și oferta de lapte și produse lactate, dar și de a reduce surplusul de producție. În această perioadă, scopul era nu doar să se reducă stocurile excedentare, ci și să se asigure un preț echitabil pentru produsele lactate pe piața internă, protejând astfel veniturile fermierilor și stabilizând economia agricolă a Uniunii Europene.

Cu toate acestea, deoarece dezechilibrele între cerere și ofertă persistau, mecanismul cotei a fost prelungit în diferite etape prin mai multe reglementări ulterioare: Regulamentul (CEE) nr. 3950/1992, Regulamentul (CE) nr. 1256/1999 și, cel mai important, Regulamentul (CE) nr. 1788/2003, care a prelungit aplicarea acestui sistem până în 2015. Aceste prelungiri au reflectat necesitatea continuării reglementărilor pentru a menține echilibrul pieței și a asigura o producție sustenabilă de lapte în Uniunea Europeană.

Prin implementarea acestui mecanism, UE a reușit să reducă supraproducția și să controleze volumul de lapte disponibil pe piață, contribuind astfel la stabilizarea prețurilor și la protejarea veniturilor fermierilor. De asemenea, mecanismul cotei a ajutat la promovarea unei producții

mai eficiente și mai echilibrate, care să răspundă cerințelor pieței interne și externe, reducând riscurile legate de fluctuațiile de prețuri și de stocurile excesive.

În final, eliminarea cotelor de lapte în 2015 a marcat o schimbare semnificativă în politica agricolă europeană, reflectând o abordare mai liberă a pieței, dar care se bazează totuși pe alte mecanisme de sprijin și reglementare pentru a asigura stabilitatea sectorului.

Prevederile Regulamentului 804/1968, cu amendamentele ulterioare, au funcționat până la intrarea în vigoare a Regulamentului (CE) nr.1255/1999 al Consiliului din 17 mai 1999 privind organizarea comună a pieței în sectorul laptelui și produselor lactate.

Regulamentul (CE) nr.1255/1999 stabilea, printre altele:

- anul de producție pentru organizarea comună a pieței din sectorul laptelui și produselor lactate începea la 1 iulie și se încheia la 30 iunie anul următor;
- un preț orientativ<sup>5</sup> în cadrul Comunității pentru laptele cu conținut de grăsimi de 3,7%, furnizat fabricilor de procesare, preț diferit pentru perioadele 2000 -2005, 2005-2006, 2006-2007 și după 1 iulie 2007;
- pentru aceleași perioade menționate mai sus se stabileau prețuri de intervenție pentru unt și lapte praf degresat, prețuri ce puteau fi modificate de către Consiliu;
- regimul de intervenție pe piață pentru unt, lapte praf degresat, depozitarea privată a unor tipuri de brânzeturi;
- regimul de plăți directe atât sub forma unei prime pentru producția de lactate, cât și pentru unitatea de suprafață (hectar) de pășune permanentă.

Începând cu anul 2007, a intrat în vigoare Regulamentul (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului din 22 octombrie 2007 de instituire a unei organizări comune a piețelor agricole și privind dispoziții specifice referitoare la anumite produse agricole.

Regulamentul (CE) nr. 1234/2007 a reunit prevederile referitoare la organizarea comună de piață, cele referitoare la mecanismul de cotă și cele privind aplicarea regulilor de concurență în sectorul producției și comercializării anumitor produse agricole, stabilind, totodată:

- cotele naționale pentru producția de lapte și alte produse lactate pe șapte perioade consecutive de 12 luni, perioade care începeau de la data de 1 aprilie a fiecărui an, începând cu anul 2008;
- regulile de funcționare a mecanismului de alocare și utilizare a cotelor naționale de lapte;
- regimul de ajutor financiar pentru sectorul laptelui și al produselor lactate;
- standardele de comercializare a laptelui și produselor lactate.

PAC a trecut prin șase mari reforme de-a lungul timpului, cele mai recente fiind cea din 2013, pentru perioada financiară 2014-2020<sup>6</sup>, și cea din 2021, pentru perioada financiară 2023-2027. Reforma din 2021, împreună cu noua legislație, a intrat în vigoare în ianuarie 2023.

---

<sup>5</sup> prețul orientativ se considera prețul care se intenționa să fie obținut pentru totalitatea laptelui vândut de producători pe piața Comunității și pe piețele externe și putea fi modificat de către Consiliu;

<sup>6</sup>Reforma PAC din 2013 (pentru perioada 2014-2020), în sectorul laptelui și al produselor lactate, viza următoarele:

- un sistem de siguranță (achiziții de intervenție pentru unt și lapte praf degresat, ajutor privat pentru depozitarea untului, a laptelui praf degresat și a brânzeturilor DOP/IGP);
- un cadru de reglementare pentru circumstanțe excepționale (extinderea perioadei pentru achizițiile de intervenție, ajutor privat pentru depozitarea altor produse lactate, restituiri la export, autorizarea unei derogări temporare de la normele privind concurența în ceea ce privește acordurile și deciziile organizațiilor recunoscute de adoptare a anumitor măsuri);

Regimul privind laptele cu aplicare din anul 2015 (anul eliminării mecanismului cotelor) a fost precedat de adoptarea așa numitului „Pachet privind laptele”<sup>7</sup> care a intrat în vigoare la 3 octombrie 2012. Regulamentele delegate<sup>8</sup> și de punere în aplicare<sup>9</sup> au fost publicate în iunie și septembrie 2012.

Dispozițiile cuprinse în „Pachetul privind laptele” au fost ulterior integrate în Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului nr. 1308/2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 922/72, (CEE) nr. 234/79, (CE) nr. 1037/2001 și (CE) nr. 1234/2007 ale Consiliului.

Măsurile stabilite de „Pachetul privind laptele” vizau, în special:

- posibilitatea Statelor Membre de a impune obligativitatea contractelor scrise între fermieri și procesatori, precum și obligativitatea cumpărătorilor de lapte de a oferi o durată minimă a contractului;
- obligativitatea Statelor Membre de a recunoaște formal organizațiile de producători constituite de producători din sectorul laptelui la inițiativa acestora și care urmăresc un scop specific;
- posibilitatea fermierilor de a se reuni în organizații de producători care pot negocia în mod colectiv termenii contractelor, inclusiv prețul laptelui crud (volumul de lapte care poate fi negociat nu poate depăși 3,5% din producția UE sau 33% din producția națională a statului membru);
- posibilitatea Statelor Membre de a aplica norme privind gestionarea ofertei de brânzeturi DOP<sup>10</sup>/IGP<sup>11</sup> la solicitarea unei organizații de producători, a unei organizații interprofesionale sau a unui grup DOP/IGP;
- normele specifice organizațiilor interprofesionale din sectorul laptelui permit actorilor din lanțul de aprovizionare cu produse lactate să întrețină dialoguri și să desfășoare o serie de activități cum ar fi: consolidarea cunoștințelor și a transparenței producției și a pieței, promovarea, cercetarea, inovarea și îmbunătățirea calității, activități care, în anumite condiții, pot fi scutite de la reglementările în materie de concurență;
- obligativitatea declarațiilor privind livrările de lapte în vederea analizei evoluției pieței laptelui după expirarea regimului cotelor de lapte.

Reglementările „Pachetul privind laptele” au fost aplicate până la jumătatea anului 2020, iar Comisia Europeană a fost mandatată să elaboreze câte un raport în anii 2014 și 2018 privind situația pieței laptelui și efectele măsurilor cuprinse în “pachet” asupra producătorilor și producției de lapte din regiunile defavorizate.

Conform raportului din 2016<sup>12</sup>, până la sfârșitul anului 2015, 11 state membre au recunoscut 260 de OP-uri în temeiul dispozițiilor Pachetului privind laptele, majoritatea OP-urilor

---

- plăți directe și programe de dezvoltare rurală pentru producătorii de lapte, statele membre având libertatea de a viza măsuri specifice pentru sectorul laptelui.

<sup>7</sup> [http://ec.europa.eu/agriculture/milk/milk-package/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/agriculture/milk/milk-package/index_en.htm) Regulamentul (UE) nr. 261/2012, JO L 94, din 30.3.2012

<sup>8</sup> Regulamentul delegat (UE) nr. 880/2012 al Comisiei; JO L 263

<sup>9</sup> Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 511/2012 al Comisiei;

<sup>10</sup> Denumire de origine protejată;

<sup>11</sup> Indicații geografice protejate;

<sup>12</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0724>

recunoscute aflându-se în trei state membre: Germania, Franța și Italia. Doar una dintre OP-uri viza laptele de oaie.

În 6 din aceste state membre (Franța, Germania, Republica Cehă, Spania), organizațiile de producători au purtat negocieri colective vizând între 13% și 45% din totalul livrărilor la nivel național.

Cu privire la efectele generate de Pachetul privind laptele asupra sectorului laptelui, Comisia a considerat că pentru ca potențialul său să se materializeze pe deplin, sunt necesare mai mult timp și mai multe mijloace, mai ales în ceea ce privește acțiunile colective care depășesc negocierea colectivă. Așadar, s-a hotărât a se avea în vedere o extindere după 2020 a aplicării acestui pachet, ținându-se seama de nevoia de a se promova o integrare mai aprofundată a producătorilor în organizațiile de producători.

Luând în considerare necesitatea monitorizării pieței laptelui după eliminarea mecanismului cotelor, Comisia a lansat în anul 2013 ideea unui observator european al pieței laptelui (*European Milk Market Observatory - MMO*)<sup>13</sup>, menit să îmbunătățească transparența și analiza pieței în beneficiul operatorilor economici, atunci când iau decizii comerciale. Acest observator este un instrument în cadrul Comisiei responsabil cu diseminarea informațiilor privind piața laptelui și a produselor lactate, implicând producătorii, procesatorii, experții din domeniul comerțului, experților independenți.

În prezent, în conformitate cu legislația europeană, livrarea laptelui de la producător (fermier) către cumpărătorul de lapte pe teritoriul României, se realizează în următoarele condiții:

- orice livrare de lapte se poate realiza doar în baza unui contract încheiat între părți;
- durata contractului trebuie să fie de minim 6 luni;
- orice livrare de lapte în afara contractului se sancționează conform legii;
- începând cu 1 mai 2015, operatorii economici care achiziționează lapte de la producători trebuie să declare până pe data de 15 a fiecărei luni, cantitatea de lapte achiziționată de la producători în luna precedentă;
- pentru a putea rezista pe piața laptelui și pentru a crește puterea de negociere a prețului laptelui cu prim-cumpărătorii, producătorii trebuie să se constituie în organizații de producători;
- pentru a fi recunoscute, organizațiile de producători din sectorul laptelui și al produselor lactate trebuie să depună cererea de recunoaștere însoțită de documentele anexe la centrele județene APIA de care aparțin;
- organizația de producători recunoscută poate negocia contractele de livrare a laptelui crud în numele membrilor acesteia.

Reforma post-2020, care stabilește PAC pentru perioada 2023-2027, a fost marcată de un proces îndelungat, care a început cu publicarea propunerilor legislative ale Comisiei în iunie 2018 și s-a încheiat cu adoptarea finală a textelor convenite în decembrie 2021. Prezentarea de către Comisie a Planului Pactului verde european și a Strategiei „De la fermă la consumator” și a Strategiei privind biodiversitatea în 2020 a generat un nivel suplimentar de complexitate a negocierilor. Pachetul de reformă cuprinde trei regulamente: Regulamentul privind planurile strategice, Regulamentul orizontal și Regulamentul de modificare a OCP.

---

<sup>13</sup>[http://ec.europa.eu/agriculture/milk-market-observatory/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/agriculture/milk-market-observatory/index_en.htm);

Din Raportul Comisiei Europene din iunie 2024<sup>14</sup>, a rezultat faptul că dispozițiile naționale privind recunoașterea organizațiilor de producători (OP) au dus la recunoașterea oficială a 390 de astfel de organizații în 16 state membre până la finalul lui 2022 și la 413 până la finalul lui 2023 (în creștere față de 260 OP-uri la finalul lui 2015).

### *Cadrul juridic incident în sectorul laptelui și al produselor lactate*

În prezent, sectorul laptelui și al produselor lactate la nivel european este reglementat printr-un ansamblu de norme legislative care asigură coerența și stabilitatea pieței. Printre reglementările europene relevante se numără:

- Regulamentul (UE) 625/2017 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 martie 2017 privind controalele oficiale și alte activități oficiale<sup>15</sup>;
- Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 922/72, (CEE) nr. 234/79, (CE) nr. 1037/2001 și (CE) nr. 1234/2007 ale Consiliului<sup>16</sup>;
- Regulamentul (UE) nr. 1307/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor norme privind plățile directe acordate fermierilor prin scheme de sprijin în cadrul politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 637/2008 al Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 73/2009 al Consiliului<sup>17</sup>;
- Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 511/2012 al Comisiei din 15 iunie 2012 privind notificările referitoare la organizațiile de producători și organizațiile interprofesionale, precum și la negocierile și relațiile contractuale, prevăzute în Regulamentul (CE) nr. 1234/2007 pentru sectorul laptelui și al produselor lactate<sup>18</sup>;
- Regulamentul (CE) nr.1184/2006 al Consiliului din 24 iulie 2006 privind aplicarea anumitor norme de concurență la producția și comerțul cu anumite produse agricole<sup>19</sup>;
- Regulamentul (CE) nr. 852/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind igiena produselor alimentare<sup>20</sup>;
- Regulamentul (CE) nr. 853/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 de stabilire a unor norme specifice de igienă care se aplică alimentelor de origine animală<sup>21</sup>;

---

<sup>14</sup> Milk Package Implementation Notifications Implementing Regulation (EU) no 511/2012 for year 2023 European Commission, DG AGRI update June 2024

[http://ec.europa.eu/agriculture/milk/milk-package/com-2014-354\\_ro.pdf](http://ec.europa.eu/agriculture/milk/milk-package/com-2014-354_ro.pdf);

<sup>15</sup> efectuate pentru a asigura aplicarea legislației privind alimentele și furajele, a normelor privind sănătatea și bunăstarea animalelor, sănătatea plantelor și produsele de protecție a plantelor, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 999/2001, (CE) nr. 396/2005, (CE) nr. 1069/2009, (CE) nr. 1107/2009, (UE) nr. 1151/2012, (UE) nr. 652/2014, (UE) 2016/429 și (UE) 2016/2031 ale Parlamentului European și ale Consiliului, a Regulamentelor (CE) nr. 1/2005 și (CE) nr. 1099/2009 ale Consiliului și a Directivelor 98/58/CE, 1999/74/CE, 2007/43/CE, 2008/119/CE și 2008/120/CE ale Consiliului și de abrogare a Regulamentelor (CE) nr. 854/2004 și (CE) nr. 882/2004 ale Parlamentului European și ale Consiliului, precum și a Directivelor 89/608/CEE, 89/662/CEE, 90/425/CEE, 91/496/CEE, 96/23/CE, 96/93/CE și 97/78/CE ale Consiliului și a Deciziei 92/438/CEE a Consiliului (Regulamentul privind controalele oficiale)

<sup>16</sup> Publicat în Jurnalul Oficial L 347, 20.12.2013, p.671;

<sup>17</sup> Publicat în Jurnalul Oficial L 347 20.12.2013, p. 608;

<sup>18</sup> Publicat în Jurnalul Oficial L 156, 16.6.2012, p. 39–40

<sup>19</sup> Publicat în Jurnalul Oficial L 214, 4.8.2006, p.7;

<sup>20</sup> Publicat în Jurnalul Oficial L 139, 30.4.2004, p.1;

<sup>21</sup> Publicat în Jurnalul Oficial L 139 30.4.2004, p. 55;

La nivel național, reglementările specifice sectorului laptelui și al produselor lactate sunt reglementate prin acte normative esențiale, printre care:

- Legea nr. 307/2022 privind laptele și produsele lactate din 16 noiembrie 2022, care stabilește cadrul legal național pentru producția, comercializarea și controlul calității laptelui și produselor lactate, consolidând sectorul prin măsuri specifice de reglementare;
- Hotărârea de Guvern nr. 104/2023 privind Normele Metodologice de aplicare a Legii nr. 307/2022, care detaliază procedurile și reglementările necesare pentru implementarea Legii laptelui și a produselor lactate;
- HG nr. 152 din 2015 privind stabilirea cadrului instituțional și a unor măsuri pentru punerea în aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1151/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 noiembrie 2012 privind sistemele din domeniul calității produselor agricole și agroalimentare<sup>22</sup>;
- HG nr. 441/2014 pentru aprobarea Normelor metodologice pentru aplicarea prevederilor Legii nr. 297/2013<sup>23</sup>;
- Legea nr. 297/2013 privind stabilirea relațiilor contractuale din sectorul laptelui și al produselor lactate, precum și recunoașterea organizațiilor de producători din sectorul laptelui și al produselor lactate<sup>24</sup>;

Aceste reglementări, atât la nivel european, cât și național, formează un cadru integrat care reglementează aspectele economice, sanitar-veterinare, de siguranță alimentară și comerciale ale sectorului laptelui și al produselor lactate, asigurând stabilitatea și eficiența pieței interne, în acord cu standardele internaționale.

#### *Condiții impuse sectorului laptelui*

Condițiile impuse de cadrul juridic vizează protecția consumatorilor, siguranța alimentară, igiena, trasabilitatea și concurența loială. Principalele cerințe includ:

1. Norme de igienă și siguranță alimentară: standarde stricte pentru colectarea, procesarea, transportul și depozitarea laptelui (Regulamentul (CE) nr. 852/2004, Regulamentul (CE) nr. 853/2004), cu controale microbiologice și monitorizarea contaminanților (Regulamentul (CE) nr. 2073/2005, Regulamentul (CE) nr. 396/2005).
2. Etichetare clară și transparentă: informații precise despre compoziție, origine, valoare nutrițională, alergeni și termen de valabilitate (Regulamentul (UE) nr. 1169/2011, Legea nr. 88/2016, Legea nr. 307/2022).
3. Protecția consumatorilor: interzicerea practicilor înșelătoare (Ordonanța nr. 21/1992, Legea nr. 363/2007). Sancțiunile trebuie aplicate proporțional pentru a evita risipa alimentară.
4. Trasabilitate: sisteme riguroase de urmărire a laptelui de la fermă la consumator (Regulamentul (CE) nr. 178/2002, Regulamentul (UE) nr. 931/2011).
5. Bunăstarea animalelor și sustenabilitatea: respectarea normelor de mediu și bunăstare animală (Regulamentul (UE) nr. 2017/625, Ordinul ANSVSA nr. 35/2016).
6. Controale și standarde de calitate: limite pentru conținutul de grăsime, proteine, germeni și celule somatice, cu controale sanitar-veterinare regulate (Ordinul ANSVSA nr. 57/2010).

---

<sup>22</sup> Publicat în Monitorul Oficial cu numărul 173 din data de 12 martie 2015;

<sup>23</sup> Publicat în Monitorul Oficial cu numărul 414 din data de 4 iunie 2014;

<sup>24</sup> Publicat în Monitorul Oficial cu numărul 709 din data de 19 noiembrie 2013;

7. Reguli comerciale: interzicerea practicilor neloiale (Legea nr. 81/2022, Legea nr. 321/2009). OUG nr. 67/2023 limitează marjele de adaos, dar creează presiuni financiare.

Aceste reglementări, atât la nivel european, cât și național, formează un cadru integrat care reglementează aspectele economice, sanitar-veterinare, de siguranță alimentară și comerciale ale sectorului laptelui și al produselor lactate, asigurând stabilitatea și eficiența pieței interne, în acord cu standardele internaționale.

### 3. Lanțul de comercializare a laptelui și produselor lactate

#### 3.1. Etapele lanțului valoric

Lanțul de comercializare a laptelui și produselor lactate este un sistem bine structurat și interdependent, care include mai multe etape și actori cu rol esențial în asigurarea livrării unor produse proaspete, de calitate și sigure.

Etapele fluxului comercial al laptelui și produselor lactate pot fi ilustrate schematic, după cum urmează:

**Fig.3.1: Lanțul de aprovizionare cu produse lactate, etapele de la fermă - la frigider**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor disponibile*

Etapele specifice lanțului de comercializare a laptelui și produselor lactate pot varia ușor, însă, în general, sunt următoarele:

✓ **Producția de lapte crud**

Prima etapă a lanțului de aprovizionare este producția de lapte crud destinat procesării, care provine de la fermele de animale, în principal vaci, dar și capre sau oi. Fermierii sunt responsabili de îngrijirea animalelor, hrănirea lor și menținerea sănătății acestora, astfel încât laptele să fie de bună calitate. De asemenea, fermierii trebuie să respecte reglementările privind siguranța alimentară și standardele de igienă impuse de legislația națională și europeană (de exemplu, limitarea contaminării).

✓ **Colectarea și transportul laptelui**

După obținerea laptelui, acesta trebuie păstrat în condiții stricte de igienă, fiind depozitat în tancuri de răcire. În cazul micilor producători, laptele crud este adus în centrele de colectare a laptelui, fiind supus operațiunii de verificare a calității. Marii procesatori de lapte dețin departamente responsabile cu colectarea și transportul laptelui crud direct din fermele mari sau din centrele de colectare. Ceilalți procesatori de lapte contractează firme specializate și autorizate pentru transportul mărfurilor perisabile, în vederea colectării și transportului laptelui. Transportul laptelui se realizează cu autocisterne izoterme, care mențin condițiile de igienă și temperatura optimă a laptelui (aproximativ 4°C) până la punctul de procesare.

### ✓ **Procesarea laptelui**

La sosirea în unitățile de procesare, laptele crud este testat din punct de vedere al conformității, nerespectarea parametrilor atrăgând refuzarea lotului.

Activitatea de procesare a laptelui constă în transformarea laptelui crud în produse finite cu valoare adăugată, precum laptele de consum, iaurturile, smântâna, brânzeturile sau untul. Procesul include mai multe etape succesive, de la recepția și verificarea materiei prime până la ambalarea produselor obținute, desfășurate în conformitate cu standardele stricte de igienă și siguranță alimentară. În funcție de tendințele și cerințele pieței, procesatorii își diversifică portofoliul și adaptează tehnologiile, asigurând consumatorilor produse sigure, variate și de calitate.

### ✓ **Distribuția produselor lactate**

După ambalare, laptele și produsele lactate sunt transportate către punctele de vânzare, care pot fi magazine, supermarketuri, restaurante sau școli (programul Cornul și laptele).

Distribuția laptelui și produselor lactate poate fi directă, procesatorii livrând direct către punctele de vânzare sau prin intermediul distribuitorilor<sup>25</sup>. Distribuția directă sau prin intermediul distribuitorilor impune respectarea unor cerințe obligatorii referitoare la asigurarea unei temperaturi optime, trasabilitate, reguli stricte de igienă. Transportul trebuie să se realizeze rapid și în condiții de siguranță alimentară, pentru a menține prospețimea laptelui și a produselor lactate.

### ✓ **Comercializarea laptelui și produselor lactate**

Această etapă presupune recepția laptelui și a produselor lactate de către retailerii, în baza relațiilor comerciale stabilite, de regulă, cu procesatorii de lapte. În anumite situații, contractele de furnizare pot fi încheiate cu alte companii, precum distribuitorii. Etapa include, totodată, și vânzarea directă către consumatorii finali.

Retailerii, care pot fi supermarketuri, hipermarketuri, magazine de proximitate sau magazine specializate în produse alimentare, achiziționează produsele lactate de la procesatori sau distribuitori și le pun la dispoziția consumatorilor, de obicei pe rafturi frigorifice pentru a păstra prospețimea produselor. În această etapă, prețurile de comercializare a laptelui și produselor lactate către consumatorii finali sunt stabilite în funcție de propriile politici de preț, existând mai mulți factori care pot influența prețurile finale (costurile de achiziție, marjele de profit, presiunea concurențială).

Consumatorii finali pot fi persoane fizice sau persoane juridice (restaurante, școli, spitale), care achiziționează laptele și produsele lactate pentru propriul consum, nu în scopul revânzării. În situația în care consumatorii finali sunt persoane juridice, livrarea produselor se face direct către aceștia, fără a mai fi implicați retailerii.

De asemenea, consumatorii pot alege să cumpere lapte și produse lactate direct de la ferme sau prin intermediul magazinelor online.

---

<sup>25</sup> Transavia, Europrod etc. sau distribuitori locali de produse lactate.

\* \*

\*

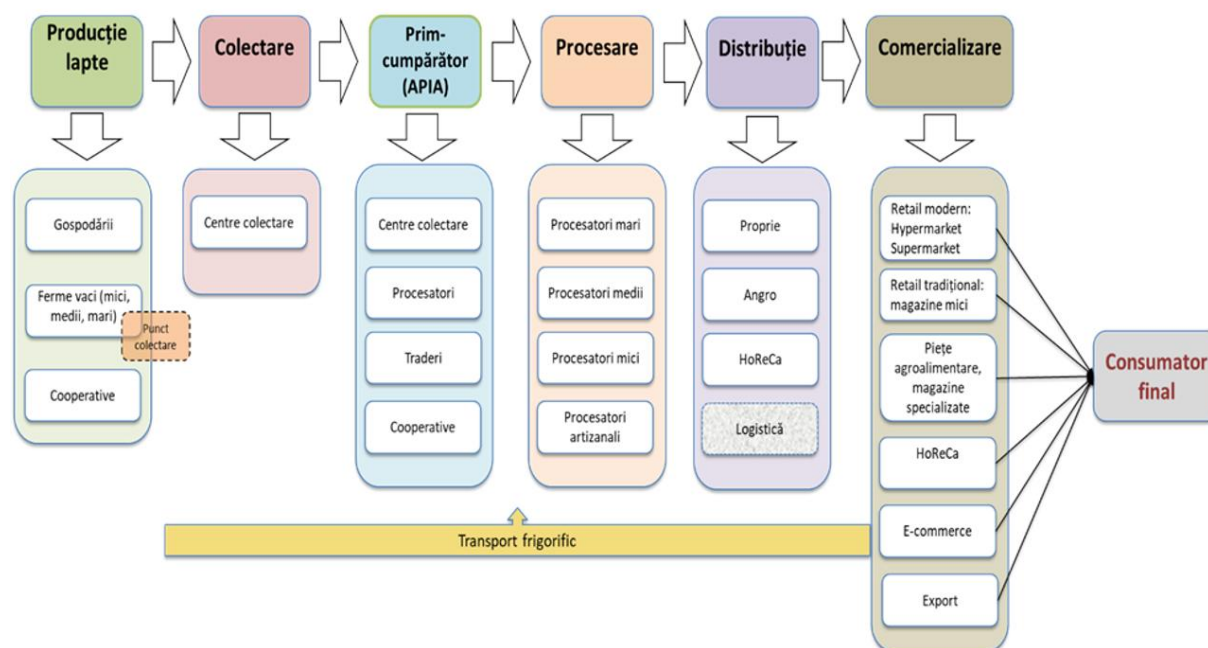
*Lanțul de comercializare a laptelui și produselor lactate implică o succesiune complexă de activități, de la producția primară și colectare, până la procesare, distribuție și vânzare către consumatorul final. Funcționarea eficientă și integrată a lanțului de comercializare asigură furnizarea unor produse de calitate, ceea ce garantează satisfacerea cererii în condiții de siguranță alimentară și trasabilitate și, totodată, competitivitatea sectorului.*

### 3.2. Principalele categorii de întreprinderi active în sector

Companiile care desfășoară activitate în sectorul laptelui și produselor lactate pot fi împărțite în patru categorii principale: **producători de lapte/fermieri, procesatori, distribuitori și retaileri**. Fiecare dintre aceste categorii joacă un rol fundamental în asigurarea unui flux continuu de produse lactate de calitate, de la fermă până la consumatorul final.

Imaginea de ansamblu asupra etapelor fluxului de comercializare a laptelui și produselor lactate, de la fermă la consumator, și a actorilor implicați ilustrează interdependența relațiilor care alcătuiesc întregul sistem, care asigură funcționarea eficientă.

**Fig.3.2: Actorii lanțului de comercializarea a laptelui și produselor lactate**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor disponibile*

#### ► Producătorii de lapte de vacă

Producătorii de lapte sau fermierii sunt cei care cresc animalele pentru a obține laptele crud. Activitatea desfășurată de fermieri este supusă reglementărilor de siguranță alimentară și mediu, astfel încât să se asigure că laptele produs respectă standardele de calitate impuse de legislația națională și europeană.

În funcție de efectivele de animale, fermele, denumite și exploatații agricole de vaci de lapte, sunt clasificate, după cum urmează:

- ferme mici;
- ferme medii;
- ferme mari;
- ferme foarte mari.

Fermele mici dețin între 1 și 10 de vaci de lapte. Marea majoritate a fermelor mici sunt gospodării țărănești, care dețin 1-2 vaci de lapte. Laptele produs în gospodării poate fi folosit pentru creșterea vițelilor (consum tehnologic) și a altor animale, pentru autoconsum sau poate

fi comercializat pe plan local (lapte crud, brânză smântână). Comercializarea laptelui provenit din fermele mici se poate realiza direct pe piață, sub formă lichidă sau de produse lactate ori poate fi livrat în vederea procesării (procesatorii sau centre de colectare).

Fermele medii de vaci, care dețin între 11 și 100 de vaci de lapte sunt deținute de mici antreprenori și au scop comercial, laptele crud fiind predat centrelor de colectare sau colectat direct de către procesatorii de lapte.

Din categoria fermelor de vaci de dimensiune mare fac parte cele care dețin între 100 și 500 de vaci de lapte, dotate cu un nivel ridicat de tehnologie. În cadrul acestor ferme productivitatea este destul de ridicată, între 25 - 40 litri lapte/vacă/zi, în funcție de hrana animalelor, dar și de rasă. De regulă, laptele este colectat direct de procesatorii de lapte.

Fermele de vaci foarte mari dețin peste 500 de vaci de lapte, realizând o producție de lapte mare și constantă, de 30 – 40 litri lapte/vacă/zi, în funcție de hrana și de rasa animalelor. Aceste ferme au un nivel ridicat de automatizare.

Având capacitate financiară, unele ferme foarte mari sunt sau tind să devină integrate, investind în culturi vegetale care asigură hrana animalelor, unități de procesare, ambalare, depozitare, transport, ceea ce le permite să reducă dependența de furnizorii externi și de procesatorii de lapte, dar și să aibă un control eficient asupra calității, trasabilității și costurilor. Cea mai mare companie integrată de lapte din România este DN Agrar Group<sup>26</sup>, cu efective de bovine care depășesc 10.000 de capete.

În multe țări, fermierii se organizează în cooperative pentru a colecta și vinde laptele în mod colectiv. În România, de regulă, fermele mici și medii, cu resurse limitate pentru investiții sau volume de lapte reduse, mai puțin atractive pentru procesatorii de lapte, se asociază în cooperative agricole, pentru a deveni competitive. De asemenea, cooperativele agricole se pot uni și înființa noi structuri asociative, respectiv cooperative agricole de grad II sau III.

În România, activitatea de producere a laptelui de vacă se încadrează în codul CAEN 0141 Rev. 3 – Creșterea bovinelor de lapte, care include creșterea și reproducția bovinelor de lapte, precum și producția de lapte brut, de la vaci și bivolițe.

Potrivit datelor furnizate de Oficiul Național al Registrului Comerțului, accesibile prin platforma Big Data de la nivelul Consiliului Concurenței, în România, în luna decembrie 2024 erau înregistrate 786 companii care aveau ca obiect principal de activitate codul CAEN 0141 Rev. 2<sup>27</sup> - Creșterea bovinelor de lapte. Dintre acestea, doar 496 companii au raportat că au înregistrat cifră de afaceri la finalul anului 2024, cu o valoare totală cumulată de 1.380.903.693 lei.

Primele 20 de companii, clasate după criteriul cifrei de afaceri, înregistrează aproximativ 50% din cifra de afaceri totală aferentă anului 2024, diferența de 476 de exploatații agricole de vaci de lapte relevând gradul ridicat de fragmentare a pieței și prezența unui număr mare de operatori economici de mici dimensiuni. Din cele 20 de exploatații agricole, cele mai multe se situează în zona de centru și vest a României, ceea ce indică o concentrare regională a fermelor

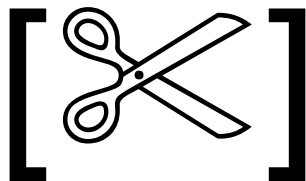
---

<sup>26</sup> <https://dn-agrar.eu/ro/despre/>

<sup>27</sup> Prin Hotărârea Guvernului nr.284/20.03.2025 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 656/1997 privind aprobarea Clasificării activităților din economia națională – CAEN publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 257/25.03.2025, a fost actualizată Clasificarea Activităților din Economia Națională, trecându-se la CAEN Rev. 3, termenul de actualizare a obiectului de activitate în Registrul Comerțului fiind de 18 luni de la data de 25 martie 2025. Potrivit versiunii actualizate a Clasificării Activităților din Economia Națională CAEN Rev. 3, codul CAEN 0141 Rev 2 - Creșterea bovinelor de lapte, rămâne neschimbat.

mari, comerciale. Acest fapt arată potențialul agronomic al zonelor respective, în sensul că aceste zone sunt favorabile creșterii vacilor de lapte, ceea ce favorizează investițiile.

Clasamentul celor mai importante exploatații de vaci de lapte, realizat în funcție de cifra de afaceri și numărul de animale deținute, include societăți de referință.



Potrivit legislației incidente<sup>28</sup>, fermele sau gospodăriile care vând lapte sau produse lactate sunt obligate să fie înregistrate sanitar-veterinar la Direcțiile Sanitar Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor (DSVSA) județene, astfel încât să se asigure trasabilitatea, siguranța alimentară și conformitatea cu normele sanitar-veterinare.

În situația în care ferma este integrată și desfășoară și activități de procesare (produce brânzeturi, iaurt, unt etc.) în vederea comercializării produselor obținute în piețe, retail, magazine online, este necesară autorizarea sanitar-veterinară de către DSVSA județene, o procedură mai strictă decât cea a înregistrării sanitar-veterinare.

#### ► Centrele de colectare

Centrele de colectare sunt unități specializate unde se recepționează, răcește, stochează și verifică laptele crud provenit de la producători, înainte de a fi livrat către procesatori. În esență, centrele de colectare fac legătura între micii fermieri și marii procesatori, asigurând, în același timp, respectarea normelor privind siguranța alimentară.

Centrele de colectare nu au personalitate juridică proprie, funcționând în cadrul unei entități cu personalitate juridică, cum ar fi: societăți comerciale (SRL, SA), cooperative agricole, asociații de producători etc.

Potrivit legislației în vigoare, centrele de colectare de dimensiune redusă au obligația înregistrării sanitar-veterinare<sup>29</sup>, în timp ce centrele de colectare mari, care livrează la procesatori sau exportă produse, trebuie să fie autorizate sanitar-veterinar<sup>30</sup>. Atât înregistrarea, cât și autorizarea sanitar-veterinară a centrelor de colectare se realizează de către DSVSA județene.

---

<sup>28</sup> Regulamentul (CE) nr. 852/2004 și Ordinul ANSVSA nr. 111/2008 privind aprobarea Normei sanitar veterinar si pentru siguranta alimentelor din 2008 privind procedura de înregistrare sanitară veterinară și pentru siguranța alimentelor a activităților de obținere și de vânzare directă și/sau cu amănuntul a produselor alimentare de origine animală sau nonanimală, precum și a activităților de producție, procesare, depozitare, transport și comercializare a produselor alimentare de origine nonanimală

<sup>29</sup> Regulamentul (CE) nr. 852/2004 privind igiena produselor alimentare, Ordinul ANSVSA nr. 111/2008 privind aprobarea Normei sanitare veterinar si pentru siguranța alimentelor privind procedura de înregistrare sanitară veterinară și pentru siguranța alimentelor a activităților de obținere și de vânzare directă și/sau cu amănuntul a produselor alimentare de origine animală sau nonanimală, precum și a activităților de producție, procesare, depozitare, transport și comercializare a produselor alimentare de origine nonanimală, cu modificările și completările ulterioare

<sup>30</sup> Regulamentul (CE) nr. 853/2004 de stabilire a unor norme specifice de igienă care se aplică alimentelor de origine animală, Ordinul ANSVSA nr. 57/2010 pentru aprobarea Normei sanitare veterinar privind procedura de autorizare sanitar-veterinară și pentru siguranța alimentelor a unităților care produc, procesează, depozitează, transportă și/sau distribuie produse de origine animală

Cerințele specifice fiecărei categorii de centre de colectare sunt diferite, în sensul că la cele de dimensiuni mari, sunt mult mai riguroase (tancuri de răcire, echipamente de măsurare a temperaturii, laboratoare/teste, spații separate, trasabilitate și registre de evidență, personal instruit). Este important de reținut faptul că niciun centru de colectare, indiferent de dimensiune, nu poate funcționa legal fără înregistrare/autorizare sanitar-veterinară, emisă în conformitate cu normele dispuse de ANSVSA.

Având în vedere cele menționate anterior, rezultă că înregistrarea/autorizarea sanitar-veterinară vizează centrul de colectare, dar răspunderea juridică și contractuală aparține operatorului economic care deține centrul.

Operatorul economic care deține centrul de colectare poate doar să presteze servicii de recepție, răcire, stocare lapte pentru un procesator de lapte sau poate să și cumpere lapte de la producători și să îl revândă, situație în care operatorul economic care deține centrul de colectare trebuie să aibă statut de prim-cumpărător de lapte.

### ► Prim-cumpărătorii de lapte

Conceptul de „prim-cumpărător” nu vizează o anumită categorie de operatori economici care activează pe lanțul de distribuție a laptelui și produselor lactate, ci desemnează un statut juridic atribuit anumitor operatori economici.

Potrivit art. 4 lit. e) din HG nr. 104 din 8 februarie 2023<sup>31</sup>, prim-cumpărător este o „întreprindere sau grup de întreprinderi care cumpără lapte crud de la producători pentru a-l supune uneia sau mai multor operațiuni de colectare, ambalare, depozitare, răcire sau transformare, inclusiv în temeiul unui contract, ori pentru a-l ceda uneia sau mai multor întreprinderi care tratează sau prelucrează laptele ori alte produse lactate”.

În concret, laptele crud nu poate intra pe piață decât prin intermediul unei întreprinderi care are statut de prim-cumpărător de lapte, statut dobândit prin înregistrarea în Registrul prim-cumpărătorilor de la Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA).

La data de 07.08.2025, la APIA erau înregistrate ca prim-cumpărători de lapte 425 de companii, acestea putând fi companii care dețin centre de colectare, procesatori de lapte, cooperative agricole sau asociații de producători care colectează laptele de la membri și îl vând procesatorilor, traderilor de lapte.

Pe lângă obligația înregistrării la APIA, prim-cumpărătorii de lapte au și alte obligații, precum:

- încheierea de contracte scrise cu producătorii pentru minim 6 luni;
- raportarea către APIA a cantităților de lapte crud achiziționat;
- ținerea unor evidențe clare privind producătorii, cantitățile achiziționate, data.

Prim-cumpărătorul de lapte, prin statutul său juridic special, dobândit prin înregistrarea în Registrul prim-cumpărătorilor de la APIA, are un rol important în lanțul de distribuție a laptelui și produselor lactate, garantând executarea contractelor încheiate cu fermierii și livrarea de lapte verificat procesatorilor de lapte și asigurând trasabilitatea și raportarea corectă a informațiilor privind cantitățile de lapte achiziționat.

---

<sup>31</sup> privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii laptelui și a produselor lactate nr. 307/2022 și a Ghidului de definiții și termeni folosiți în industria laptelui.

## ► Procesatorii de lapte

Activitatea de procesare a laptelui include colectarea, prelucrarea și comercializarea laptelui și a produselor lactate, ocupând un loc important în industria alimentară.

În domeniul procesării laptelui își desfășoară activitatea atât companii mari, multinaționale, cât și companii mai mici, locale care dețin instalații de procesare a laptelui.

În concret, procesatorii de lapte sunt companii sau fabrici specializate în preluarea laptelui crud de la fermieri și transformarea acestuia în produse lactate finite, cum ar fi lapte de consum, iaurturi, smântână, brânzeturi, unt, lapte praf și altele.

Activitatea propriu-zisă de procesare, prin care laptele crud se transformă în lapte de consum și produse lactate, include operațiuni precum pasteurizarea, fermentarea, fabricarea iaurturilor, brânzeturilor, smântânii, ambalarea produselor.

Procesarea laptelui crud în vederea obținerii diverselor produse lactate poate include următoarele etape tehnologice:

- filtrarea – laptele este filtrat în vederea îndepărtării impurităților;
- standardizarea - vizează corectarea conținutului de grăsime a laptelui pentru a obține produse standard: lapte 1,5% sau 3,5% grăsime;
- pasteurizarea - presupune încălzirea laptelui crud la temperaturi ridicate, în vederea eliminării bacteriilor patogene, fără a afecta semnificativ nutrienții;
- fermentarea – implică supunerea laptelui unui proces de fermentare, în cadrul căruia bacteriile benefice (de exemplu, *Lactobacillus*) descompun lactoza și produc acid lactic, în vederea producerii iaurturilor;
- fabricarea brânzeturilor – presupune coagularea laptelui pentru a separa zerul de brânza solidă și maturarea acesteia, după caz;
- ambalarea – vizează împachetarea, în condiții sterile, a produselor finite obținute (PET, Tetra Pak, sticlă, folie vidată etc.).

Toată activitatea de procesare a laptelui se desfășoară cu respectarea strictă a normelor de igienă pentru siguranța alimentară, precum și a normelor privind trasabilitatea (fiecare lot de lapte și produs este înregistrat, astfel încât să se cunoască originea și traseul lui, de la fermă până la raft) și infrastructura (ex: fluxuri tehnologice separate în vederea eliminării riscului de contaminare prin separarea clară a etapelor de producție). În acest context, activitatea de procesare a laptelui este supusă obligației de autorizare sanitar-veterinară de către DSVSA județene, în conformitate cu prevederile legale europene și naționale incidente în domeniu.

În România, activitatea de procesare a laptelui se înscrie în Codul CAEN 1051 – Rev. 3 - Fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor<sup>32</sup>.

Potrivit datelor furnizate de Oficiul Național al Registrului Comerțului, accesibile prin platforma Big Data de la nivelul Consiliului Concurenței, în România, în luna decembrie 2024 erau înregistrate 469 de companii, având ca obiect principal de activitate codul CAEN 1051 - Rev. 3 - Fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor. Dintre acestea, doar 316 companii au

---

<sup>32</sup> Acest cod include: fabricarea laptelui proaspăt lichid, pasteurizat, sterilizat, omogenizat și/sau tratat termic ultra, fabricarea băuturilor pe bază de lapte, fabricarea smântânii din lapte proaspăt lichid, pasteurizat, sterilizat, omogenizat, fabricarea laptelui uscat sau concentrat, îndulcit sau nu, fabricarea laptelui sau smântânii în formă solidă, fabricarea untului, fabricarea iaurtului, fabricarea brânzei și a brânzei de vaci, rafinarea și maturarea brânzei, fabricarea zerului, fabricarea caseinei, fabricarea produselor lactate fără lactoză, fabricarea kefirului de lapte, fabricarea lactozei și a siropului de lactoză

raportat la finalul anului 2024 că au înregistrat cifră de afaceri, a cărei valoare cumulată era de 8.697.203.765 lei.

Pe de altă parte, din numărul total de 316 companii înregistrate cu codul CAEN 1051, care au raportat cifră de afaceri în anul 2024, doar 182 de operatori economici sunt autorizați sanitar-veterinar pentru a desfășura activitatea de procesare a laptelui crud și de a face comerț intra-comunitar. Diferența până la 316 poate fi reprezentată de operatori economici a căror activitate nu necesită autorizare sanitar-veterinară, doar înregistrare sanitar-veterinară (comerț tradițional), conform prevederilor Ordinului ANSVSA nr.111/2008, ori operatori economici activi pe codurile CAEN secundare (comerț, distribuție) sau operatori economici care produc substitute vegetale (lapte soia).

În ceea ce privește obligativitatea autorizării sanitar-veterinare, trebuie subliniat că nu doar activitatea propriu-zisă de procesare a laptelui crud trebuie autorizată sanitar-veterinar, ci și activitățile care vizează depozitarea, tratarea și prelucrarea laptelui crud, depozitarea și livrarea produselor lactate, activitățile de procesare a produselor lactate sau activitățile pentru colectarea laptelui crud de la diferite exploatații, răcirea, depozitarea și livrarea laptelui crud către unitățile de procesare<sup>33</sup>.

Cei mai importanți operatori economici înregistrați cu Codul CAEN 1051, în raport de cifra de afaceri înregistrată în anul 2024, sunt: ALBALACT SA<sup>34</sup>, DANONE - PRODUCȚIE SI DISTRIBUȚIE DE PRODUSE ALIMENTARE SRL<sup>35</sup>, HOCHLAND ROMÂNIA SRL<sup>36</sup>, FABRICA DE LAPTE BRAȘOV S.A.<sup>37</sup>, FRIESLANDCAMPINA ROMÂNIA S.A.<sup>38</sup>, SIMULTAN SRL<sup>39</sup>, CARMO-LACT PROD SRL<sup>40</sup>, COVALACT SA,<sup>41</sup> LACTO FOOD S.R.L.<sup>42</sup>, RARĂUL SA<sup>43</sup> PRODLACTA SA<sup>44</sup>, MIRDATOD PROD SRL<sup>45</sup>, GORDON-PROD SRL<sup>46</sup>, TELETEXT SRL<sup>47</sup>, FIVE CONTINENTS GROUP SRL<sup>48</sup>, ROMFULDA PROD SRL<sup>49</sup>, INDLACTO MURES SRL<sup>50</sup>.

Operatorii economici menționați anterior au înregistrat în anul 2024 o cifră de afaceri cumulată de 7.080.461.262 lei, care reprezintă aproximativ 80% din cifra de afaceri cumulată raportată de întreprinderile înregistrate cu cod CAEN 1051.

Procesatorii de lapte de mari dimensiuni au capacitatea de a colecta și de a procesa zeci de mii sau sute de mii de litri de lapte pe zi. Aceștia dețin linii industriale de producție cu standarde internaționale, oferind o gamă diversificată de produse. Produsele lor sunt distribuite la nivel național, fie prin propria rețea de distribuție, fie prin companiile de

---

<sup>33</sup> <https://www.ansvsa.ro/industrie-si-afaceri/autorizare-inregistrare-unitati-animal-non-animal/>

<sup>34</sup> CUI 1755369, CA în anul 2024 – 1.347.202.891 lei

<sup>35</sup> CUI 8961927, CA în anul 2024 – 1.135.987.237 lei

<sup>36</sup> CUI 10666988, CA în anul 2024 – 934.872.422 lei

<sup>37</sup> CUI 12342767, CA în anul 2024 – 891.185.255 lei

<sup>38</sup> CUI 6632642, CA în anul 2024 – 588.819.759 lei

<sup>39</sup> CUI 6723660, CA în anul 2024 – 356.983.269 lei

<sup>40</sup> CUI 5908104, CA în anul 2024 – 293.731.832 lei

<sup>41</sup> CUI 550152, CA în anul 2024 – 261.880.555 lei

<sup>42</sup> CUI 6693429, CA în anul 2024 – 249.488.315 lei

<sup>43</sup> CUI 730137, CA în anul 2024 – 162.841.582 lei

<sup>44</sup> CUI 1112568, CA în anul 2024 – 159.650.653 lei

<sup>45</sup> CUI 6525417, CA în anul 2024 – 146.857.190 lei

<sup>46</sup> CUI 4367213, CA în anul 2024 – 135.003.626 lei

<sup>47</sup> CUI 6801008, CA în anul 2024 – 114.496.727 lei

<sup>48</sup> CUI 16351776, CA în anul 2024 – 111.470.386 lei

<sup>49</sup> CUI 6906101, CA în anul 2024 – 100.897.789 lei

<sup>50</sup> CUI 6668204, CA în anul 2024 – 89.091.774 lei

logistică, inclusiv la export. Unii procesatori mari din România fac parte din grupuri internaționale, cum ar fi: Lactalis (Albalact, Covalact, Dorna), FrieslandCampina (Napolact)<sup>51</sup>, Hochland, Olympus.

În considerarea aspectelor menționate, se poate reține că, deși există un număr destul de mare de întreprinderi înregistrate cu activitatea principală „fabricarea produselor lactate și brânzeturilor”, piața procesării de lapte prezintă un grad ridicat de concentrare. Acest lucru este susținut de faptul că indicatorul CR5 s-a situat la un nivel de aproximativ 60% pentru aproape întreaga perioadă de referință 2014-2024, în timp ce primele 15 întreprinderi din clasamentul cifrei de afaceri cumulează peste trei sferturi din valoarea pieței. În plus, dacă se ia în considerare că doar puțin peste jumătate dintre întreprinderile care au raportat cifră de afaceri pentru anul 2024 dețin autorizație sanitar-veterinară, rezultă că activitatea de procesare a laptelui este chiar mai redusă, ceea ce consolidează mai mult poziția primelor companii.

### ► Distribuitorii de lapte și produse lactate

Distribuția laptelui și a produselor lactate se realizează pe mai multe canale, în funcție de capacitățile procesatorilor, fie prin departamentele specializate ale acestora, fie prin intermediul companiilor care desfășoară activitate de comerț cu ridicata, fie prin companiile de logistică (3PL<sup>52</sup>).

Principalul canal de distribuție pentru marii procesatori este distribuția proprie, prin flota de camioane frigorifice și depozite regionale. De regulă, marii procesatori încheie contracte cu marii retaileri (Auchan, Carrefour, Kaufland, Lidl, Mega Image etc.), produsele fiind livrate direct. De asemenea, marii procesatori pot livra direct și către segmentul HoReCa.

În ceea ce privește retail-ul tradițional (magazine mici, magazine de cartier), distribuția se realizează prin intermediul companiilor care desfășoară activitate de comerț cu ridicata, cumpărând en-gros de la fabrică și redistribuind către clienții mai mici, uneori către piețe agroalimentare. În general, aceste companii utilizează pentru desfășurarea activității Codul CAEN 4633 - Rev. 3 - Comerț cu ridicata al produselor lactate, ouălor, uleiurilor și grăsimilor comestibile.

Uneori, marii procesatori apelează la distribuția prin companiile de logistică care asigură transportul și/sau depozitarea în vederea livrării către retail-ul modern și tradițional, dar pe baza contractelor comerciale ale procesatorilor cu retailerii. Unele dintre cele mai importante companii care furnizează servicii de logistică pentru procesatorii de lapte, în special cei medii și mici, sunt: Raben Logistics România SRL<sup>53</sup>, Aquila Part Prod Com SA<sup>54</sup>, Macromex SRL<sup>55</sup>.

Trebuie menționată și situația în care unii procesatori mari își dezvoltă propriile centre logistice, realizând integrarea pe verticală a companiei. Spre exemplu, Fabrica de Lapte Brașov S.A. (Olympus) și-a dezvoltat propriul centru logistic frigorific, destinat distribuției produselor proprii.

Unii procesatori mari realizează operațiuni de export prin intermediul filialelor deținute în alte țări sau încheind contracte cu distribuitori internaționali, după caz.

---

<sup>51</sup> În procedură de vânzare către o firmă din Ungaria.

<sup>52</sup> Third-Party Logistics – servicii de logistică externalizate, prestate de terți

<sup>53</sup> CUI 36069738

<sup>54</sup> CUI 6484554

<sup>55</sup> CUI 5052558

Având un acces limitat la marii retailer, procesatorii medii distribuie produsele fie direct către retail-ul tradițional și HoReCa, fie prin intermediul companiilor angro.

Pentru procesatorii mici și artizanali, principalul canal de distribuție este vânzarea directă în magazinele proprii, piețe agroalimentare, magazine online sau HoReCa.

Atunci când distribuția produselor către segmentul HoReCa nu se realizează direct de către procesatori prin propriile departamente, se apelează la distribuitorii HoReCA care sunt specializați exclusiv pe acest segment. Acești distribuitori au un portofoliu adaptat segmentului HoReCa (produse ambalate în cantități mai mari față de cele destinate consumatorilor) și livrează exclusiv pentru hoteluri, restaurante și cafenele. În general, doar procesatorii medii și mici apelează la distribuitorii HoReCa, cei mari încheie contracte directe cu marile lanțuri de hoteluri și restaurante. Ca distribuitori importanți HoReCa pot fi menționate companiile: Nordic Import-Export Co SRL<sup>56</sup>, Districarm Distribution SRL<sup>57</sup>, Artesana International S.A.<sup>58</sup>

Având în vedere aspectele menționate, se poate reține că distribuția produselor lactate este determinată de mai mulți factori, precum dimensiunea și capacitatea procesatorului, specificul clienților deserviți, tipologia produselor comercializate și infrastructura logistică disponibilă.

Astfel, procesatorii mari își orientează distribuția în principal către retailul modern și export, folosind rețele proprii sau operatori logistici (3PL), în timp ce procesatorii medii și mici se bazează în special pe distribuitori angro, HoReCa, piețe locale și pe e-commerce.

Prin urmare, distribuția directă a produselor lactate realizată de marii procesatori este completată de distribuitorii angro și de distribuitorii HoReCA, companii care asigură livrarea în condiții frigorifice și care au relații comerciale atât cu procesatorii, cât și cu retailerii și HoReCa. În același timp, companiile 3PL asigură transportul și depozitarea produselor lactate în condiții optime, dar fără a intra în relații comerciale directe cu retailerii sau cu HoReCa, existând relații contractuale directe între procesatori și retailerii sau HoReCa.

### ► Retailerii

Retailerii reprezintă comercianții cu amănuntul care vând produsele lactate direct consumatorilor finali.

Retailerii joacă un rol esențial în distribuția pe scară largă a produselor lactate, dar și în formarea prețurilor de vânzare către consumatorul final. Fiind în contact direct cu consumatorii, retailerii facilitează accesul la o gamă variată de produse și, totodată, prin strategiile de promovare și prin ofertele comerciale, pot influența tendințele de consum. Astfel, se poate afirma că, într-o oarecare măsură, retailerii contribuie la orientarea preferințelor clienților, dar și la poziționarea brandurilor pe piață.

Retailerii care comercializează produse lactate pot fi împărțiți în următoarele categorii:

- ✓ supermarketuri și hipermarketuri - comercializează o gamă diversificată de produse, au promoții frecvente, fără accent pe produse tradiționale: Carrefour, Auchan, Lidl, Mega Image, Profi;

---

<sup>56</sup> CUI 6636202

<sup>57</sup> CUI 17766143

<sup>58</sup> CUI 38818865

- ✓ minimarketuri și magazine de cartier – sunt magazine mici situate lângă zonele rezidențiale, cu gamă redusă de produse, dar prețuri mai mari față de hipermarketuri (Profi, Shop&Go - Mega Image, Carrefour Express etc);
- ✓ magazine specializate – sunt acele magazine dedicate unui singur producător sau mai multor producători, care comercializează produse tradiționale, proaspete, cu prețuri mai ridicate;
- ✓ piețe agroalimentare și târguri tradiționale – sunt spații în care producătorii locali vând produsele direct consumatorilor;
- ✓ magazine gourmet – sunt magazine care comercializează produse premium, internaționale, cu prețuri ridicate;
- ✓ e-commerce alimentar – sunt platforme online sau magazine online ale producătorilor care livrează produsele direct acasă, beneficiind de livrare rapidă, direct acasă, în condiții de transport frigorific.

Având în vedere diversitatea canalelor de vânzare, **comercializarea produselor lactate prin intermediul retailerilor prezintă o serie de avantaje**, precum: accesul rapid al consumatorilor la o gamă variată de produse, livrarea produselor în condiții de calitate și siguranță alimentară, la prețuri competitive, generate de puterea mare de negociere a marilor lanțuri comerciale. **Pe de altă parte, aceste beneficii pot fi însoțite și de efecte mai puțin favorabile.** Astfel, marii retaileri, prin condițiile impuse, pot pune presiune pe procesatorii de lapte, care se poate propaga până la nivelul fermierilor, în sensul că procesatorii, acceptând condițiile impuse de retaileri, pentru a-și menține marjele de profit, încearcă să reducă costurile, adică prețul de achiziție a laptelui crud. Deși accesul produselor pe rafturile retailerilor este foarte important pentru vizibilitate, acest aspect pozitiv, în anumite condiții se poate transforma într-o dependență economică a procesatorilor de retaileri. Totodată, retailerii pot influența echilibrul dintre cerere și ofertă prin selecția produselor listate și prin strategiile de stabilire a prețurilor utilizate în cadrul campaniilor comerciale.

În România, retailerii sunt încadrați conform Clasificării Activităților din Economia Națională (CAEN) în mai multe coduri, în funcție de tipul de produse și de modul de vânzare. În general, marii retaileri și magazinele de proximitate își desfășoară activitatea fiind înregistrați cu Codul CAEN 4711 – Rev. 3 - Comerț cu amănuntul nespecializat, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun. Pentru desfășurarea activității de comercializare a produselor lactate, magazinele specializate utilizează destul de des Codul CAEN 4727 - Rev. 3 - Comerț cu amănuntul al altor produse alimentare, această clasă vizând și „Produse lactate (inclusiv preparate din lapte și brânzeturi) și ouă”.

În concluzie, retailerii reprezintă veriga finală și esențială a lanțului de distribuție a produselor lactate, având rolul de a facilita accesul consumatorilor la o gamă variată de produse, în condiții de calitate și siguranță alimentară.

\* \*

\*

*Lanțul de comercializare a laptelui și produselor lactate este un sistem integrat, alcătuit dintr-o succesiune de actori – fermieri, colectori, procesatori, distribuitori și retaileri, fiecare având un rol specific și esențial în asigurarea fluxului de produse de la producția primară până la consumatorul final.*

*Fermierii furnizează materia primă, procesatorii o transformă în produse finite, distribuitorii facilitează transportul și depozitarea, iar retailerii pun aceste produse la dispoziția consumatorilor. Echilibrul dintre acești actori asigură funcționarea eficientă a întregului sistem.*

## 4. Producția primară de lapte

Producția primară de lapte reprezintă prima etapă a filierei laptelui și are un rol esențial în asigurarea materiei prime pentru industria lactatelor. Aceasta include creșterea și exploatarea bovinelor de lapte, precum și activitățile de muls și colectare a laptelui crud.

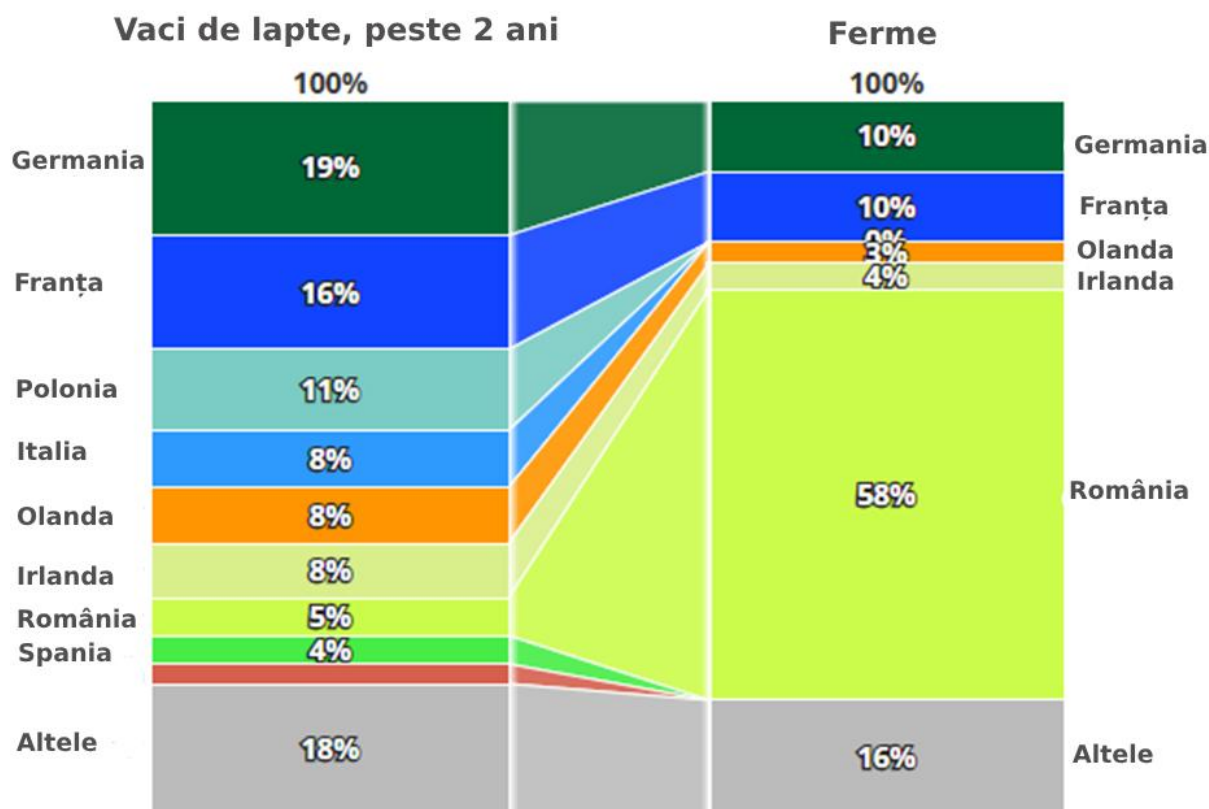
### 4.1. Evoluția pieței europene a laptelui crud de vacă

#### 4.1.1. Distribuția efectivelor de vaci și structura fermelor

Secțiunea de față analizează distribuția efectivelor de vaci și structura fermelor la nivelul Statelor Membre, evidențiind modul de organizare a exploatațiilor și diferențele existente în funcție de dimensiune și tipul de producție. Sunt urmărite atât repartitia teritorială a efectivelor, cât și caracteristicile fermelor, în vederea conturării unei imagini de ansamblu asupra sectorului.

Se poate constata, conform graficului de mai jos, o diferență structurală majoră între distribuția efectivelor de vaci de lapte și structura fermelor în Uniunea Europeană, iar această diferență explică în mod direct nivelul scăzut al randamentului înregistrat de România.

**Fig.4.1: Distribuția efectivelor de vaci și structura fermelor, UE 27, 2023**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL

În partea stângă a graficului este prezentată distribuția vacilor de lapte, unde se observă că România deține aproximativ 5% din totalul efectivelor de vaci de lapte din UE, situându-se în urma unor state precum Germania (19%), Franța (16%) sau Polonia (11%). Această pondere

indică faptul că România nu este un actor marginal din punct de vedere al resurselor zootehnice, ci dispune de un bazin relevant de producție.

În schimb, partea dreaptă a graficului evidențiază distribuția fermelor, unde România apare într-o poziție complet diferită, concentrând aproximativ 58% din totalul fermelor de lapte din UE. Această **discrepanță semnificativă între ponderea fermelor și ponderea efectivelor de animale indică o fragmentare extremă a structurii de producție.**

Interpretarea corelată a celor două dimensiuni conduce la concluzia că, în România, un număr foarte mare de ferme de dimensiuni reduse gestionează un număr relativ mic de animale, ceea ce are implicații directe asupra productivității. În astfel de exploatații, nivelul de mecanizare și automatizare este limitat, accesul la tehnologii moderne este redus, iar practicile de management sunt mai puțin eficiente comparativ cu fermele mari din statele vest-europene.

Prin contrast, în state precum Germania sau Franța, ponderea fermelor este mult mai redusă în raport cu efectivele de animale, ceea ce sugerează existența unor exploatații de dimensiuni mai mari, mai bine capitalizate și mai eficiente. Această structură permite realizarea de economii de scară, investiții în genetică, nutriție și tehnologii avansate, conducând la randamente ridicate, în linie cu media UE de aproximativ 8.450 kg/vacă/an sau chiar peste 10.000 kg/vacă/an în unele state.

În acest context, se poate explica **nivelul scăzut al randamentului în România**, de aproximativ 3.580 kg/ vacă/an. Acesta **nu este rezultatul unei lipse de resurse, ci al structurii fragmentate a sectorului**, care limitează eficiența economică și capacitatea de modernizare. Astfel, productivitatea redusă apare ca o consecință directă a organizării sectorului, și nu doar a unor factori conjuncturali.

În plus, eficiența scăzută a sectorului primar (randament de 3.580 kg/vacă față de media UE de 8.450 kg) nu este doar o carență tehnologică, ci și rezultatul unui **dezavantaj competitiv istoric generat de nivelul redus al plăților directe** în conformitate cu Planul Național Strategic 2023 – 2027, prin intervenția *PD – 01 Sprijin de bază pentru venit în scopul sustenabilității - BISS*.

În 2023, România ocupa penultimul loc (cu 204 euro/ha) în Uniunea Europeană, în ceea ce privește cuantumul subvențiilor agricole acordate prin intervenția *PD – 01 Sprijin de bază pentru venit în scopul sustenabilității - BISS*, cu o valoare care devansează doar Letonia (193 euro/ha), situându-se mult sub nivelurile unor state cu agricultură performantă precum Germania (248 euro/ha), Franța (268 euro/ha) sau chiar state vecine precum Ungaria (269 euro/ha) și Polonia (252 euro/ha)<sup>59</sup>.

Acest decalaj de finanțare, stabilit în baza unor perioade de referință nefavorabile (1998-2002), penalizează fermierul român în raportul de forțe de pe piața unică. În acest context, justificarea **creșterii subvențiilor și accelerarea procesului de convergență** externă devin extrem de importante pentru a echilibra costurile unitare de producție ale fermierilor. Fără un sprijin financiar echitabil la nivel comunitar, materia primă autohtonă va continua să prezinte parametri de substanță uscată (proteină și grăsime) inferiori și fluctuanți, menținând procesatorii români într-o stare de dependență față de achizițiile intracomunitare mai eficiente.

---

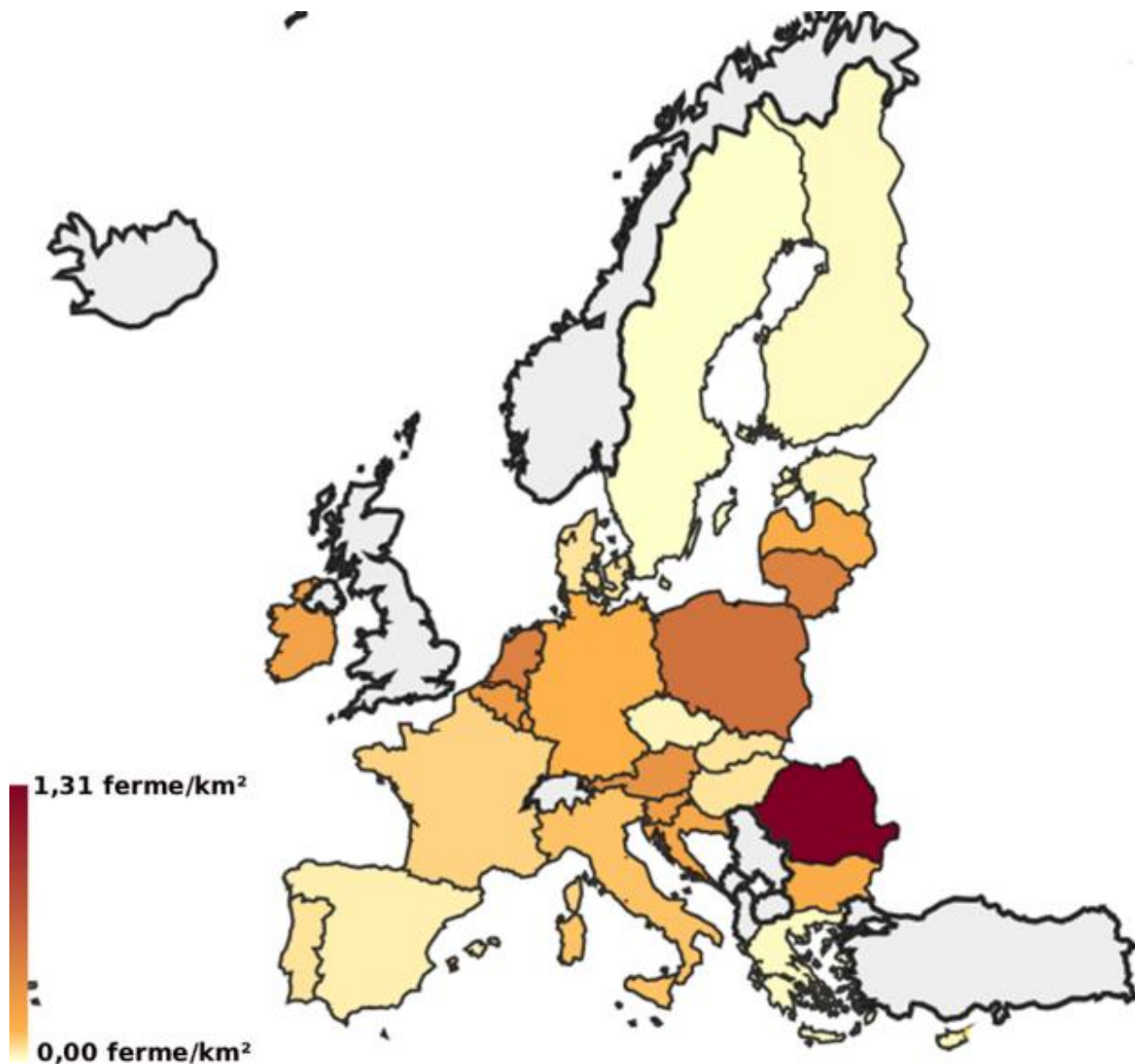
<sup>59</sup> <https://agrointel.ro/301395/subventia-la-hectar-romania-state-ue-cifre>

Un element suplimentar care completează această imagine structurală este densitatea fermelor la nivelul Uniunii Europene, care variază semnificativ între statele membre, de la aproximativ 1,31 ferme/km<sup>2</sup> în România, până la valori de circa 0,01 ferme/km<sup>2</sup> în statele nordice. Această variație reflectă atât diferențe în organizarea sectorului agricol, cât și influența condițiilor geografice și climatice.

**În statele cu densitate ridicată, precum România, numărul mare de exploatații raportat la suprafață indică o structură agricolă dispersată, caracterizată prin ferme mici și numeroase, ceea ce limitează eficiența și adoptarea tehnologiilor moderne.** În schimb, în țările nordice, densitatea redusă este determinată în mare măsură de condițiile climatice (temperaturi scăzute, perioade vegetative mai scurte) și de structura utilizării terenurilor, care restrâng activitățile agricole și distribuția fermelor.

În acest context, densitatea fermelor trebuie interpretată în corelație cu factorii naturali și structurali, contribuind la explicarea diferențelor de organizare și, implicit, a variațiilor de productivitate la nivelul Uniunii Europene.

**Fig.4.2: Densitatea fermelor de vaci de lapte, peste 2 ani, UE 27, 2020**



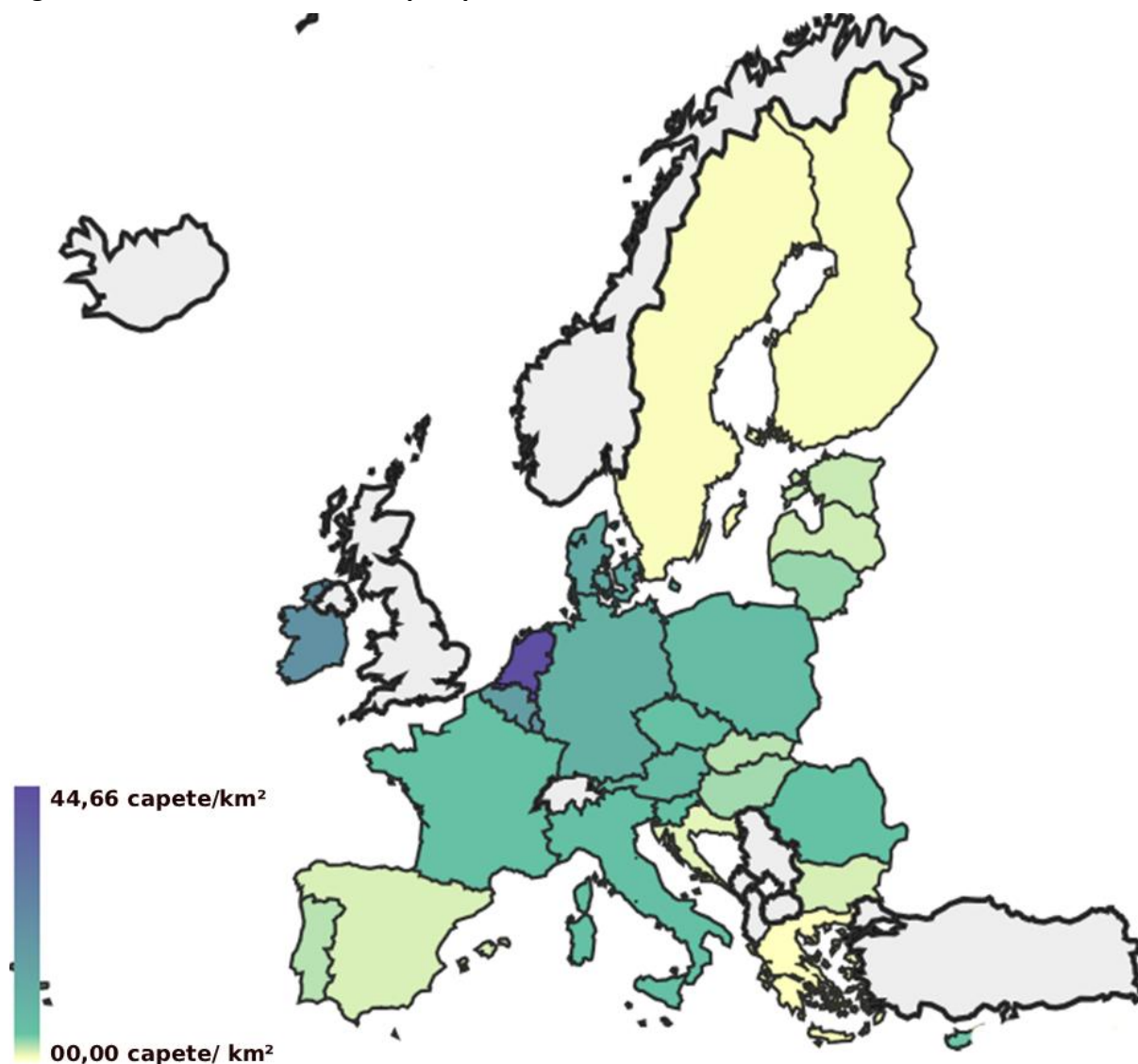
Sursa: CLAL

Un alt element relevant îl reprezintă densitatea vacilor de lapte la nivelul Uniunii Europene, care evidențiază diferențe structurale semnificative între statele membre. În anul 2024, densitatea variază de la aproximativ 44,66 capete/km<sup>2</sup> în țări precum Olanda, până la valori de 0,7 capete/km<sup>2</sup> în unele state nordice.

Aceste diferențe reflectă, pe de o parte, gradul de intensificare a producției zootehnice în statele vest-europene, unde activitatea este concentrată și integrată în sisteme agricole performante, iar pe de altă parte, constrângerile naturale și climatice din regiunile nordice, care limitează dezvoltarea acestui sector.

În statele cu densitate ridicată, precum Olanda, sectorul este caracterizat printr-o utilizare intensivă a terenurilor, infrastructură bine dezvoltată și un nivel ridicat de productivitate. În schimb, valorile foarte scăzute din nordul Europei nu reflectă neapărat o lipsă de eficiență, ci mai degrabă condiții naturale nefavorabile și o specializare diferită a agriculturii. În acest context, densitatea efectivilor de vaci de lapte completează analiza privind densitatea fermelor și contribuie la înțelegerea diferențelor de organizare și performanță ale sectorului lactelui la nivelul Uniunii Europene.

**Fig.4.3: Densitatea vacilor de lapte, peste 2 ani, UE 27, 2024**

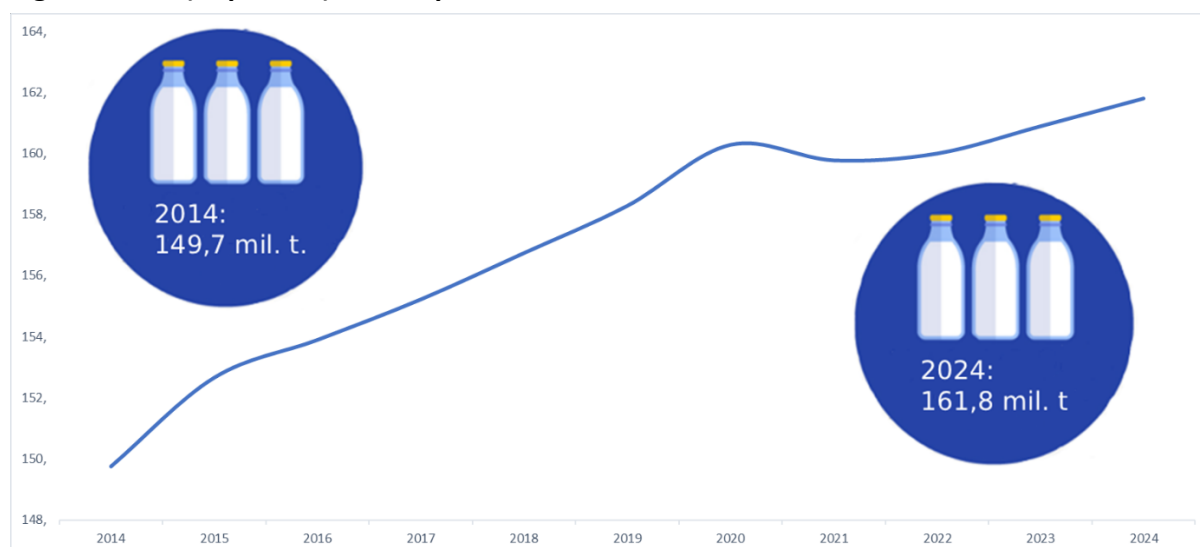


Sursa: CLAL

#### 4.1.2. Evoluția producției de lapte crud

Producția de lapte are loc în toate țările UE și reprezintă o proporție semnificativă din valoarea producției agricole a UE. Producția totală de lapte din UE era estimată la aproximativ 162 de milioane de tone în 2024. Principalii producători sunt Germania, Franța, Polonia, Olanda, Italia, Irlanda și Spania. Împreună, acestea reprezentau în 2024 aproximativ 77% din producția de lapte din UE, conform datelor Eurostat<sup>60</sup>.

**Fig.4.4: Evoluția producției de lapte crud în UE, mil. tone, 2014-2024**



*Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor Eurostat*

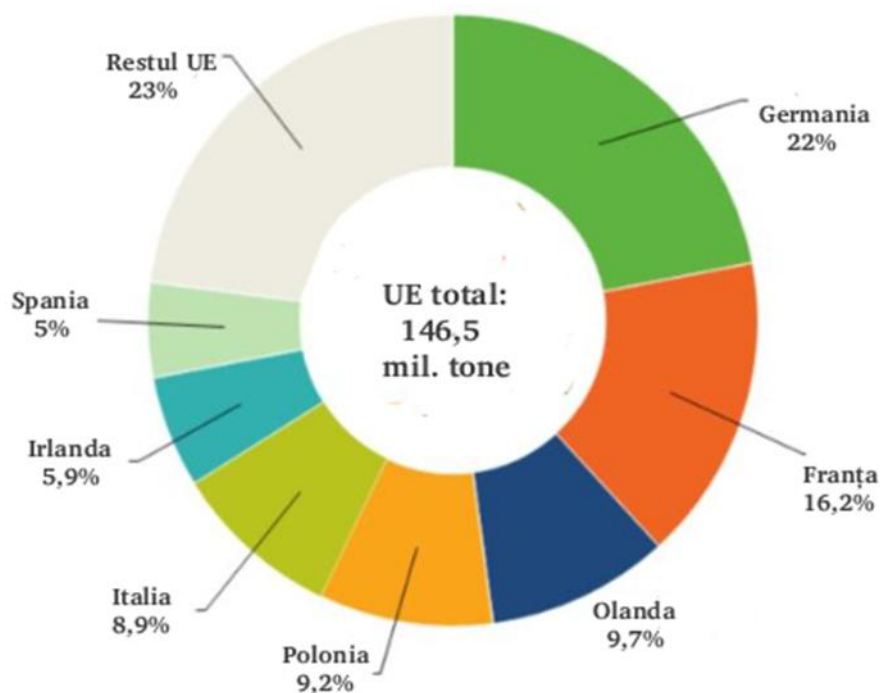
Datele disponibile indică faptul că sectorul laptelui din Uniunea Europeană este caracterizat printr-un grad ridicat de maturitate și integrare în lanțul valoric. În anul 2024, producția totală de lapte crud a atins aproximativ 161,8 milioane tone, în creștere cu circa 12,1 milioane tone față de 2014, ceea ce reflectă o tendință moderată de creștere pe termen lung.

Producția este însă puternic concentrată geografic, șapte state membre generând peste 75% din total în perioada analizată. Aceste state (în special Germania, Franța, Polonia, Țările de Jos) dispun de ferme de dimensiuni mari și eficiente, cu randamente ridicate pe cap de animal și capacități extinse de procesare.

Un element definitoriu al pieței europene este integrarea aproape completă a producției de lapte în sectorul de procesare: din totalul producției, aproximativ 150,8 milioane tone sunt livrate către unități de procesare autorizate. Această structură permite generarea de valoare adăugată ridicată (brânzeturi, unt, produse fermentate), stabilizarea cererii pentru laptele crud și o transmitere relativ eficientă a prețurilor pe lanțul agroalimentar.

<sup>60</sup> <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20251120-3>

**Fig.4.5: Statele UE cu cea mai mare producție de lapte de vacă, % 2024**



*Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor Eurostat*

În acest context, cantitatea de lapte livrată către procesatori reprezintă indicatorul central al competitivității reale, reflectând mai fidel gradul de dezvoltare și valorificare economică a sectorului decât producția totală brută. Astfel, statele cu performanțe ridicate se disting prin capacitatea de a integra materia primă în fluxuri industriale standardizate, compatibile cu cerințele riguroase ale comerțului intra-european.

Statele membre cu performanțe ridicate nu se disting doar prin volumele de producție, ci mai ales prin capacitatea de a integra materia primă în fluxuri industriale standardizate, autorizate sanitar-veterinar și compatibile cu comerțul intra-european.

Astfel, cantitatea de lapte livrată către procesatori reprezintă un indicator relevant al gradului de dezvoltare a sectorului, fiind direct corelată cu nivelul de valorificare economică a producției. În acest context, pozițiile ocupate de statele membre în clasamentele bazate pe livrările către procesatori reflectă mai fidel competitivitatea reală a sectorului decât producția totală de lapte crud.

**Fig.4.6: Ierarhia statelor membre UE, în funcție de producția de lapte crud, % din total UE-27, 2024**

Top 20 state membre UE, după cantitatea de lapte de vacă livrată către procesatori în 2024			Top 20 producători de lapte crud din UE în 2024		
Poziția	Țara	Producție (%)	Poziția	Țara	Producție (%)
1	Germania	22%	1	Germania	21%
2	Franța	16%	2	Franța	16%
3	Olanda	9%	3	Polonia	10%
4	Polonia	9%	4	Olanda	9%
5	Italia	9%	5	Italia	9%
6	Irlanda	6%	6	Irlanda	5%
7	Spania	5%	7	Spania	5%
8	Danemarca	4%	8	Danemarca	4%
9	Belgia	3%	9	Belgia	3%
10	Austria	2%	10	România	3%
11	Republica Cehă	2%	11	Austria	3%
12	Suedia	2%	12	Cehia	2%
13	Finlanda	1%	13	Suedia	2%
14	Portugalia	1%	14	Finlanda	1%
15	Ungaria	1%	15	Ungaria	1%
16	Lituania	1%	16	Portugalia	1%
17	România	1%	17	Grecia	1%
18	Estonia	1%	18	Lituania	1%
19	Letonia	1%	19	Letonia	1%
20	Slovacia	1%	20	Estonia	1%

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor Eurostat și CLAL

În cazul României, analiza evidențiază o discrepanță semnificativă între nivelul producției totale de lapte și gradul de valorificare a acesteia în circuitul economic formal. Deși România ocupă locul 10 în Uniunea Europeană în funcție de producția totală de lapte crud, cu aproximativ 4,4 milioane tone în 2024, poziția coboară până la locul 17 în clasamentul statelor membre în funcție de cantitatea de lapte de vacă livrată către procesatori, respectiv aproximativ 1,2 milioane tone.

**Această diferență reflectă o structură particulară a utilizării producției de lapte crud de vacă. Din totalul de aproximativ 3,7 milioane tone de lapte de vacă, doar o treime este direcționată către unități de procesare autorizate sanitar-veterinar<sup>61</sup>, care pot opera pe piața internă și în comerțul intra-UE. Mai mult de o treime din producția de lapte de vacă este utilizată pentru autoconsum, în principal pentru hrănirea vițelilor (laptele tehnologic) și consumul propriu în gospodării. Diferența este prelucrată de unități de prelucrare a laptelui**

<sup>61</sup> Conform ANSVA, unitățile autorizate sanitar-veterinar apar în „Lista unităților de schimb intracomunitar” (Secțiunea IX – Lapte și produse lactate). Aceste unități îndeplinesc cerințele Regulamentului (CE) nr. 853/2004 și au dreptul de a vinde produse în marile lanțuri de retail (IKA) și de a face comerț cu alte state UE.

*înregistrate, dar neautorizate sanitar-veterinar*<sup>62</sup>, care funcționează în baza cadrului național și nu pot participa la schimburi comerciale la nivelul Uniunii Europene.

Această structură indică existența unui segment semnificativ al producției care nu este integrat în circuitul economic formal și nu contribuie la generarea de valoare adăugată comparabilă cu cea din alte state membre. Fragmentarea canalelor de valorificare și ponderea ridicată a unităților de procesare înregistrate, dar neautorizate sanitar-veterinar, limitează capacitatea României de a transforma producția de lapte în produse finite competitive și de a participa eficient la piața unică europeană.

În același timp, nivelul redus de integrare a producției de lapte crud în fluxul de procesare industrializată sugerează existența unor constrângeri structurale, precum dimensiunea redusă a exploatațiilor, dificultățile de conformare la standardele sanitar-veterinare și infrastructura insuficient dezvoltată de colectare și procesare. Aceste elemente afectează atât eficiența sectorului, cât și poziția de negociere a fermierilor, care rămân dependenți de canale alternative de valorificare, adesea mai puțin avantajoase din punct de vedere economic.

Spre deosebire de modelele europene consolidate, unde integrarea producției primare în fluxul de procesare constituie norma operațională, sectorul din România se caracterizează printr-o utilizare suboptimală a resurselor. Deși volumul producției totale este semnificativ, o cotă restrânsă din acesta este valorificată prin circuite formale, capabile să genereze valoare adăugată și să asigure competitivitatea pe piețele interne și externe.

Diferența majoră dintre poziția României în clasamentul producției totale de lapte și locul ocupat în ierarhia livrărilor către unitățile de procesare demonstrează că vulnerabilitatea sectorului nu rezidă în capacitatea de producție, ci în gradul redus de integrare în lanțul valoric formal.

Din perspectivă concurențială, eventualele disfuncționalități identificate la nivelul pieței trebuie evaluate prin prisma acestor carențe structurale. Acestea influențează direct mecanismele de formare a prețurilor, stabilitatea relațiilor contractuale între actorii filierei și capacitatea sectorului de a exercita o concurență efectivă.

Această integrare deficitară generează un impact macroeconomic negativ, materializat prin export redus și import crescut de produse finite. În anul 2025, valoarea importurilor de produse procesate a depășit pragul de 1 miliard EUR, conducând la un deficit comercial de peste 700 milioane EUR, după ce a atins nivelul de 800 milioane EUR în 2024.

---

<sup>62</sup> Conform ANSVSA, unitățile înregistrate sanitar-veterinar figurează în listele de „Unități de vânzare cu amănuntul înregistrate” sau unități de procesare de capacitate mică. Ele funcționează în baza Ordinului ANSVSA nr. 111/2008, care permite activități de procesare și vânzare, dar cu restricții geografice și de volum:

- Pot vinde doar pe teritoriul României, adesea doar în județul de origine și județele limitrofe,
- Nu pot livra produse către entități care solicită standarde de schimb intracomunitar, fiind excluse de facto din majoritatea contractelor cu marile supermarketuri.

**Fig.4.7: Randamentul mediu exprimat în kg/vacă, UE-27, 2024**

Ierarhia statelor membre UE-27, după randamentul mediu, kg/vacă în 2024		
Poziția	Țara	Randamentul mediu/vacă
1	Portugalia	27590
2	Estonia	11350
3	Danemarca	10480
4	Cehia	9870
5	Spania	9790
6	Suedia	9690
7	Finlanda	9670
8	Germania	9420
9	Olanda	9400
10	Belgia	8870
11	Luxemburg	8780
12	Italia	8670
13	Letonia	8490
14	Cipru	8410
15	Grecia	8410
16	Polonia	8180
17	Slovacia	8030
18	Ungaria	7900
19	Franța	7870
20	Lituania	7600
21	Austria	7500
22	Croația	6660
23	Slovenia	6620
24	Malta	6560
25	Irlanda	5870
26	Bulgaria	4050
27	România	3580

Un alt element critic este productivitatea vacilor, România înregistrând un randament mediu de aproximativ 3.580 kg/vacă/an, cel mai redus nivel din UE, pe întreaga perioadă analizată. Acesta reflectă fragmentarea exploatațiilor, nivelul redus de tehnologizare și eficiența limitată a fermelor.

Totodată, randamentul mediu la nivelul UE (aprox. 8.450 kg/vacă/2024) indică un nivel ridicat de eficiență tehnologică, cu state precum Portugalia, Estonia și Danemarca, al căror randament a depășit 10.000 kg/vacă/2024.

*Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor Eurostat și CLA*

\* \*  
\*

*Analiza evidențiază o discrepanță importantă între capacitatea de producție a laptelui crud a României (locul 10 în UE) și participarea efectivă la circuitul industrial formal (locul 17). Această asimetrie indică faptul că sectorul nu se confruntă cu o lipsă de materie primă, ci cu o dificultate structurală de a canaliza o cantitate mai mare a producției de lapte crud către procesatorii de lapte care generează valoare adăugată și pot participa la comerțul intra comunitar.*

*Cu un randament mediu de 3.580 kg/vacă/an — cel mai redus din Uniunea Europeană și la o distanță semnificativă de media UE de 8.450 kg/vacă — sectorul din România prezintă costuri unitare de producție ridicate. Această eficiență tehnologică limitată diminuează poziția de negociere a fermierilor și reduce capacitatea de reziliență a întregii filiere în fața șocurilor de preț ale inputurilor.*

*Integrarea a doar o treime din producția totală în unități de procesare autorizate sanitar-veterinar limitează necesarul de materie primă disponibil la nivelul procesatorilor, ceea ce conduce inevitabil la orientarea acestora către achiziția de lapte crud de la furnizori externi. Fragmentarea producției favorizează canale de distribuție alternative (înregistrate conform Ordinului 111) funcționale la nivel local. Astfel, nu pot fi asigurate volumele și standardele necesare pentru a acoperi cererea internă, ceea ce a generat în anul 2025, importuri de produse lactate a căror valoare a atins pragul de 1 miliard EUR.*

*Combinarea dintre randamentul scăzut la poarta fermei și transformarea unei cantități importante din producția internă în produse cu valoare adăugată redusă a condus la un deficit comercial de aproximativ 800 milioane EUR în 2024. Sectorul se confruntă, astfel, cu o necesitate dublă de aprovizionare din surse externe: pe de o parte, pentru acoperirea deficitului de materie primă în circuitul de colectare formală și, pe de altă parte, pentru a răspunde cererii diversificate de produse finite pe care oferta internă nu o poate acoperi integral.*

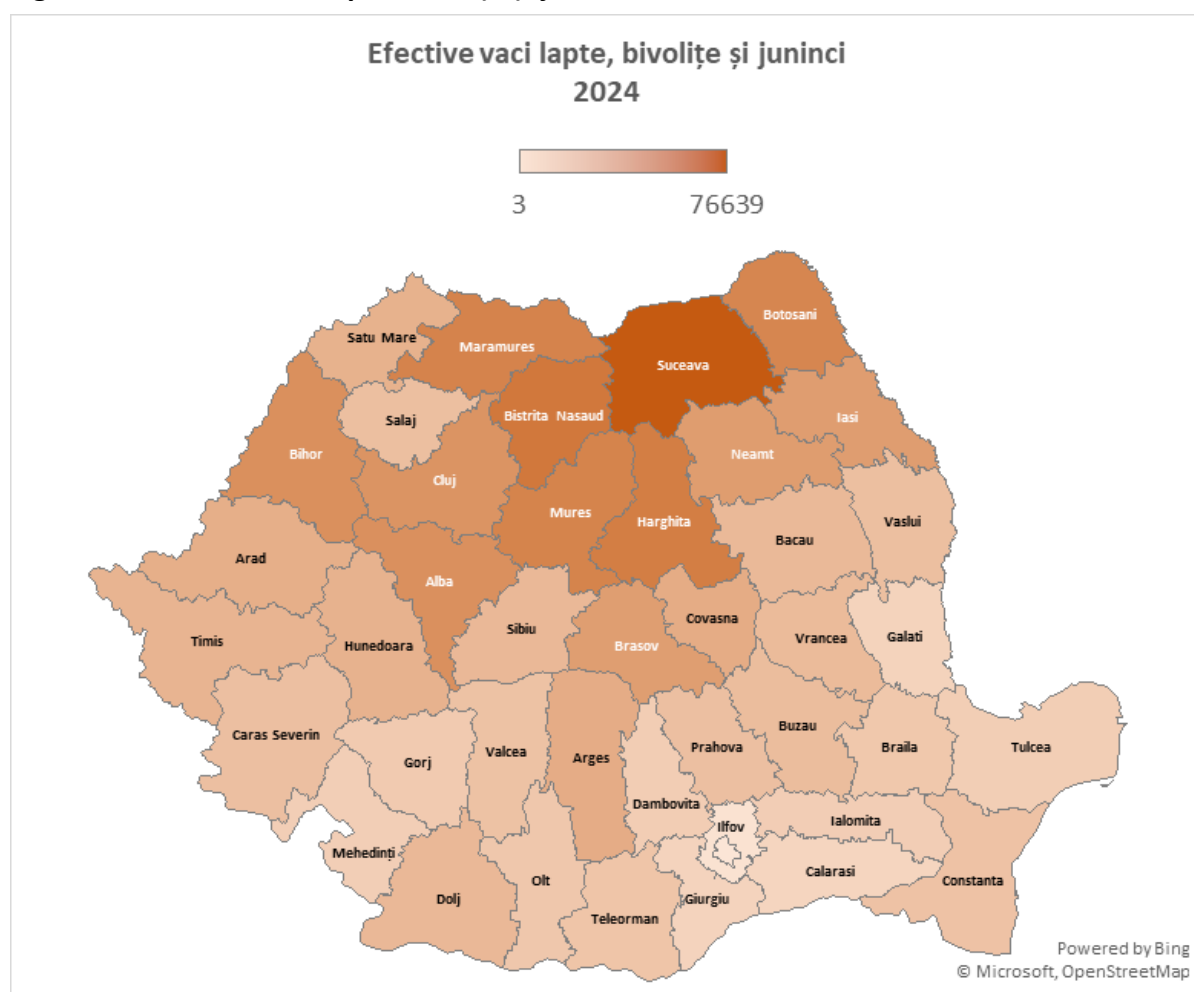
*Disfuncționalitățile identificate în mecanismele de formare a prețurilor nu sunt exclusiv rezultatul dinamicii dintre procesatori și retail, ci sunt alimentate de aceste curențe structurale. Disponibilitatea limitată a laptelui materie primă în circuitul industrial limitează exercitarea unei concurențe efective și menține piața într-o stare de sensibilitate ridicată la variațiile prețurilor de pe piețele regionale de referință (Ungaria, Polonia).*

## 4.2. Evoluția pieței naționale a laptelui crud de vacă

### 4.2.1. Distribuția efectivelor de vaci și structura fermelor

Secțiunea următoare prezintă distribuția efectivelor de vaci și structura fermelor la nivelul României, evidențiind modul de organizare a exploatațiilor și diferențele existente în funcție de dimensiune și de localizarea geografică.

**Fig.4.8: Efective vaci de lapte, bivolițe și juninci, 2024**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor MADR*

La nivelul anului 2024, județele cu cel mai mare număr de efective de vaci de lapte, bivolițe și juninci se situau în regiunile Centru, Nord-Vest și Nord-Est.

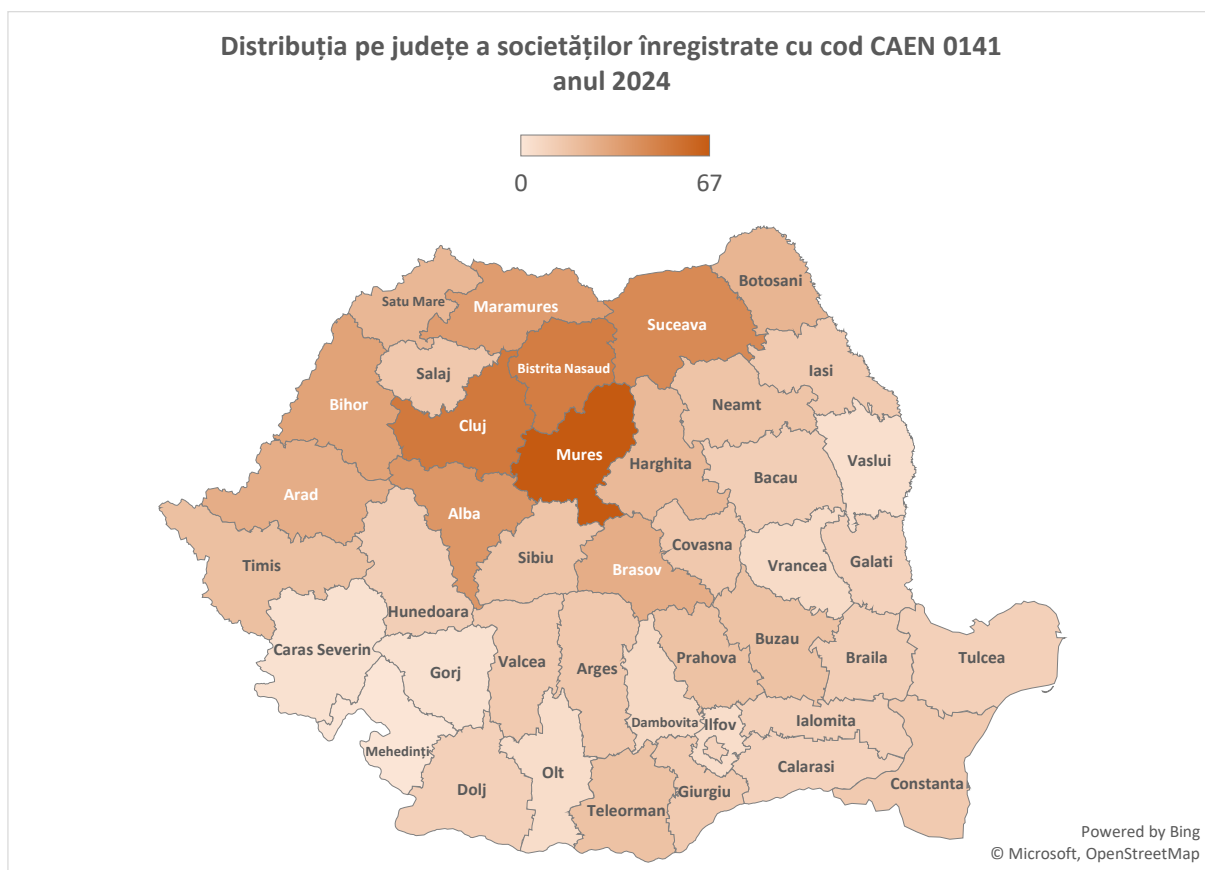
Din prelucrarea datelor și informațiilor furnizate de MADR, a rezultat că, prin raportare la anul 2014, la nivel național, în anul 2024 s-a înregistrat o scădere a efectivelor de animale de aproximativ 10%. Pe parcursul întregii perioade, s-a remarcat o ușoară creștere în anii 2015 și 2016, urmată de o scădere continuă până în anul 2024.

Regiunile Nord-Vest, Vest și Centru au înregistrat creșteri care au variat între 1,38% și 10,8%, în timp ce regiunile Nord-Est, Sud-Est, Sud-Muntenia și Sud-Vest Oltenia au înregistrat scăderi între 19,6% și 28,18%. Regiunea București-Ilfov a înregistrat o scădere mare, de 52,75%, care, cel mai probabil, a fost determinată de urbanizarea puternică a regiunii și creșterea costurilor de producție. Județele care au înregistrat cele mai mari creșteri ale efectivelor de animale sunt

Covasna (24,35%), Bistrița Năsăud (21,14%) și Arad (21,1%). Exceptând regiunea București-Ilfov, județele cu cele mai mari scăderi ale efectivelor de animale înregistrate în anul 2024 vs. 2014 sunt Galați (43,86%), Gorj (45,4%) și Dâmbovița (49,68%).

Producția de lapte crud se încadrează în clasa CAEN 0141 – Creșterea bovinelor de lapte. Potrivit informațiilor obținute de la Oficiul Național al Registrului Comerțului, prin platforma Big Data de la nivelul Consiliului Concurenței, în anul 2024 erau 747 de întreprinderi aflate în funcțiune, înregistrate cu codul CAEN 0141. Acest număr nu reflectă numărul total al producătorilor de lapte, ci doar categoria fermelor comerciale, organizate ca societăți.

**Fig.4.9: Distribuția pe județe a societăților înregistrate cu cod CAEN 0141, 2024**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor MADR*

Pe lângă societățile comerciale înregistrate cu Cod CAEN 0141, există și alte categorii de producători care contribuie la producția totală de lapte crud, precum exploatațiile agricole fără personalitate juridică (gospodăriile populației). Producția de lapte crud realizată în cadrul gospodăriilor populației este destinată, în general, consumului propriu și numai în anumite situații vânzării. În categoria exploatațiilor agricole fără personalitate juridică sunt cuprinse și entitățile organizate conform prevederilor OUG nr. 44/2008 *privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale*. De asemenea, producția de lapte crud poate proveni și de la fermele mixte, în care creșterea vacilor este o activitate secundară.

Așa cum se poate observa din harta intitulată *Distribuția pe județe a societăților înregistrate cu cod CAEN 0141*, societățile comerciale care au ca obiect de activitate creșterea bovinelor de lapte sunt concentrate în zona de nord și centru a României, zone propice pentru creșterea bovinelor.

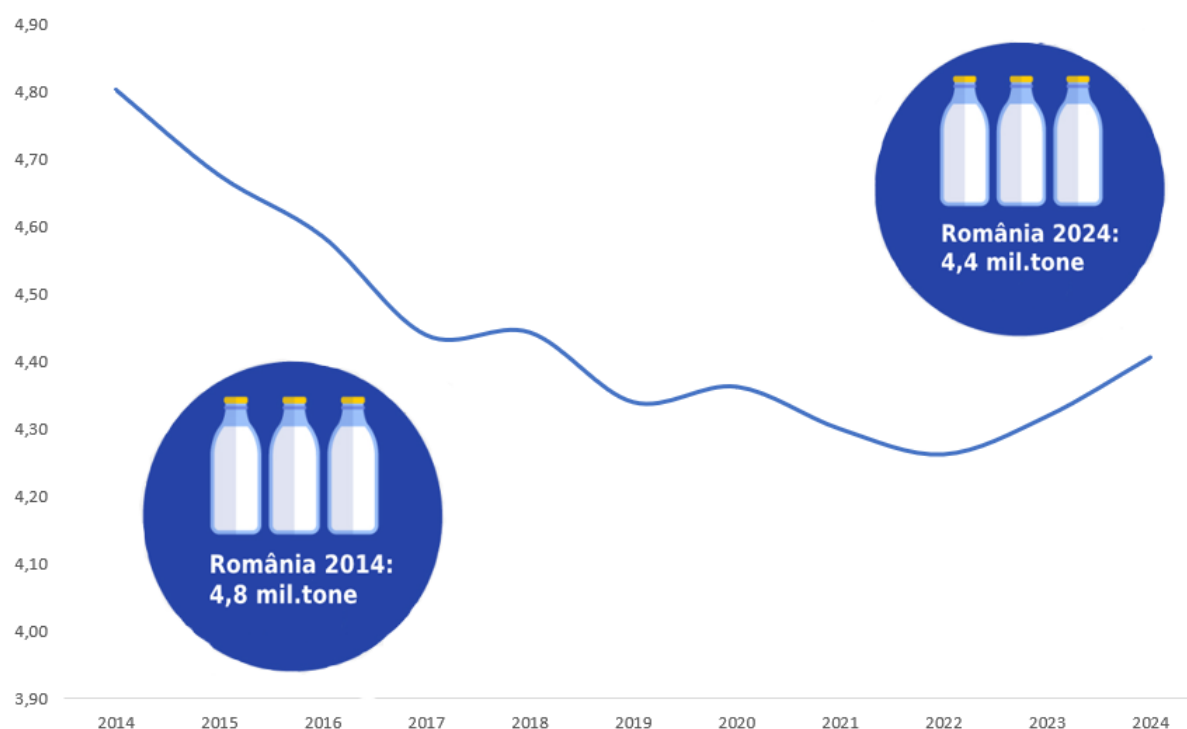
Potrivit informațiilor disponibile pe site-urile de specialitate<sup>63</sup>, în anul 2023, în România exista un număr total de peste 273 de mii de exploatații agricole de vaci de lapte, dintre acestea, aproximativ 75% reprezentând exploatații cu mai puțin de 5 capete. Spre comparație, Ungaria avea în anul 2023 un număr total de 9.430 de exploatații agricole de vaci de lapte, cele cu mai puțin de 5 capete reprezentând aproximativ 25% din total.

Deși s-a înregistrat o scădere de aproximativ 50% față de anul 2013, România deține în continuare un număr important de exploatații agricole de vaci de lapte. Această situație arată că sectorul producției de lapte crud are un grad important de fragmentare, iar ponderea mare a fermelor mici, în absența formelor de asociere, contribuie la scăderea puterii de negociere a fermierilor.

#### 4.2.2. Evoluția producției de lapte crud de vacă

Analiza evoluției producției de lapte crud în România indică o tendință ușor descendentă în perioada 2014–2022, când se atinge un minim de aproximativ 4,26 milioane tone, urmată de o ușoară revenire până la circa 4,4 milioane tone în perioada recentă. Această evoluție contrastează cu tendința la nivelul Uniunii Europene, unde producția de lapte a înregistrat o creștere în aceeași perioadă, reflectând o consolidare a sectorului în alte state membre.

**Fig.4.10: Evoluția producției de lapte crud (de toate tipurile) în România, mil. tone, 2014-2024**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor Eurostat

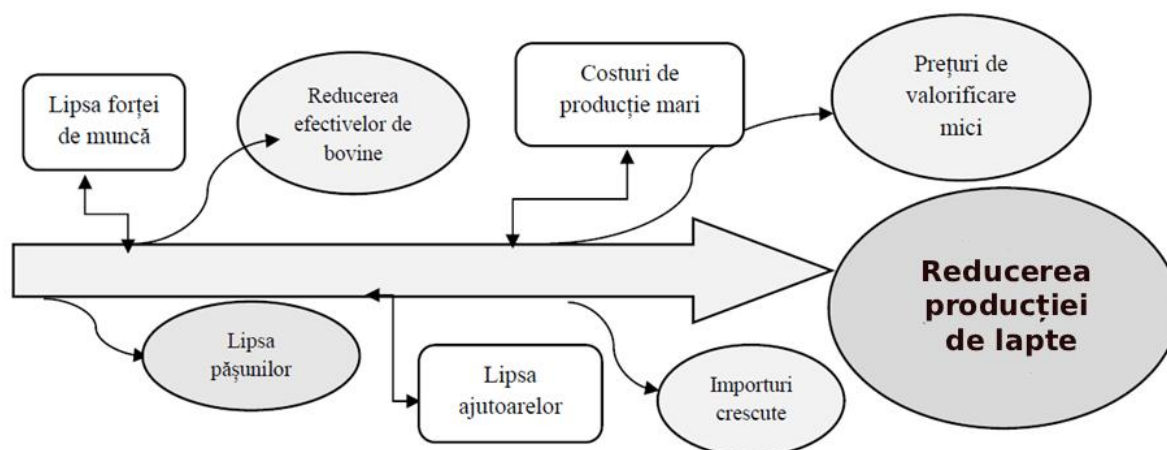
Scăderea producției interne din intervalul 2014 - 2022 poate fi asociată cu factori structurali precum nivelul relativ scăzut al productivității pe cap de animal, precum și presiunile economice asupra fermierilor (costuri ale furajelor, energie, investiții insuficiente), în timp ce

<sup>63</sup> [https://teseo.clal.it/en/?section=aziende\\_ue&animal=A2300F](https://teseo.clal.it/en/?section=aziende_ue&animal=A2300F)

revenirea din perioada 2023-2024 poate reflecta o adaptare a sectorului, inclusiv prin consolidarea exploatațiilor mai eficiente.

Trebuie subliniat faptul că există o serie de factori care influențează producția de lapte crud, așa cum reiese din analiza calitativă prezentată în continuare.

**Fig.4.11: Diagramă cauză – efect pentru reducerea producției naționale de lapte**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza informațiilor obținute din piață*

Din informațiile furnizate de principalii actori din industrie, rezultă faptul că sectorul laptelui se confruntă cu presiuni importante asupra producătorilor primari, însă dezechilibrele dintre prețurile de vânzare și costurile de producție nu au reprezentat o constantă în perioada 2014–2025. În cea mai mare parte a intervalului analizat, prețurile de vânzare la poarta fermei au permis, în general, acoperirea costurilor de producție, chiar dacă marjele au rămas reduse și sensibile la variațiile pieței.

Un element important este caracterul sezonier pronunțat al pieței laptelui crud. În perioada primăvară–vară, prețurile tind să fie mai reduse, pe fondul creșterii disponibilității de lapte, inclusiv din zona gospodăriilor individuale și a micilor producători. În schimb, în perioada toamnă–primăvară, reducerea disponibilității de materie primă determină o creștere a prețurilor de achiziție. Această sezonaliitate generează episoade punctuale de dezechilibru între prețul de vânzare și costurile de producție, însă acestea au fost, de regulă, limitate în timp înainte de 2026.

Presiunile asupra fermelor sunt amplificate de volatilitatea pieței agricole și de fluctuațiile prețurilor la cereale și furaje, influențate de condițiile climatice, cererea internațională și politicile comerciale. În plus, costurile de producție au rămas ridicate, cheltuiala medie anuală fiind cuprinsă între 2 lei/litru și 2,53 lei/litru de lapte crud în perioada 2020–2025. În același timp, prețurile de vânzare la poarta fermei au depășit costurile cu cel mult 0,37 lei/litru, ceea ce indică marje foarte reduse și o capacitate limitată de absorbție a șocurilor economice<sup>64</sup>.

În structura costurilor, cele mai importante creșteri au fost înregistrate la furaje, energie, combustibil, forță de muncă, transport și alte cheltuieli operaționale asociate activității fermelor. Deși subvențiile au contribuit la susținerea activității și la compensarea parțială a

<sup>64</sup> Conform răspunsului



unor dezechilibre, acestea nu au fost suficiente pentru a neutraliza integral presiunea generată de costurile în creștere și de scăderea prețurilor de achiziție în anumite perioade.

Sectorul este afectat și de reducerea efectivelor de vaci de lapte, fenomen asociat cu lipsa pășunilor, degradarea bazei furajere, deficitul de forță de muncă și rentabilitatea scăzută a fermelor. În paralel, presiunea importurilor de lapte crud și produse lactate contribuie la menținerea unor prețuri de valorificare reduse, în special în perioadele de excedent de ofertă.

Rigiditatea producției de lapte reprezintă un alt factor important, deoarece oferta nu poate fi ajustată rapid în funcție de modificările cererii sau ale costurilor. În aceste condiții, producătorii sunt expuși unor perioade în care evoluția costurilor nu este urmată într-un ritm similar de prețul de achiziție.

Potrivit precizărilor [✂], la începutul anului 2026, s-a accentuat presiunea asupra producătorilor, deși prețul la poarta fermei a înregistrat o ușoară creștere. În acest context, procesatorii s-au orientat către achiziții din surse externe, cu prețuri situate sub nivelul celor ale furnizorilor naționali, ceea ce a afectat fermierii români.

Astfel, este posibil ca o parte dintre fermieri, pentru a evita pierderea totală cauzată de alterarea laptelui, să fi redus prețul de vânzare sub nivelul costurilor, dar această situație nu poate fi generalizată pentru anii anteriori.

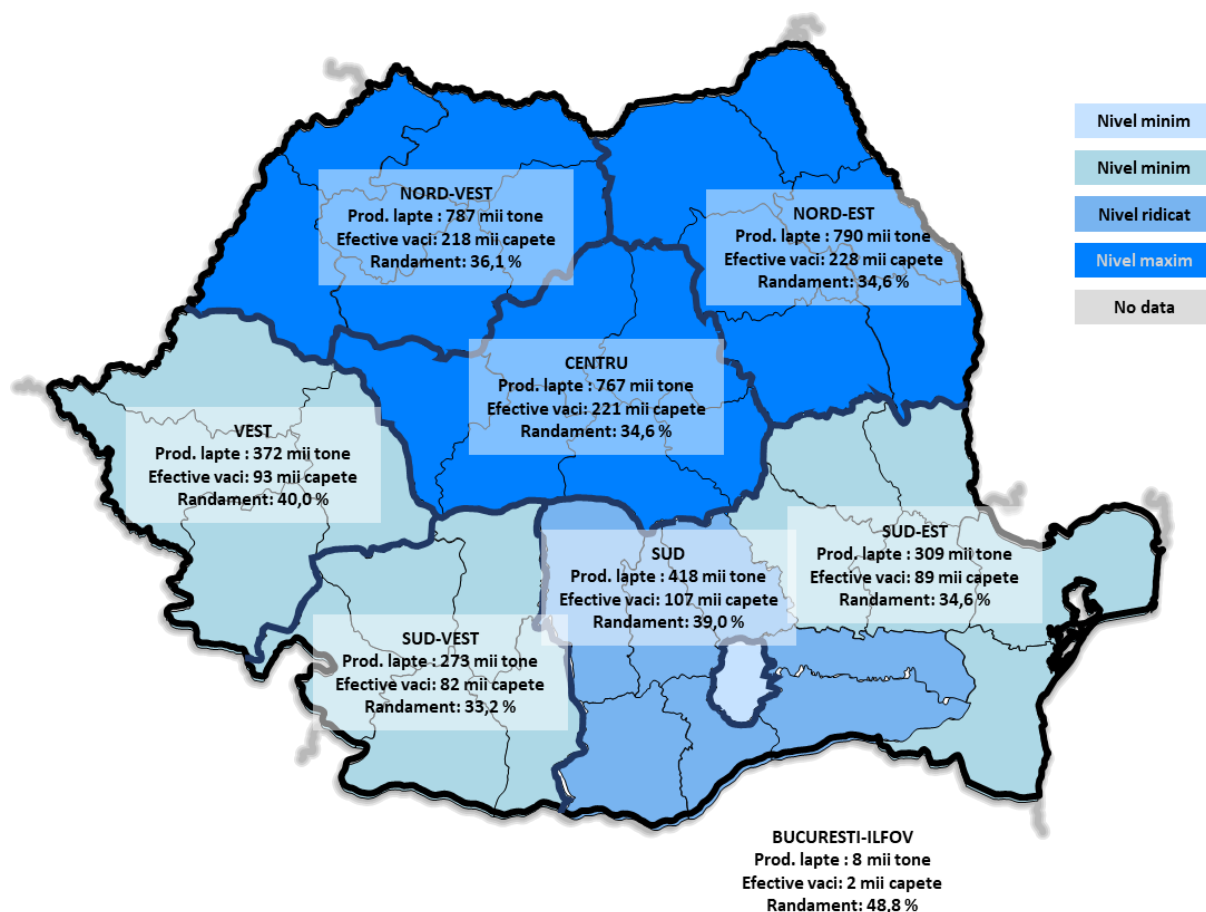
Un alt factor relevant îl reprezintă dificultatea identificării în piața internă a unor cantități suficiente și constante de lapte crud pentru procesare (deficit de lapte crud). Din acest motiv, procesatorii au apelat tot mai frecvent la achiziții intracomunitare, pentru a completa deficitul de materie primă și pentru a asigura continuitatea producției.

În acest context, apare o disociere între evoluția producției și sustenabilitatea economică a fermelor. Deși producția crește în perioada 2020-2024, aceasta este menținută în condiții de presiune financiară ridicată, generate de marjele reduse dintre costurile de producție și prețurile de valorificare, de volatilitatea pieței și de dificultatea ajustării rapide a ofertei.

Chiar dacă sectorul a reușit să mențină relativ stabilă producția în ultimii ani, presiunile economice persistente riscă să conducă, pe termen mediu, la reducerea capacităților de producție, la ieșirea de pe piață a fermierilor mai puțin competitivi și la accentuarea dependenței de importuri pentru acoperirea necesarului intern de lapte crud și produse lactate.

În continuare, este prezentată o analiză privind producția de lapte, efectivele de vaci de lapte și randamentul acestora la nivelul regiunilor de dezvoltare în anul 2024, evidențiind diferențele teritoriale și factorii care influențează performanța sectorului.

**Fig.4.12: Producția de lapte, efectivele de vaci de lapte și randamentul la nivel de regiuni de dezvoltare, 2024**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor MADR

### Producția de lapte la nivel regional

Distribuția producției de lapte în anul 2024 arată o concentrare în regiunile cu tradiție zootehnică și cu efective mai mari de bovine. Regiunile Nord-Est (790 mii tone), Nord-Vest (787 mii tone) și Centru (767 mii tone) înregistrează cele mai ridicate niveluri ale producției, reflectând o bază agricolă extinsă și o pondere importantă a fermelor de lapte. Aceste trei regiuni formează principalul pol de producție la nivel național. La polul opus, regiuni precum Sud-Vest (273 mii tone) și Sud-Est (309 mii tone) au volume mai reduse, în timp ce București-Ilfov (8 mii tone) are o contribuție marginală, explicabilă prin caracterul predominant urban și suprafața agricolă limitată. În ansamblu, producția este concentrată în zonele cu profil agricol pronunțat, în special în jumătatea de nord și centrul țării.

### Efectivele de vaci de lapte

Distribuția efectivelor de vaci urmează, în linii mari, același tipar ca și producția. Cele mai mari efective se regăsesc în Nord-Est (228 mii capete), Centru (221 mii capete) și Nord-Vest (218 mii capete), ceea ce explică nivelul ridicat al producției în aceste regiuni. Aceste zone se caracterizează printr-o structură agricolă dominată de exploatații zootehnice și suprafețe de pășuni și fânețe.

Regiunile din sud și vest prezintă efective mai reduse, cu valori cuprinse între 82 și 107, în timp ce București-Ilfov (2 mii capete) are un efectiv scăzut. Această distribuție indică o concentrare a creșterii vacilor de lapte în regiunile cu tradiție și resurse furajere adecvate.

#### Randamentul mediu al vacilor de lapte

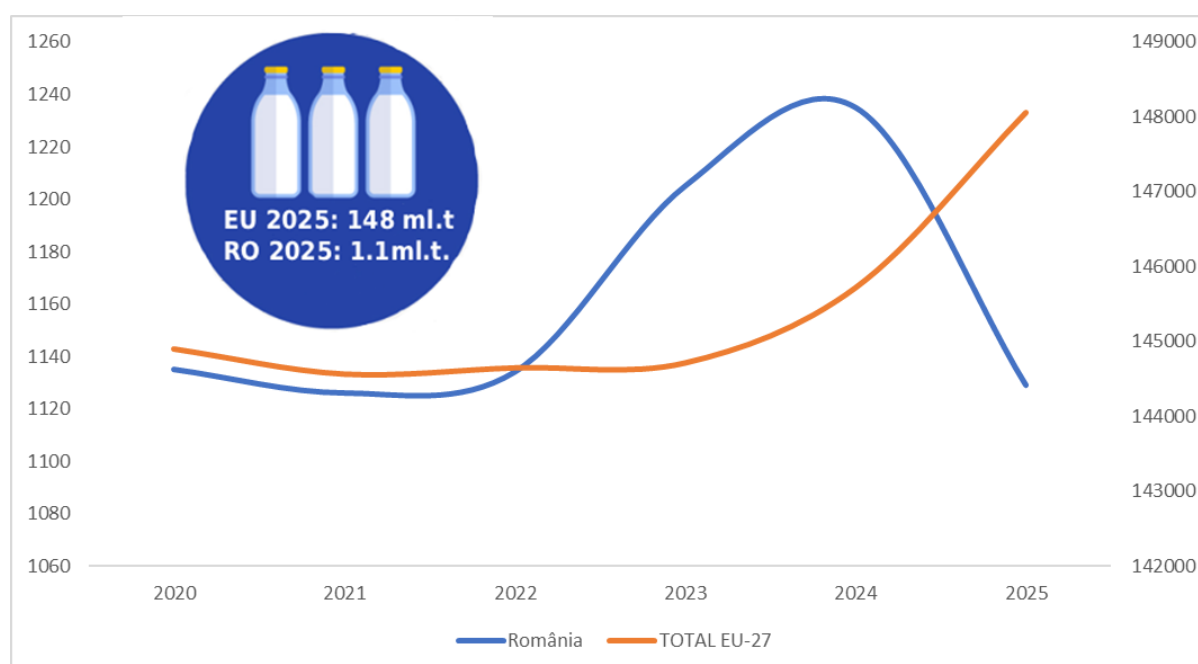
Randamentul mediu al vacilor de lapte prezintă diferențe regionale pronunțate, sugerând niveluri diferite de tehnologie, genetică și organizare a fermelor. Cele mai ridicate randamente se înregistrează în București-Ilfov (48,8%), Vest (40%) și Sud (39%), regiuni în care exploatațiile tind să fie mai concentrate și mai tehnologizate.

În schimb, regiunile cu cele mai mari efective și producții totale – Nord-Est, Centru și Nord-Vest – au randamente apropiate de media națională (aproximativ 34%–36%), ceea ce sugerează o structură mai fragmentată a fermelor și un nivel tehnologic mai eterogen. Per ansamblu, datele indică existența a două modele regionale: unul bazat pe volum, în regiunile cu efective mari și randamente medii, și unul bazat pe productivitate, în regiunile cu efective mai reduse, dar randamente superioare.

#### 4.2.3. Colectarea laptelui

Colectarea laptelui reprezintă legătura dintre producția de lapte crud-materie primă și procesarea laptelui, asigurând preluarea, transportul și livrarea laptelui crud către unitățile de procesare în condiții optime de igienă și temperatură.

**Fig.4.13: Evoluția cantităților de lapte crud colectate în România și UE - 27, mil. tone, 2020-2025**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL

Analiza evoluției cantităților de lapte crud colectate pentru perioada 2020–2025 indică o dinamică relativ stabilă, cu o ușoară tendință de creștere până în 2024, urmată de o corecție în anul 2025. Volumul colectat de procesatori crește de la aproximativ 1.135 mii tone în 2020 la 1.235 mii tone în 2024, ceea ce reflectă o ameliorare graduală a livrărilor către unitățile de procesare, după o ușoară scădere în 2021. Totuși, în 2025, cantitatea de lapte crud de vacă

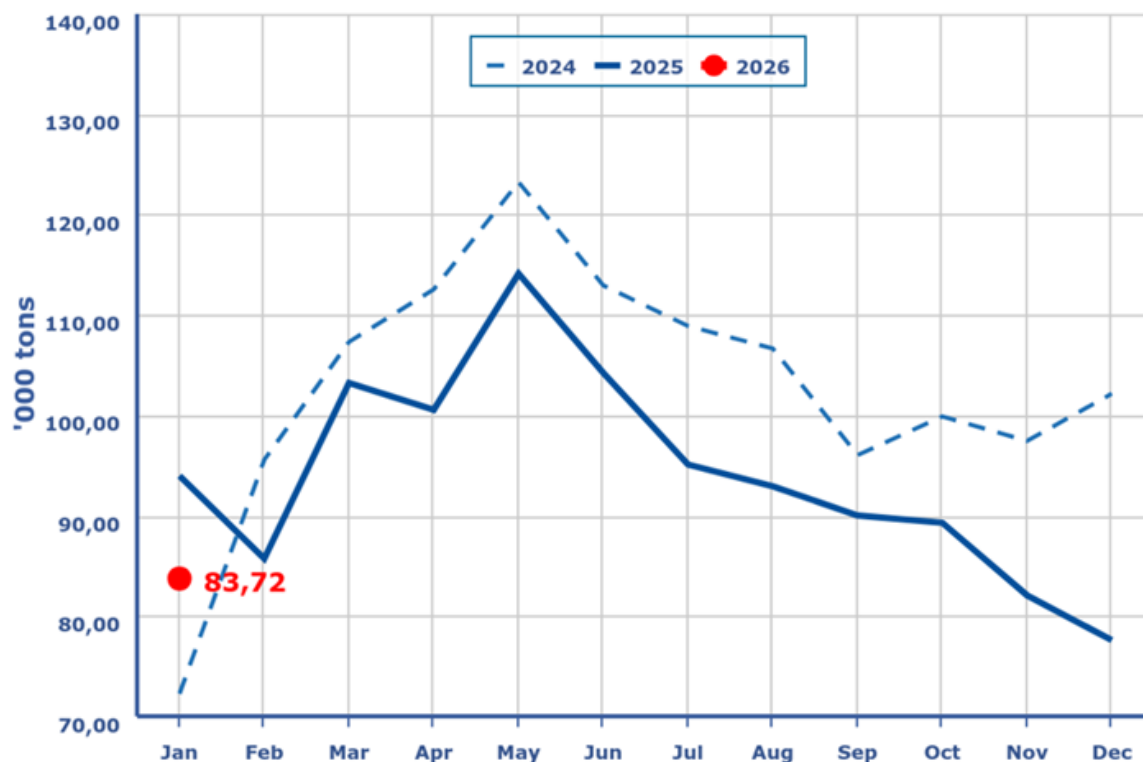
colectată înregistrează o reducere bruscă, revenind la aproximativ 1,1 milioane tone, respectiv la nivelul anului 2020.

Evoluția indicatorilor relevanți pentru sectorul laptelui evidențiază o decuplare treptată între baza de producție internă și sursele de aprovizionare ale procesatorilor, cu implicații importante asupra structurii pieței.

Așa cum s-a precizat, efectivele de vaci de lapte înregistrează o tendință constant descendentă pe întreaga perioadă analizată, de la aproximativ 1,19 milioane capete în 2014 la circa 1,08 milioane capete în 2024. Scăderea este graduală, dar persistentă, sugerând o reducere structurală a capacității de producție primară, asociată probabil cu ieșirea fermelor mici din piață și cu dificultățile economice din sector.

Totodată, trebuie arătat că în prezent, există o contracție a sectorului de producție primară din România, fiind înregistrată o scădere de 10,8% în termeni de substanță uscată (grăsime + proteină) a cantității de lapte de vacă colectate de la fermele din România. Acest fapt indică o scădere a cantității de substanțe nutritive (grăsime și proteină), ca urmare a reducerii volumului de lapte, concomitent cu menținerea constantă a calității acestuia, sub media UE27.

**Fig.4.14: România: livrări de lapte, date lunare, mii tone, ian 2024 – ian 2026**

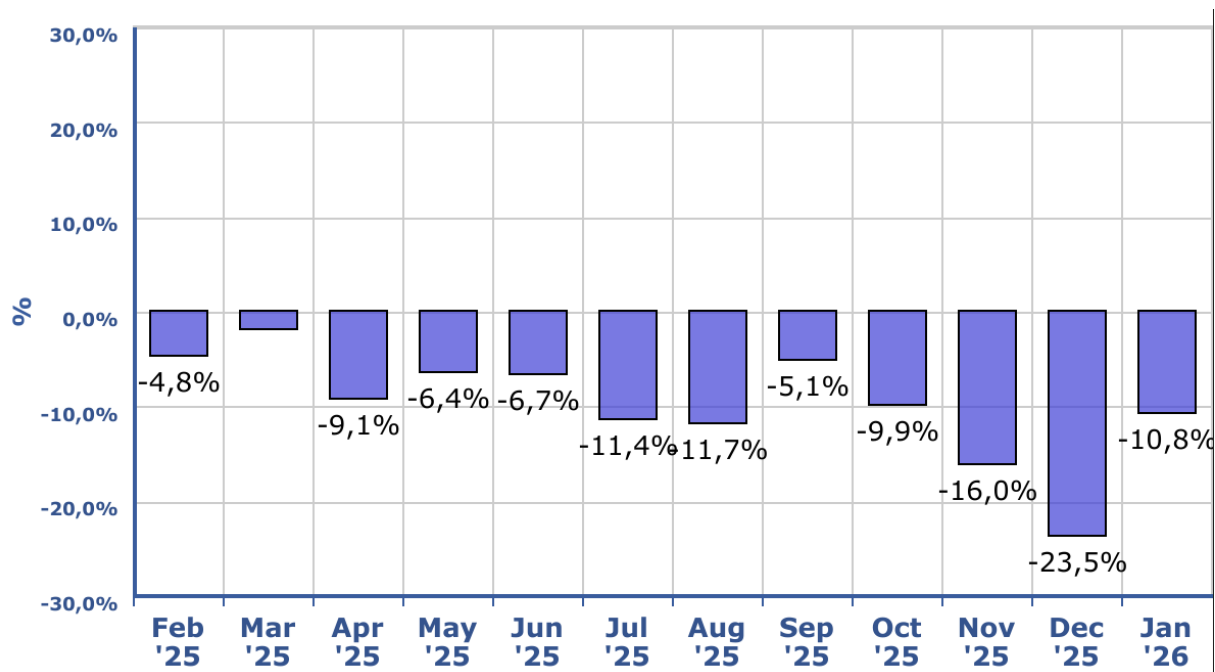


Sursa: prelucrări CLAL pe baza datelor Eurostat

Așadar, o scădere de 10,8% față de ianuarie 2025 denotă că procesatorii români au avut la dispoziție cu aproape 11% mai puțină materie primă utilă pentru fabricarea produselor cu valoare adăugată (brânză, unt, smântână).

Din datele disponibile pe platforma CLAL, situația din ianuarie 2026 nu pare a fi ceva izolat, existând o succesiune de scăderi pe tot parcursul anului 2025, care a culminat cu un șoc în decembrie (-23,5%). Ianuarie '26 confirmă că sectorul a început noul an într-o stare de contracție importantă.

**Fig.4.15: Livrări de lapte de vacă în substanță uscată (grăsime + proteină)<sup>65</sup>, % year – over – year**



Sursa: prelucrări CLAL pe baza datelor Eurostat

În acest context, contracția ofertei interne de lapte crud-materie primă a condus la creșterea prețului (2,3 lei/kg), ceea ce a determinat procesatorii să se reorienteze către alte piețe (cum ar fi Ungaria), mai ales în contextul unei calități crescute, pentru a-și asigura volumele necesare pentru funcționarea fabricilor la capacitate optimă.

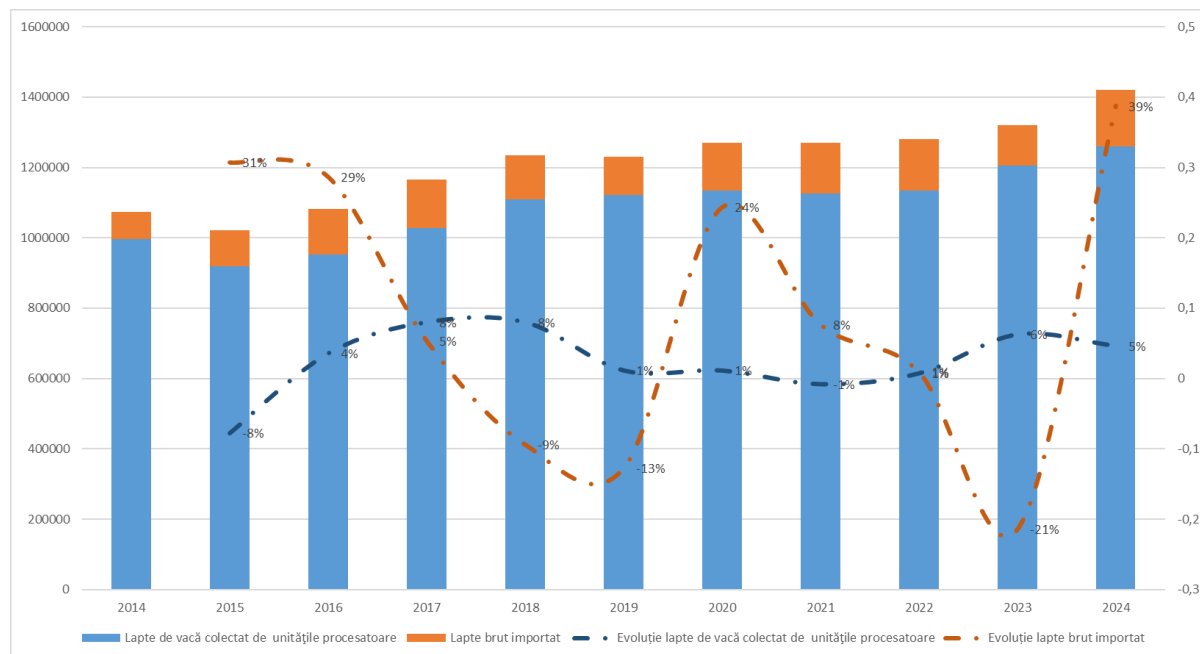
În concluzie, dacă în perioada 2014–2024, piața națională părea integrată și echilibrată, perioada 2025–2026 marchează o criză de competitivitate a fermelor românești, ceea ce a condus la o creștere a importurilor de lapte crud.

<sup>65</sup> Indicatorul măsurat nu este doar volumul brut de lapte (litri), ci "Milk Solid" (substanța solidă), adică suma dintre grăsime și proteină.

#### 4.2.4. Achiziția de lapte crud de la furnizori externi

În vederea asigurării continuității procesării în perioade de producție insuficientă, procesatorii de lapte apelează la aprovizionarea cu lapte crud de la furnizori externi, completând resursele existente.

**Fig.4.16: Evoluția cantităților de lapte crud colectate de unitățile procesatoare și de lapte crud importat (tone, axa din stânga) și rata de creștere anuală a acestora (% , axa din dreapta)**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor INS

Analiza comparativă între evoluția laptelui colectat de unitățile de procesare și importurile de lapte brut evidențiază un aspect esențial pentru funcționarea pieței: în anul 2024, **creșterea colectării interne este mai puternică, în termeni absoluți, decât dinamica importurilor, deși acestea din urmă au o rată procentuală mult mai mare.**

În 2024, cantitatea de lapte colectată de unitățile de procesare crește cu aproximativ 5%, ceea ce corespunde unei creșteri de 55.549 tone față de 2023. În același timp, importurile de lapte brut înregistrează o creștere mult mai mare în termeni relativi, de 39% față de anul 2023, însă în volum absolut acestea reprezintă 44.623 tone, deci sub creșterea colectării interne. Această comparație este relevantă pentru interpretarea corectă a presiunii importurilor asupra pieței naționale. Deși procentual importurile par să crească accelerat, în termeni cantitativi acestea sunt inferioare creșterii înregistrate de colectarea internă. Cu alte cuvinte, în 2024, extinderea bazei de aprovizionare a procesatorilor se realizează preponderent din surse interne.

Totuși, dinamica importurilor rămâne importantă din perspectivă concurențială. Volatilitatea acestora este mult mai ridicată decât în cazul colectării interne (de exemplu, scădere de 21% în 2023 urmată de creștere de 39% în 2024), ceea ce sugerează că **importurile funcționează ca un mecanism de ajustare pe termen scurt.** Procesatorii pot recurge la importuri în perioadele în care oferta internă este insuficientă sau mai puțin competitivă din punct de vedere al prețului. În contrast, laptele colectat intern are o evoluție mult mai stabilă și reflectă capacitatea structurală a sectorului agricol.

Un alt element relevant este că, deși producția internă de lapte de vacă crește moderat în perioada 2022 - 2024, creșterea colectării este mai puternică, ceea ce sugerează o creștere a gradului de integrare în lanțul formal de procesare. Aceasta poate indica o reducere a autoconsumului sau a circuitelor informale și o mai bună captare a materiei prime de către unitățile industriale.

Pe termen mai lung, însă, se observă că importurile au un trend ascendent și tind să vină în compensarea unui cumul de factori, precum scăderea efectivelor, rigiditatea ofertei interne și necesarul constant al procesatorilor, **dar nu se poate reține o dependență structurală de importuri. Acest comportament este tipic pentru piețele integrate, unde optimizarea costurilor și securizarea volumelor prevalează asupra utilizării exclusive a resurselor interne.**

Cu privire la motivele care determină achiziția de lapte crud-materie primă de la furnizori externi, majoritatea procesatorilor de lapte din România au menționat că preferă furnizorii interni, apelând la furnizori externi doar în situații excepționale: deficit de materie primă, creșterea majoră a prețurilor pe piața locală, necesitatea asigurării unor cantități constante de lapte crud pentru producție.

Următoarele considerente sunt avute în vedere de procesatori pentru alegerea furnizorilor interni de lapte crud-materie primă:

- prospețimea produsului și trasabilitatea superioară datorită distanțelor scurte;
- controlul sporit asupra calității și condițiilor de producție și transport;
- costurile logistice reduse;
- relațiile directe cu fermele locale și flexibilitatea contractuală;
- susținerea economiei rurale și dezvoltarea parteneriatelor pe termen lung.

Pe de altă parte, procesatorii de lapte au evidențiat faptul că aprovizionarea de la furnizorii interni este afectată într-o oarecare măsură de anumite aspecte: sezonalitatea accentuată, capacitatea insuficientă în lunile de toamnă–primăvară, variațiile de calitate și, nu în ultimul rând, prețurile mai ridicate în perioadele cu cerere crescută. Prin urmare, procesatorii de lapte apelează la achiziția de lapte crud-materie primă de la furnizori externi în anumite contexte:

- deficitul de lapte pe piața românească;
- prețuri mai competitive pe piețele externe în anumite perioade ale anului;
- disponibilitate constantă și volume mari;
- calitate uniformă, uneori superioară, în ceea ce privește conținutul de grăsimi, proteine și parametri microbiologici.

De regulă, achizițiile intracomunitare reprezintă achiziții spot, pe termen scurt, pentru a acoperi vârfurile de consum sau lipsa de materie primă, fiind influențate de factori logistici, curs valutar și condiții sezoniere.

Totodată, procesatorii de lapte au menționat că, în anumite situații, laptele achiziționat de la furnizori externi poate prezenta avantaje economice și tehnologice, fiind uneori mai ieftin și deja standardizat în ceea ce privește conținutul de grăsime și proteină, permițând integrarea rapidă în fluxul de procesare și eliminarea costurilor de standardizare. Deși avantajosă sub aspectul costurilor, achiziția de la furnizori externi nu este lipsită de riscuri, precum cele logistice sau termene mai mari de livrare, care pot afecta continuitatea producției.

Este important de evidențiat un aspect semnalat de procesatorul [X], integrat pe verticală, având propria fermă de vaci. Reprezentantul companiei a precizat că în perioada

ianuarie-februarie 2026 a achiziționat din Ungaria lapte crud-materie primă la prețul de 1,69 lei/kg, precizând că prețul laptelui cu aceleași caracteristici nutriționale pe piața din România era de 2,24 lei/kg.

Din analiza informațiilor furnizate de cei mai importanți procesatori de lapte a rezultat că în anul 2023 prețul mediu ponderat de achiziție a laptelui crud-materie primă din Ungaria a fost de 2,3 lei/kg<sup>66</sup>, iar în anul 2024 a fost de 2,5 lei/kg.

Totodată, datele disponibile public<sup>67</sup> relevă faptul că în perioada 2014 – dec. 2024, prețurile medii la poarta fermei, raportate de Ungaria și România, au fost sensibil egale. Începând cu luna ianuarie 2025, până în luna septembrie 2025, s-a remarcat o scădere a prețului mediu la poarta fermei raportat de România față de Ungaria, de până la 9 eurocenți/kg. Începând cu luna septembrie 2025, România a avut un trend ușor ascendent (aprox. 2,3 lei/kg), în timp ce Ungaria a urmat un trend ușor descendent (2,15 lei/kg).

În contextul celor arătate anterior, se apreciază că o scădere atât de importantă a prețului de achiziție din Ungaria, în condițiile în care prețul de achiziție din România deja înregistrase o scădere încă de la începutul anului 2025, poate impulsiona procesatorii să achiziționeze de la furnizori din Ungaria.

Pe de altă parte, deși datele analizate indică un nivel mai redus al prețului de achiziție în Ungaria comparativ cu România, diferența semnificativă observată în cazul contractului indicat de [X] (1,69 lei/kg) nu poate fi considerată reprezentativă pentru întreaga piață, existând posibilitatea ca aceasta să fie o situație de conjunctură. Spre exemplu, pot exista situații (perioade cu excedent) în care laptele produs nu poate fi absorbit de procesatorii interni, iar producătorii sunt obligați să vândă surplusul, chiar cu preț mai mic.

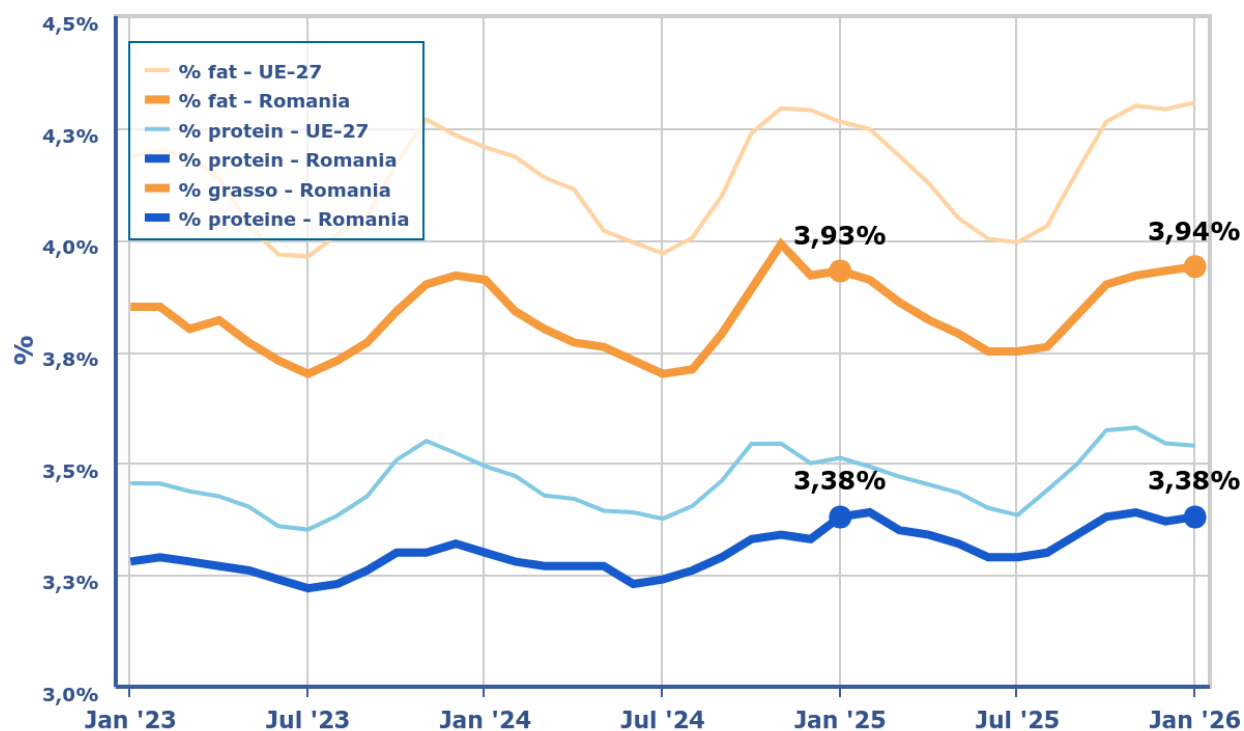
Compania [X] a subliniat faptul că dincolo de diferența de preț (1,69 lei/kg Ungaria vs. 2,24 lei/kg România în luna ian '26), un aspect important este reprezentat de diferența de calitate a laptelui, menționând că laptele de import vine gata standardizat în volume mari, în timp ce laptele colectat local necesită procese suplimentare de "corectare" în fabrică, ceea ce adaugă costuri operaționale (energie, timp, aditivi permiși). Prin urmare, densitatea nutrițională a laptelui crud produs în România este de natură să influențeze competitivitatea laptelui românesc.

---

<sup>66</sup> Respondenții au furnizat date referitoare la achizițiile intracomunitare de lapte crud doar pentru 2024.

<sup>67</sup> CLAL și Eurostat

Fig.4.17: Calitatea medie a laptelui, % grăsime, % proteină, România și UE-27



Sursa: prelucrări CLAL pe baza datelor Eurostat

În ceea ce privește grăsimea, în timp ce media UE27 și standardul utilizat în Ungaria tind spre un nivel constant de 4,0% - 4,3%, laptele colectat în România (în special cel de la micii producători) prezintă adesea variații sezoniere mari, situându-se frecvent sub aceste praguri.

Referitor la proteină, indicatorul critic pentru brânzeturi, media UE se situează în jurul valorii de 3,5%, în timp ce în România, deficitul de furajare optimizată în fermele mici determină niveluri adesea mai scăzute, afectând direct capacitatea de coagulare. Acest aspect reprezintă un motor economic principal, deoarece diferența de preț se raportează în final la unitatea de substanță uscată. Astfel, parametrii inferiori de proteină și grăsime ai laptelui autohton amplifică ecartul de cost prin scăderea directă a randamentului industrial.

Așadar, achiziția de lapte crud din țări precum Ungaria este justificată, în principal, de necesitatea acoperirii deficitului de materie primă, un factor important fiind și compoziția nutrițională superioară. Dinamica actuală a importurilor este fundamentată economic, având în vedere că scăderea colectării interne (-10,8% în termeni de substanță uscată) creează un vid de ofertă. Procesatorii sunt constrânși să acopere acest deficit din import pentru a asigura gradul de încărcare a capacităților de producție și pentru a onora contractele comerciale preexistente.

În considerarea aspectelor menționate, prețul mediu mai mic al laptelui crud în Ungaria poate fi explicat de structura fermelor mari, randamentul ridicat și colectarea eficientă. În contrast, piața internă este marcată de dificultăți de natură structurală, care generează o anumită instabilitate în sensul că în multe situații nu există certitudinea furnizării de cantități constante, afectând parteneriatele cu procesatorii de lapte. Această lipsă de predictibilitate forțează procesatorii să caute furnizori intracomunitari care pot garanta volume mari și standardizate pe perioade îndelungate.

Strategiile de aprovizionare urmăresc un echilibru între securitate și competitivitate, însă caracterul sezonier al produsului — cu vârfuri vara și scăderi drastice iarna — nu se aliniază cu

cererea constantă de consum din retail, impunând apelul la importuri pentru echilibrare. Totodată, producția de lapte prezintă o rigiditate structurală: când costurile de producție cresc, fermierul nu poate ajusta prețul instantaneu, iar procesatorul, presat de concurența produselor finite importate, nu poate absorbi ineficiențele de cost ale laptelui crud autohton. Din această perspectivă, apelarea la furnizorii externi devine o măsură de necesitate atunci când piața internă nu poate acoperi eficient și predictibil necesarul industrial.

\* \*

\*

*Sectorul producției de lapte crud are un grad important de fragmentare, iar ponderea mare a fermelor mici, în absența unor forme de asociere, contribuie la scăderea puterii de negociere a fermierilor. Efectivele de vaci de lapte înregistrează o tendință constant descendentă pe întreaga perioadă analizată, de la aproximativ 1,19 milioane capete în 2014 la circa 1,08 milioane capete în 2024.*

*Producția de lapte crud în România a urmat un trend ușor descendent în perioada 2014–2022, când s-a atins un minim de aproximativ 4,26 milioane tone, urmată de o ușoară revenire până la circa 4,4 milioane tone în perioada recentă.*

*Evoluția laptelui de vacă colectat de unitățile de procesare a înregistrat o tendință general ascendentă în perioada 2016 - 2024, ceea ce sugerează o creștere a gradului de integrare a producției în circuitul industrial, chiar în contextul reducerii efectivelor. În perioada ian. 2025 – ian. 2026 s-a produs o contracție a cantității de lapte crud colectate, ceea ce a determinat presiuni suplimentare asupra producătorilor de lapte crud și o reorientare a procesatorilor către achiziții din surse externe.*

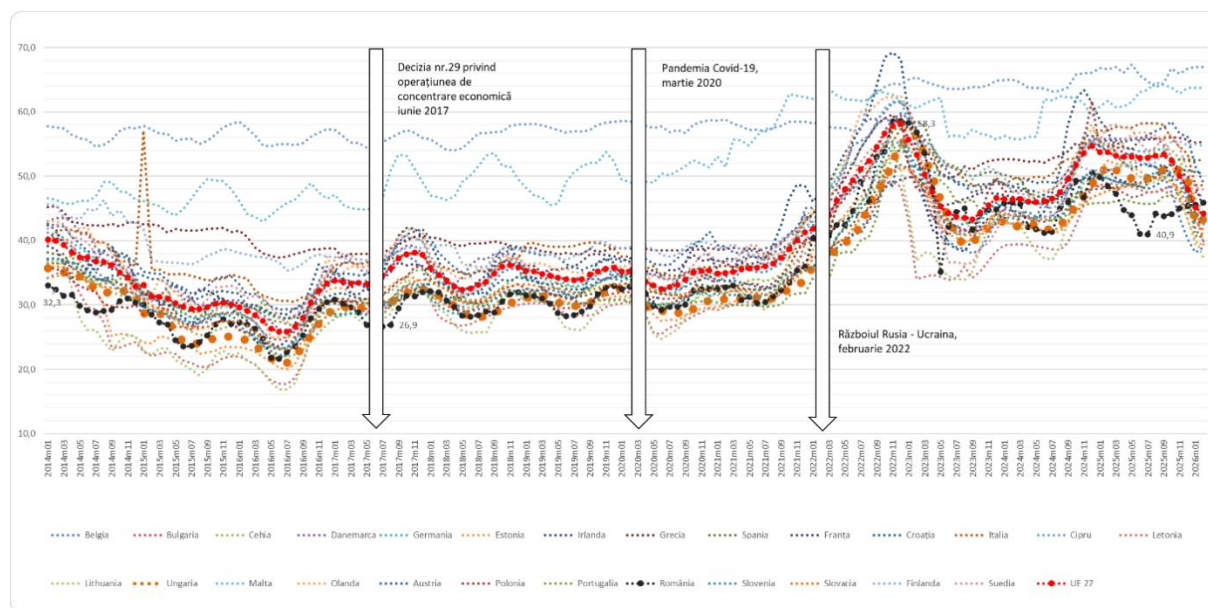
*Achizițiile de lapte crud din surse externe sunt generate de o serie de factori precum: deficitul de materie primă, accentuat în perioadele de iarnă, competitivitatea prețului și compoziția nutrițională superioară (randament industrial) a laptelui de import.*

## 4.3. Prețul laptelui crud de vacă

### 4.3.1. Analize la nivel european

Prețul laptelui crud este influențat de raportul dintre cerere și ofertă, de costurile de producție și de evoluțiile pieței internaționale, înregistrând variații între statele membre și între diferitele momente relevante ale perioadei analizate, precum pandemia de COVID-19, conflictul din Ucraina sau procesele de concentrare economică din industrie, mai ales în contextul caracterului sezonier al produsului.

**Fig.4.18: Prețurile lunare pentru laptele crud la poarta fermei, UE27, ian. 2014 – ian. 2026 (euro/100kg)**



*Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor Eurostat*

Analiza seriilor lunare de preț evidențiază o dinamică comună la nivel european, dar și diferențe structurale relevante între România, Ungaria și media UE27.

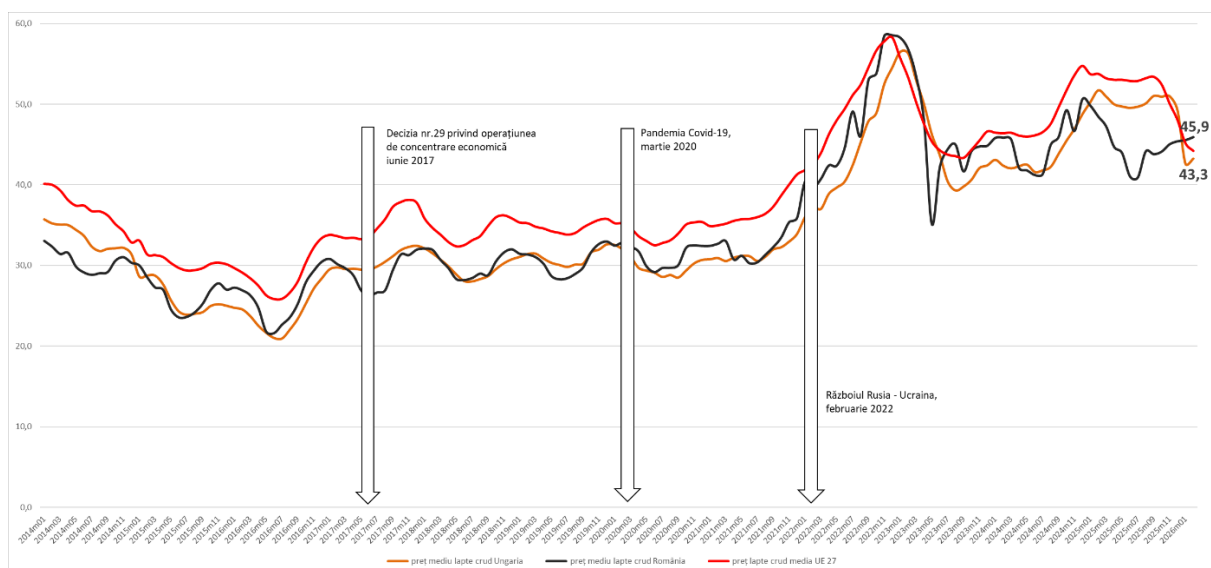
În perioada 2014–2016, toate cele trei serii (România, Ungaria și UE27) urmează un trend descendent, reflectând o fază de ajustare a pieței europene a laptelui. Nivelurile de preț din România și Ungaria sunt relativ apropiate și, în general, ușor sub media UE, ceea ce indică o poziționare similară a celor două piețe în cadrul regiunii.

În intervalul 2017–2020, se observă o revenire graduală a prețurilor, sincronizată la nivel regional și european. Atât România, cât și Ungaria urmează îndeaproape tendința UE27, fără deviații semnificative și fără diferențe structurale majore între cele două țări. Acest aspect sugerează o integrare relativ bună în mecanismele de formare a prețului la nivel european.

Anul 2022 marchează un șoc major de creștere a prețurilor în toate cele trei serii, determinat de factori exogeni (energie, furaje, context geopolitic). Prețurile cresc abrupt, atingând maxime istorice, iar diferențele dintre țări se comprimă temporar. Ungaria și România rămân sub media UE, dar evoluțiile sunt paralele, ceea ce confirmă transmiterea rapidă a șocurilor la nivel regional.

După vârful din 2022, perioada 2023–2024 a adus o fază de corecție și stabilizare, în care prețurile din Ungaria au rămas apropiate sau ușor sub cele din România, cu o inversare temporară în 2025, urmată de revenirea sub nivelul României din ianuarie 2026.

**Fig.4.19: Prețurile lunare pentru laptele crud la poarta fermei, România, Ungaria, media UE27 ian. 2014 – ian. 2026 (euro/100kg)**



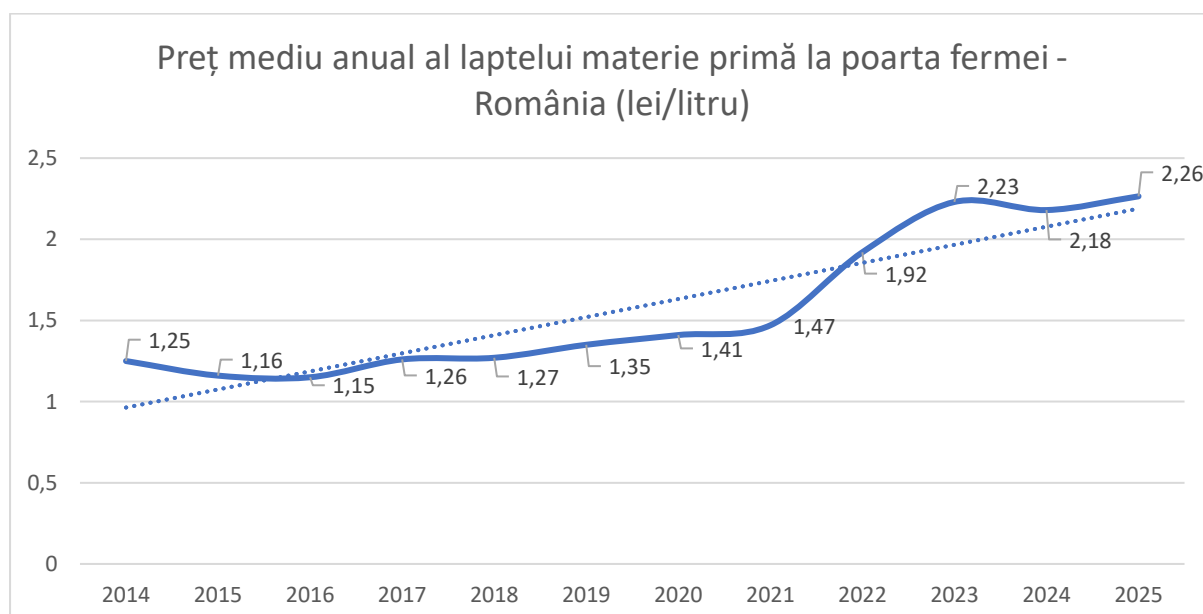
*Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor Eurostat*

Așadar, analiza comparativă a prețurilor laptelui crud în perioada 2014–2026 evidențiază un trend similar al prețurilor din România, Ungaria și media UE27. De la jumătatea anului 2023, deși trendul este similar, se observă variații mai mari ale prețului înregistrat în România, care ar putea fi generate de faptul că piața din România, mai puțin stabilă, reacționează mai puternic la anumiți factori exogeni (structura fermelor, costuri, organizare etc.).

#### 4.3.2. Analize la nivel național

Prețul mediu anual al laptelui materie primă la poarta fermei în România a avut o evoluție moderată în perioada 2014–2021, oscilând între aproximativ 1,15 și 1,47 lei/litru. După un nivel de 1,25 lei/litru în 2014, prețul a scăzut până la minimumul de 1,15 lei/litru în 2016, după care a urmat o creștere lentă și graduală până la 1,47 lei/litru în 2021. Începând cu anul 2022 se observă însă o schimbare semnificativă de tendință, prețul crescând brusc la 1,92 lei/litru, pe fondul majorării costurilor de producție, al presiunilor inflaționiste și al perturbărilor generate de pandemia de COVID-19 și de conflictul din Ucraina. Tendința ascendentă continuă și în 2023, când prețul atinge 2,23 lei/litru, urmat de o ușoară corecție la 2,18 lei/litru în 2024 și de o nouă creștere la 2,26 lei/litru în 2025. Per ansamblu, seria evidențiază un trend ascendent clar al prețului laptelui crud la poarta fermei, accentuat în special în ultimii ani ai perioadei analizate.

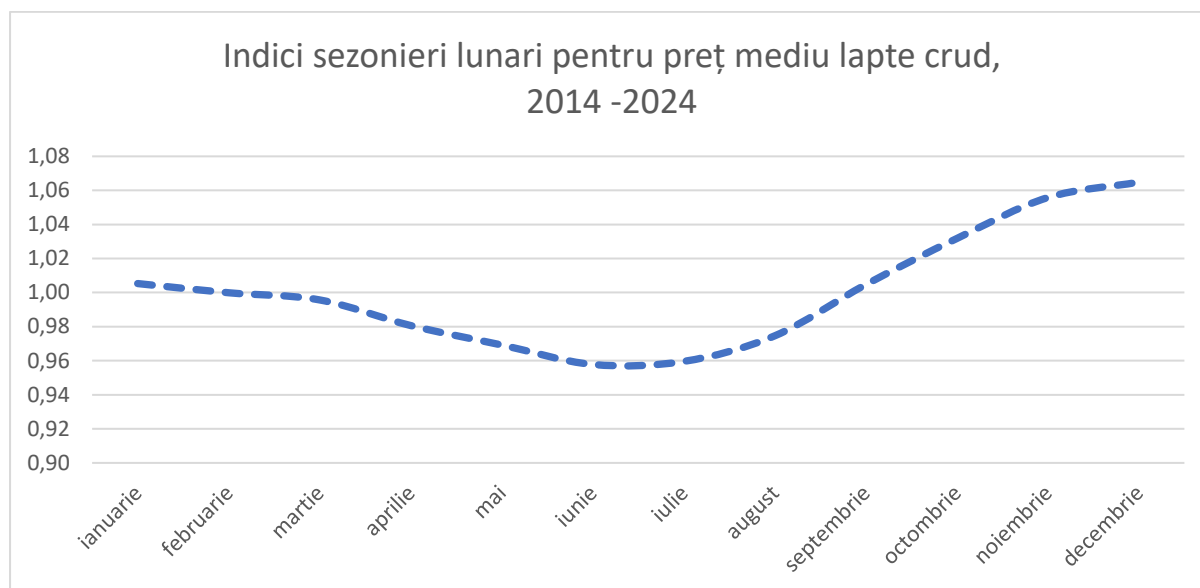
**Fig.4.20: Preț mediu anual al laptelui crud, 2014-2025 (lei/litru)**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor INS*

Graficul indicilor sezonieri ai prețului laptelui crud evidențiază existența unui profil sezonier relativ stabil al pieței, caracterizat prin niveluri mai reduse ale prețurilor în lunile de primăvară și început de vară și prin valori mai ridicate în lunile de toamnă și iarnă. Această evoluție reflectă caracterul sezonier al producției de lapte, disponibilitatea mai mare a materiei prime în perioada de pășunat și reducerea ofertei în lunile reci, când costurile de hrănire și întreținere cresc. Utilizarea mediilor lunare multianuale și raportarea acestora la media generală a întregii perioade permit izolarea componentei sezoniere de influențele conjuncturale, precum inflația, șocurile de piață sau evenimentele excepționale, oferind astfel o imagine mai clară asupra tiparului obișnuit de variație a prețurilor pe parcursul unui an.

**Fig.4.21: Indici sezonieri lunari pentru preț mediu la laptele crud, 2014-2024**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor INS*

Pentru calculul indicilor s-a folosit metoda mediilor simple (sau raportul față de media generală), fiind cea mai utilizată cale pentru a izola sezonalitatea de alte influențe (cum ar fi inflația sau evenimentele neprevăzute). Uniformizarea datelor s-a efectuat prin calculul mediilor lunare multianuale pentru a elimina evenimentele izolate dintr-un anumit an și a genera un profil de preț teoretic pentru o lună standard. Indicele pentru fiecare lună s-a calculat prin raportarea mediei lunare specifice la media generală a întregii perioade analizate.

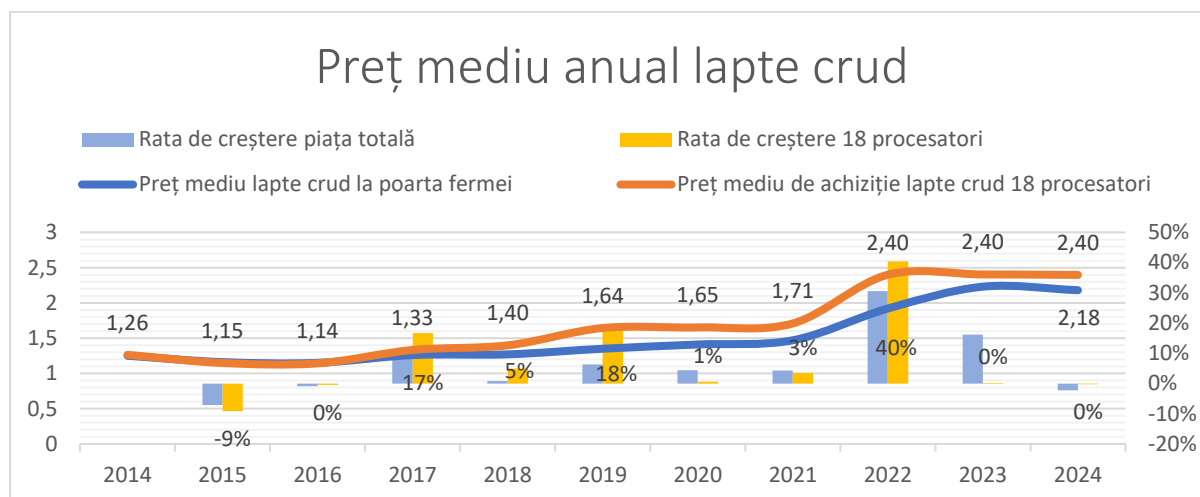
Analiza indicilor sezonieri ai prețului laptelui crud evidențiază existența unei sezonality moderate pe parcursul anului. Valorile indicilor se situează într-un interval relativ restrâns, între 0,96 și 1,06, ceea ce indică o amplitudine redusă a variațiilor sezoniere în jurul mediei anuale. Se observă un tipar sezonier specific piețelor lactatelor: în perioada aprilie–august, indicii sunt subunitari, sugerând prețuri sub media anuală, cu un minim în lunile iunie–iulie, în timp ce în perioada octombrie–decembrie indicii depășesc nivelul mediu, atingând valori maxime în noiembrie–decembrie. Această evoluție este compatibilă cu dinamica sezonieră a producției de lapte, caracterizată printr-o ofertă mai ridicată în sezonul de pășunat și mai redusă în lunile de iarnă, ceea ce se reflectă în variațiile de preț observate. Acest tipar confirmă influența ciclului natural de producție asupra prețului, însă impactul sezonality rămâne limitat în comparație cu factorii structurali care determină evoluția pe termen lung a prețului.

Pe lângă evoluția pe termen lung, seria de prețuri evidențiază și existența unor cicluri multianuale, caracterizate prin alternanța unor perioade de creștere și de scădere a prețurilor. Aceste cicluri sunt specifice piețelor agricole și sunt generate de ajustările dintre cerere și ofertă, de variațiile costurilor inputurilor (energie, furaje) și de evoluțiile de pe piețele externe. Durata acestor cicluri este, în general, de câțiva ani, iar amplitudinea lor poate varia în funcție de contextul economic, ceea ce indică o piață sensibilă la șocuri externe și la modificări ale costurilor de producție.

### Analiza trendului prețului laptelui crud și a ratei anuale de creștere (2014–2024)

Evoluția prețului laptelui crud în perioada 2014–2024 a fost analizată prin **compararea a două serii de date: prețul mediu al laptelui crud la poarta fermei în România și prețul mediu anual de achiziție a laptelui crud plătit de un eșantion de 18 procesatori respondenți**, care reprezintă aproximativ 80% din cifra de afaceri aferentă anului 2024, înregistrată de companiile având codul CAEN 1051. În același timp, eșantionul celor 18 procesatori reprezintă aproximativ 65% din cantitatea totală de lapte crud achiziționată în anul 2024. Compararea celor două serii permite evaluarea evoluției generale a pieței și a modului în care aceasta se reflectă în relațiile comerciale dintre producătorii de lapte crud și procesatori.

**Fig.4.22: Evoluția prețului mediu anual pentru laptele crud, România, 2014-2024**



Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor furnizate de procesatori

Din motive structurale este de așteptat ca prețul mediu de achiziție plătit de procesatori să fie ușor superior prețului laptelui la poarta fermei. Diferența poate fi explicată prin existența unor verigi intermediare în lanțul de aprovizionare (de exemplu prim-cumpărători, colectori sau distribuitori de lapte crud), precum și prin costurile asociate colectării, transportului, depozitării și testării calității laptelui. Prin urmare, existența unui nivel mai ridicat al prețului mediu de achiziție, raportat de procesatori, nu reprezintă în sine o anomalie, ci reflectă structura lanțului de aprovizionare din sector.

În intervalul 2014–2016 se observă o tendință de scădere a prețului mediu al laptelui crud, atât la nivelul pieței totale, cât și în cazul procesatorilor analizați. Prețul mediu al pieței totale scade de la aproximativ 1,25 lei/litru în 2014 la 1,15 lei/litru în 2016, corespunzător unor variații anuale de aproximativ -7% în 2015 și -1% în 2016. O evoluție similară este observată și în cazul prețurilor raportate de procesatorii respondenți, unde se înregistrează o scădere de aproximativ -9% în 2015, urmată de o stabilizare în 2016. În această perioadă, nivelul prețurilor plătite de procesatori este foarte apropiat de media pieței, ceea ce sugerează o evoluție relativ uniformă a pieței laptelui crud.

În anul 2017 se observă o schimbare de tendință, prețul laptelui crud revenind pe o traiectorie de creștere. Prețul mediu al pieței totale crește cu aproximativ 10% față de anul precedent, iar în cazul procesatorilor analizați creșterea este mai pronunțată, de aproximativ 17%. Această evoluție coincide cu perioada în care au avut loc operațiuni de concentrare în sectorul procesării laptelui, asociate grupului Lactalis. Ulterior acestui moment, datele indică faptul că procesatorii incluși în eșantion au început să plătească prețuri medii ușor superioare celor observate la nivelul pieței totale. Această diferență poate reflecta atât structura diferită a

canalelor de aprovizionare utilizate de procesatorii mari, cât și eventuale costuri suplimentare legate de colectarea și transportul laptelui de la ferme.

În perioada 2018–2021, prețul laptelui crud înregistrează o creștere moderată, dar relativ constantă. În cazul pieței totale, ratele anuale de creștere se situează între aproximativ 1% și 6%, indicând o evoluție graduală a prețurilor. În eșantionul procesatorilor analizați, dinamica este ușor mai accentuată, în special în anul 2019, când prețul mediu crește cu aproximativ 18% față de anul precedent. Anul 2019 reprezintă astfel un moment de accelerare a creșterii prețurilor în rândul principalilor procesatori, evoluție care poate reflecta modificări ale condițiilor de aprovizionare, creșterea costurilor de producție sau ajustări ale cererii pe piața produselor lactate.

Cel mai pronunțat moment de schimbare din perioada analizată apare în anul 2022, când se înregistrează creșteri semnificative ale prețului laptelui crud. Prețul mediu al pieței totale crește cu aproximativ 31% față de anul 2021, iar în cazul procesatorilor respondenți creșterea este și mai accentuată, de aproximativ 40%. Această evoluție reflectă șocul generalizat al costurilor din sectorul agroalimentar, determinat de creșterea prețurilor la energie, furaje și alte inputuri agricole, fenomen observat la nivelul întregii piețe europene a laptelui.

După creșterea abruptă din 2022, evoluția prețurilor indică o tendință de stabilizare. În 2023, piața totală înregistrează încă o creștere moderată (aproximativ 16%), urmată de o ușoară corecție în 2024 (-2%). În cazul procesatorilor respondenți, prețul mediu rămâne relativ stabil în perioada 2023–2024, situându-se în jurul valorii de 2,40 lei/litru, ceea ce sugerează atingerea unui nou nivel de echilibru al prețurilor după ajustările semnificative din 2022.

În ansamblu, analiza trendului și a ratelor anuale de creștere evidențiază trei momente relevante în evoluția pieței laptelui crud:

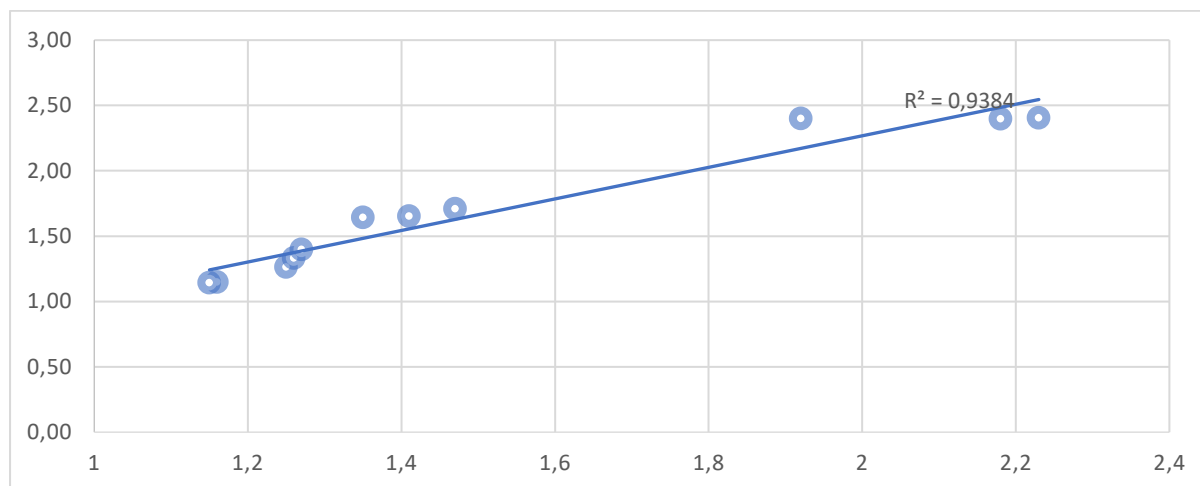
- **2017**, când se observă reluarea creșterii prețurilor după perioada de ajustare descendentă și momentul concentrărilor din sectorul procesării;
- **2019**, caracterizat printr-o accelerare a creșterii prețului în rândul principalilor procesatori;
- **2022**, când piața înregistrează un șoc major de creștere a prețurilor, determinat de evoluțiile macroeconomice și de costurile de producție din sectorul agricol.

Ulterior acestui șoc, perioada **2023–2024** indică o tendință de stabilizare a nivelului prețurilor, sugerând intrarea pieței într-o nouă fază de echilibru.

### *Analiza transmiterii prețului de la fermă la procesator și a diferenței structurale dintre nivelurile de preț (2014–2024)*

Compararea evoluției prețului mediu al laptelui crud la poarta fermei cu prețul mediu de achiziție plătit de procesatorii incluși în eșantion permite evaluarea modului în care variațiile de preț din amonte (la nivelul producătorilor de lapte) sunt reflectate în relațiile comerciale dintre fermieri și procesatori. În literatura economică, această relație este analizată prin prisma **transmiterii prețului (price transmission)** de-a lungul lanțului de aprovizionare.

**Fig.4.23: Analiza transmiterii prețului mediu pentru laptele crud la poarta fermei în prețul de achiziție al laptelui crud de către procesatori, România, 2014–2024**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor furnizate de procesatori*

Analiza statistică a celor două serii de date indică existența unei legături foarte puternice între evoluția prețului mediu la poarta fermei și cea a prețului mediu de achiziție al laptelui crud de către procesatori. Coeficientul de corelație dintre cele două serii este de aproximativ 0,97, ceea ce indică o relație aproape perfect liniară între evoluțiile celor două variabile. În același timp, analiza de regresie evidențiază un coeficient de determinare ( $R^2$ ) de aproximativ 0,94, ceea ce sugerează că aproximativ 94% din variația prețului de achiziție al procesatorilor poate fi explicată prin variația prețului laptelui la poarta fermei. Aceste rezultate indică existența unei transmiteri foarte puternice a semnalelor de preț pe lanțul de aprovizionare, ceea ce este în concordanță cu caracteristicile structurale ale sectorului laptelui, în care materia primă reprezintă o componentă majoră a costurilor de producție.

În intervalul 2014–2016, evoluția celor două serii de prețuri este aproape identică. Prețul laptelui la poarta fermei scade de la aproximativ 1,25 lei/litru în 2014 la 1,15 lei/litru în 2016, iar prețul mediu de achiziție al procesatorilor urmează o traiectorie similară. Diferența dintre cele două niveluri de preț (spread-ul) este în această perioadă extrem de redusă, de aproximativ 0,01 lei/litru în fiecare an, ceea ce corespunde unui spread relativ de aproximativ 1%. Această convergență ridicată sugerează că, în această perioadă, lanțul de aprovizionare funcționa cu o diferență foarte mică între nivelul prețului la fermă și cel plătit de procesatori.

Începând cu 2017, se observă o creștere treptată a diferenței dintre cele două niveluri de preț. Spread-ul crește la aproximativ 0,07 lei/litru în 2017, apoi la 0,13 lei/litru în 2018, atingând 0,29 lei/litru în 2019. Această evoluție sugerează o extindere a diferenței dintre prețul la fermă și cel plătit de procesatori, fenomen care poate fi explicat prin structura lanțului de aprovizionare din sectorul laptelui. În practică, o parte din laptele crud este achiziționat prin intermediul unor prim-cumpărători, colectori sau intermediari, care asigură colectarea,

transportul și livrarea către unitățile de procesare. În aceste condiții, prețul efectiv plătit de procesatori poate include costuri suplimentare asociate acestor activități logistice.

În perioada 2020–2021, diferența dintre cele două niveluri de preț se stabilizează la aproximativ 0,24 lei/litru, ceea ce indică o relativă stabilitate a structurii costurilor de colectare și aprovizionare în această etapă a pieței.

Cel mai pronunțat punct de inflexiune apare în 2022, când ambele serii de prețuri înregistrează creșteri semnificative. Prețul laptelui la poarta fermei crește de la aproximativ 1,47 lei/litru în 2021 la 1,92 lei/litru în 2022, iar prețul mediu de achiziție plătit de procesatori ajunge la aproximativ 2,40 lei/litru. Diferența dintre cele două niveluri de preț atinge astfel 0,48 lei/litru, cea mai mare valoare din perioada analizată, ceea ce corespunde unui spread relativ de aproximativ 25%. Această evoluție reflectă șocul generalizat al costurilor din sectorul agroalimentar, determinat de creșterea prețurilor la energie, furaje și alte inputuri agricole, precum și posibile ajustări ale costurilor de colectare, transport și aprovizionare.

În perioada 2023–2024, diferența dintre cele două niveluri de preț se reduce, dar rămâne relativ ridicată comparativ cu perioada anterioară anului 2017. Spread-ul se situează la aproximativ 0,17 lei/litru în 2023 și 0,22 lei/litru în 2024, indicând o anumită stabilizare a relației dintre cele două niveluri de preț după ajustările semnificative din 2022.

În ansamblu, analiza transiterii prețului indică faptul că **evoluția prețului laptelui crud la nivelul fermelor este reflectată în mod consistent în prețurile de achiziție ale procesatorilor**, fapt confirmat de nivelul foarte ridicat al corelației și de valoarea coeficientului de determinare. **Diferențele observate între cele două niveluri de preț par a avea, în principal, o natură structurală**, fiind asociate cu existența unor verigi intermediare în procesul de colectare și livrare a laptelui crud, precum și cu costurile logistice aferente acestora.

În acest context, faptul că prețul mediu de achiziție raportat de procesatorii incluși în eșantion este, în majoritatea anilor, **superior prețului la poarta fermei** este justificat de structura lanțului de aprovizionare din sector și nu indică, în sine, existența unor disfuncționalități concurențiale pe piață.

#### *Factorii care influențează prețul de achiziție al laptelui crud (furnizori interni și externi)*

În opinia celor 19 procesatori care au răspuns solicitării de informații, stabilirea prețului de achiziție pentru laptele crud este condiționată de factori specifici atât pentru sursele de aprovizionare interne, cât și pentru cele externe. Această perspectivă comună subliniază interdependența dintre evoluțiile internaționale și realitățile pieței naționale de colectare.

Potrivit precizărilor acestora, în ceea ce privește laptele crud care provine de la furnizorii interni, cei mai frecvent invocați factori includ:

- ✓ *sezonalitate și condiții climatice* – există variații importante între producția de vară și cea de iarnă. Vara producția crește, ceea ce duce la prețuri mai mici, în timp ce iarna producția scade, iar prețurile cresc. De asemenea, fluctuațiile de preț pot fi amplificate de secetă sau condițiile meteo extreme;
- ✓ *cererea și oferta* - în zonele cu numeroși procesatori de lapte, cererea mare conduce la creșterea prețurilor pentru materie primă. În general, piața românească furnizează doar aproximativ 70% din necesarul național, ceea ce creează permanent presiune asupra prețurilor.

- ✓ *costurile fermierilor* - costurile mari înregistrate cu furajele sau cerealele în anii agricoli slabi sau creșterea costurilor privind energia, combustibilul și forța de muncă influențează direct prețul laptelui crud;
- ✓ *calitatea laptelui* - conținutul de grăsime, proteine, numărul total de germeni și celule somatice sunt criterii importante pentru stabilirea bonusurilor și penalizărilor, ceea ce afectează prețul laptelui crud;
- ✓ *distanța și costurile logistice* - cu cât ferma este mai departe de unitatea de procesare, cu atât crește costul colectării, ceea ce poate reduce prețul plătit fermierului;
- ✓ *puterea de negociere* - procesatorii mari negociază prețuri mai mici datorită volumelor mari achiziționate. Pe de altă parte, pentru a-și asigura necesarul de materie primă, procesatorii mici oferă fermierilor prețuri mai mari.

Aprovizionarea cu lapte materie primă prin achiziții intra comunitare este conectată la piața europeană a laptelui, fiind influențată de următorii factori:

- ✓ *prețurile europene și piața laptelui spot* - prețul laptelui crud din UE se transmite direct în România. Prețurile cresc toamna/iarna și scad primăvara/vara. În situații de criză (penurii), laptele spot devine semnificativ mai scump;
- ✓ *politicile agricole și subvențiile* – în unele state UE, fermierii beneficiază de subvenții mai mari, ceea ce le permite să ofere prețuri mai competitive decât multe ferme românești;
- ✓ *costurile de producție din țările exportatoare* - în unele țări costurile cu furajele, energia și salariile sunt mai mici, determinând prețuri finale reduse la laptele crud;
- ✓ *transportul și costurile logistice* - transportul internațional presupune costuri ridicate: cisterne speciale, refrigerare, întreținere etc, prețul combustibilului având un impact direct;
- ✓ *factorii monetari și politici* - fluctuațiile cursului valutar (EUR/RON) influențează prețul laptelui crud provenit de la furnizorii externi. Evenimente precum războaie, pandemii, crize logistice pot crește prețurile.
- ✓ *sezonalitatea* – similar pieței românești, oferta europeană variază sezonier, fiind influențată și de schimbările climatice.

În considerarea aspectelor expuse anterior, pot fi exprimate următoarele concluzii privind factorii care influențează formarea prețului de achiziție al laptelui crud:

- în cazul furnizorilor interni, prețul este influențat în primul rând de sezonalitatea puternică a producției, de nivelul cererii și ofertei în piață și de costurile de producție ale fermierilor, incluzând furajele, energia și forța de muncă. Calitatea laptelui și costurile logistice contribuie semnificativ la stabilirea prețului final. Totodată, structura pieței, dominată de jucători mari, influențează trendurile generale de preț, prin puterea de negociere superioară comparativ cu cea a procesatorilor mici;
- pentru furnizorii externi, prețul laptelui crud este determinat preponderent de evoluția pieței europene de lapte, de costurile de transport și de condițiile economice internaționale. Subvențiile și politicile agricole din alte state membre UE permit fermierilor europeni să practice prețuri competitive, în timp ce fluctuațiile valutare și eventualele perturbări din lanțul logistic pot genera variații semnificative. Piața laptelui spot are un rol important în stabilirea prețurilor, reflectând rapid modificările cererii și ofertei la nivel continental.

Așadar, prețul laptelui crud este rezultatul unui ansamblu de factori interdependenți, care acționează atât la nivel local, cât și internațional. În timp ce producția internă este marcată de

sezonalitate și costurile fermierilor, prețurile importurilor sunt influențate de dinamica pieței europene, de politica agricolă și de costurile logistice. Acești factori conturează o piață în continuă schimbare, în care procesatorii trebuie să își adapteze constant strategiile de achiziție pentru a-și asigura materia primă necesară.

\* \*

\*

*Evoluția prețului laptelui materie primă în perioada 2014–2025 evidențiază o tranziție de la o stabilitate relativă (1,15–1,47 lei/litru) către un regim de prețuri ridicate, declanșat de șocul structural din anul 2022, când nivelul prețului mediu pentru laptele crud a depășit pragul de 2,20 lei/litru. Această ascensiune abruptă a fost alimentată de factori macroeconomici globali (inflație, criza energetică, conflictul din Ucraina), care au suprapus presiuni de cost excepționale peste ciclul natural de producție.*

*Deși piața prezintă o sezonalitate moderată și previzibilă — cu prețuri minime în perioada de pășunat (iunie–iulie) și maxime în lunile de iarnă — impactul acestor variații sezoniere rămâne secundar în raport cu factorii structurali și ciclurile multianuale care determină trendul ascendent pe termen lung.*

*Analiza transmiterii prețului relevă o corelație aproape perfectă (0,97) între nivelul prețului pentru laptele crud la poarta fermei și prețurile de achiziție ale procesatorilor respondenți, demonstrând o eficiență ridicată a fluxului informațional pe lanțul valoric.*

*Diferența de preț observată, care a atins un maxim istoric în 2022 (0,48 lei/litru), are o natură predominant structurală, fiind justificată de costurile logistice de colectare, transport și testare, precum și de prezența verigilor intermediare. **Această diferență nu indică disfuncționalități concurențiale, ci reflectă complexitatea aprovizionării într-un sector unde necesarul de procesare depășește constant volumul colectării interne formalizate.***

#### 4.4. Aspecte semnalate de furnizorii de lapte crud

Pentru a contura o imagine cât mai fidelă a sectorului producției primare a laptelui, au fost consultați producătorii de lapte crud-materie primă (fermieri sau cooperative agricole) cu privire la condițiile de producție, puterea de negociere, dificultățile întâmpinate în desfășurarea activității și efectele concentrărilor economice asupra pieței.

Opiniile și experiențele acestora contribuie la evidențierea realităților din teren și la o mai bună înțelegere a factorilor care influențează funcționarea și eficiența sectorului producției primare a laptelui.

Pe lângă buna înțelegere a factorilor care influențează funcționarea și eficiența sectorului producției primare a laptelui, având în vedere faptul că există în analiza autorității de concurență o tranzacție între Bonafarm Zrt. și FrieslandCampina Romania Holding B.V. s-au solicitat informații fermierilor implicați în această tranzacție, dar și altora.

Deși a fost transmis un număr important de cereri de informații (115 operatori dintre care 96 furnizori de lapte crud de vacă) interesul manifestat, în principal de fermieri, în prezentarea problemelor cu care se confruntă în sectorul producției de lapte crud-materie primă, a fost extrem de scăzut.

Din analiza răspunsurilor transmise, au rezultat următoarele aspecte:

##### ✓ *Relațiile comerciale*

Fermierii, în special cei de categorie medie sau mare, preferă relațiile comerciale cu procesatorii mari, chiar dacă sunt situați la distanțe mai mari. Principalele motivele invocate sunt garanția încasării contravalorii laptelui livrat, capacitatea de a prelua laptele produs și contractarea pe termen lung (1 – 3 ani). Totodată, stabilitatea contractuală și prețul competitiv reprezintă factori importanți pentru relațiile comerciale cu procesatorii mari.

În cazul fermelor de mici dimensiuni, sunt preferați procesatorii locali, proximitatea acestora determinând costuri reduse de transport.

##### ✓ *Puterea de negociere a fermierilor*

Potrivit informațiilor furnizate, puterea de negociere a fermierilor în relația cu procesatorii diferă în funcție de dimensiunea fermei, de cantitatea zilnică de lapte livrată și de capacitatea de stocare.

Potrivit precizărilor reprezentantului unei exploatații agricole de vaci de lapte, ”putere reală de negociere am avut doar în anii în care cererea era mult mai mare decât oferta. În perioadele cu excedent de lapte, de cele mai multe ori, negocierea privitoare la preț s-a simțit a fi inexistentă”.

Același fermier a precizat că ”în momentul preluării partenerului nostru contractual, adică FrieslandCampina, de către Bonafarm. Cu foarte puțin timp înainte de expirarea contractului, fără nici un avertisment prealabil, ne-au anunțat că nu vor mai colabora cu ferma noastră, ceea ce ne-a pus într-o situație foarte dificilă. Negocierea unui nou contract cu un nou partener, în condiții avantajoase a fost foarte anevoioasă”.

În același sens sunt și precizările următoare: ”negocierea prețului laptelui cu procesatorii de lapte se realizează cu atât mai ușor, cu cât fermierul poate livra constant aceeași cantitate de lapte pe tot parcursul anului. O producție constantă și de calitate sunt factori decisivi la masa de negociere cu procesatorii, deoarece se pot obține prețuri decente. În schimb, fluctuațiile

de cantitate (iarna puțin, vara foarte mult) fac ca negocierea prețului să fie greu de realizat neavând altă variantă decât acceptarea prețului propus de către procesator”.

[X] a subliniat faptul că în condițiile în care contractele sunt propuse de către procesatori, clauzele contractuale tind să reflecte în principal interesele acestora. În acest sens, a fost menționată lipsa unor prevederi referitoare la penalitățile aplicabile procesatorilor în cazul întârzierii plății facturilor, precum și existența unor restricții privind cantitățile de lapte pe care aceștia se angajează să le achiziționeze la prețul stabilit.

[X] a arătat că de peste 10 ani clauzele contractuale au rămas în mare parte neschimbate, subliniind că, în principiu, acestea sunt echitabile pentru ambele părți, prețul rămânând singurul punct sensibil. Spre exemplu, prețul la grăsime și proteină este neschimbat de peste 15 ani, deși valoarea acestora de piață a crescut foarte mult de-a lungul timpului.

[X], care funcționează atât ca prim cumpărător de lapte cu centru de colectare, cât și ca fabrică de procesare a laptelui, a apreciat că puterea de negociere a fermierilor/cooperativelor este una mică, slabă, față de procesatori. De asemenea, această cooperativă agricolă a menționat că din cauza situației geografice, întră în concurență cu ferme din Ungaria.

În opinia acesteia, pentru procesatori este relevant prețul laptelui la poarta fermei, în condițiile în care costurile de colectare depind de cantitatea colectată, de numărul fermierilor de la care se colectează laptele și de distanța până la unitatea de procesare. De asemenea, s-a arătat că prețul laptelui materie primă din România este, în general, corelat cu nivelul prețurilor din Uniunea Europeană, data începerii contractului putând influența evoluția acestuia, în special în cazul contractelor încheiate în sezonul rece, când prețurile medii la nivel european sunt, de regulă, mai reduse.

Un alt aspect semnalat de fermieri vizează anumite prevederi contractuale referitoare la cantitățile de lapte preluate de procesatori. În unele cazuri, contractele prevăd cantități fixe sau o variație limitată (de regulă  $\pm 10\%$ ) față de cantitatea contractată, depășirea acestei limite fiind sancționată prin penalități. Având în vedere factorii biologici și sezonieri care influențează producția de lapte (fătări, gestație, ciclul biologic al vacilor), fermierii consideră că intervalul de variație ar trebui să fie mai larg ( $\pm 15\%$ ), pentru a reflecta mai bine dinamica producției.

Alți respondenți au evidențiat, în mod explicit, lipsa puterii de negociere a fermierilor și a prim-cumpărătorilor în relația cu procesatorii, atât în ceea ce privește prețul, cât și alte clauze contractuale.

✓ Impactul concentrărilor economice asupra activității fermierilor

Conform precizărilor întreprinderilor respondente, preluarea societăților Albalact, Covalact și Rarăul de către grupul Lactalis nu a produs efecte negative asupra lor și nu dețin informații privind posibila afectare a altor fermieri.

În ceea ce privește tranzacția aflată în analiza autorității de concurență, la acest moment s-a informat achizitorul cu privire la existența unor îngrijorări concurențiale. Achizitorul are posibilitatea de a înainta anumite angajamente care să elimine îngrijorările identificate de către autoritatea de concurență. Dacă angajamentele vor fi acceptate de către autoritatea de concurență, aceasta va emite o decizie de autorizare condiționată, prin care stabilește obligațiile și/sau condițiile destinate să asigure respectarea de către părțile implicate a angajamentelor pe care și le-au asumat în scopul realizării compatibilității concentrării cu un mediu concurențial normal.

✓ *Schimbarea procesatorului*

În anumite cazuri, schimbarea procesatorului de către fermieri depinde de mai mulți factori, cum ar fi: proximitatea unui alt procesator, existența unei rute de colectare disponibile, perioada în care se solicită schimbarea, precum și clauzele contractuale. De regulă, clauzele contractuale sunt foarte stricte în ceea ce privește denunțarea contractului în sezonul rece, când există un deficit de lapte. Acest aspect este de natură să limiteze posibilitatea fermierilor de a schimba partenerul de procesare.

În același timp, sunt anumite situații, în care intenția de schimbare a procesatorului poate constitui, în special în cazul fermierilor de dimensiune mare, care furnizează cantități semnificative de lapte crud – materie primă, un instrument de negociere, conferindu-le acestora o anumită capacitate de a obține condiții contractuale mai bune.

Pe de altă parte, fermierii de dimensiuni mici, care livrează cantități reduse, au o putere de negociere redusă, aproape inexistentă, așa cum au precizat, aflându-se într-o situație de dependență, față de un singur procesator sau de un centru de colectare. În această situație, posibilitatea reală de schimbare a procesatorului este foarte redusă și, în același timp, și puterea de negociere.

Prin urmare, se poate spune că dinamica relațiilor contractuale ale fermierilor este influențată de structura sectorului producției primare a laptelui și dimensiunea fermelor.

✓ *Ieșirea de pe piață a unor producători de lapte crud-materie primă*

Potrivit opiniilor exprimate de respondenți în ultimii 10 ani, majoritatea fermierilor care au renunțat la creșterea vacilor de lapte au motivat pe de o parte prețul mic al laptelui, iar pe de altă parte costurile ridicate de producție al acestuia.

În același sens, [✂] a raportat că unii membri sau colaboratori au renunțat la creșterea bovinelor de lapte, toți cu efective de peste 50 de vaci la muls, motivul principal fiind fluctuațiile înregistrate pe piața laptelui.

Lipsa forței de muncă în domeniul agricol reprezintă un alt motiv care poate conduce la închiderea fermelor.

\* \*  
\*

*Relațiile dintre fermieri și procesatori sunt condiționate structural de dimensiunea exploatației, proximitatea geografică față de unitățile de procesare și capacitatea logistică de colectare. Analiza indică o asimetrie în puterea de negociere, aceasta fiind în general redusă pentru producători; totuși, fermele de dimensiuni mari, care asigură volume constante, beneficiază de condiții contractuale și o putere de negociere superioare.*

*Clauzele contractuale sunt percepute de fermieri ca fiind preponderent favorabile procesatorilor. Deși denunțarea contractelor este prevăzută formal, opțiunea de a schimba partenerul comercial este limitată în practică, în special pentru micii fermieri. Această rigiditate se accentuează în perioadele de iarnă, pe fondul deficitului sezonier de lapte crud în piață.*

*Din perspectiva furnizorilor de lapte crud, nu au fost semnalate efecte negative derivate din operațiunile de concentrare economică realizate în sectorul procesării pe parcursul perioadei analizate.*

*Reducerea numărului de ferme în intervalul analizat este pusă pe seama unor presiuni structurale și economice majore: nivelul scăzut al prețului de achiziție al laptelui materie primă, creșterea costurilor de producție, volatilitatea ridicată a pieței și deficitul acut de forță de muncă în sectorul agricol.*

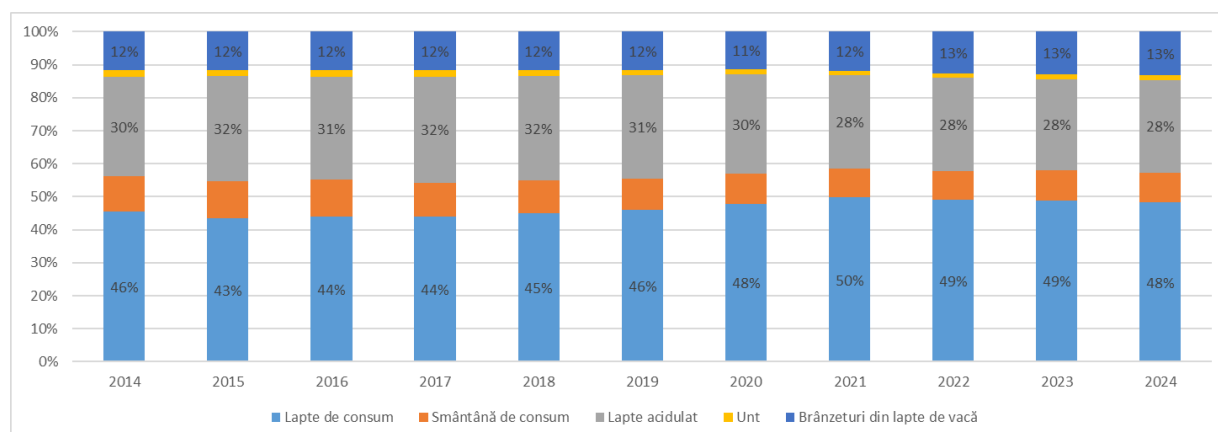
## 5. Procesarea laptelui

### 5.1. Evoluții privind principalele categorii de produse lactate

#### 5.1.1. Producția și schimburile intra și extra comunitare de lapte și produse lactate

Pe întreaga perioadă analizată, structura producției de produse lactate evidențiază o stabilitate remarcabilă, ceea ce sugerează un model de consum și producție relativ rigid. Această constanță este vizibilă la nivelul principalelor categorii: laptele de consum reprezintă segmentul dominant (oscilând între 43% și 50%), urmat de laptele acidulat (cu o pondere constantă de aproximativ 28-32%) și smântâna de consum (menținută în jurul valorii de 10%). Celelalte categorii, precum brânzeturile din lapte de vacă și untul, completează restul structurii fără a înregistra fluctuații majore, ceea ce confirmă lipsa unor schimbări structurale în procesarea internă pe parcursul celor 11 ani.

**Fig.5.1: Structura producției de lactate, 2014-2024**



*Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor INS*

Laptele de consum deține constant cea mai mare pondere, situându-se în jurul valorii de 45–50% din total. Această dominanță indică o orientare a industriei către produse cu un grad redus de procesare și valoare adăugată relativ limitată.

Astfel, structura producției analizate relevă o utilizare preponderentă a materiei prime pentru obținerea laptelui de consum, în detrimentul dezvoltării unor segmente cu un grad mai ridicat de procesare. Deși segmentul laptelui de consum asigură volume critice și stabilitate operațională pentru unitățile de procesare, acesta este caracterizat de marje de profit mai reduse, nelimitând astfel potențialul de captare a unei valori adăugate superioare din materia primă procesată.

Pe locul al doilea se situează laptele acidulat, cu o pondere de aproximativ 28–32%, ceea ce reflectă o cerere constantă pentru produse tradiționale precum iaurtul. Acest segment are o valoare adăugată mai ridicată decât laptele de consum, dar rămâne totuși într-o zonă de procesare medie.

Brânzeturile au o pondere relativ stabilă, în jur de 12–13%, ceea ce este sub potențialul observat în alte state europene, unde acest segment este dominant și generează cea mai mare valoare adăugată. Această situație sugerează o subdezvoltare a segmentului de procesare avansată.

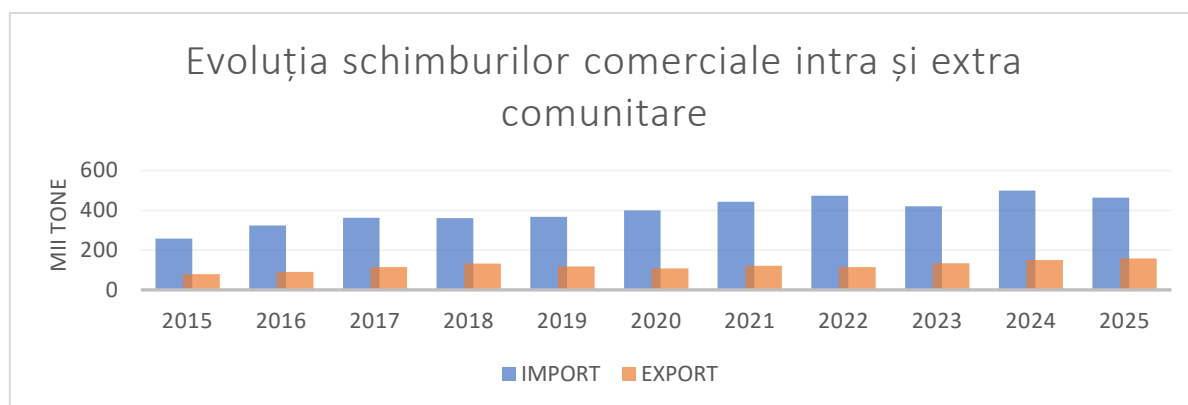
Un aspect interesant este stabilitatea acestor ponderi în timp, în ciuda variațiilor înregistrate de producția de lapte crud - materie primă. Aceasta indică faptul că:

- structura industriei este relativ rigidă,
- investițiile și capacitățile de procesare sunt deja configurate pe anumite segmente,
- adaptarea la schimbări (de exemplu, orientarea către produse cu valoare adăugată mai mare) este lentă.

Analiza schimburilor comerciale relevă o traiectorie ascendentă pe parcursul ultimului deceniu, marcată însă de ritmuri de evoluție diferite.

Concret, volumul achizițiilor intra și extra comunitare de lapte și produse lactate s-a majorat semnificativ, crescând de la 257.000 de tone în 2015 la aproximativ 464.000 de tone în 2025. Deși intervalul a fost punctat de ușoare corecții temporare (precum cele din perioadele 2018–2019 și 2023), tendința de fond a rămas solidă. Această evoluție a culminat în anul 2024, când volumul acestor achiziții a atins pragul maxim al întregii perioade analizate.

**Fig.5.2: Evoluția schimburilor comerciale intra și extra comunitare, lapte și produse lactate, 2014-2025 (mii tone)**



*Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor MADR*

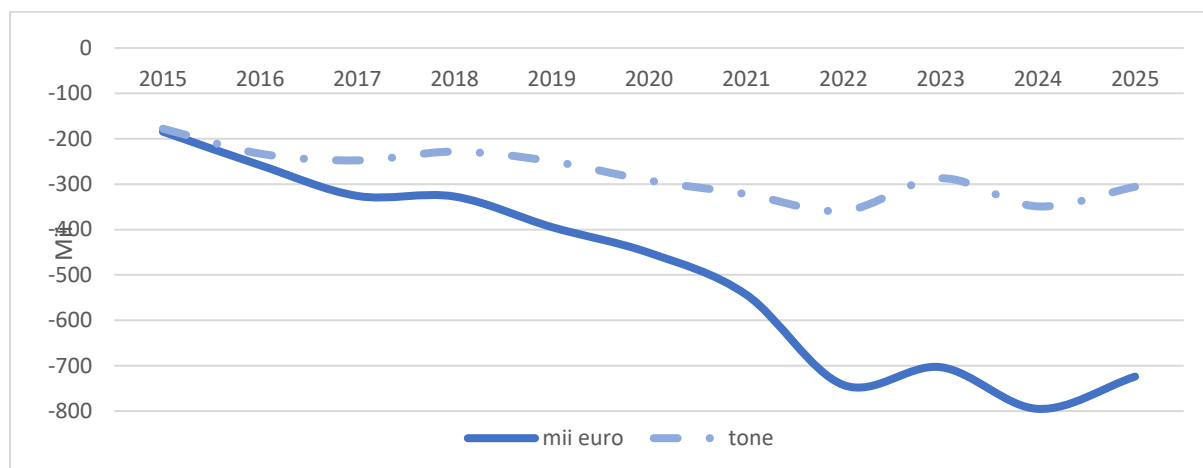
În ceea ce privește livrările intra și extra comunitare, deși s-au înregistrat ușoare fluctuații, tendința generală este de ușoară creștere. Cele mai mari niveluri ale exporturilor s-au înregistrat în ultimii ani, 2024 – 2025.

Ritmul de creștere a exporturilor nu poate compensa nivelul importurilor, exporturile fiind de 2-3 ori mai mici decât importurile, ceea ce ar putea indica o competitivitate scăzută a produselor românești pe alte piețe.

În acest context, se constată că, pe întreaga perioadă analizată, a existat deficit comercial în ceea ce privește laptele și produsele lactate, reflectat în graficul următor:

Se poate observa că deficitul comercial se accentuează în timp, ajungând la sfârșitul perioadei analizate la un nivel de aproximativ 4 ori mai mare față de începutul perioadei. Această evoluție arată o creștere mai mare a importurilor comparativ cu exporturile, ceea ce ar putea arăta o oarecare dependență a sectorului lactatelor de furnizorii externi.

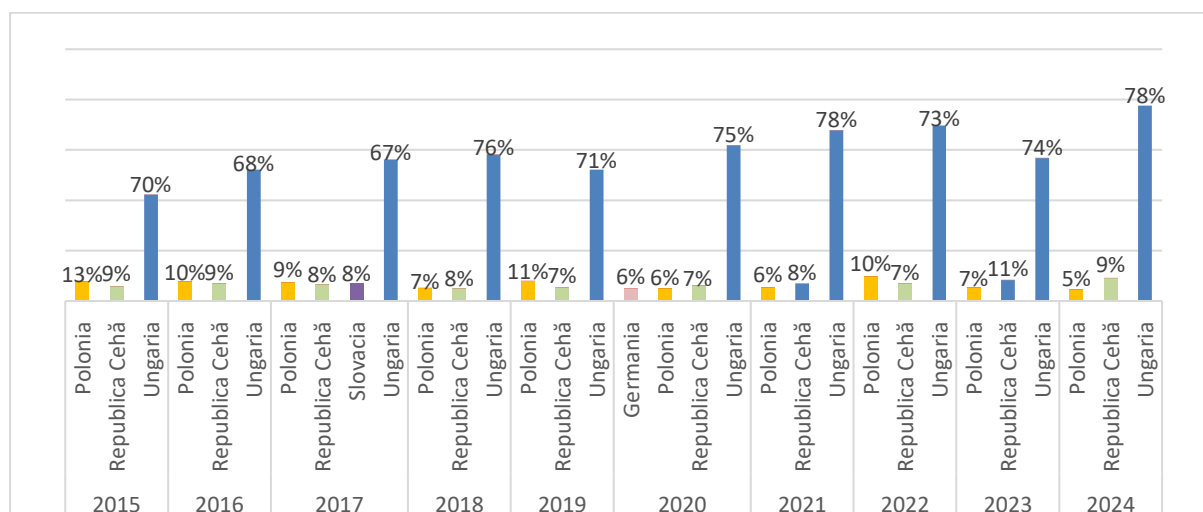
**Fig.5.3: Evoluția balanței comerciale, 2014-2024 (mii euro, mii tone)**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor MADR

În perioada 2015 – 2024, cei mai importanți furnizori externi de lapte și produse lactate proveneau din Ungaria, Polonia și Republica Cehă.

**Fig.5.4: Principalii furnizori comunitari de produse lactate, 2015-2024**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor MADR

Din graficul anterior se poate constata că pe toată perioada analizată, Ungaria a fost principalul furnizor de produse lactate, cu volume care au variat între 67% și 78% din volumul total al achizițiilor intra și extra comunitare de produse lactate. Acest fapt ar putea avea explicații de natură economică și logistică. Astfel, proximitatea geografică oferă costuri de transport mai mici, cel puțin pentru retailerii situați în centrul și vestul țării. În plus, existența unor relații comerciale de durată, precum și competitivitatea prețurilor ar putea contribui la consolidarea acestei ponderi ridicate.

În aceeași perioadă, Polonia, care furniza în anul 2015 aproximativ 13% din volumul total al achizițiilor intra și extra comunitare de produse lactate, a scăzut în ultimii ani la 5 - 7%.

Republica Cehă este un furnizor de produse lactate cu o evoluție relativ constantă a volumelor de produse lactate comercializate în România, situându-se în intervalul 7 – 11% din volumul total al achizițiilor intra și extra comunitare de produse lactate.

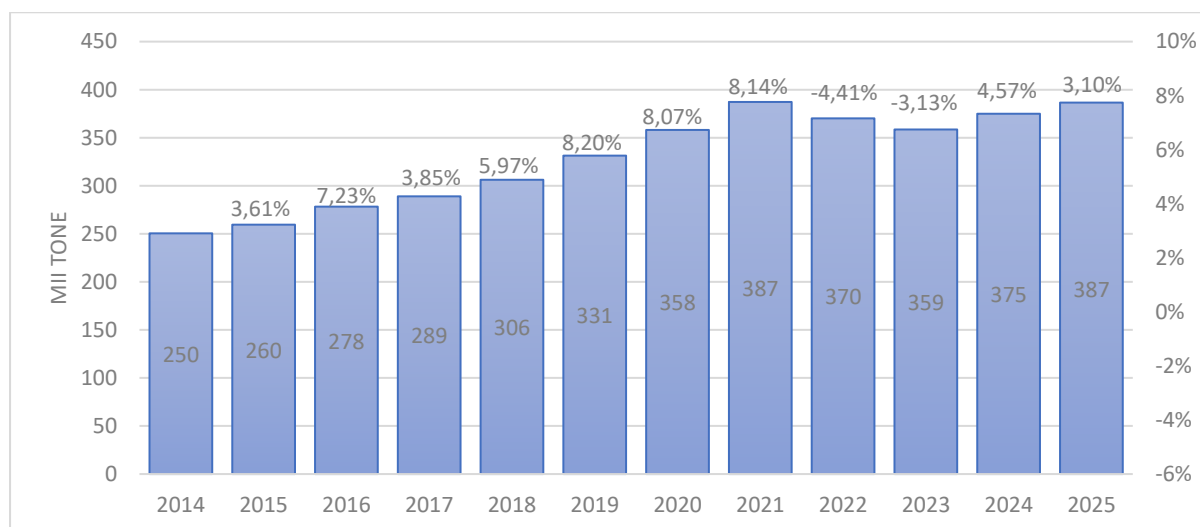
Ceilalți furnizori de produse lactate dețin ponderi extrem de reduse în volumul total al produse lactate, remarcându-se, totuși, unele achiziții sporadice cu ponderi de 6 - 8% (Slovacia, Germania).

În concluzie, din datele prezentate rezultă că achizițiile intra și extra comunitare se concentrează în jurul unui singur furnizor, Ungaria, care a înregistrat o consolidare a poziției. Ceilalți furnizori de produse lactate asigură volume ne semnificative, indicând o diversificare redusă a surselor de aprovizionare.

### 5.1.2. Descrierea pieței de producție și comercializare a laptelui de consum

Laptele de consum, cu o valoare nutritivă ridicată, reprezintă unul dintre cele mai importante produse alimentare de bază, cu rol esențial în alimentația zilnică a populației.

**Fig.5.5: Producția de lapte de consum, mii tone (2014 -2025)**



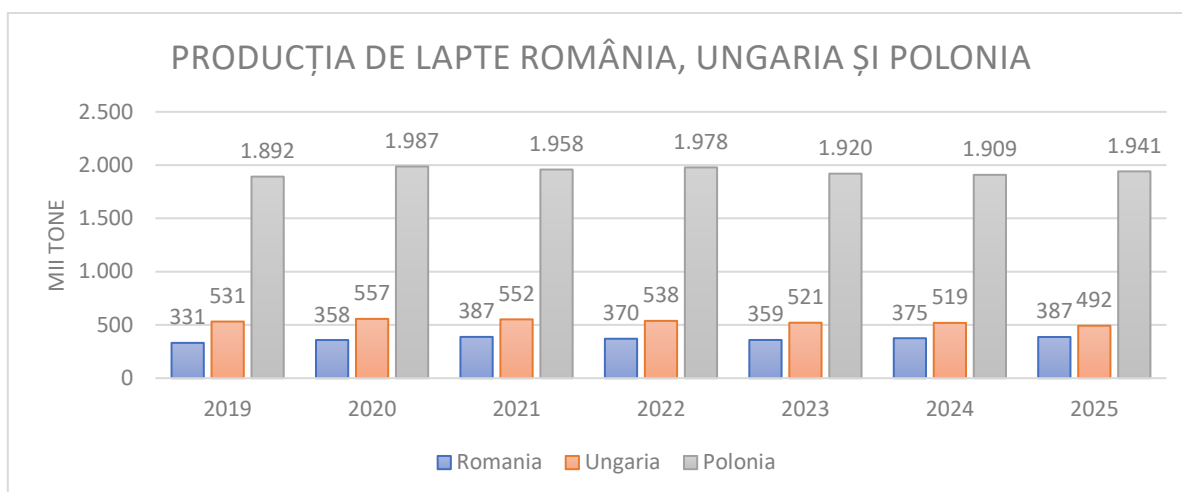
Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL, Eurostat

Evoluția generală a producției de lapte de consum în România, în perioada 2014 -2025, arată o tendință crescătoare până în anul 2021, urmată de un ușor declin în anii 2022 și 2023. Anii 2024 și 2025 au înregistrat o creștere care se situează, totuși, sub nivelul atins în anul 2021.

În ciuda ușoarelor scăderi din anii 2022 și 2023, producția de lapte de consum menține o tendință de creștere pe termen lung. Această evoluție este susținută, pe de o parte, de modernizarea tehnologică din ferme și fabrici, care a eficientizat fluxurile de producție, și, pe de altă parte, de o cerere de consum solidă și constantă.

Graficul prezintă evoluția producției de lapte de consum în România, Ungaria și Polonia în perioada 2019–2025. Se observă că Polonia are cea mai mare producție pe tot intervalul analizat, menținându-se la un nivel ridicat, cu variații ușoare de la un an la altul. Ungaria se situează pe locul al doilea, cu o producție relativ constantă, dar semnificativ mai mică decât cea a Poloniei. România înregistrează cele mai reduse valori dintre statele analizate, observându-se, totuși, o ușoară tendință de creștere spre finalul perioadei.

**Fig.5.6: Evoluția comparativă a producției de lapte de consum în România, Ungaria și Polonia, mii tone (2019-2025)**

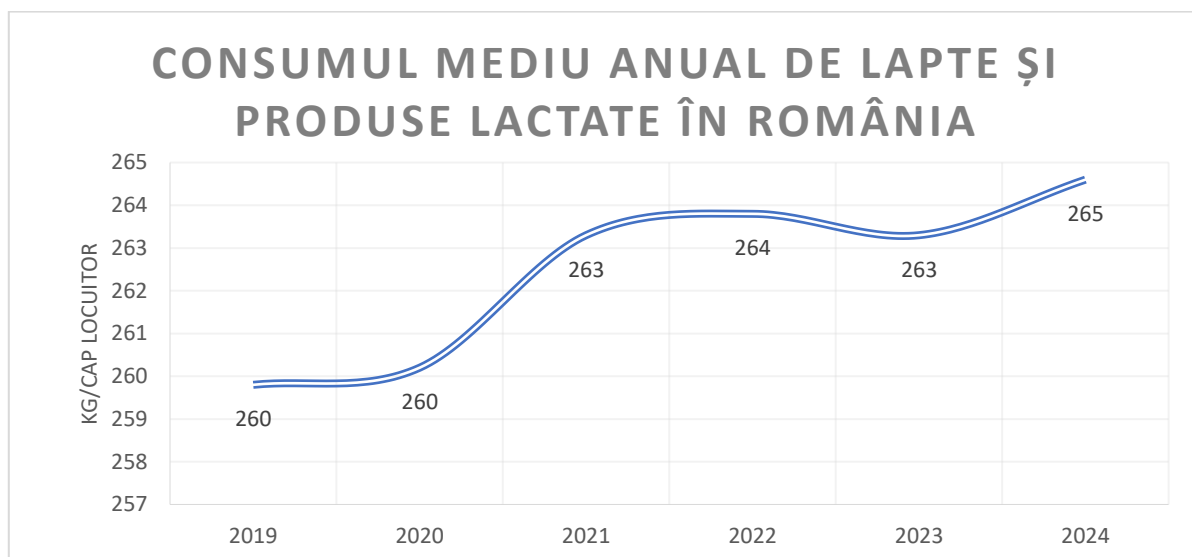


Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL, Eurostat

În România, consumul mediu anual, pe cap de locuitor, de lapte și produse din lapte, în echivalent lapte de 3,5% grăsime (exclus unt) a crescut cu 1,3 kg în anul 2024 comparativ cu anul 2023<sup>68</sup>.

Se poate observa că, în perioada 2019 – 2024, consumul mediu de lapte și produse lactate, pe cap de locuitor, în echivalent lapte de 3,5% grăsime (exclus unt), a avut o evoluție relativ stabilă, cu o tendință moderată de creștere.

**Fig.5.7: Consumul mediu anual de lapte și produse lactate, kg/cap locuitor (2019 – 2024)**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor INS

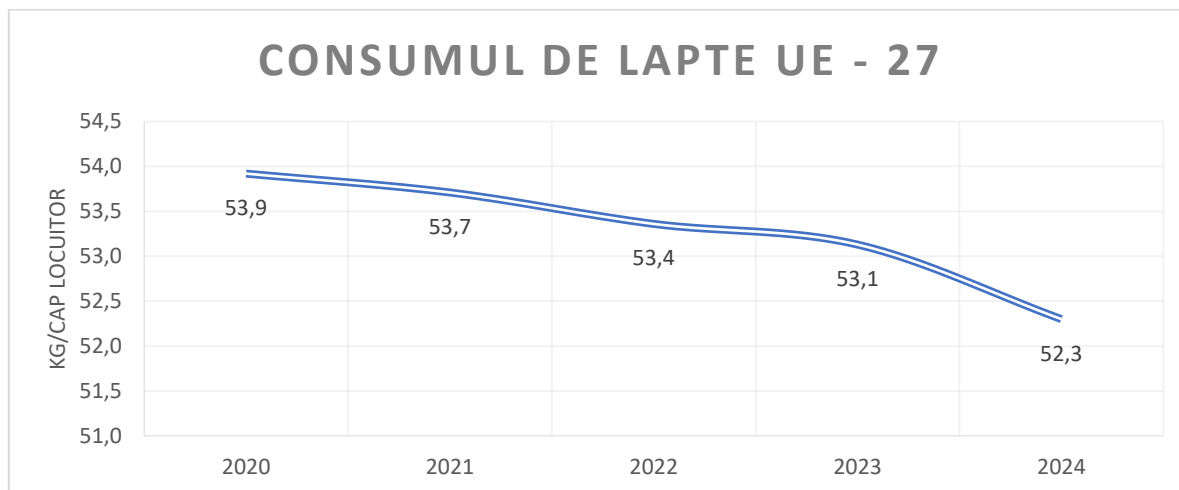
Topul țărilor cu cel mai mare consum anual de lapte și produse lactate este următorul: Finlanda (350 kg/locuitor/an), Irlanda (330–340 kg/locuitor/an), Danemarca (300 kg/locuitor/an), Olanda (300 kg/locuitor/an), Suedia (290–300 kg/locuitor/an). România, cu un consum mediu de 260 – 265 kg/locuitor/an se apropie de media consumului înregistrat la nivelul UE – 27, de aproximativ 270 kg/locuitor/an. La nivelul UE – 27, consumul mediu de

<sup>68</sup> [https://INS.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/disponibilitatile\\_de\\_consum\\_ale\\_populatiei\\_anul\\_2024.pdf](https://INS.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/disponibilitatile_de_consum_ale_populatiei_anul_2024.pdf)

lapte de consum, pe cap de locuitor, în anul 2024, a fost de 52,3 kg per capita, în scădere cu 1,57% față de anul precedent<sup>69</sup>.

În intervalul 2020 – 2024, consumul mediu de lapte pe cap de locuitor la nivelul UE – 27 a avut o evoluție descendentă moderată, relativ constantă de la un an la altul, cea mai accentuată scădere fiind înregistrată în anul 2024.

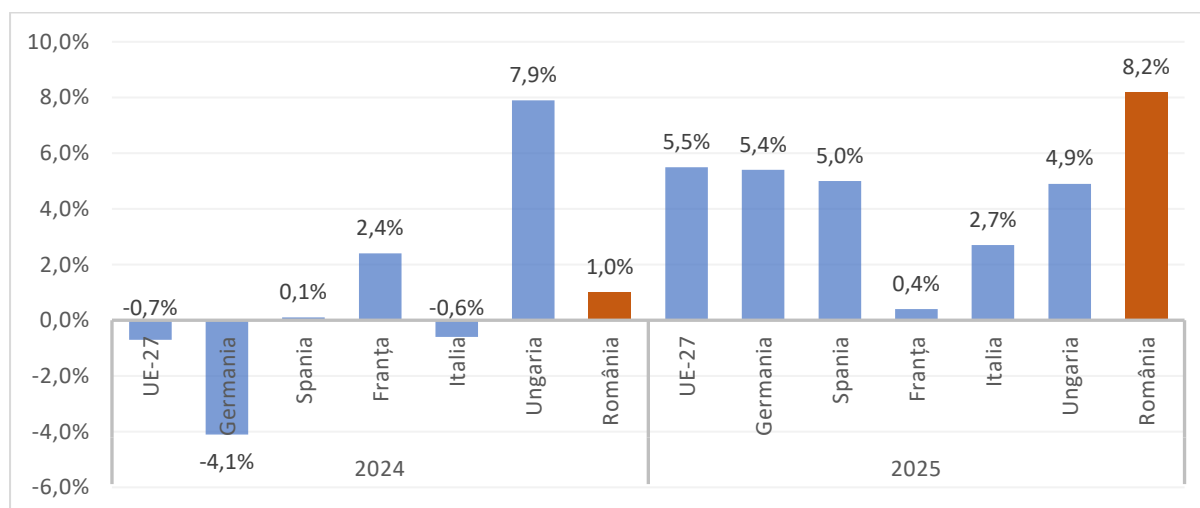
**Fig.5.8: Consumul mediu anual de lapte, kg/cap locuitor, UE-27 (2020 – 2024)**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL, Eurostat

În cadrul Uniunii Europene, Germania se remarcă drept cel mai mare producător de lapte de consum, deținând o pondere de 18,8% din producția totală. Această poziție dominantă reflectă atât capacitatea agricolă ridicată, cât și eficiența sectorului lactatelor nemțești, având un rol esențial în stabilitatea aprovizionării la nivel european.

**Fig.5.9: Rata medie anuală de variație (%) a prețului laptelui crud și de consum<sup>70</sup> – comparații europene**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor Eurostat

<sup>69</sup> [https://www.clal.it/en/?section=tabs\\_consumi\\_procapite](https://www.clal.it/en/?section=tabs_consumi_procapite)

<sup>70</sup> Raportări EUROSTAT pentru categoria *Raw and whole milk (ND)*.

Analiza datelor privind dinamica prețurilor la laptele de consum în UE-27 evidențiază mai multe etape distincte.

În intervalul 2019–2021, creșterile de prețuri au fost moderate la nivelul UE-27 (între 0,5% și 2,8%). Țări precum Franța și Italia au înregistrat variații reduse sau chiar stagnări, iar Germania a avut fluctuații ușor mai accentuate, dar fără deviații majore. Această perioadă sugerează o piață relativ echilibrată, cu presiuni inflaționiste limitate.

Anul 2022 marchează o creștere bruscă a prețurilor în toate statele analizate: Spania (+20,7%), Germania (+20,2%), România (+20,4%), Ungaria (+24,8%, cel mai ridicat nivel). Aceste creșteri reflectă un context general de inflație ridicată (costuri energetice, lanțuri de aprovizionare afectate). În 2023, ritmul rămâne ridicat, dar începe să încetinească, indicând o temperare graduală.

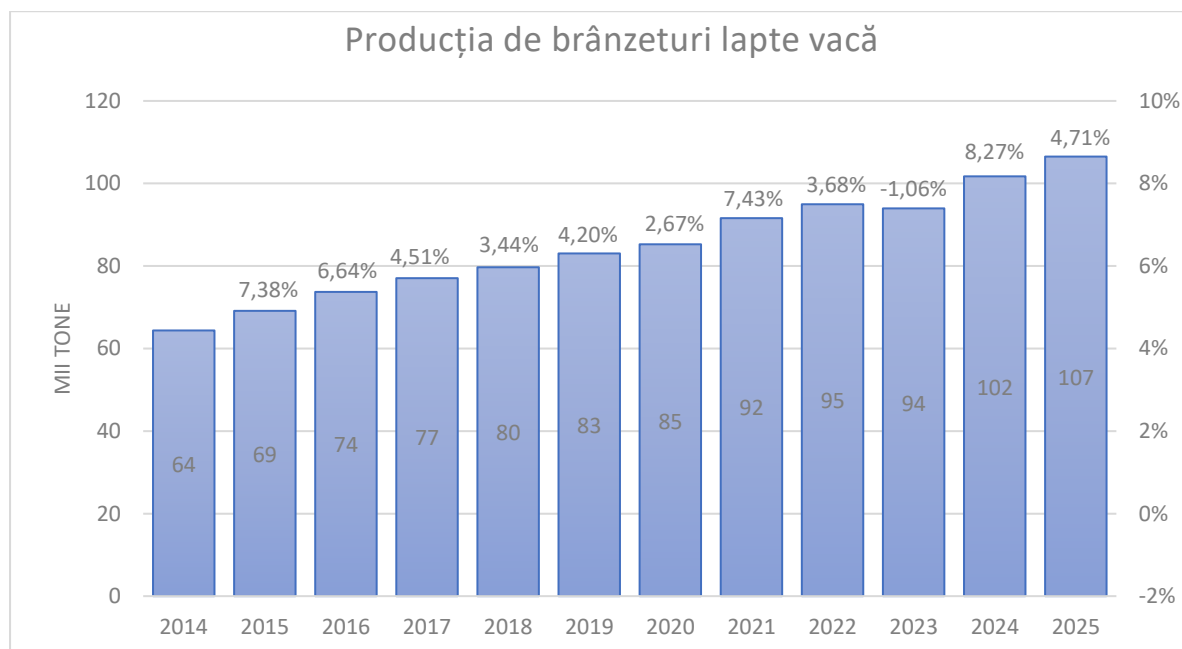
În 2024, la nivel UE-27 apare o ușoară scădere (-0,7%), semnalând o corecție a pieței, Germania înregistrând cea mai puternică ajustare negativă (-4,1%), în timp ce alte state, precum România și Ungaria, au continuat creșterea prețurilor

În 2025, se observă o revenire a tendinței ascendente. România este estimată să înregistreze cea mai mare creștere din eșantion (8,2%), depășind media UE de 5,5% și ritmul Germaniei (5,4%). Acest decalaj sugerează persistența unor presiuni inflaționiste locale mai accentuate în sectorul lactatelor din România comparativ cu statele din Vestul Europei.

### 5.1.3. Descrierea pieței de producție și comercializare a brânzeturilor

Creșterea interesului consumatorilor pentru produse locale și de calitate superioară a contribuit la dezvoltarea sectorului producției și comercializării de brânzeturi din România.

**Fig.5.10: Producția de brânzeturi România, 2014-2025**



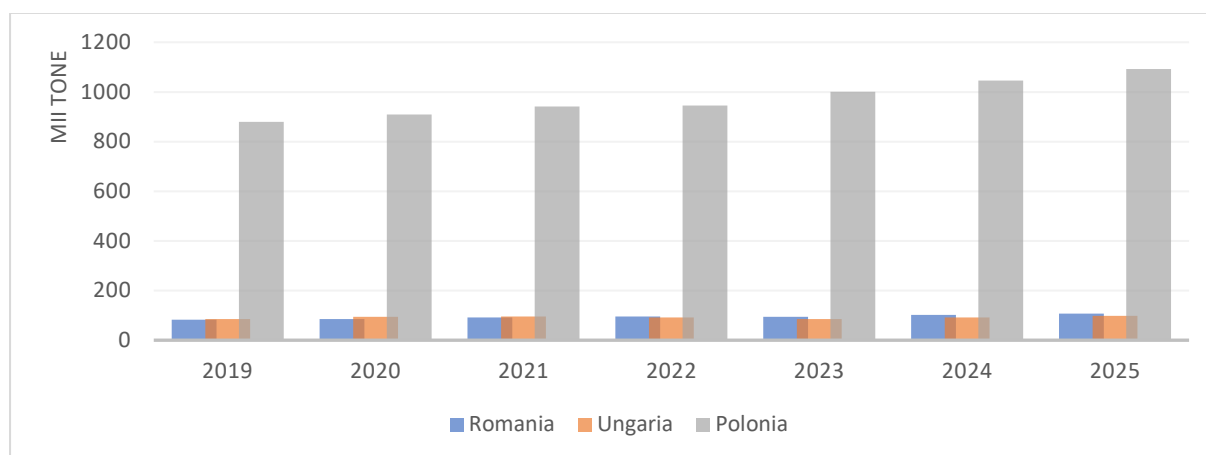
Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL, Eurostat

Graficul prezintă evoluția producției de brânzeturi din lapte de vacă în perioada 2014–2025, în România. Se poate observa tendința generală de creștere a producției de brânzeturi pe toată perioada analizată, cu excepția anului 2023, care a înregistrat o ușoară scădere, de aproximativ 1% față de anul anterior. Ritmul de creștere a fost relativ constant până în 2022,

cu majorări anuale moderate. După diminuarea din anul 2023, producția de brânzeturi a înregistrat creșteri importante în anii 2024 și 2025.

Deși producția de brânzeturi a înregistrat în anul 2023 o ușoară scădere, care ar putea avea mai multe cauze, precum creșterea costurilor de producție (energie, furaje etc) sau scăderea cantității de materie primă, pe termen lung, producția de brânzeturi în România urmează un trend ascendent. Creșterea producției de brânzeturi poate fi urmarea creșterii cererii, prin schimbarea obiceiurilor alimentare ale populației și orientarea către produse cu valoare nutritivă ridicată. De asemenea, modernizarea sectorului de procesare a laptelui în România contribuie la creșterea capacității de producție și a eficienței tehnologice, precum și la orientarea procesatorilor către diversificarea brânzeturilor.

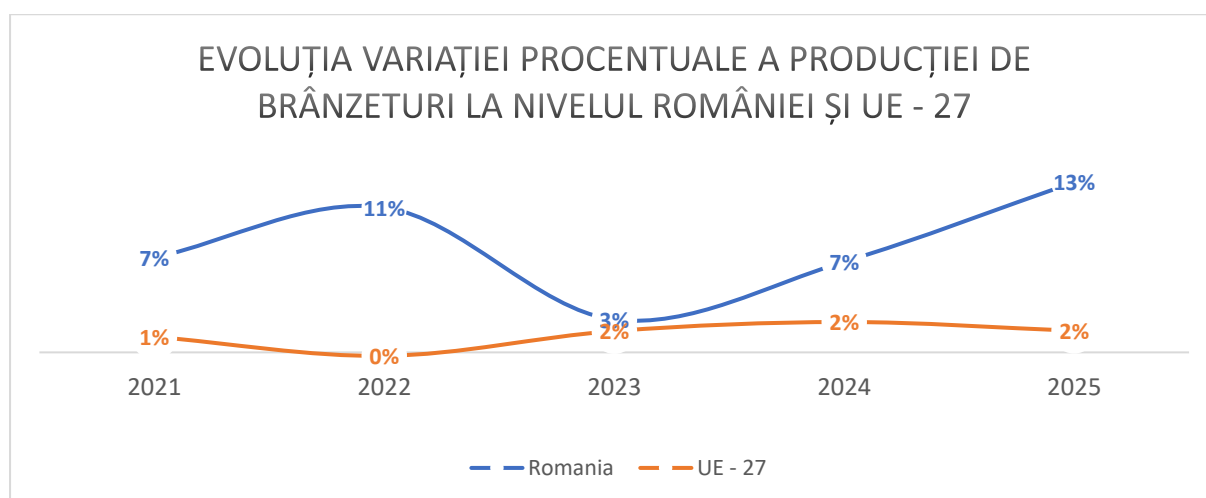
**Fig.5.11: Producția de brânzeturi România, Ungaria și Polonia, mii tone (2019 – 2020)**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL, Eurostat

Evoluția producției de brânzeturi în România, Ungaria și Polonia în perioada 2019–2025 arată că dintre cele trei țări, Polonia înregistrează valori mult mai mari și o tendință ascendentă pe întreg intervalul analizat. România și Ungaria prezintă valori apropiate ale producției de brânzeturi, dar se remarcă România cu o creștere treptată a producției de la un an la altul, ceea ce indică o dezvoltare a sectorului. În perioada analizată, Ungaria a înregistrat fluctuații ușoare și o evoluție mai puțin constantă față de România.

**Fig.5.12: Evoluția variației procentuale a producției de brânzeturi, România și UE-27, 2021-2025**



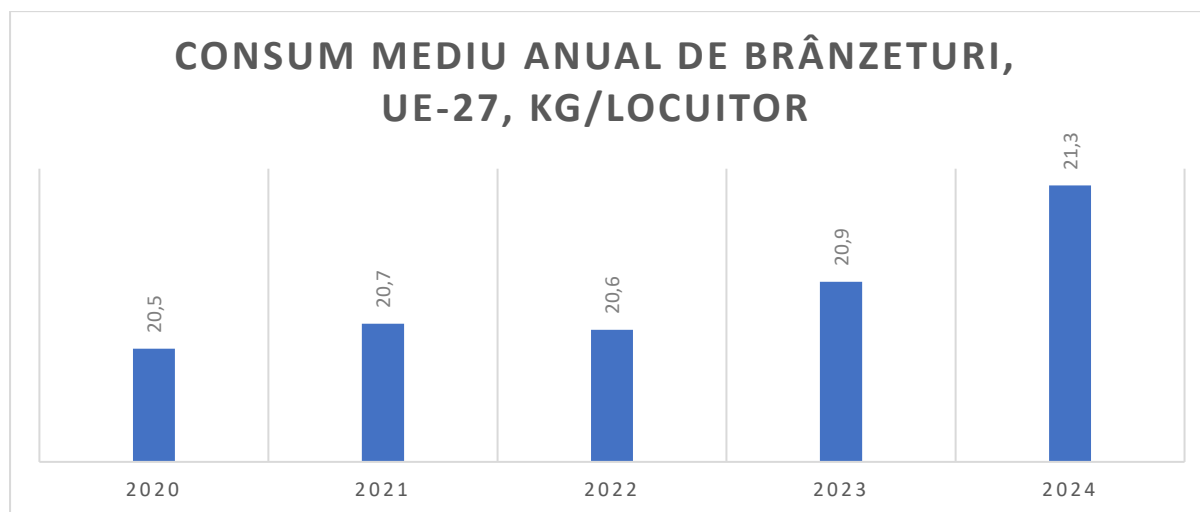
Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL, Eurostat

Graficul evidențiază evoluția variației procentuale a producției de brânzeturi în România și în UE-27 în perioada 2021–2025, raportată la producția înregistrată în anul 2020. Se observă, astfel, că România înregistrează fluctuații mai accentuate ale producției, cu o scădere mai mare în anul 2023, dar care se situează peste nivelul înregistrat în anul 2020. Următorii 2 ani, 2024 și 2025, urmează un trend ascendent, producția de brânzeturi în România depășind în anul 2025 maximul atins în anul 2022. Pe de altă parte, la nivelul UE-27 variațiile sunt mai reduse și mai stabile, cu o ușoară scădere în 2022 și creșteri moderate în anii următori. Prin comparație, se poate spune că producția de brânzeturi din România este mai volatilă comparativ cu media UE-27, care prezintă o evoluție relativ constantă.

La nivel global, consumul de brânzeturi este în creștere. Pe primele locuri în clasamentul țărilor europene cu cel mai mare consum de brânzeturi se situează țări precum Danemarca, Finlanda, Franța, Germania. România a înregistrat o creștere constantă a consumului de brânzeturi, ajungând în ultimii ani la un consum mediu anual de aproximativ 10,4 – 10,7 kg/cap de locuitor<sup>71</sup>.

La nivelul UE – 27, consumul mediu anual de brânzeturi pe cap de locuitor, a urmat în perioada 2020 – 2024 un trend constant, ușor ascendent, ajungând în anul 2024 la un consum mediu anual de aproximativ 21,3 kg/cap de locuitor, dublu față de consumul înregistrat în România.

**Fig. 5.13: Consum mediu anual de brânzeturi, UE-27, kg/cap de locuitor (2020-2024)**



*Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL, Eurostat*

Piața europeană a brânzeturilor este marcată de o dependență structurală față de marii producători, în special Germania (22,5% din producția totală a UE) și Franța (17,8%). Evoluția indicilor de preț în perioada analizată reflectă o tranziție clară de la stabilitate la șocuri inflaționiste exogene, urmată de o fază de recalibrare.

Din analiza datelor publice, a rezultat că, în intervalul 2018–2021, piața a funcționat într-un regim de echilibru relativ stabil între cerere și ofertă. Creșterile de preț la nivelul UE-27 au fost moderate, situându-se între 1,1% și 1,7%. Germania a avut o evoluție controlată, cu o accelerare punctuală de +4,0% în 2021. Franța s-a remarcat printr-o dinamică mai temperată, apropiată de stagnare în 2020–2021, sugerând o piață internă matură și stabilă. Polonia a

71

[https://arls.ro/storage/posters/2025/Management%20of%20Sustainable%20Rural%20Development/Merce\\_Iuliana\\_Analysis%20of%20Cheese%20Consumption%20in%20Romania.pdf?utm\\_source=chatgpt.com](https://arls.ro/storage/posters/2025/Management%20of%20Sustainable%20Rural%20Development/Merce_Iuliana_Analysis%20of%20Cheese%20Consumption%20in%20Romania.pdf?utm_source=chatgpt.com)

înregistrat creșteri constante, susținute de cererea regională, în timp ce Irlanda a evidențiat o volatilitate ridicată, cu scăderi succesive, pe fondul dependenței de exporturi.

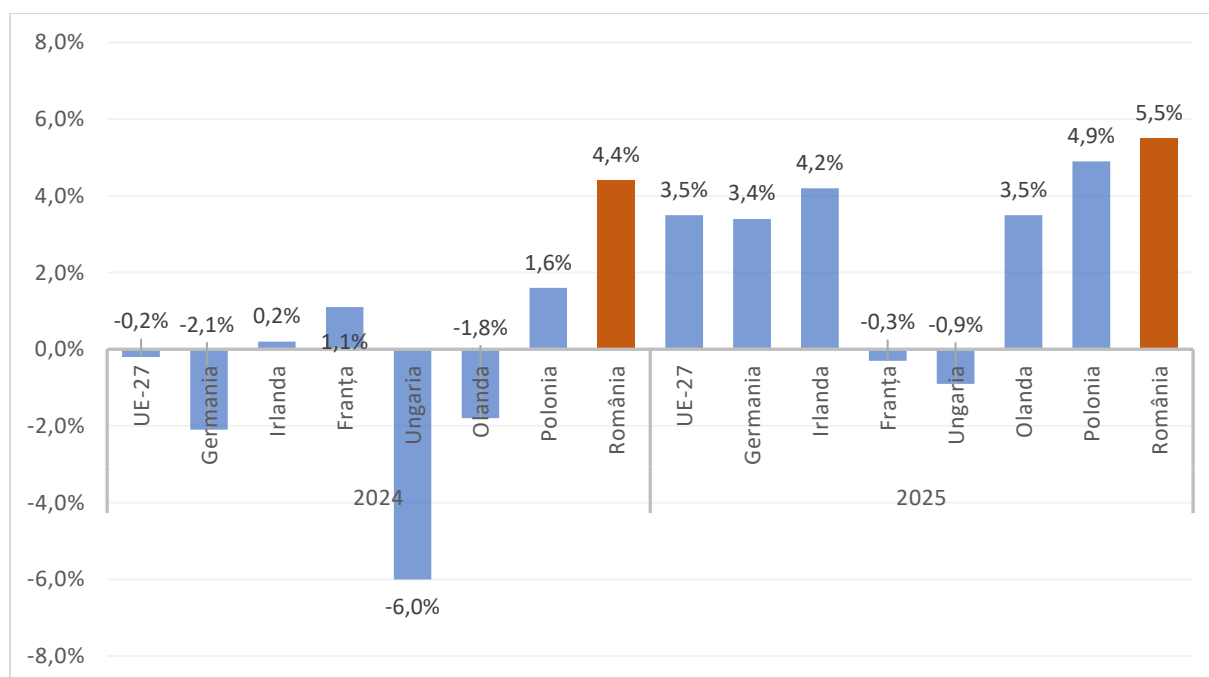
Anii 2022 și 2023 reprezintă punctul de inflexiune al perioadei analizate, caracterizați de o creștere accelerată a prețurilor. La nivelul UE-27, indicele a urcat la +14,8% în 2022 și +15,1% în 2023. Germania, ca lider de producție, a resimțit puternic acest șoc, cu creșteri de +19,7% în ambii ani. Franța a urmat aceeași tendință, dar cu o intensitate mai moderată în 2022 (+8,1%), accelerând semnificativ în 2023 (+15,3%). Ungaria a înregistrat cea mai severă creștere din eșantion (+49,0% în 2022), iar România s-a situat peste media UE (+17,0% în 2022 și +20,1% în 2023), indicând o transmitere rapidă a costurilor în prețuri.

După vârful inflaționist, anul 2024 aduce o corecție a pieței. La nivelul UE-27 se înregistrează o scădere marginală de -0,2%. Germania (-2,1%) și Olanda (-1,8%) conduc tendința de ajustare, în timp ce Franța revine pe creștere ușoară (+1,1%), sugerând o reziliență mai ridicată a pieței interne. Ungaria înregistrează cea mai pronunțată scădere a prețurilor (-6,0%), ca urmare a ajustării după creșterile accelerate din perioada precedentă, în timp ce în România prețurile continuă să crească (+4,4%). Această diferență evidențiază o mai mare rigiditate a pieței românești în adaptarea la noile condiții de cost și cerere, comparativ cu piața ungară.

În 2025, piața intră într-o fază de relansare moderată. UE-27 înregistrează o creștere de +3,5%, iar Germania se aliniază acestei tendințe (+3,4%). Franța se stabilizează, cu o ușoară scădere (-0,3%), ceea ce poate indica atingerea unui prag de maturitate a prețurilor. Polonia (+4,9%) și România (+5,5%) depășesc media europeană, consolidându-și rolul de piețe dinamice în regiune, în timp ce Ungaria rămâne în teritoriu negativ (-0,9%), sugerând o ajustare încă incompletă.

Per ansamblu, evoluția prețurilor la brânzeturi confirmă un ciclu complet: stabilitate – șoc inflaționist – corecție – relansare, puternic influențat de structura producției, în care Germania și Franța joacă un rol determinant.

**Fig.5.14: Rata medie anuală de variație (%) a prețului la brânzeturi – comparații europene**

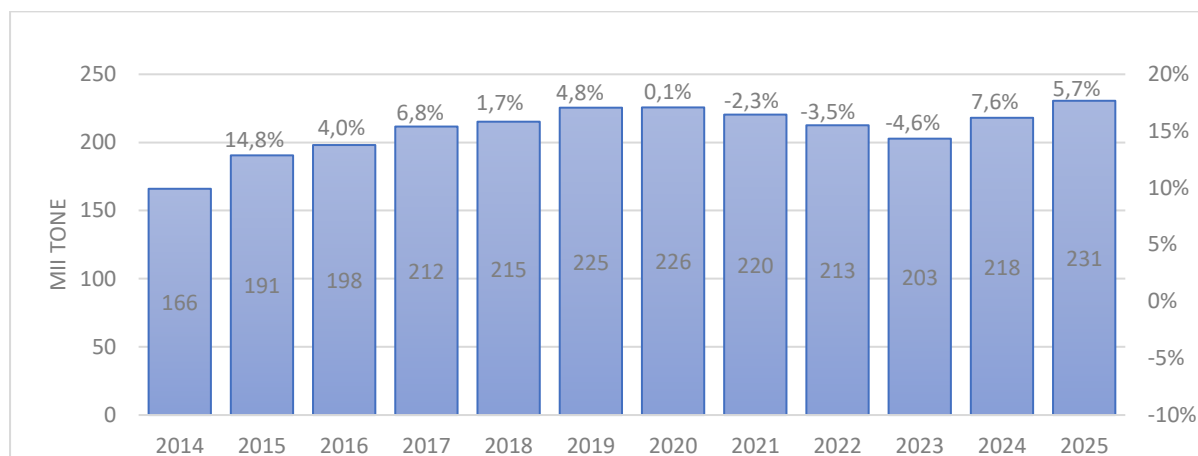


Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor Eurostat

#### 5.1.4. Descrierea pieței de producție și comercializare pentru acidofile

Categoria produselor acidofile cuprinde iaurt, sana, kefir, lapte bătut și alte produse lactate similare și ocupă un loc important în cadrul produselor lactate.

**Fig.5.15: Producția de acidofile, România, mii tone (2014-2025)**



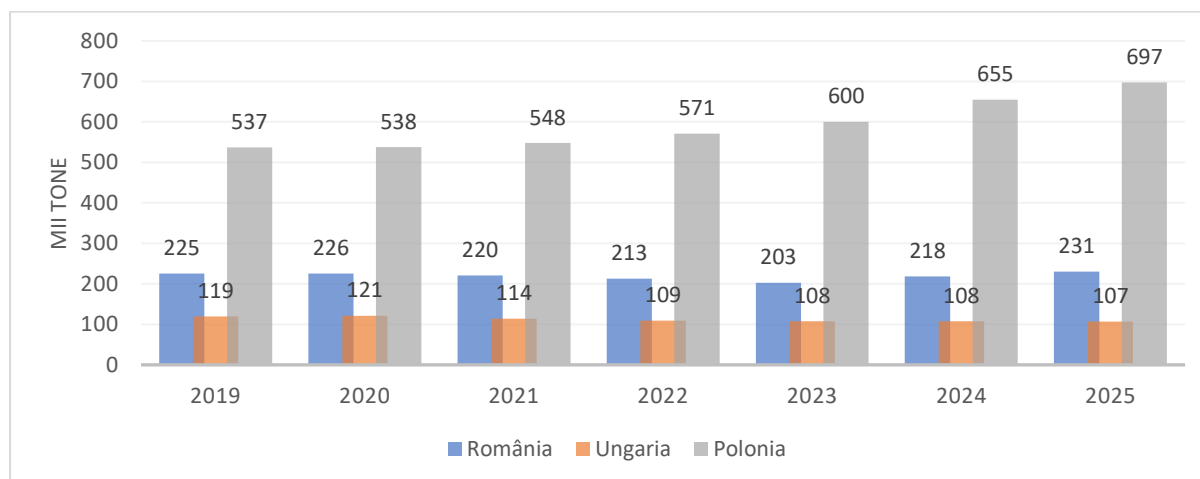
Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL, Eurostat

În perioada 2014 - 2025, producția de acidofile din România a evoluat ascendent în prima parte a perioadei. În perioada 2021 – 2023 a urmat o perioadă de scădere, iar începând cu anul 2024, producția de acidofile a înregistrat o creștere, care, în anul 2025, a depășit nivelul atins în anul 2020, ceea ce indică o redresare a sectorului de acidofile.

Scăderea producției de acidofile în perioada 2021 - 2023 ar fi putut fi cauzată de o serie de factori, precum scăderea cererii, creșterea costurilor de producție sau dificultăți în lanțul de aprovizionare, instabilitate economică. Pe de altă parte, creșterea înregistrată în perioada 2024 – 2025 ar putea indica o creștere a cererii de produse acidofile, dar și o adaptare a procesatorilor la noile condiții economice.

Comparativ cu producția altor state membre, ca și în cazul celorlalte produse lactate, Polonia se remarcă cu o producție importantă de acidofile, de aproximativ 3 ori mai mare decât cea a României, având un trend ascendent pe toată perioada de referință. Producția de acidofile din Ungaria, care se situează la aproximativ 50% din producția României, a avut o tendință de stagnare, în ușoară scădere în a doua parte a perioadei analizate.

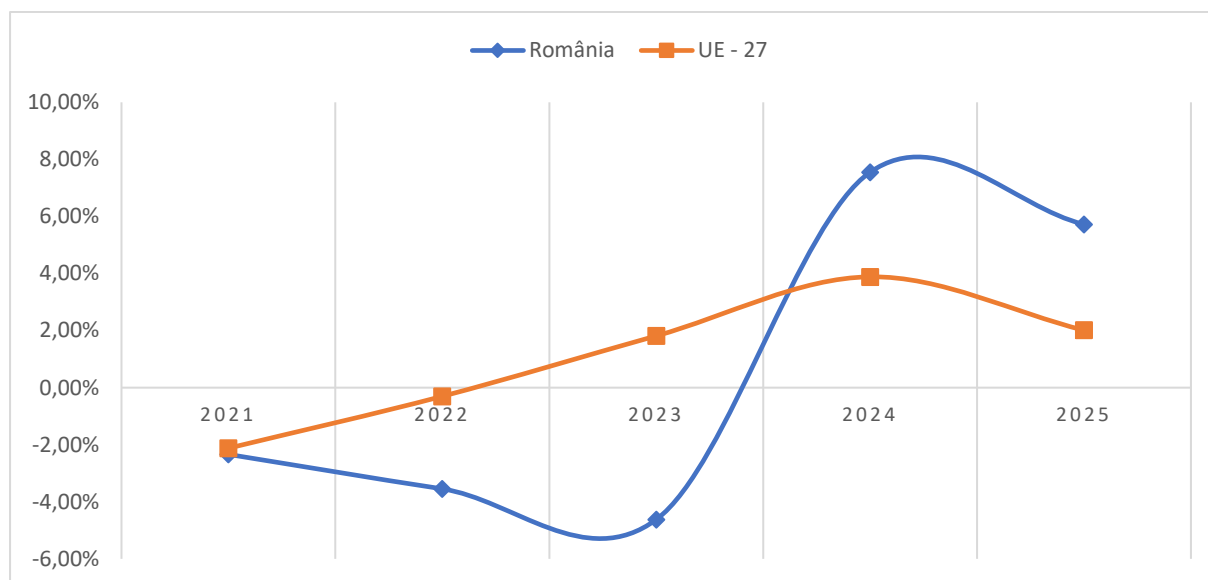
**Fig.5.16: Producția de acidofile în România, Ungaria și Polonia, mii tone (2019 – 2025)**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL, Eurostat

În comparație cu producția înregistrată la nivelul UE – 27, se poate spune că producția de acidofile a României a avut fluctuații mai mari decât media Uniunii Europene. Aceasta a înregistrat scăderi mai accentuate în prima parte a perioadei, dar și creșteri mai mari în perioada de revenire, ceea ce ar putea arăta o sensibilitate mai mare față de factorii economici, dar și un potențial bun de recuperare.

**Fig.5.17: Evoluția variației procentuale a producției de acidofile, România și UE-27, 2021-2025**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL, Eurostat

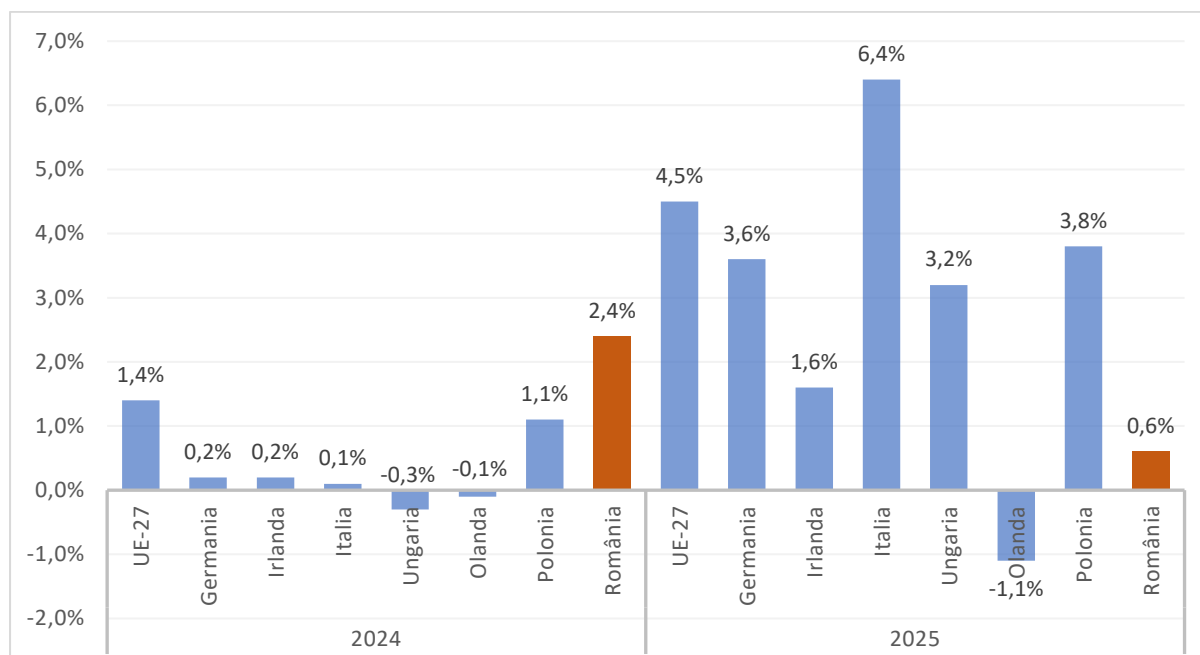
Raportat la anul 2020, România a înregistrat o creștere de aproximativ 13% a producției de acidofile, în timp ce la nivelul UE – 27 s-a înregistrat o creștere de aproximativ 5%.

Piața produselor acidofile din UE-27 este puternic influențată de structura concentrată a producției, în care Germania ocupă o poziție dominantă, cu 27,1% din total, urmată de Olanda și Polonia. Această concentrare explică în mare măsură modul în care șocurile de cost și variațiile cererii sunt transmise în prețurile finale la nivel european.

Din analiza datelor Eurostat, a rezultat că în perioada 2019–2021, evoluția prețurilor la produsele acidofile a fost caracterizată de stabilitate, cu rate de creștere reduse la nivelul UE-27, situate în jurul valorii de 1%. Germania a înregistrat o dinamică moderată, ajungând chiar la stagnare în 2021, ceea ce reflectă rolul său de factor de echilibru în piață. În același timp, Olanda și Polonia au avut variații minore, în timp ce Irlanda s-a remarcat printr-o volatilitate mai ridicată, cu creșteri mai accentuate în această perioadă.

Anii 2022 și 2023 marchează o schimbare semnificativă de tendință, pe fondul presiunilor inflaționiste generate de creșterea costurilor de producție. La nivelul UE-27, rata de creștere a prețurilor a depășit 15% în 2022 și a rămas ridicată în 2023. Germania a înregistrat o accelerare puternică, mai ales în 2023, ceea ce confirmă rolul său central în formarea prețurilor. Evoluții similare au fost observate în Olanda și Polonia, în timp ce Irlanda a atins un vârf semnificativ în 2022. România a avut creșteri mai moderate, sugerând o transmisie mai lentă a costurilor în prețurile finale.

**Fig.5.18: Rata medie anuală de variație (%) a prețului la acidofile – comparații europene**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor Eurostat

După vârful inflaționist din perioada 2022 - 2023, anul 2024 aduce o fază de ajustare a pieței, caracterizată prin stagnare la nivelul UE-27. Germania și Olanda intră ușor în teritoriu negativ, indicând o corecție necesară după creșterile anterioare, în timp ce Polonia și România continuă să înregistreze creșteri, ceea ce evidențiază diferențe structurale între piețele naționale.

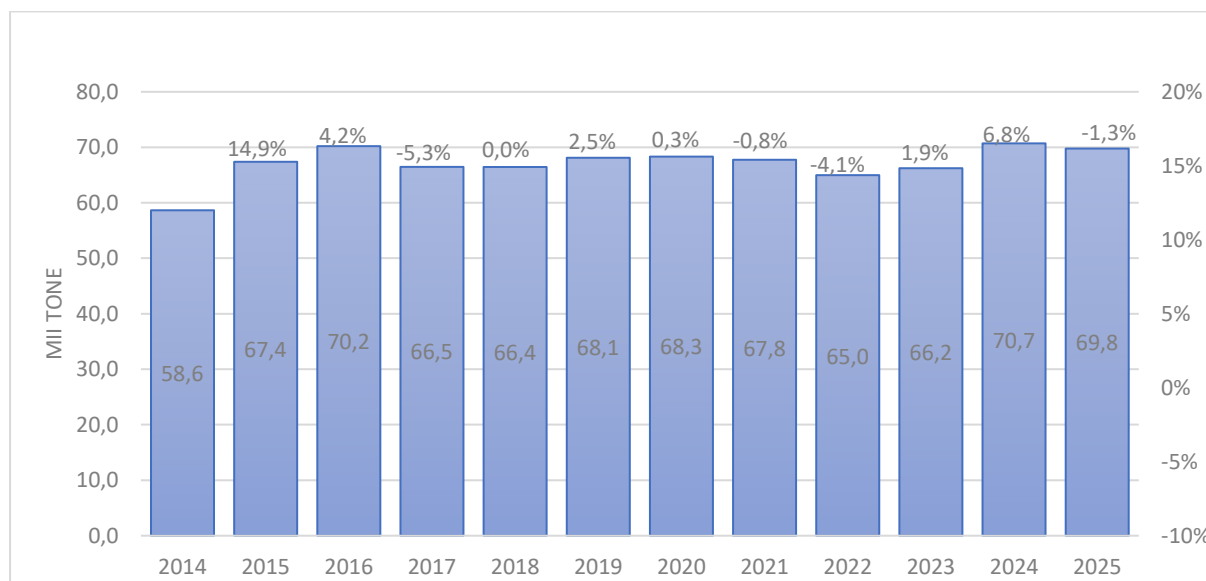
În 2025, piața produselor acidofile intră într-o etapă de relansare moderată, cu o creștere de aproximativ 1,6% la nivelul UE-27. Germania se aliază acestei tendințe, consolidându-și rolul de reper pentru piața europeană. În același timp, unele state precum Polonia și Ungaria înregistrează creșteri mai dinamice, în timp ce Olanda rămâne în ușoară scădere, evidențiind o recuperare inegală la nivelul Uniunii.

În ansamblu, evoluția prețurilor la produsele acidofile confirmă un ciclu tipic de piață, caracterizat printr-o perioadă inițială de stabilitate, urmată de un șoc inflaționist puternic, o fază de corecție și, ulterior, o revenire graduală, toate acestea fiind profund influențate de structura producției și de rolul dominant al principalilor producători europeni.

### 5.1.5. Descrierea pieței de producție și comercializare pentru smântână

Piața producției și comercializării smântânii din România reprezintă un sector important al industriei lactatelor.

**Fig.5.19: Producția de smântână, România, mii tone (2014-2025)**

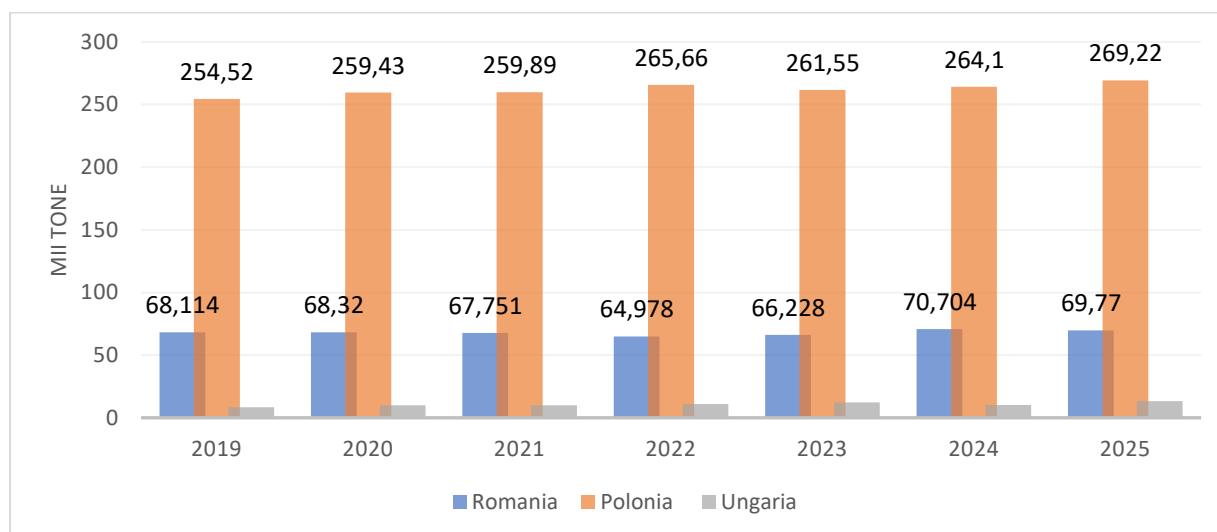


Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL, Eurostat

Evoluția producției de smântână în România arată că pe parcursul perioadei analizate au existat o serie de oscilații, însă nivelul acestora nu a fost semnificativ. Această dinamică arată că piața este relativ stabilă, caracterizată prin variații moderate, producția menținându-se într-un interval constant.

Analiza comparativă a producției de smântână din cele 3 țări arată o diferență importantă, în special între Polonia și celelalte 2 țări, România și Ungaria. Acest aspect arată o capacitate ridicată a Poloniei de procesare a laptelui. În timp ce Ungaria deține o piață de dimensiuni reduse, România se situează pe locul 2.

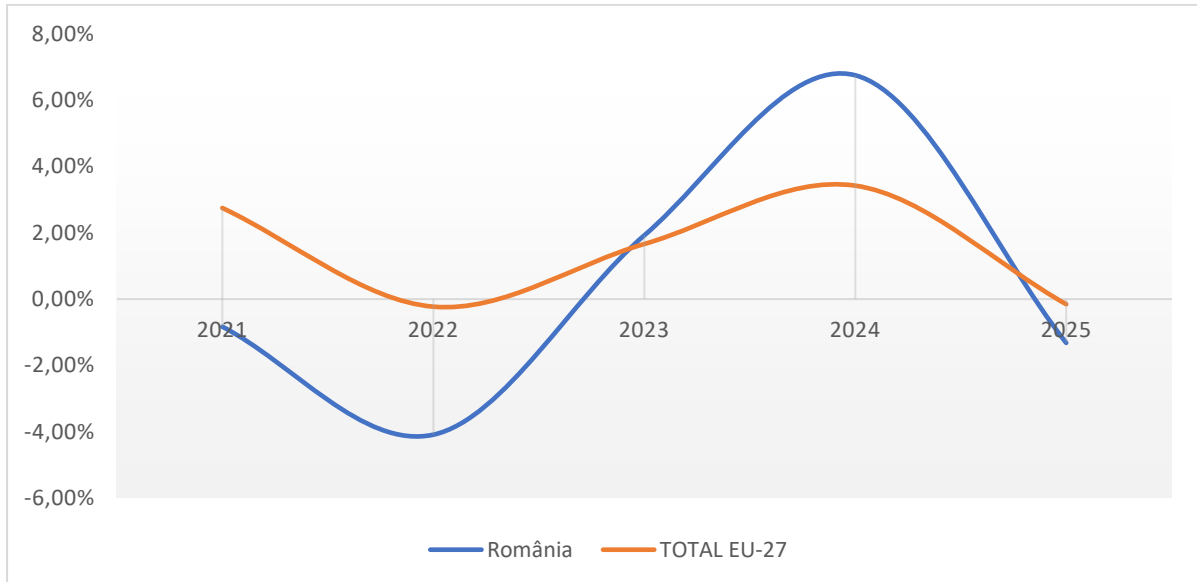
**Fig.5.20: Producția de smântână în România, Ungaria și Polonia, mii tone (2019 – 2020)**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL, Eurostat

În timp ce la nivelul UE-27 oscilațiile producției de smântână s-au menținut într-un interval restrâns, confirmând stabilitatea pieței europene, producția din România a prezentat o amplitudine mai ridicată a variațiilor.

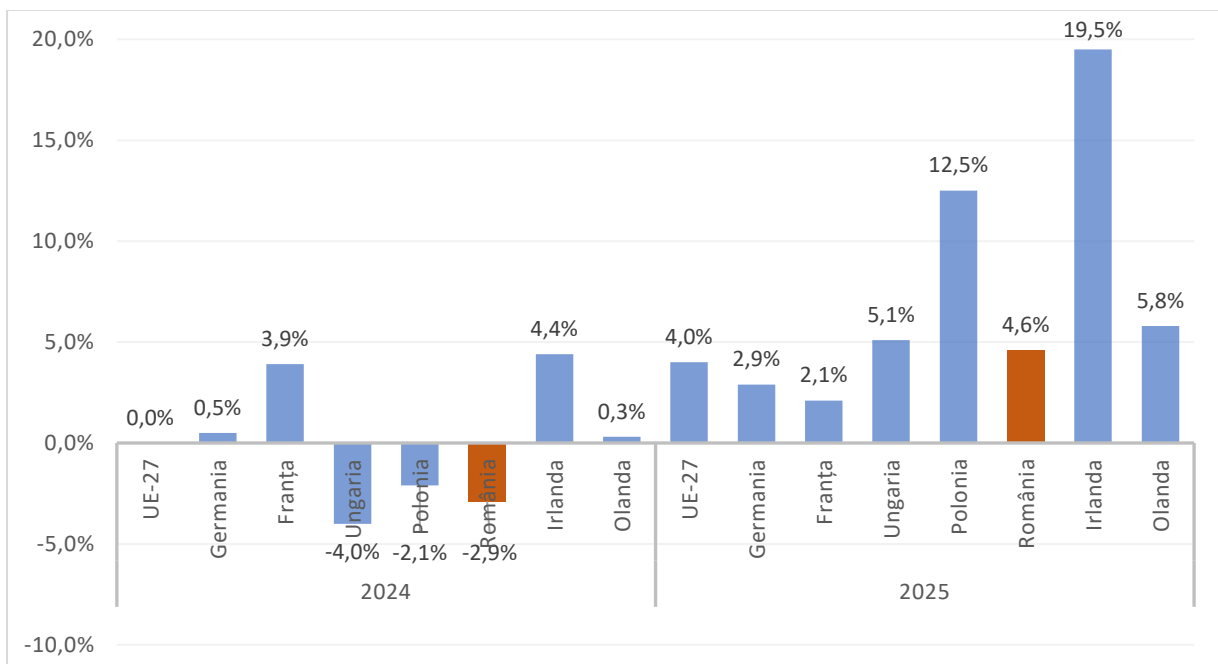
**Fig.5.21: Evoluția variației procentuale a producției de smântână, România și UE-27, 2021-2025**



*Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL, Eurostat*

Se remarcă o scădere mai accentuată în anul 2022, urmată de o recuperare peste media europeană în anul 2024. Această evoluție indică un grad de sensibilitate mai ridicat al pieței interne la factori conjuncturali, precum fluctuațiile costurilor de producție, variațiile cererii de consum sau disponibilitatea materiei prime în anumite intervale.

**Fig.5.22: Rata medie anuală de variație (%) a prețului la smântână – comparații europene**



*Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor Eurostat*

Evoluția prețurilor la smântână în UE-27, măsurată prin rata anuală de variație în perioada 2019–2025, evidențiază un ciclu similar altor produse lactate, dar cu accente mai pronunțate de volatilitate în anumite state.

În intervalul 2019–2021, piața a fost caracterizată de o relativă stabilitate, cu creșteri moderate la nivelul UE-27, între 1% și 1,3%. Germania a urmat o traiectorie ușor ascendentă, dar controlată, în timp ce Franța a înregistrat valori ceva mai ridicate, ajungând la 3,9% în 2020. În contrast, România a consemnat scăderi în primii doi ani, iar Olanda a avut o evoluție negativă în 2019, ceea ce indică diferențe structurale între piețe încă din perioada de stabilitate.

Anii 2022 și 2023 marchează o creștere accelerată a prețurilor, pe fondul șocurilor inflaționiste. La nivelul UE-27, rata de creștere urcă brusc la 16% în 2022 și 17% în 2023. Franța se evidențiază prin cele mai ridicate valori, atingând 20,9% în 2022 și un vârf de 26% în 2023, ceea ce sugerează o transmisie rapidă a costurilor în prețuri. România și Polonia înregistrează de asemenea creșteri semnificative, în timp ce Germania prezintă o dinamică mai temperată în 2022, urmată de o accelerare puternică în 2023. Această etapă confirmă impactul generalizat al creșterii costurilor de producție asupra pieței lactatelor.

În 2024, se observă o fază de corecție și stabilizare. La nivelul UE-27, prețurile stagnează, în timp ce evoluțiile naționale sunt divergente. Ungaria, Polonia și România intră în teritoriu negativ, indicând ajustări după creșterile anterioare, în timp ce Franța și Irlanda continuă să înregistreze creșteri, ceea ce sugerează o cerere încă robustă pe aceste piețe.

Anul 2025 aduce o relansare a creșterilor la nivel european (+4%), însă cu diferențe semnificative între state. Irlanda se remarcă printr-o creștere importantă de 19,5%, indicând o posibilă revenire puternică a cererii externe. Polonia înregistrează de asemenea un ritm ridicat (+12,5%), în timp ce România și Olanda au creșteri moderate. Germania și Franța indică o stabilizare a pieței, cu ritmuri mai reduse de creștere.

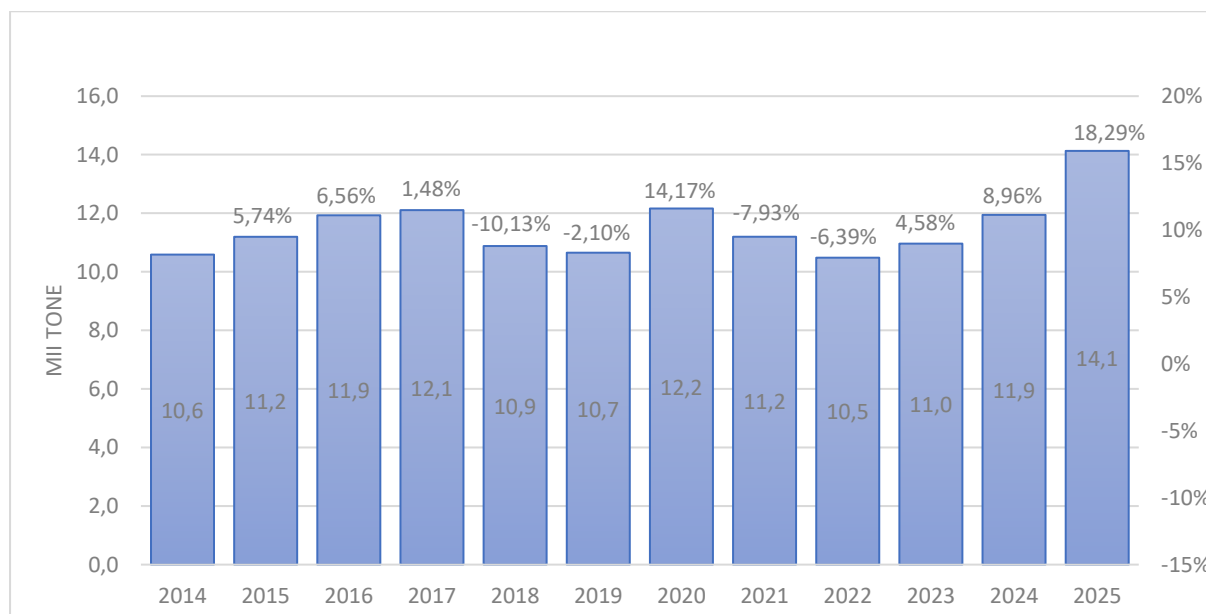
Per ansamblu, piața smântânii în UE-27 reflectă un model ciclic clar, caracterizat printr-o perioadă de stabilitate înainte de 2022, urmată de un șoc inflaționist puternic în 2022–2023, o corecție în 2024 și o relansare în 2025. Diferențele între state evidențiază o transmisie neuniformă a șocurilor, influențată de structura pieței și de specificul cererii interne și externe.

### 5.1.6. Descrierea pieței de producție și comercializare a untului

Ocupând un loc important în industria alimentară, procesul de producție și comercializarea untului arată cerințele tot mai diversificate ale consumatorilor, dar și evoluția tehnologică.

Conform datelor CLAL<sup>72</sup>, pe piața producției și comercializării untului din România, valorile producției de unt au evoluat fluctuant în perioada 2014–2025, atingând un prag minim de 10,5 mii tone în anul 2022, pe fondul unei scăderi de 6% față de anul anterior. Începând cu anul 2023, sectorul a intrat pe o traiectorie de recuperare, culminând cu o creștere prognozată semnificativă de 18% în anul 2025, când volumul producției era estimat să atingă nivelul record de 14 mii tone.

**Fig.5.23: Producția de unt, România, mii tone (2014-2025)**



*Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL, Eurostat*

Evoluția generală a producției de unt în România, în perioada 2014 -2025, arată o tendință crescătoare pe termen lung, deși s-au înregistrat și anumite fluctuații. Astfel, s-a observat o creștere constantă în primii ani, urmată de o scădere în anii 2018 și 2019. În anul 2020 s-a înregistrat o creștere importantă față de anii anteriori, urmată de o scădere în următorii 2 ani. În anii 2023 și 2024 se observă o creștere a producției de unt care tinde spre valoarea înregistrată în anul 2020. În anul 2025, producția de unt din România atinge maximum perioadei de referință, înregistrând o creștere de 33% față de 2014.

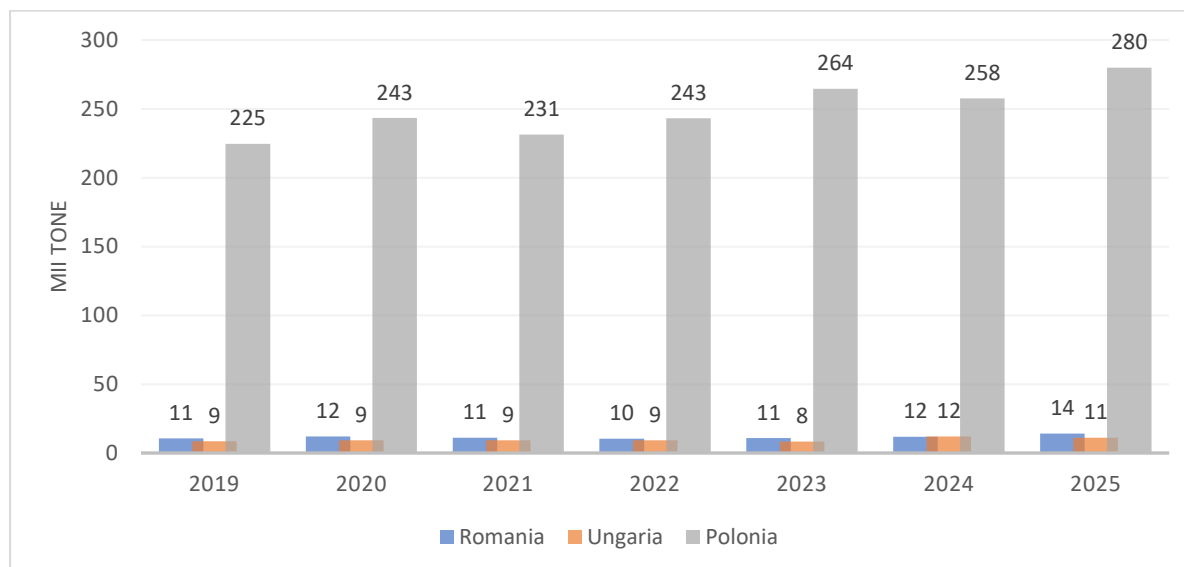
Variațiile înregistrate de producția de unt în România în perioada 2014 – 2025 ar putea indica o anumită sensibilitate la diferiți factori economici sau agricoli (creșterea costurilor, disponibilitatea de lapte crud, nivelul cererii etc).

În graficul de mai jos a fost comparată evoluția producției de unt a României, Ungariei și Poloniei, constatându-se că în perioada de referință există variații mici în România și Ungaria, arătând o producție constantă. Producția de unt din Polonia, situată cu mult peste nivelul

<sup>72</sup> [https://www.clal.it/en/index.php?section=consegne\\_eu&p=D6000\\_THS\\_T](https://www.clal.it/en/index.php?section=consegne_eu&p=D6000_THS_T)

României și Ungariei, a înregistrat, în general, un trend ascendent, cu o ușoară scădere în anul 2024, dar care se situează peste nivelul perioadei inițiale.

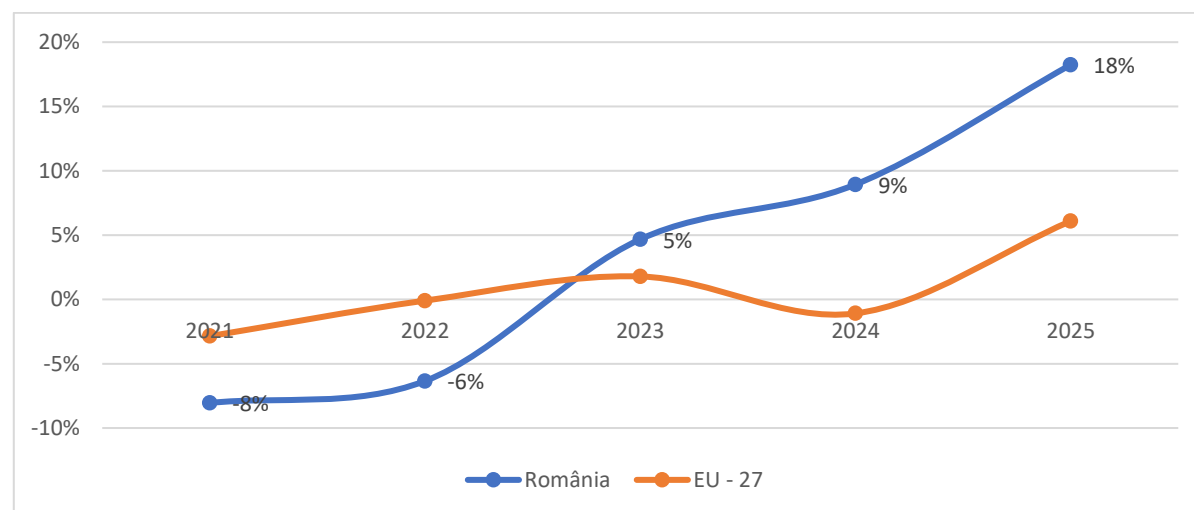
**Fig.5.24: Producția de unt în România, Ungaria și Polonia, mii tone (2019 – 2020)**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL, Eurostat

O posibilă explicație a diferenței semnificative dintre Polonia și celelalte două țări, România și Ungaria, ar putea fi reprezentată de nivelul ridicat de eficiență al sectorului producției primare a laptelui în Polonia. Structura acestui sector, cu ferme de dimensiuni medii și mari, împreună cu gradul ridicat de tehnologizare din sectorul procesării laptelui, precum și influența altor factori, contribuie la creșterea productivității.

**Fig.5.25: Evoluția variației procentuale a producției de unt, România și UE-27, 2021-2025**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor CLAL, Eurostat

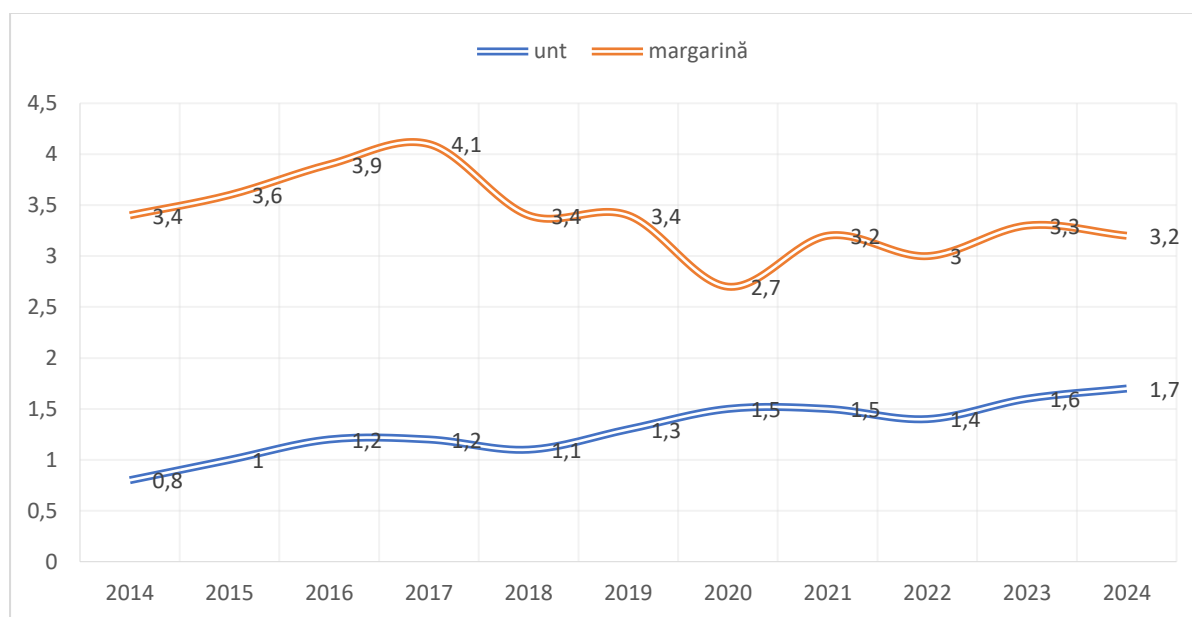
Producția de unt a României deține o pondere mică în producția totală de unt de la nivelul Statelor Membre, înregistrând un trend ascendent în perioada 2020 – 2025. Producția de unt la nivelul Statelor Membre a înregistrat în perioada 2020 – 2025 o evoluție constantă, cu mici variații, anul 2025 marcând cea mai mare creștere, de 6,1%, față de anul anterior<sup>73</sup>.

<sup>73</sup> [https://www.clal.it/en/index.php?section=consegne\\_eu&p=D6000\\_\\_THS\\_T](https://www.clal.it/en/index.php?section=consegne_eu&p=D6000__THS_T)

Graficul evidențiază evoluția variațiilor producției de unt în România și în UE-27 în perioada 2021 – 2025, observându-se tendința clar ascendentă a României, care trece de la valori negative la valori pozitive în a doua parte a perioadei analizate, situate peste valorile înregistrate la nivelul EU – 27. Producția de unt la nivelul UE-27 a înregistrat ușoare creșteri și scăderi, ceea ce indică o evoluție stabilă. În concluzie, ritmul de creștere al producției de unt este mai accentuat în România comparativ cu media UE-27.

În ceea ce privește consumul de unt pe cap de locuitor în România, din graficul de mai jos se observă tendința crescătoare de la 0,8 kg/loc. în 2014 la 1,6 kg/loc. în 2023, în contrapartidă cu trendul de ușoară scădere a consumului de margarină după creșterea înregistrată între 2014 și 2017.

**Fig.5.26: Consumul mediu anual de unt și margarină pe locuitor în România, kg/locuitor**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor INS

Prin comparație, în timp ce consumul mediu de unt în România s-a dublat între 2014 și 2024, la nivelul UE, acesta s-a redus de la 4,26 la 4,13 kg. loc.<sup>74</sup> Această creștere a consumului de unt în România se poate datora modificării comportamentului de consum ca rezultat al atenției mai sporite acordate produselor considerate mai sănătoase.

Creșterea accelerată a consumului individual de unt în România, care s-a dublat în ultimul deceniu (de la 0,8 kg în 2014 la 1,7 kg/locuitor în 2024), depășește ritmul de procesare internă, acest dezechilibru fiind compensat prin importuri de produse finite, în condițiile în care o parte semnificativă din producția de lapte crud autohtonă nu este integrată în lanțul de valoare adăugată pentru obținerea de "produse galbene".

Conform informațiilor publice<sup>75</sup>, consumatorii de top ai untului sunt Franța, cu un consum per capita de 8,2 kg, și Danemarca, cu un consum pe cap de locuitor de 6,4 kg.

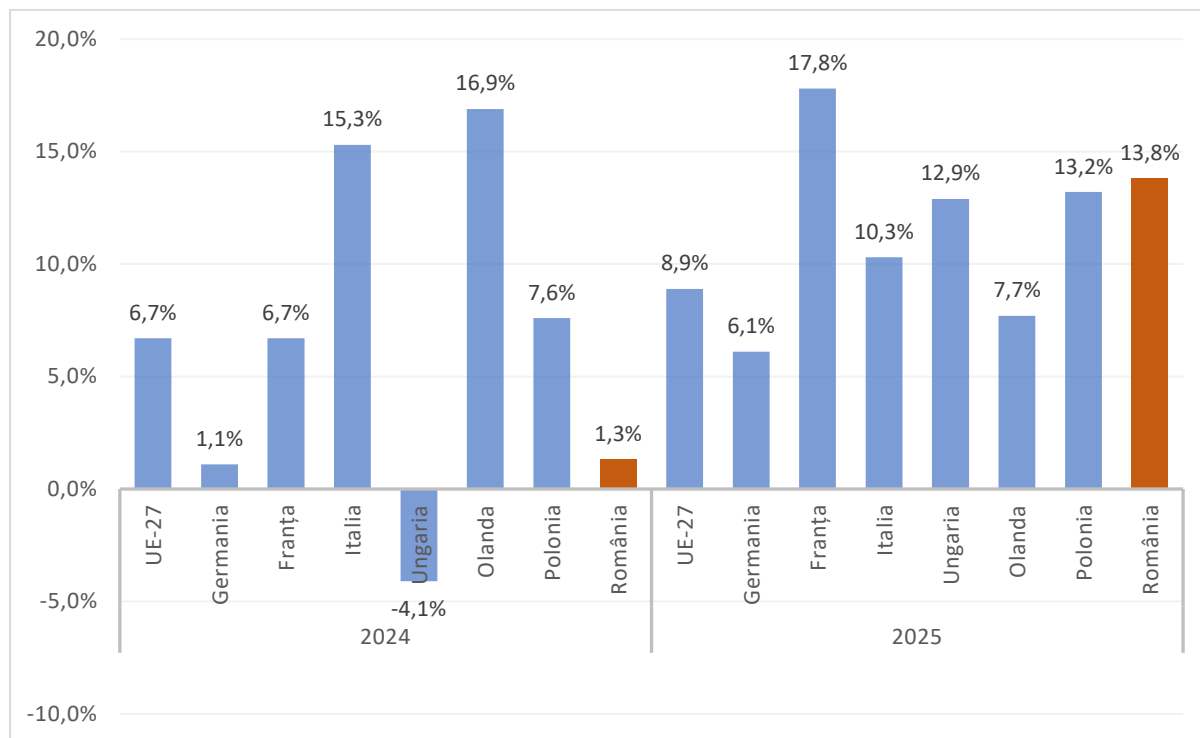
Deși producția de unt a României deține o pondere redusă în totalul UE, aceasta înregistrează un trend ascendent accentuat în perioada 2020–2025, depășind ritmul mediu de creștere al UE-27 și trecând de la valori negative la un teritoriu pozitiv stabil.

<sup>74</sup> <https://www.statista.com/statistics/1192260/eu-per-capita-butter-consumption/>

<sup>75</sup> <https://www.worldatlas.com/articles/countries-who-consume-the-most-butter.html>

În timp ce Germania domină piața (20,6% din producția de unt a UE), urmată de Franța (17,2%) și Irlanda (14,8%), România se confruntă cu un paradox: deși ocupa locul 10 în UE-27, în 2024, la producția de lapte crud (4,4 milioane tone), capacitatea de transformare în produse procesate rămâne deficitară.

**Fig.5.27: Rata medie anuală de variație (%) a prețului la unt – comparații europene**



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor Eurostat

Prețurile untului la nivelul UE-27 au înregistrat scăderi inițiale (-1,7% în 2019 și -2,7% în 2020), urmate de o revenire ușoară în 2021 (+2,0%). România a urmat un trend de cvasi-stabilitate în această perioadă, cu variații de aproximativ 0,1%.

Anul 2022 reprezintă vârful de criză pentru toate statele membre, media UE-27 urcând cu 27,3%. Italia (+41,9%), Franța (+38,7%) și Olanda (+39,1%) au înregistrat cele mai mari șocuri de preț, în timp ce România a raportat o creștere mai temperată de 13,3%.

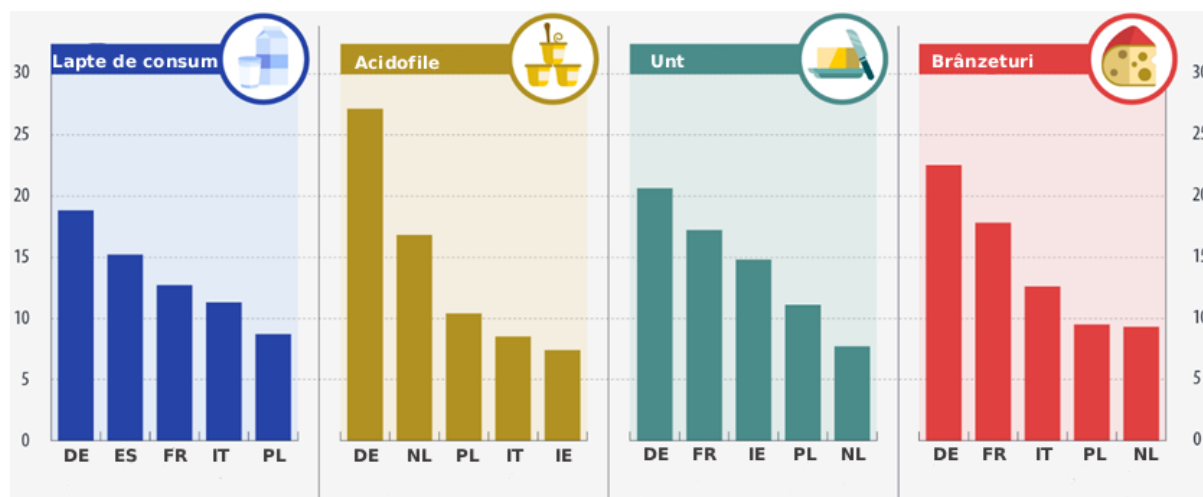
După o stagnare în 2023, anul 2024 marchează o nouă accelerare de 6,7% la nivelul UE-27. Pentru anul 2025, datele indică o creștere de 8,9% în UE, România înregistrând un ritm de 13,8% la prețul untului, ceea ce poate sugera o aliniere întârziată, dar mai agresivă, la costurile europene de procesare.

### 5.1.7. Considerații privind piața producerii și comercializării de lapte și produse lactate la nivel național, comparativ cu alte State Membre

La nivel european, piața producerii și comercializării laptelui și produselor lactate este dominată de câțiva actori mari, care dictează tendințele de volum și preț:

- Germania: Se confirmă ca lider absolut, deținând cote dominante în toate categoriile: lapte de băut (18,8%), produse acidulate (27,1%), unt (20,6%) și brânzeturi (22,5%).
- Franța și Spania: Franța consolidează poziția a doua la brânzeturi (17,8%) și unt (17,2%), în timp ce Spania ocupă locul secund la laptele de băut (15,2%).
- Specializarea Regională: Olanda și Polonia domină segmentul produselor acidulate (iaurturi), cu cote de 16,8%, respectiv 10,4%, în timp ce Irlanda se impune pe piața untului cu o cotă de 14,8%.

Fig.5.28: Top 5 producători lactate în UE-27, 2024



Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor Eurostat

Din analizele efectuate pot fi reținute următoarele aspecte referitoare la piața producției și comercializării de lapte și produse lactate din România, comparativ cu alte state membre:

**Lapte de consum** - deși România produce 4,4 milioane tone de lapte, nu intră în top 10 producători, fiind devansată clar de Austria (locul 6) și de lideri precum Germania sau Spania, care transformă materia primă în produs ambalat la scară industrială.

**Acidofile** - în timp ce Olanda și Polonia capitalizează pe acest segment, România rămâne în afara clasamentului primilor zece, pierzând valoarea adăugată a iaurturilor, unde Austria (locul 7) excelează cu resurse mai mici.

**Smântână** - analiza comparativă evidențiază faptul că România ocupă o poziție secundară în regiune din punct de vedere al volumelor de producție, situându-se după Polonia, dar depășind semnificativ piața Ungariei.

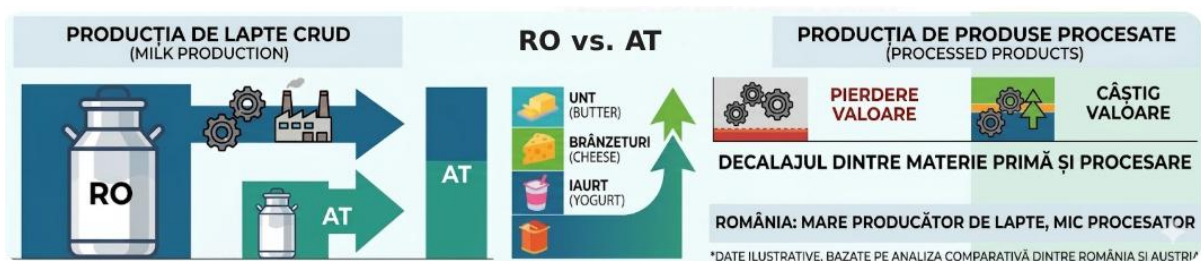
**Brânzeturi** - segmentul care consumă cele mai mari resurse de lapte în UE este și cel unde România pierde cel mai mult teren în fața jucătorilor regionali (Cehia, Ungaria), care reușesc o integrare mai bună în lanțul valoric formal.

**Unt** - deși consumul intern s-a dublat în perioada analizată, producția națională rămâne suboptimală. În timp ce Germania și Franța controlează aproape 40% din producția de unt a

UE, România depinde de importuri pentru a acoperi cererea, în ciuda unui trend ascendent al producției locale în 2014-2024.

**Comparativ cu Austria sau Suedia** (care produc mai puțin lapte crud, dar sunt lideri la produse procesate), **România eșuează în a integra materia primă în produse precum untul sau brânzeturile.** Datele confirmă faptul că segmentul procesării captează o proporție semnificativ mai mare din valoarea adăugată comparativ cu cel al producției primare. În absența unei capacități interne de procesare diversificate, potențialul economic al materiei prime este externalizat către competitorii regionali (Cehia, Ungaria) sau către producătorii din Europa de Vest.

**Fig.5.29: Pierderea valorii adăugate prin lipsa integrării industriale**



*Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor Eurostat*

Așa cum se observă din datele Eurostat analizate anterior, performanța sectorului de lapte și produse lactate nu se măsoară în volumele de lapte crud, ci în capacitatea de a le transforma în produse de procesare. Graficul de mai sus compară vizual baza de materie primă cu valoarea procesată pentru România și Austria.

Corelația dintre volumul de materie primă și valoarea adăugată generată este invers proporțională în cazul României. Deși colectează 4,4 milioane de tone de lapte crud, depășind Austria și ocupând locul 10 în UE, România reușește să proceseze doar o fracțiune limitată în produse cu valoare adăugată.

Acest dezechilibru este compensat prin importuri de produse finite, dar rezultatul este un deficit comercial cronic de 800 de milioane de euro în 2024, deoarece România exportă materie primă (sau produse simple) și importă produse procesate, inclusiv untul necesar pentru a acoperi consumul intern.

Austria reprezintă un model de succes în integrarea verticală. Cu o producție de lapte crud de 4,0 milioane de tone (cu 10% mai mică decât a României), Austria utilizează un sistem extrem de eficient de cooperativă și procesare industrială. Aceasta transformă materia primă în produse cu valoare adăugată, fiind pe locul 6 în UE la producția de lapte de băut și pe locul 7 la iaurturi.

Acest model îi permite Austriei să captureze valoarea pe lanț, generând profitabilitate pentru fermieri și procesatori, menținând un deficit comercial redus sau chiar un excedent în anumite segmente lactate.

\* \*  
\*

*Analiza structurii producției la nivelul UE-27 evidențiază o concentrare ridicată a pieței, unde state precum Germania, Franța și Spania domină segmentele principale de volum și valoare. Germania își menține poziția de lider absolut, deținând cote de piață semnificative în toate categoriile relevante: lapte de consum (18,8%), produse acidulate (27,1%), unt (20,6%) și brânzeturi (22,5%). În completare, specializarea regională a statelor precum Olanda și Polonia pe segmentul iaurturilor, respectiv a Irlandei pe piața untului, subliniază importanța integrării industriale pentru captarea valorii adăugate.*

*În acest context european, România prezintă un dezechilibru între baza de materie primă și capacitatea de procesare industrială. Deși volumul producției de lapte crud (4,4 milioane tone) plasează România pe locul 10 în Uniunea Europeană, depășind state precum Austria, țara noastră nu reușește să intre în topul primilor zece producători pentru categoriile cu valoare adăugată ridicată, precum produsele acidofile, brânzeturile sau smântâna. Această situație indică o utilizare a materiei prime preponderent pentru produse cu procesare minimă, în detrimentul segmentelor care maximizează potențialul economic al resursei.*

*Concret, structura recentă (2025), valabilă pentru întreaga perioadă de referință, a producției naționale confirmă o orientare strategică limitată, dominată de produse cu procesare minimă. Astfel, laptele de consum (387 mii tone) și produsele acidofile (231 mii tone) reprezintă împreună peste 70% din volumele procesate, în timp ce segmentele care încorporează o valoare adăugată mai mare și o mai bună valorificare a materiei prime, precum brânzeturile (107 mii tone), smântâna (sub 70 mii tone) sau untul (doar 14 mii tone), ocupă ponderi mult mai reduse în portofoliul general. **Această asimetrie subliniază că, deși volumele de colectare sunt semnificative, sectorul se concentrează pe produse cu margini de profit scăzute, ceea ce vulnerabilizează industria în fața importurilor de specialități și limitează eficiența economică a procesării interne.***

*Comparativ cu modelul de integrare verticală din Austria — care, cu un volum de lapte crud mai mic cu 10% față de cel al României, ocupă locuri fruntașe la producția de lapte de băut și iaurturi — sectorul lactatelor din România se confruntă cu o pierdere de valoare adăugată pe lanțul de aprovizionare. Discrepanța dintre oferta internă de produse procesate și cererea pieței, care în cazul untului s-a dublat în perioada analizată, este acoperită prin importuri de produse finite. Rezultatul este un deficit comercial cronic în sectorul lactatelor, estimat la aproximativ 800 de milioane de euro în 2024, cauzat de exportul de materie primă sau produse simple și importul de sortimente cu grad ridicat de procesare.*

*În concluzie, datele relevă faptul că **performanța și profitabilitatea sectorului nu sunt determinate de volumele brute de materie primă, ci de eficiența transformării acestora în produse finite.** În absența unei consolidări a capacităților de procesare pentru segmentele de unt, brânzeturi și produse acidulate, valoarea adăugată generată de materia primă națională continuă să fie captată de competitorii regionali (Cehia, Ungaria) sau de marii producători din vestul Europei, limitând astfel dezvoltarea sustenabilă a fermierilor și procesatorilor locali.*

## 5.2. Procesatorii de lapte

Analiza sectorului laptelui și al produselor lactate din România se bazează pe un eșantion de 19 societăți respondente<sup>76</sup>, care, în anul 2023, au cumulativ aproximativ 80% din cifra de afaceri totală raportată de cele 468 de firme înregistrate cu codul CAEN 1051 – Fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor. Acest eșantion relevă o polarizare marcată între entități integrate în grupuri multinaționale și companii independente sau cu structuri locale de familie, oferind o reprezentativitate ridicată pentru evaluarea dinamicii concurențiale și a structurii pieței.

### 5.2.1. Structura sectorului de procesare a laptelui

Acest capitol analizează configurația principalelor societăți active pe piața produselor lactate din România, punând accent pe apartenența acestora la grupuri de întreprinderi pentru a evalua gradul de consolidare și intensitatea concurențială. Analiza identifică structurile de control inter-firme și dependențele operaționale care definesc arhitectura actuală a sectorului și care influențează direct mecanismele de formare a prețurilor. Informațiile furnizate de operatorii economici au fost coroborate cu datele oficiale de la Oficiul Național al Registrului Comerțului (ONRC), precum și cu indicatori extrași din bilanțurile financiare și rapoartele INS aferente perioadei 2024-2025.

Societățile active în sectorul procesării laptelui sunt grupate în trei categorii: **(1) Grupuri multinaționale**, **(2) Mari procesatori naționali (afaceri de familie/asocieri)** și **(3) Procesatori regionali sau independenți**.

#### ► Grupuri multinaționale

Această categorie implică integrarea societăților românești în grupuri internaționale, oferind sinergii operaționale masive, dar și riscuri de dependență față de strategiile externe de aprovizionare.

**Grupul Lactalis (Franța):** [✂]

**Grupul Royal FrieslandCampina (Olanda):** cooperativă globală. Operează prin FrieslandCampina Romania (FCR) [✂]

**Grupul Danone (Franța):** [✂]

**Grupul Hellenic Dairies (Grecia):** [✂]

**Grupul Hochland (Germania):** lider în inovație, afacere de familie independentă la nivel global.

- **Hochland România SRL:** [✂]

---

<sup>76</sup> Multinaționale (7 procesatori): Albalact, Covalact, Rarăul, FrieslandCampina, Danone, Hochland, FLB;

Locale (12 procesatori): Simultan, Sanlacta, Monor, Euro Lact, Lacto Food, Lacto Solomonescu, Prodlacta, Romfulda, Therezia, Tudia, Almera.

### ► Mari procesatori naționali

Această categorie evidențiază afaceri cu capital autohton care au atins o scară națională, concurând direct cu multinaționalele.

**Simultan SRL (Timiș):** [✂]

**Lacto Food:** [✂]

**Lacto Solomonescu:** [✂]

**Prodlacta S.A.:** [✂]

### ► Procesatori locali/regionali

Această categorie include societăți cu focus pe producție locală, adesea afaceri de familie cu arie geografică limitată.

**Euro Lact:** [✂]

**SANLACTA:** [✂]

**CARMOLACT:** [✂]

**Romfulda Prod:** [✂]

**Teletext:** [✂]

**Therezia:** [✂]

**Tudia:** [✂]

**Almera:** [✂]

Analiza structurii acționariatului celor 19 procesatori monitorizați indică o piață a lactatelor polarizată, definită prin coexistența grupurilor multinaționale cu operatorii autohtoni de diverse dimensiuni:

**Grupuri multinaționale (37% din eșantion, 7 societăți)** - această categorie este caracterizată prin integrare în lanțuri de aprovizionare globale și acces la sinergii transfrontaliere, factori ce le conferă o putere de negociere superioară și capacitatea de a optimiza costurile prin importuri strategice de materie primă.

**Procesatori naționali cu capital românesc (21% din eșantion, 4 societăți)** - reprezintă operatori autohtoni cu volume de producție ridicate și prezență extinsă în retailul modern, a căror stabilitate operațională prezintă însă o dependență directă de volatilitatea prețurilor laptelui materie primă de pe piața internă.

**Procesatori regionali și locali (42% din eșantion, 8 societăți)** - acest segment alcătuiește o bază fragmentată de operatori care, deși dispun de o flexibilitate sporită pe nișe geografice specifice, prezintă un grad ridicat de vulnerabilitate în fața presiunilor concurențiale exercitate de marii jucători.

În acest context, se poate spune că piața procesării de lapte relevă o anumită maturizare, în sensul că achiziția de lapte crud din piețele externe (ex. Ungaria) a încetat să mai fie un avantaj competitiv exclusiv al grupurilor multinaționale. Capacitatea de a integra fluxuri de materie primă transfrontaliere este acum prezentă la toate cele trei categorii de procesatori, inclusiv la cei regionali. Aceasta indică faptul că eficiența procesării în România depinde în prezent mai mult de capacitatea logistică de a arbitra între sursele de lapte (interne vs. externe) decât de proximitatea geografică față de fermele locale.

Deși reprezintă doar 21% din eșantion, marii procesatori naționali, precum Simultan sau Lacto Food joacă un rol important de „tampon”. Acestea au reușit să scaleze structura familială la un nivel industrial, fiind singurele entități cu capital românesc capabile să concureze cu multinaționalele în segmentul de *private label* (mărci proprii ale marilor retaileri moderni). Totuși, acești jucători sunt expuși la riscul de marjă, fiind forțați să aleagă între susținerea fermierului român și competitivitatea laptelui de import.

Deoarece nu dețin întotdeauna ferme proprii care să le asigure materia primă la cost fix, sunt prinși la mijloc:

- Retailerii cer prețuri mici,
- Fermierii români au costuri de producție mari și cer prețuri de achiziție sustenabile.

Pe de altă parte, se observă adoptarea de către unii procesatori a unor strategii de eficientizare prin investiții în ferme proprii. În absența sinergiilor globale de care beneficiază grupuri precum Lactalis sau Danone, procesatorii români încearcă să își securizeze materia primă intern pentru a evita volatilitatea prețului acesteia și pentru a garanta calitatea nutrițională necesară procesării industriale.

Deși integrarea verticală este adesea considerată idealul de securitate alimentară, datele arată că aceasta este o strategie de nișă printre respondenți. Doar un segment restrâns de procesatori regionali au optat pentru controlul total al lanțului:



În acest context, rezultă că stabilitatea Grupurilor Multinaționale (37%) nu provine din deținerea pământului sau a animalelor în România, ci din specializarea tehnologică. Prin alocarea unor fabrici specifice pentru categorii distincte, aceste grupuri maximizează randamentul procesării. Această eficiență industrială le permite să absoarbă mai ușor costurile logistice de transport al laptelui pe distanțe lungi, față de procesatorii regionali ne-integrați.

\* \*  
\*

*Structura celor 19 procesatori analizați indică faptul că puterea de piață nu este determinată doar de volumul vânzărilor, ci de capacitatea logistică și abilitatea de optimizare a aprovizionării între diferite piețe.*

*Piața prelucrării laptelui din România prezintă o polarizare accentuată între grupurile multinaționale (37%), care își fundamentează stabilitatea pe specializarea tehnologică și sinergii globale, și operatorii autohtoni, care se bazează pe flexibilitatea regională.*

*Analiza structurii sectorului de procesare a laptelui relevă o transformare structurală a avantajului competitiv: accesul la piețele externe de lapte crud (ex. Ungaria) a încetat să mai fie un atribut exclusiv al marilor grupuri internaționale. Capacitatea de arbitraj logistic între sursele de materie primă interne și externe este acum o competență prezentă la toate cele trei categorii de procesatori. Această evoluție indică faptul că performanța economică în sector depinde în prezent mai mult de eficiența rețelelor logistice și de capacitatea de arbitraj de preț decât de proximitatea geografică față de bazinele de colectare locale.*

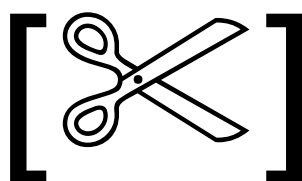
*Deși reprezintă doar 21% din eșantion, marii procesatori cu capital românesc joacă un rol critic în echilibrul pieței, fiind singurii actori locali capabili să concureze cu multinaționalele pe segmentul de private label. Acești jucători se confruntă însă cu cea mai mare presiune asupra marjelor, fiind poziționați într-un punct de inflexiune între cerințele de preț scăzut ale retailului modern și costurile ridicate de producție ale fermierilor români, în absența resurselor financiare globale de care beneficiază grupurile multinaționale.*

### 5.2.2. Istoricul și evoluția procesatorilor de lapte

Majoritatea respondenților își au originile în perioada 1960-1970, fiind privatizate după anul 1990, în timp ce grupurile multinaționale au accesat piața din România preponderent prin achiziții strategice autorizate, de Consiliul Concurenței (multe fiind finalizate post-2010), spre deosebire de companiile locale care au fost înființate prin inițiativă privată.

În timp ce multinaționalele s-au consolidat prin preluări de active existente, procesatorii autohtoni au cunoscut o evoluție susținută majoritar prin fonduri europene (SAPARD, PNDR, FEADR).

**Fig.5.30: Istoricul și evoluția procesatorilor de lactate**



*Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*

Pe baza tabelului privind istoricul și evoluția celor 19 procesatori, se observă o demarcație netă între strategiile de capital. [✂] au utilizat achizițiile ca principal motor de creștere, preluând platforme industriale cu tradiție (înființate în anii '60-'70) pentru a obține o cotă de piață instantanee. În contrapondere, companiile locale [✂] au fost înființate preponderent în deceniul 1990-2000 ca afaceri de familie, evoluând prin acumulare organică de capital.

Evoluția procesatorilor autohtoni ([✂]) este legată de accesarea programelor de finanțare nerambursabilă (SAPARD, FEADR, PNDR). Aceste instrumente au permis modernizarea tehnologică a unităților locale, compensând lipsa infuziilor de capital specifice multinaționalelor și asigurând conformitatea cu standardele sanitare-veterinare europene post-aderare.

Un fenomen evidențiat de istoricul societăților [✂] este tranziția de la activități de simplă distribuție sau comerț cu ingrediente (lapte praf) către producția proprie. Această mutare strategică indică o maturizare a managementului local, care a identificat margini de profit superioare în procesarea materiei prime față de simpla interpunere comercială.

Branduri cu rădăcini în perioada pre-1990, precum [✂] demonstrează valoarea capitalului de imagine istoric. Deși au trecut prin procese de insolvență sau restructurări masive, acestea au fost menținute în piață datorită gradului ridicat de recunoaștere în rândul consumatorilor români.

\* \*

\*

*De-a lungul timpului, sectorul procesării de lapte s-a consolidat, pe de o parte, prin operațiuni de concentrare economică și, pe de altă parte, prin strategiile comerciale adoptate de procesatorii locali, care au reușit să își securizeze pozițiile regionale prin specializarea pe produse tradiționale și utilizarea fondurilor UE pentru re tehnologizare.*

### 5.2.3. Profilul operațional, produse cheie și amprenta geografică

Această secțiune sintetizează răspunsurile furnizate de 19 companii din sectorul produselor lactate din România<sup>77</sup> referitoare la activitățile desfășurate, produsele reprezentative din portofoliu, precum și dispersia geografică a procesatorilor.

Informațiile au fost grupate pe categorii principale pentru claritate și analiză comparativă, evidențiind similitudini și diferențe. Companiile sunt clasificate în două mari grupuri: (1) cele afiliate la grupuri internaționale (multinaționale) și (2) cele cu capital predominant românesc (locale).

**Fig.5.31: Profilul operațional pentru cei 19 procesatori respondenți**

Grup / Companie	CAEN Principal	CAEN Secundare Relevante
<b>A. Grupuri Multinaționale</b>		
Albalact (Lactalis)	1051	4633, 4941
Covalact (Lactalis)	1051	4633
Rarăul (Lactalis)	1051	4633
FrieslandCampina (FCR)	1051	4633, 1052
Danone	1051	4633, 4639, 4941, 5210
FLB (Hellenic Dairies)	1051	4633, 1107
Hochland România	1051	4633
<b>B. Mari Procesatori Naționali</b>		
Simultan	1051	4633, 4941
Lacto Food	1051	4633, 1042, 8292
Lacto Solomonescu	1051	4633, 4711
Prodlacta	1051	4633
<b>C. Procesatori Regionali</b>		
Euro Lact	1051	4633
Sanlacta	1051	4633
Carmolact	1051	141
Romfulda Prod	1051	4639, 4941, 0111
Teletext	1051	0141, 0111
Therezia	1051	4633, 4711
Tudia	1051	4633, 4711
Almera	1051	4941, 4633, 5210

*Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*

Toate societățile care au transmis răspunsuri au ca activitate principală CAEN 1051 – Fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor, implicând procesarea laptelui crud în produse precum lapte de consum, iaurturi, brânzeturi, unt și smântână. Activități secundare comune includ comerț cu ridicata (CAEN 4633), transport (CAEN 4941) și depozitare (CAEN 5210), reflectând integrarea pe lanțul de aprovizionare. Portofoliile variază de la 10 până la 150 de produse, cu accent pe mărci proprii și produse tradiționale românești.

Deși în România există 469 de societăți înregistrate cu activitatea principală de fabricare a produselor lactate și brânzeturilor (CAEN 1051), doar 316 au raportat cifră de afaceri în 2024,

<sup>77</sup> Multinaționale (7 procesatori): Albalact, Covalact, Rarăul, FrieslandCampina, Danone, Hochland, FLB;

Locale (12 procesatori): Simultan, Sanlacta, Carmolact, Euro Lact, Lacto Food, Lacto Solomonescu, Prodlacta, Romfulda, Therezia, Tudia, Almera.

însușind 8,7 miliarde lei. Primele 15 companii concentrează 77% din această valoare, demonstrând un grad foarte ridicat de concentrare economică în sectorul procesării laptelui.

Așadar, eșantionul de 19 procesatori respondenți este extrem de reprezentativ pentru piața românească a procesării laptelui, întrucât include operatorii economici care cumulează 80% din valoarea totală a pieței, raportată la CAEN 1051, după cifra de afaceri din 2024, asigurând astfel acoperirea aproape integrală a segmentului relevant din punct de vedere concurențial.

Așa cum s-a precizat anterior, unele companii sunt integrate pe verticală, deținând propriile ferme de vaci (cod CAEN 0141 – Creșterea bovinelor de lapte - Carmolact, Teletext).

În ceea ce privește strategia de produs, există o distincție clară între cele două mari blocuri de procesatori:

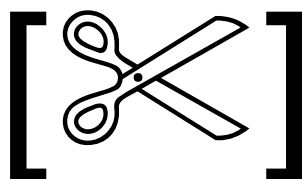
- **multinaționalele:** portofolii extrem de diversificate, orientate spre mărci naționale și globale de top, cu investiții semnificative în marketing și inovație (produse fortificate, bio etc.).
- **companiile naționale:** portofoliile sunt dominate de produse tradiționale (cașcaval, telemea, smântână) și de mărci proprii (private label) pentru marii retailer<sup>78</sup>.

În timp ce grupurile multinaționale mizează pe specializarea tehnologică a unităților de producție, procesatorii regionali (precum Tudia, Romfulda sau Almera) adoptă un model de producție diversificat. Aceștia procesează o gamă largă de produse în cadrul aceleiași unități pentru a răspunde integral cererii de pe piețele locale de proximitate. Această strategie le conferă o flexibilitate sporită în raport cu nevoile clienților zonali, însă limitează atingerea unor randamente industriale de scară comparabile cu cele ale operatorilor de talie mare, precum Simultan sau Hochland.

---

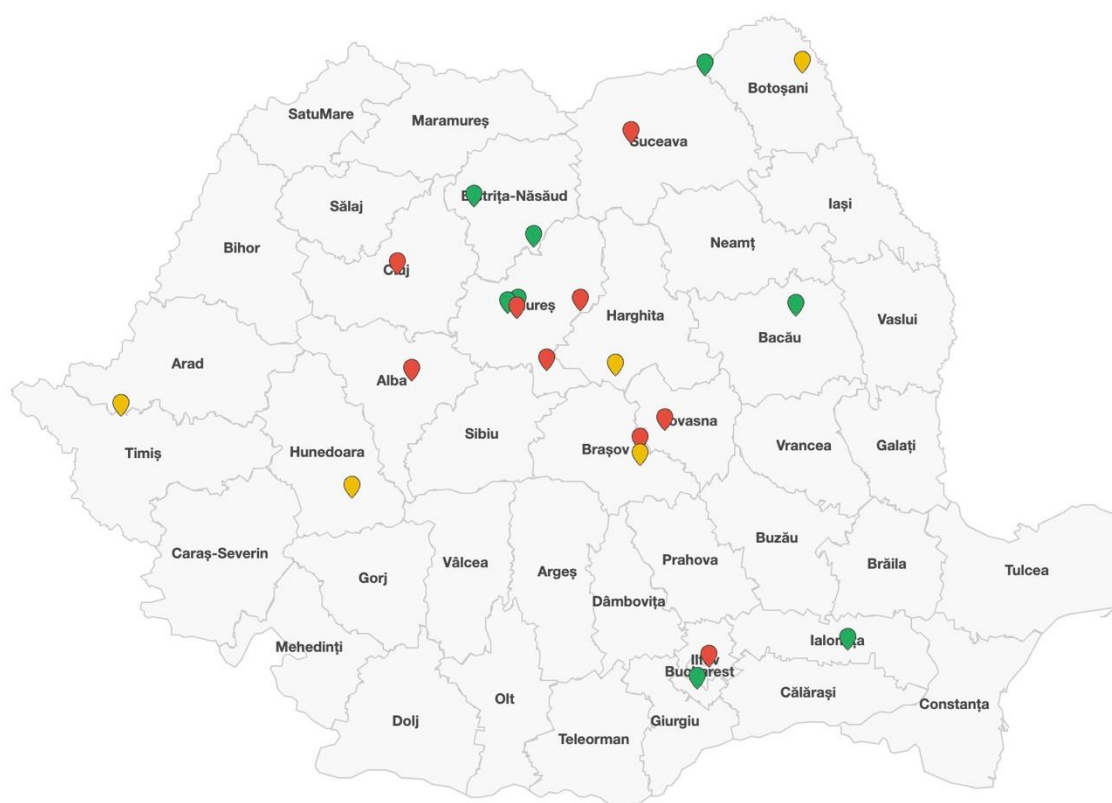
<sup>78</sup> SANLACTA păstrează un focus clar pe brânzeturi tradiționale, în timp ce Simultan și Lacto Food și-au orientat investițiile către producția de mare volum. Aceștia din urmă au devenit parteneri strategici ai retailului modern, adaptându-și infrastructura industrială pentru a susține cerințele de scară și competitivitate necesare portofoliilor de mărci proprii ale marilor rețele de retail modern.




**Fig.5.32: 19 procesatori respondenți: produse cheie și localizarea unităților principale**



Amprenta geografică a procesatorilor indică o concentrare strategică în regiuni cu tradiție zootehnică, Transilvania (Cluj, Mureș, Covasna, Brașov) și Moldova (Botoșani, Suceava, Bacău), care găzduiesc majoritatea unităților de producție. În timp ce multinaționalele și marii jucători naționali (precum Simultan în Timiș) au dezvoltat centre logistice complexe pentru a susține distribuția națională, procesatorii locali/regionali rămân ancorați în piețe locale, utilizând fabricile ca puncte centrale de desfacere regională.

**Fig.5.33: 19 procesatori respondenți: localizarea unităților principale de procesare**



Legendă:  grup multinațional       mare procesator național       procesator regional

*Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*

Din perspectiva profilului operațional al celor 19 societăți respondente, se evidențiază o piață a procesării laptelui definită prin omogenitatea activității de bază, dar cu strategii diferite de integrare și poziționare comercială.

Există o legătură strânsă între structura organizațională și natura portofoliului de produse. Grupurile multinaționale gestionează portofolii diversificate, orientate prioritar către mărci cu acoperire națională și investiții susținute în capitalul de imagine. În schimb, procesatorii locali și regionali își bazează activitatea pe sortimente tradiționale și pe producția de mărci proprii, destinate marilor rețele de retail modern.

Structura pieței relevă un contrast strategic: în timp ce procesatorii autohtoni deservesc preponderent cererea de masă prin produse tradiționale și volume ridicate, multinaționalele domină nișele premium, consolidându-și poziția pe segmentele cu valoare adăugată ridicată și produse inovatoare.

## 5.2.4. Bariere la intrarea și la ieșirea de pe piața laptelui și produselor lactate

### *Bariere la intrare*

În ceea ce privește barierele existente la intrarea pe piața procesării laptelui, companiile consultate au menționat mai multe aspecte care, în opinia lor, sunt de natură să le îngreuneze accesul pe piață și desfășurarea activității.

Aspectele semnalate de întreprinderile procesatoare de lapte crud pot fi grupate în mai multe categorii, după cum urmează:

- bariere legislative;
- bariere fiscale;
- bariere financiare;
- bariere operaționale;
- bariere concurențiale și de piață.

#### ➤ *Bariere legislative*

Prevederile legale care depășesc ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivelor politicilor publice, sunt considerate bariere legislative, care restricționează accesul companiilor pe piață sau desfășurarea activității acestora.

Legislația incidentă domeniului procesării laptelui crud conține prevederi care, în ciuda unor efecte negative, cum ar fi creșterea costurilor, întâzieri în obținerea autorizărilor și avizelor sanitar-veterinare din cauza birocrăției sau impredictibilitate legislativă, aduc beneficii importante. Astfel de prevederi urmăresc protejarea sănătății consumatorilor, asigurarea unor condiții echitabile pe piață (toți procesatorii trebuie să respecte aceleași standarde) sau accesul companiilor pe piața UE.

În esență, barierele legislative care pot influența desfășurarea activității de procesare a laptelui vizează, în principal, obligațiile întreprinderilor privind siguranța alimentară, igiena în procesul de producție, etichetarea și calitatea produselor.

Siguranța alimentară reprezintă un set de norme și reguli (legislație unională, națională, HACCP<sup>79</sup>, ISO) impuse operatorilor economici în vederea asigurării furnizării de produse care să nu pună în pericol sănătatea publică.

Normele privind asigurarea igienei în procesul de producție se referă la toate măsurile și procedurile care elimină posibila contaminare a laptelui și produselor lactate în timpul colectării, procesării, ambalării și distribuției.

În ceea ce privește etichetarea produselor, există prevederi legale (legislație unională, națională) care recunosc dreptul consumatorilor la informare. Astfel, prin informațiile conținute de etichetă, consumatorul știe exact ce cumpără (ingrediente, cantitate, alergeni, originea materiei prime etc), cum folosește, cum păstrează produsul, cine este producătorul. Etichetarea ajută și la asigurarea siguranței alimentare și previne practicile comerciale înșelătoare.

---

<sup>79</sup> Sistem de management al siguranței alimentare - Analiza Riscurilor și Punctele Critice de Control

Totodată, standardele legale privind calitatea produselor lactate se referă la conținutul minim de proteine, grăsime, substanță uscată, numărul maxim de bacterii permise, lipsa reziduurilor de antibiotice sau pesticide. Calitatea produselor lactate este importantă și sub aspectul standardelor comerciale (gust, aspect, valoare adăugată), în sensul că un produs poate să respecte standardele legale, nerespectarea celor comerciale va conduce la pierderea poziției concurențiale prin schimbarea preferințelor consumatorilor.

Potrivit informațiilor furnizate de companiile consultate, legislația incidentă în domeniul procesării laptelui crud (unională și națională), fiind una complexă, cu prevederi stricte, afectează, în general, desfășurarea activității (Albalact, Covalact, Friesland, Danone, Euro Lact, Tudia, Lacto Solomonescu, Hochland). Totodată, întreprinderile au menționat costurile ridicate suportate ca urmare a modificărilor legislative frecvente.

Prevederile legale referitoare la siguranța alimentară, igiena în procesul de producție, etichetarea, calitatea produselor sunt considerate de unele întreprinderi bariere legislative care îngreunează accesul pe piață și desfășurarea activității (Friesland, Euro Lact, Prodlacta, Lacto Solomonescu, Albalact, Covalact, Tudia).

Față de precizările întreprinderilor referitoare la barierele legislative, se poate admite că prevederile legale menționate sunt restrictive, îngreunând accesul pe piață și desfășurarea activității. Cu toate acestea, ele urmăresc obiective de politică publică și reprezintă condițiile minime obligatorii pentru desfășurarea activității pe piața procesării de lapte. Deși respectarea acestor norme presupune costuri suplimentare pentru companii, ele nu reprezintă o restricție anticoncurențială nejustificată, ci condiții legale generale, aplicabile uniform tuturor participanților la piață și limitate la ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivelor menționate.

#### ➤ *Bariere fiscale*

Barierele fiscale sunt, în esență, tot bariere legislative care derivă din reglementările fiscale. Prin nivelul de taxe, impozite, costuri asociate conformării fiscale sau schimbărilor legislative imprevizibile, care, în principiu, afectează profitabilitatea și planificarea financiară a afacerilor, companiile pot fi descurajate să demareze un business.

Prevederile legale care impun obligații fiscale au un scop multiplu, care poate fi privit din mai multe perspective: asigurarea veniturilor bugetare, menținerea echilibrului macroeconomic, sprijinirea unor obiective sociale (protecția consumatorilor prin plafonarea adaosului), stimularea sau descurajarea unor activități, combaterea evaziunii și concurenței neloiale.

Conform informațiilor transmise de companiile procesatoare de lapte, sunt percepute ca bariere fiscale, de natură să le îngreuneze accesul pe piața procesării de lapte crud sau să le afecteze desfășurarea activității, prevederile legale care vizează următoarele aspecte,:

- impozitul minim pe cifra de afaceri (IMCA) de 1%, introdus în 2024 (Albalact);
- plafonarea adaosului comercial prin OUG 67/2023 (Albalact, Friesland);
- eliminarea prematură a facilităților fiscale pentru industria alimentară (Albalact);
- costuri administrative pentru conformarea fiscală (Lacto Solomonescu).

Față de posibilele bariere fiscale identificate de procesatorii de lapte, trebuie precizate anumite aspecte. Deși barierele fiscale își au originea în obligațiile fiscale prevăzute de lege, nu orice obligație fiscală reprezintă o barieră. Obligațiile fiscale trebuie să respecte principiul proporționalității: să fie adecvate, necesare și echilibrate, pentru a nu crea o povară nejustificată asupra mediului de afaceri.

Doar acele obligații care depășesc ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivelor de politică publică, sunt impredictibile sau excesiv de împovărătoare pot fi calificate drept bariere fiscale, de natură să restricționeze accesul pe piață, afectând concurența.

În general, politicile fiscale naționale sunt influențate de cadrul juridic unional, care promovează armonizarea taxelor, dar statele membre dispun totuși de o anumită flexibilitate în implementarea acestora.

În ceea ce privește IMCA, la nivelul UE nu există un "impozit minim pe cifra de afaceri" uniform pentru toate companiile. Pe de altă parte, regulile Pillar Two ale OCDE<sup>80</sup> prevăd aplicarea unui impozit minim efectiv de 15% pe profiturile corporative pentru grupuri multinaționale cu cifră de afaceri globală peste 750 milioane euro. În acest context, se apreciază că există similitudini între cele două tipuri de impozit, diferența fiind dată de baza de aplicare. Pentru aplicarea unui impozit pe cifra de afaceri, poate fi menționată Ungaria care aplică 1% pentru sectorul bancar și comerț en-gros, încă din anul 2010, similar IMCA. Acest tip de impozit poate să descurajeze investițiile în sectoare cu profitabilitate scăzută, cum este procesarea laptelui, mai ales pentru companiile mici, cu volume reduse de vânzări. Impactul unui astfel de impozit este mult mai ușor suportat de o companie mare, care vinde volume mari, față de o companie mică.

În perioade de criză, pentru a proteja consumatorii, este permisă introducerea unor măsuri temporare de plafonare a prețurilor la alimente esențiale, inclusiv lactate. Acestea derivă din Politica Agricolă Comună (PAC 2023-2027), măsurile fiind implementate la nivel național, în cazul de față, în discuție fiind plafonarea adaosului comercial prin OUG 67/2023. Măsura în cauză poate descuraja intrarea pe piață, mai ales în contextul investițiilor inițiale semnificative, a căror recuperare este îngreunată de limitarea marjelor de profit. Companiile mari, existente pe piață, pot negocia cu furnizorii prețuri mai mici la laptele crud, ceea ce le permite menținerea unei marje de profit acceptabile, spre deosebire de companiile mici.

Pe de altă parte, facilitățile fiscale acordate de stat, cum ar fi scutirile de la plata unor obligații sau anumite deduceri, sunt de natură să mai diminueze din impactul negativ al barierelor la intrarea pe o piață. Eliminarea prematură a facilităților fiscale pentru industria alimentară, așa cum a indicat Albalact, poate crește costurile pentru noii intrați, făcând piața mai puțin accesibilă, mai ales în contextul investițiilor mari necesare (unități de producție, logistică frigorifică). Pentru companiile existente, eliminarea facilităților fiscale este mai ușor suportată de cele mari, care au rezerve financiare, față de cele mici (antreprenorii locali sau IMM-urile), care pot fi afectate, reducându-se, astfel, concurența.

Costurile administrative pentru conformarea fiscală sunt costuri fixe importante, mai ales pentru start-up-uri, care nu au departamente dedicate ca firmele mari, favorizând accesul pe piață doar pentru cele care dispun de resurse financiare semnificative.

Din perspectivă concurențială, barierele fiscale indicate de companiile procesatoare de lapte pot restricționa accesul pe piață și favoriza companiile mari, contribuind la o concentrare a pieței procesării laptelui (dominată de multinaționale), dar în lipsa unor dovezi care să arate că depășesc ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivelor de politici publice, aceste bariere nu pot fi considerate că restricționează concurența în mod nejustificat.

➤ *Bariere financiare*

---

<sup>80</sup> Directiva UE 2022/2523

O definiție foarte concisă a conceptului de bariere financiare ar putea fi lipsa resurselor sau costurile prohibitive care împiedică accesul unei companii pe o piață dată sau desfășurarea activității.

Pe baza informațiilor din răspunsurile transmise de companii, anumite contexte, în principal, legate de diverse costuri sunt percepute ca bariere financiare, după cum urmează:

- investiții inițiale mari (Danone, Lacto Solomonescu, Tudia, Therezia);
- acces limitat la finanțare (Lacto Solomonescu, Prodlacta, Carmolact);
- costuri ridicate ale materiei prime (Friesland, Euro Lact, Lacto Food, Lacto Solomonescu);
- costuri logistice și de distribuție (Euro Lact, Lacto Solomonescu, Tudia, Friesland).

Investițiile inițiale mari se referă la costurile ridicate pentru echipamente, infrastructură, dezvoltare, R&I și publicitate și necesită capital substanțial, ceea ce poate favoriza accesul pe piață al companiilor mari, cu economii de scară și, pe de altă parte, poate descuraja start-up-urile și IMM-urile să intre pe piață.

Un acces limitat la finanțare poate îngreuna accesul pe piață. Companiile mai mici au semnalat dificultățile întâmpinate în obținerea creditelor sau subvențiilor din cauza riscurilor percepute de bănci. Caracteristicile pieței (structura de tip oligopol, volatilitatea prețurilor) pot influența băncile în acordarea de împrumuturi, mai ales pentru companiile de dimensiuni mai mici, care dispun de resurse limitate și au o capacitate mai redusă de a absorbi fluctuațiile pieței, ceea ce le poate face să fie percepute ca având un risc de credit mai ridicat. În ceea ce privește desfășurarea activităților prezente pe piață, accesul limitat la finanțare poate limita modernizarea, accentuând avantajul companiilor mari, cu acces la finanțare.

Companiile consultate au indicat că una dintre barierele financiare este reprezentată de costurile ridicate ale materiilor prime, unul dintre factorii precizați, fiind volatilitatea prețului laptelui crud.

Volatilitatea prețului laptelui crud este dată de fluctuațiile frecvente ale prețului laptelui crud, influențate de mai mulți factori, precum sezonalitatea produsului (exces vara, penurie iarna), schimbările climatice, producția de furaje sau cererea pieței, ceea ce creează instabilitate în costuri, făcând dificilă planificarea financiară. Un alt factor care contribuie la creșterea costurilor materiei prime este preferința fermelor mari pentru contracte cu procesatorii mari (Euro Lact) sau importuri scumpe în sezonul de iarnă (Friesland).

Volatilitatea prețului laptelui crud și preferința fermelor de dimensiuni mari pentru marii procesatori, alături de alți factori, reduc accesul la materie primă la prețuri competitive, putând constitui bariere la intrarea pe piață sau desfășurarea activității, în special pentru micii producători.

Costurile logistice și de distribuție se referă la cheltuielile asociate cu transportul, depozitarea și distribuția produselor lactate, care sunt perisabile și necesită condiții frigorifice. De asemenea, au fost menționate și cheltuielile privind accesul la raft. Având în vedere obligația respectării lanțului frigorific, retailerii preferă furnizorii mari, care dețin propriile flote sau contractează servicii de transport și distribuție, astfel încât, micii procesatori pot fi descurajați să intre pe piața procesării de lapte, dominată de companiile mari.

În considerarea celor arătate anterior, se apreciază că aspectele semnalate de companii ca fiind bariere financiare sunt de natură să creeze condiții dificile pentru accesul pe piață al procesatorilor de lapte, fiind favorizate companiile mari, cu resurse financiare importante.

Pentru companiile deja existente pe piață, barierele financiare pot afecta profitabilitatea și stabilitatea, în special la nivelul companiilor mici.

Deși aceste bariere financiare au potențial de limitare a accesului pe piață al întreprinderilor, ele nu pot fi considerate anticoncurențiale în sensul legii concurenței, fiind bariere structurale, inerente industriei de procesare a laptelui.

➤ *Bariere operaționale*

Companiile procesatoare de lapte au menționat că barierele operaționale cu care se confruntă, se referă la anumite obstacole în legătură cu aprovizionarea, resursele umane, siguranța alimentară, distribuție și inovație (Friesland, Hochland, Euro Lact, Lacto Solomonescu, Tudia, Danone).

Ca tipuri de bariere operaționale, întreprinderile procesatoare au menționat mai multe situații, printre care se regăsesc și următoarele:

- volatilitatea sezonieră și dependența de ferme mici – întreruperi în producție și riscuri de calitate;
- nevoia de personal specializat – creșterea costurilor pentru formarea personalului;
- cerințe stricte de igienă și avize – proceduri complexe și controale regulate;
- produse perisabile – pierderi de stocuri;
- puterea de cumpărare scăzută a cumpărătorilor;
- importurile din țări cu subvenții substanțiale în industrie;
- respectarea lanțului frigorific – distribuție cu costuri ridicate.

Barierele operaționale, așa cum au fost exemplificate anterior, au potențial de restricționare a concurenței prin avantajarea companiilor mari, cu resurse financiare importante, care pot absorbi toate costurile generate de diverse situații. În acest context, apare efectul de descurajare a accesului pentru noii intrați pe piață.

În ceea ce privește impactul asupra activității întreprinderilor deja active pe piață, barierele operaționale pot cauza ineficiențe zilnice, ceea ce afectează profitabilitatea. Astfel, factori precum sezonalitatea laptelui materie primă și necesitatea distribuției continue pot genera ineficiențe zilnice. Astfel, în sezonul rece, când există penurie de lapte crud, pot exista întreruperi în procesul de producție sau pot fi realizate importuri la costuri ridicate. Pe de altă parte, în sezonul cald, când există exces de lapte, pot exista pierderi prin vânzarea la preț redus sau stocuri nevândute (termen scurt de valabilitate).

Prin urmare, se poate spune că, în principiu, barierele operaționale ar putea restricționa concurența, favorizând companiile mari, dar aceste bariere sunt structurale, specifice industriei procesării laptelui, putând fi justificate, în principal, prin natura perisabilă a laptelui și produselor lactate.

➤ *Bariere concurențiale și de piață*

Barierele concurențiale și de piață reprezintă acele obstacole întâmpinate la intrarea pe piață sau în desfășurarea activității, care sunt generate de comportamentul companiilor deja prezente pe piață sau de dinamica și structura pieței.

Aceste obstacole includ puterea de piață a companiilor mari, puterea de negociere a retailerilor, loialitatea consumatorilor și dificultățile de acces la canale de distribuție, fiind subliniat faptul că, având în vedere gradul ridicat de concentrare a pieței (dominată de multinaționale și branduri consacrate), aceste bariere influențează cel mai mult intrarea pe

piață și menținerea competitivității (Euro Lact, Lacto Solomonescu, Tudia, Prodlacta, Teletext).

Cele mai importante bariere concurențiale și de piață menționate de întreprinderi sunt următoarele:

- competitivitatea crescută;
- puterea de piață a companiilor mari, cu branduri consacrate și economii de scară;
- preferința retailerilor privind furnizorii mari;
- nivelul de condiții comerciale solicitate de retailerii pentru colaborare în sectorul de comerț modern;
- preferința consumatorilor pentru branduri consacrate;
- cheltuieli ridicate pentru promovare.

Pentru a accesa piața procesării de lapte, este necesar ca o companie să concureze cu marii procesatori, care dispun de resurse financiare importante și care produc branduri consacrate, intrate deja în preferințele consumatorilor. De asemenea, au fost menționate costurile semnificative privind promovarea și vizibilitatea produselor, ceea ce face puțin probabilă capacitatea unei firme mici, nou intrate pe piață, de a susține campanii similare cu cele ale companiilor mari.

În ceea ce privește impactul acestor obstacole asupra desfășurării activității, companiile existente pe piață, în special cele mai mici, au menționat reducerea marjelor de profit prin condițiile dezavantajoase impuse (Prodlacta, Tudia), precum și investițiile constante în campanii de marketing, necesare pentru a asigura loialitatea consumatorilor. De asemenea, a fost indicată ca barieră concurențială mecanismul mărcilor private, care constă în oferirea de către marii retailerii de produse marcă privată la preț mai mic decât brandul propriu. Consumatorul, sensibil la preț, va alege marca privată, în detrimentul produselor micilor procesatori.

În acest context, similar considerentelor expuse la celelalte categorii de bariere, barierele concurențiale și de piață subliniază că piața procesării de lapte este dominată de companiile mari.

Barierile concurențiale identificate sunt justificate prin obiective de politici publice esențiale (siguranță alimentară, protecție consumatori) sau prin specificitatea industriei (investiții inițiale mari, volatilitate sezonieră), dar acestea sunt resimțite diferit, favorizând companiile mari, cu economii de scară, și descurajând accesul pe piață al IMM-urilor.

#### *Percepția procesatorilor asupra barierelor la intrarea pe piață*

Percepția unei înăspriri a barierelor de reglementare este evidentă în răspunsurile a 19 respondenți pentru perioada 2020-2024. Media acordului cu afirmația că barierele de reglementare sunt foarte restrictive a crescut de la 5 în 2020 la 7,27 în 2024, sugerând că respondenții resimt tot mai intens reglementările, cum ar fi cele privind igiena sau trasabilitatea, ca obstacole majore pentru intrarea pe piață. Această percepție ascendentă, cu un salt notabil în 2023-2024, poate reflecta conștientizarea sporită a normelor noi legate de sustenabilitate sau alte cerințe UE, chiar dacă impactul real variază.

Percepția diferențiată între multinaționale și procesatorii locali subliniază un contrast în modul în care barierele sunt evaluate. Respondenții din multinaționale, precum Albalact și FrieslandCampina, au indicat un acord mai scăzut pentru barierele de reglementare, cu medii

de la 3,6 în 2020 la 7,6 în 2024, sugerând că aceste firme consideră reglementările mai ușor de gestionat datorită resurselor lor globale. În schimb, respondenții din categoria procesatorilor locali, precum Euro Lact și Tudia, percep barierele de reglementare ca fiind mai restrictive, cu medii de la 5,78 la 7,1, ceea ce reflectă o sensibilitate mai mare la costurile de conformare, probabil din cauza resurselor limitate.

Percepția barierele financiare ca fiind relativ constante este reflectată de o creștere ușoară a mediei acordului, de la 5,36 în 2020 la 5,93 în 2024. Respondenții din multinaționale percep aceste bariere ca mai puțin restrictive, cu medii de la 3,8 la 4,2, datorită accesului la capital internațional, în timp ce cei din categoria procesatorilor locali le consideră mai semnificative, cu medii de la 6,22 la 6,8, sugerând o percepție a dificultăților în obținerea finanțării pentru modernizare sau expansiune.

Percepția altor tipuri de bariere ca moderat restrictive arată o creștere lentă, cu media acordului urcând de la 5,69 în 2020 la 6,14 în 2024. Respondenții din multinaționale au o percepție constantă și mai scăzută, cu medii de 4,4, indicând o sensibilitate mai mică la bariere precum logistica sau concurența, datorită avantajelor operaționale. În contrast, respondenții din procesatori locali percep aceste bariere ca mai restrictive, cu medii de la 6,5 la 7,11, ceea ce sugerează o preocupare mai mare pentru factori externi care pot limita expansiunea pe piață.

Percepția generală privind dificultatea accesului pe piață este indicată de trendul ascendent al acordului pentru toate tipurile de bariere. Barierele de reglementare sunt percepute ca având cea mai mare creștere, de la 5 la 7,27, cu un salt semnificativ în 2023-2024, probabil datorită conștientizării normelor legate de sustenabilitate. Barierele financiare și alte tipuri au înregistrat creșteri moderate, de la 5,36 la 5,93, respectiv, de la 5,69 la 6,14, reflectând percepția provocărilor economice, cum ar fi inflația sau accesul limitat la capital.

Percepția diferențiată între multinaționale și procesatorii locali evidențiază un dezechilibru concurențial între cele două categorii. Respondenții din multinaționale consideră barierele mai puțin restrictive, cu medii mai mici (financiare de la 3,8 la 4,2, alte bariere de 4,4), datorită capacității lor de a absorbi costurile de conformare. În schimb, procesatorii locali percep barierele ca fiind mai restrictive, cu medii mai ridicate (reglementare de la 5,78 la 7,11, financiare de la 6,22 la 6,8, alte bariere de la 6,5 la 7,11), sugerând o vulnerabilitate mai mare, care poate descuraja noii intrați și consolida poziția dominantă a multinaționalelor.

Percepția asupra competitivității sugerează o piață considerată tot mai greu accesibilă de către respondenți, în special pentru procesatorii locali. Percepția barierele de reglementare și financiare ca fiind mai restrictive poate amplifica concentrarea pieței, crescând riscul de practici anticoncurențiale. Respondenții din categoria procesatorilor locali indică nevoia de sprijin prin fonduri UE, precum PNRR, pentru a atenua aceste bariere, în timp ce multinaționalele par să beneficieze de o percepție mai favorabilă, care le susține reziliența.

În concluzie, piața procesării de lapte din România este percepută de companiile locale ca fiind într-un proces de "închidere", capacitatea de absorbție a costurilor fiind disproporționată. Pentru a compensa acest dezechilibru și pentru a menține un mediu concurențial echilibrat în fața companiilor multinaționale, procesatorii locali subliniază necesitatea unui sprijin prin fonduri nerambursabile.

## *Bariere la ieșire*

Fiind un domeniu caracterizat de investiții majore în infrastructură, echipamente și relații comerciale complexe (fermieri, rețelele de distribuție, marii retaileri), retragerea de pe piață nu este un proces simplu și poate implica costuri semnificative, proceduri legale complexe, asociind și consecințe sociale sau de imagine.

Informațiile furnizate de companii evidențiază faptul că nu există bariere la ieșirea de pe piață specifice sectorului, ci doar cele generale legate de încetarea activității: lichidare, dizolvare, rezilierea contractelor, vânzare de active. Dificultățile cu care se pot confrunta întreprinderile sunt variate, ceea ce face ca decizia de închidere sau vânzare să fie una dificilă și de lungă durată.

Întreprinderile care doresc să se retragă de pe piața procesării laptelui se pot confrunta cu o serie de obstacole, cele mai des menționate fiind următoarele:

- bariere financiare;
- bariere contractuale;
- bariere legislative;
- bariere de ordin social;
- bariere concurențiale și de piață.

➤ *Barierele financiare* menționate de întreprinderi se referă la costurile mari înregistrate cu lichidarea activelor și închiderea unităților de producție și investiții neamortizate în infrastructură și echipamentele specializate, greu de revândut la un preț corect. În aceeași categorie au fost incluse și pierderile generate de lichidarea rapidă a stocurilor perisabile, rambursarea creditelor și a altor datorii, oferirea de compensații pentru angajați (Danone, Lacto Solomonescu, Prodlacta).

Toate aceste dificultăți întâmpinate de întreprinderi la ieșirea de pe piață sporesc presiunea financiară, devenind un factor decisiv în amânarea sau uneori imposibilitatea retragerii de pe piață.

➤ *Barierele contractuale* sunt reprezentate de contractele încheiate pe termen lung cu furnizorii (fermierii) și retailerii, care prevăd penalități sau litigii în caz de reziliere. Totodată, au fost indicate și costurile cu contractele de leasing pentru echipamente sau spații care pot necesita plata integrală.

Toate aceste bariere menționate de procesatorii Danone, Lacto Solomonescu și Tudia fac ca procesul de închidere a unei firme să fie însoțit de riscuri juridice și economice considerabile.

➤ *Barierele legislative* invocate de *Friesland, Lacto Solomonescu și Tudia* vizează aspecte care se referă la necesitatea obținerii de avize și aprobări de la diverse instituții și autorități (Registrul Comerțului, ANAF, ANSVSA, autorități de mediu) sau complexitatea și durata procedurilor pentru închiderea unei firme. În plus, au fost menționate și obligațiile privind respectarea normelor de mediu în activitățile de dezafectare a echipamentelor, igienizare a spațiilor sau de eliminare a deșeurilor.

Așadar, cerințele legale și administrative, precum și formalitățile legate de lichidarea unităților de procesare a laptelui transformă ieșirea de pe piață a întreprinderilor într-un demers birocratic, de durată și costisitor.

➤ *Barierile sociale* vizează consecințele închiderii companiilor procesatoare de lapte asupra angajaților, dar și asupra comunității locale. Disponibilizarea personalului implică obligații legale privind plăți compensatorii, ceea ce se adaugă la presiunea financiară deja existentă pentru compania care dorește să iasă de pe piață. Dincolo de aspectul economic, poate exista un impact social direct, în sensul că în zonele rurale, fabricile de procesare a laptelui constituie adesea principala sursă de locuri de muncă, închiderea lor putând afecta grav nivelul de trai al comunităților (șomaj).

Alături de celelalte obstacole, barierele de ordin social pot descuraja companiile să ia decizia retragerii de pe piață.

➤ *Barierile concurențiale* fac referire la situațiile în care odată ieșite de pe piață, este foarte greu întreprinderilor să revină. Dominanța companiilor multinaționale, care beneficiază de resurse financiare, logistice și de marketing superioare, face ca spațiul lăsat liber de un jucător local să fie rapid ocupat. În aceste condiții, relansarea unui brand autohton devine aproape imposibilă fără investiții majore, iar încrederea consumatorilor și contractele cu retailerii sunt greu de recâștigat.

Prin urmare, pierderea poziției de piață se transformă într-o barieră concurențială semnificativă, cu efecte de lungă durată asupra companiilor care aleg să se retragă.

Sintetizând aspectele menționate anterior, rezultă că barierele la ieșirea de pe piața procesării de lapte pot avea un impact important asupra companiilor, având în vedere implicațiile economice, juridice și sociale pe termen lung.

### *Percepția procesatorilor asupra barierelor de ieșire de pe piață*

Percepția variabilă a barierelor reglementare la ieșire de pe piață este evidențiată de răspunsurile celor 19 procesatori pentru perioada 2020-2024, cu o medie a acordului cu afirmația că barierele de reglementare sunt foarte restrictive crescând ușor de la 4,80 în 2020 la 5,33 în 2024. Respondenții din multinaționale, precum Albalact (de la 2 la 8) și FrieslandCampina (de la 6 la 7), percep o înăsprire a reglementărilor în timp, posibil datorită costurilor asociate conformării la normele de mediu sau retragerii produselor. În contrast, procesatorii locali, cum ar fi Lacto Solomonescu (scădere de la 5 la 1), indică o percepție a reducerii barierelor reglementare, sugerând o adaptare mai ușoară la cerințele legale sau o percepție a costurilor mai scăzute pentru ieșirea de pe piață.

Percepția barierelor financiare ca moderat restrictive arată o creștere a mediei acordului, de la 4.87 în 2020 la 6.20 în 2024. Multinaționalele, precum Albalact (de la 2 la 8) și Covalact (de la 2 la 8), au raportat o creștere semnificativă a percepției barierelor financiare în 2023-2024, posibil datorită costurilor asociate restructurării sau lichidării activelor. Procesatorii locali, cum ar fi Prodlacta (constant la 9) și Tudia (de la 6 la 8), percep barierele financiare ca fiind mai restrictive, reflectând dificultăți legate de costurile de retragere, cum ar fi datoriile sau lichidarea stocurilor, în timp ce Lacto Solomonescu (scădere de la 5 la 1) sugerează o percepție opusă, posibil datorită unei structuri mai simple a activelor.

Percepția altor tipuri de barieră ca relativ constante este indicată de o medie a acordului care crește ușor de la 4.93 în 2020 la 5.00 în 2024. Respondenții din multinaționale, cum ar fi Covalact și Rarăul (constante la 2), percep aceste bariere ca fiind mai puțin restrictive, probabil datorită rețelelor globale care facilitează relocarea sau gestionarea altor obstacole, precum contractele cu distribuitorii. Procesatorii locali, cum ar fi Euro Lact (constant la 8) și Tudia (de

la 7 la 8), consideră aceste bariere mai restrictive, posibil din cauza dificultăților legate de reputație, contracte pe termen lung sau loialitatea clienților, care complică ieșirea de pe piață.

Diferențele între multinaționale și locale în percepția barierelor subliniază un contrast semnificativ. Multinaționalele au o medie mai scăzută a acordului pentru barierele de reglementare (4.00 în 2020, 5.60 în 2024) și financiare (3.40 în 2020, 5.40 în 2024), sugerând că resursele globale și economiile de scară le fac să perceapă ieșirea ca fiind mai puțin costisitoare. Procesatorii locali, cu medii mai ridicate (reglementare: 5.25 în 2020, 5.33 în 2024; financiare: 5.75 în 2020, 6.67 în 2024), percep barierele ca mai restrictive, reflectând vulnerabilitatea lor la costurile asociate retragerii, cum ar fi lichidarea activelor sau pierderile financiare.

Trendul general al percepției barierelor la ieșire indică o creștere moderată a dificultăților percepute, în special pentru barierele financiare (de la 4.87 la 6.20). Creșterea abruptă în 2023-2024 pentru multinaționale (ex. Albalact, Covalact) sugerează o conștientizare sporită a costurilor financiare și de reglementare asociate retragerii, posibil influențată de incertitudinile economice post-COVID sau de reglementările mai stricte privind sustenabilitatea. În schimb, scăderea percepției la Lacto Solomonescu (de la 5 la 1 pentru toate barierele) este o anomalie care poate indica o situație specifică sau poate doar o lipsă de interes a respondentului pentru subiectul analizat.

Implicațiile percepției asupra dinamicii pieței sugerează că procesatorii locali percep ieșirea de pe piață ca fiind mai dificilă, ceea ce poate descuraja retragerea, dar și inovația sau expansiunea, din cauza resurselor limitate. Multinaționalele, percepend bariere mai scăzute, au o flexibilitate mai mare în gestionarea strategiilor de ieșire, ceea ce poate consolida poziția lor dominantă.

\* \*  
\*

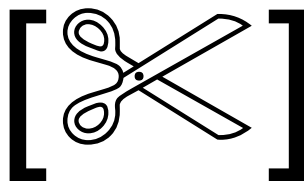
**Barierile la intrarea pe piață**, deși pot limita accesul pe piață sau pot îngreuna activitatea întreprinderilor deja prezente pe piață, în special a celor mici, sunt justificate de obiective de interes public, precum siguranța alimentară și protecția consumatorilor, dar și de specificitatea industriei (investiții inițiale mari, volatilitate sezonieră). Prin urmare, aspectele semnalate de întreprinderi, percepute ca fiind restrictive, nu pot fi considerate restricții reale asupra accesului pe piața procesării laptelui, în sensul legislației concurenței.

**Barierile la ieșirea de pe piață** sunt reprezentate de dificultățile întâmpinate de întreprinderi la încetarea activității, având în vedere implicațiile economice, juridice și sociale pe termen lung, ceea ce poate conduce la menținerea unor operatori pe piață, chiar și în condiții economice nefavorabile.

**Percepția procesatorilor** asupra barierelor la intrarea pe piață este diferită la nivelul multinaționalelor și procesatorilor locali, indicând un anumit dezechilibru concurențial, în care multinaționalele beneficiază de resurse pentru gestionarea acestor constrângeri, în timp ce procesatorii locali sunt mai sensibili la costurile de conformare. Această diferență poate contribui la consolidarea pozițiilor deținute de multinaționale și, în același timp, la creșterea dificultății de acces pe piață. Companiile locale au subliniat necesitatea unui sprijin, prin fonduri nerambursabile (PNRR, fonduri UE), pentru a compensa aceste bariere și pentru a menține un mediu concurențial echilibrat în fața jucătorilor globali.

### 5.2.5. Statistici descriptive pentru capacitatea de procesare a laptelui crud de vacă

Această secțiune prezintă statisticile descriptive pentru capacitatea de procesare a laptelui crud de vacă pentru 17 procesatori din România, care au furnizat răspunsuri, acoperind perioada 2014-2024. Analiza include **capacitatea maximă teoretică (l/zi)** și **capacitatea utilizată maximă (l/zi)**, calculate ca medii pe întreaga perioadă, cu valori specifice pentru anul 2024. De asemenea, se prezintă **eficiența utilizării (%)**, calculată ca raportul dintre capacitatea utilizată maximă și capacitatea teoretică maximă, inclusiv eficiența medie (2014-2024) și eficiența pentru 2024.



\* \*

\*

*Din perspectiva capacității de procesare a laptelui, multinaționalele au un avantaj evident (519 mii față de 77 mii l/zi). Pe de altă parte, procesatorii locali au eficiență medie mai mare (70% față de 60%), ceea ce ar putea indica o utilizare mai atentă a resurselor disponibile. Eficiența crescută a procesatorilor locali poate fi generată și de orientarea acestora către produse tradiționale, pentru a se adapta mai ușor la variațiile cererii.*

### 5.2.6. Alegerea furnizorilor de lapte

Majoritatea procesatorilor de lapte din România preferă furnizorii interni, apelând la furnizori externi doar în situații excepționale: deficit de materie primă, creșterea majoră a prețurilor pe piața locală, necesitatea asigurării unor cantități constante de lapte crud pentru producție.

Potrivit precizărilor procesatorilor de lapte, alegerea furnizorilor interni pentru asigurarea laptelui materie primă are în vedere următoarele considerente:

- prospețimea produsului și trasabilitatea superioară datorită distanțelor scurte;
- controlul sporit asupra calității și condițiilor de producție și transport;
- costurile logistice reduse;
- relațiile directe cu fermele locale și flexibilitatea contractuală;
- susținerea economiei rurale și dezvoltarea parteneriatelor pe termen lung.

Totodată, procesatorii de lapte au menționat că aprovizionarea de la furnizorii interni este afectată într-o oarecare măsură de anumite aspecte: sezonalitatea accentuată, capacitatea insuficientă în lunile de toamnă–primăvară, variațiile de calitate și prețurile mai ridicate în perioadele cu cerere crescută.

Așa cum s-a menționat anterior, procesatorii de lapte apelează la furnizori externi în anumite contexte:

- deficitul de lapte pe piața românească;
- prețuri mai competitive pe piețele externe în anumite perioade ale anului;
- disponibilitate constantă și volume mari;
- calitate uniformă, uneori superioară, în ceea ce privește conținutul de grăsimi, proteine și parametri microbiologici.

De regulă, importurile intracomunitare reprezintă achiziții spot, pe termen scurt, pentru a acoperi vârfurile de consum sau lipsa de materie primă, fiind influențate de factori logistici, curs valutar și condiții sezoniere.

Având în vedere aspectele menționate anterior, se poate afirma că laptele provenit de la furnizorii interni este asociat cu prospețime, control mai bun și susținerea producției locale, deși, în unele situații, poate avea calitate inferioară și costuri mai mari. Pe de altă parte, deși laptele importat ar putea fi mai ieftin și mai standardizat, riscurile logistice, termenele mai mari de livrare, precum și dependența de evoluția prețurilor internaționale ar putea influența decizia procesatorilor de a recurge la achiziția de lapte de la furnizorii externi.

În concluzie, strategiile de aprovizionare ale procesatorilor urmăresc un echilibru între securitatea lanțului de aprovizionare, competitivitate și calitatea produsului, cu o preferință generală pentru furnizorii interni, apelarea la furnizorii externi fiind, în general, pentru completare, atunci când piața internă nu poate acoperi necesarul.

#### *Analiza distanțelor față de furnizori*

În ceea ce privește distanța de aprovizionare cu lapte crud – materie primă, se apreciază că aceasta reprezintă un factor important, cu impact direct asupra costurilor logistice, calității materiei prime și organizării lanțurilor de aprovizionare.

Având în vedere perisabilitatea produsului, precum și necesitatea menținerii unor costuri de transport scăzute, colectarea laptelui ar trebui să se realizeze pe distanțe relativ reduse.

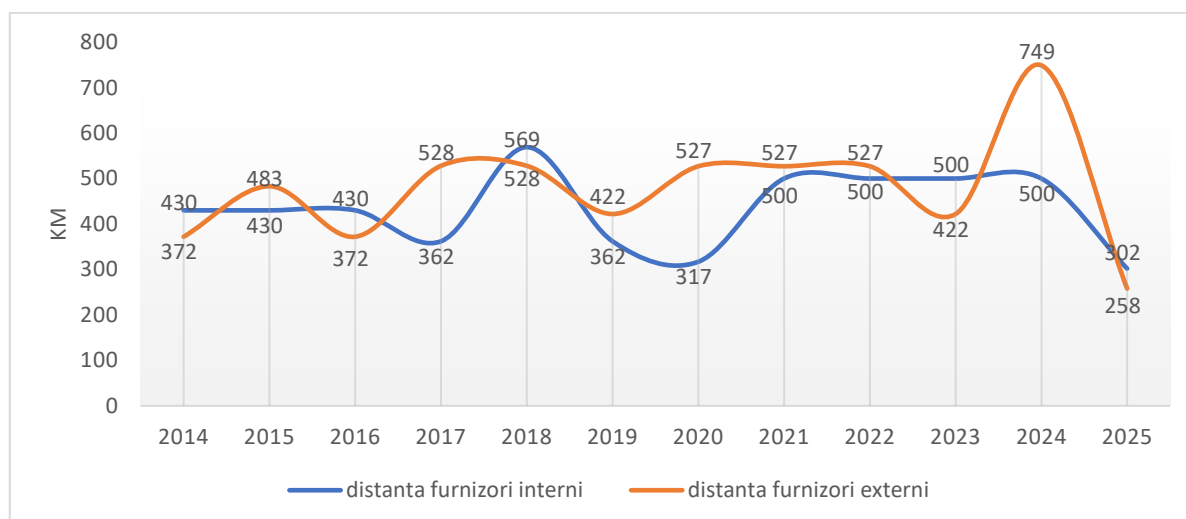
Procesatorii de lapte urmăresc optimizarea costului total al unui litru de lapte crud – materie primă, eficiența aprovizionării fiind condiționată de raportul dintre costurile de transport și volumul colectat.

În principiu, distanțele scurte de aprovizionare, de până la 150 - 200 km sunt, în general, considerate optime, extinderea ariei de aprovizionare peste aceste limite fiind, de regulă, justificată doar în cazul unor volume ridicate sau al unor condiții comerciale favorabile (prețuri competitive).

Cu toate acestea, din analiza informațiilor transmise de procesatorii respondenți s-a evidențiat existența unor situații în care procesatorii de lapte au achiziționat lapte crud-materie primă de la distanțe semnificativ mai mari, de până la aproximativ 750 km, inclusiv din alte state membre ale Uniunii Europene (de ex: Ungaria).

În aceste situații, eficiența economică a procesatorilor nu este determinată exclusiv de proximitatea geografică, ci de costul total (prețul de achiziție plus transportul). Cel mai probabil, competitivitatea prețurilor laptelui crud – materie primă, precum și cantitatea achiziționată, reușesc să compenseze costurile suplimentare de transport implicate în cazul unor achiziții de la distanțe mari.

**Fig.5.34: Distanțele maxime de aprovizionare față de furnizori interni și externi, 2014-2024, km**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*

Așa cum se poate observa din graficul anterior, evoluția distanțelor maxime de aprovizionare cu lapte crud de la furnizori interni și externi, în perioada 2014–2025, arată o stabilitate relativă.

În cazul furnizorilor interni, distanțele se mențin relativ stabile, cu valori cuprinse în intervalul 302 - 569 km. Variația înregistrată de distanțele maxime pentru furnizorii externi este mai importantă, situându-se între 258 și 749 km, ambele valori fiind înregistrate în 2 ani consecutivi, respectiv 2024 și 2025. Distanța maximă de 749 km, atinsă în anul 2024, reprezintă mai mult decât dublul distanței maxime atinse în anul 2014.

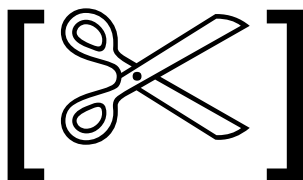
Se poate observa că, după anul atipic 2024, a urmat în anul 2025 o scădere importantă a distanțelor atât pentru furnizorii interni, cât și pentru cei externi, ceea ce ar putea indica o reorientare a procesatorilor către furnizori mai apropiați, cu efecte pozitive asupra costurilor.

Deși, în mod firesc, aprovizionarea cu lapte crud – materie primă din surse locale asigură o eficiență crescută, în anumite situații, în principal, din cauza deficitului local de materie primă, procesatorii apelează la achiziționarea de lapte de la distanțe mari. Decizia aprovizionării de la furnizori externi este susținută, de multe ori, de diferențele de costuri și de nevoia de a menține capacitatea de producție, chiar dacă există anumite riscuri asociate produsului, cum ar fi perisabilitatea.

Pe de altă parte, trebuie subliniat faptul că nu toți procesatorii de lapte își pot permite aprovizionarea de la furnizori situați la distanțe foarte mari. În general, procesatorii mari, care au capacități mari de procesare și, în același timp, dețin propriile sisteme de colectare și transport, pot negocia prețuri bune, absorbind, astfel, costurile de transport.

Pentru a analiza dacă aprovizionarea cu lapte crud – materie primă de la distanțe mai mari este cu caracter sporadic, s-a calculat ponderea cantității de lapte crud achiziționate de la distanțe sub și peste 200 km din totalul cantității totale de lapte crud achiziționate.

Cu titlu de exemplu, sunt prezentate situațiile unor procesatori, în funcție de distanțele de aprovizionare și cantitățile achiziționate.



Din analiza evoluției distanțelor de aprovizionare cu lapte crud în perioada 2014–2025 se remarcă faptul că, în general, aprovizionarea cu lapte crud-materie primă este orientată către piața locală, dar, în funcție de context, există o deschidere variabilă către surse mai îndepărtate.

Distanțele de aprovizionare aferente furnizorilor interni se mențin relativ constante, ceea ce denotă că sursele locale dețin un rol important în asigurarea continuității și eficienței lanțului de aprovizionare. Pe de altă parte, variațiile importante înregistrate în cazul furnizorilor externi indică faptul că aprovizionarea de la distanțe mari nu are un caracter permanent, fiind determinată de anumiți factori contextuali, precum lipsa materiei prime, costurile și necesitatea utilizării capacităților de procesare, dar și de capacitatea mai mare de a accesa surse îndepărtate a procesatorilor de mari dimensiuni.

În concluzie, deși aprovizionarea locală rămâne cea mai bună opțiune pentru laptele crud, aprovizionarea de la distanțe mari reprezintă un mecanism complementar, utilizat în anumite situații pentru a răspunde dezechilibrelor din piață.

## Analiza zonelor de captare a laptelui crud și a suprapunerii geografice între unitățile de procesare din România

Prezenta secțiune analizează distribuția zonelor de captare a laptelui crud și gradul de suprapunere geografică între unitățile de procesare din România, evidențiind modul în care aceste aspecte influențează competitivitatea și eficiența sectorului.

### Analiza 1: Suprapunerea geografică a zonelor de aprovizionare

**Obiectiv:** Evaluarea proximității geografice dintre unitățile de procesare și identificarea zonelor în care acestea pot intra în competiție directă pentru colectarea laptelui crud.

**Metodologie:** Pentru a asigura comparabilitatea între unități, au fost utilizate benzi de distanță uniforme, aplicate tuturor procesatorilor, după cum urmează:

- 0–50 km
- 50–100 km
- 100–150 km

Aceste benzi au fost reprezentate grafic sub formă de cercuri concentrice în jurul fiecărei unități de procesare (Figura 5.35 – 50 și 100 km; Figura 5.36 – 150 km).

Fig.5.35: Analiza 1. Zone de proximitate ale unităților de procesare – raze de 50 km și 100 km

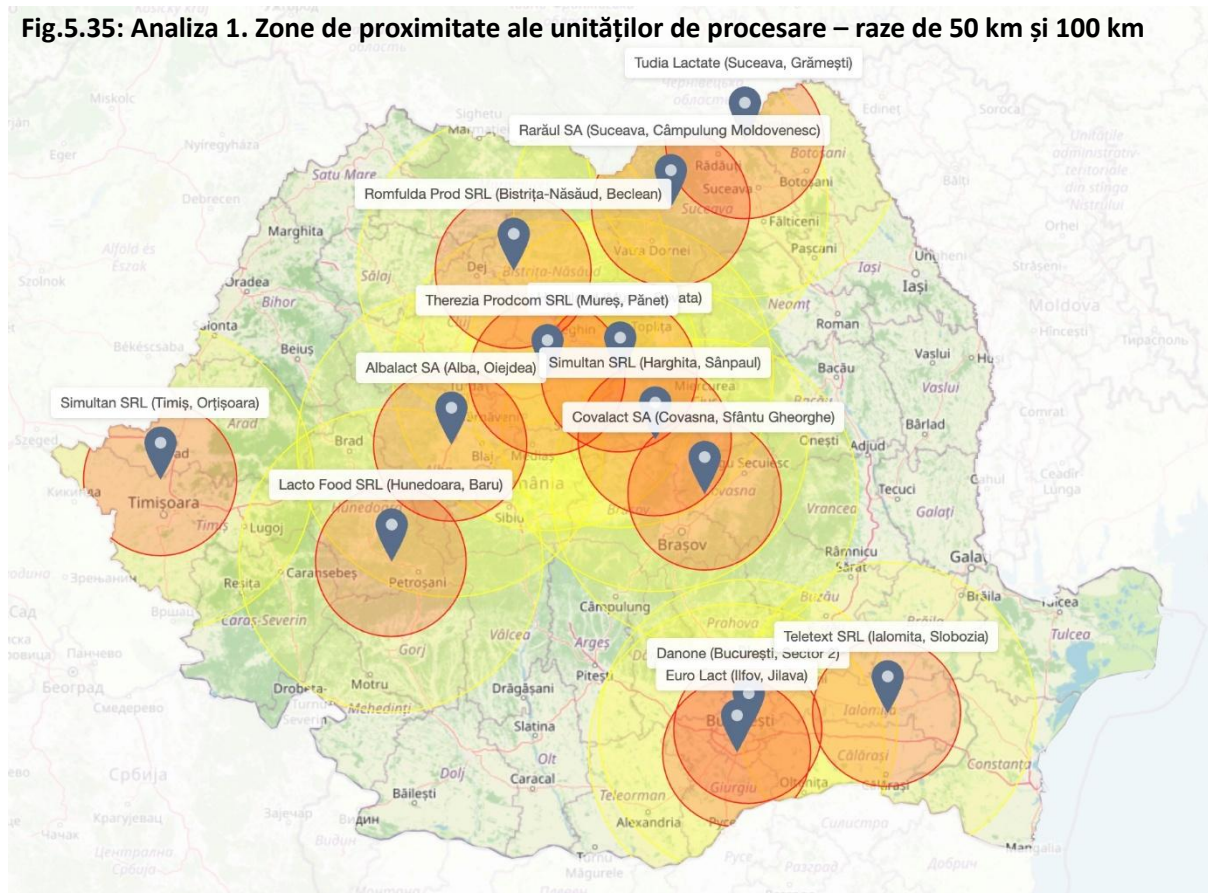
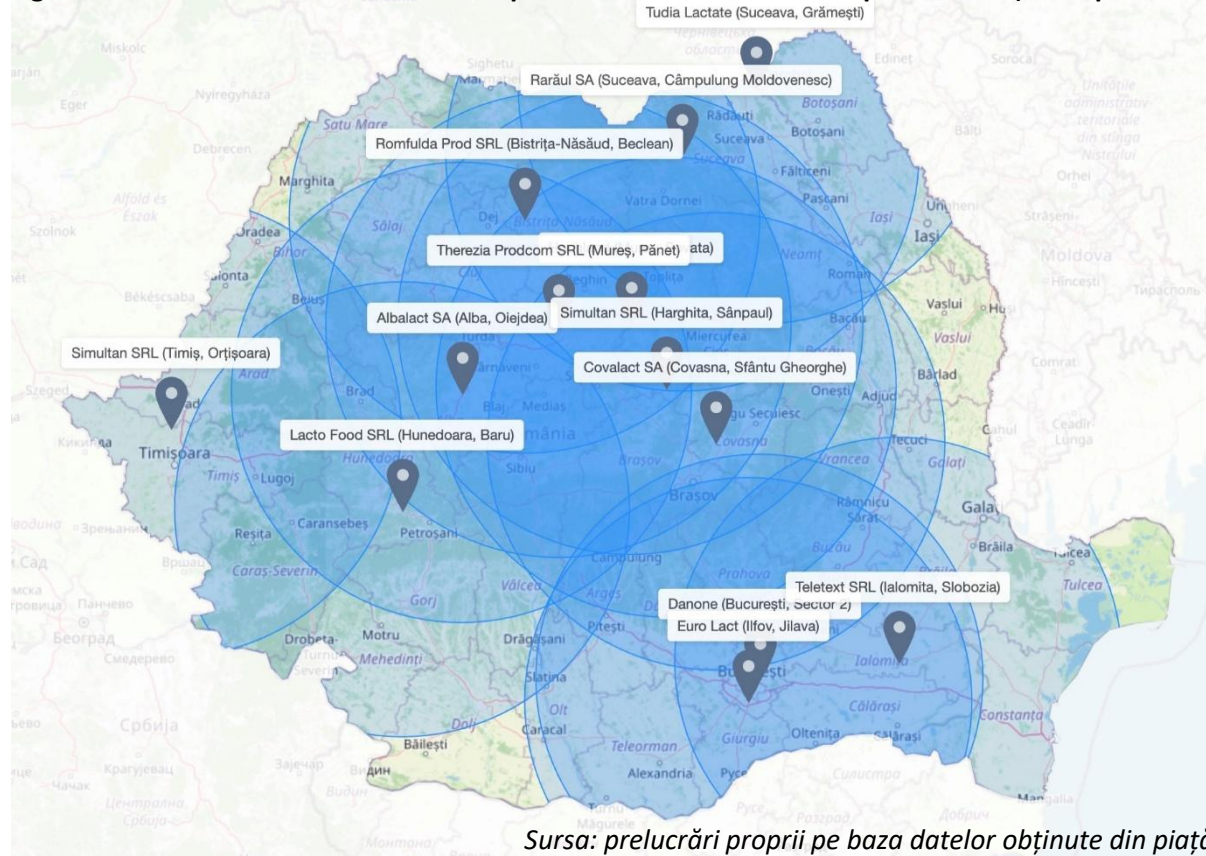


Fig.5.36: Analiza 1. Extinderea zonelor de proximitate – raze de 150 km pentru unitățile de procesare



### Concluzii Analiză 1:

- există o suprapunere semnificativă a zonelor de captare în centrul țării (Transilvania), în special între unitățile din Alba, Mureș, Harghita și Covasna, ceea ce indică un nivel ridicat de concurență pentru materia primă;
- în zona de sud (București – Ilfov – Ialomita), se observă de asemenea interferențe între ariile de captare;
- la distanțe de 100–150 km, majoritatea unităților ajung să aibă zone extinse care se suprapun.

### Analiza 2: Structura zonelor de captare

**Obiectiv:** Evaluarea gradului de concentrare sau dispersie a colectării laptelui crud pentru fiecare unitate de procesare.

**Metodologie:** Analiza a fost realizată pe baza datelor furnizate de procesatori privind distanța dintre centrul de colectare sau locația furnizorului și unitatea de procesare care preia laptele crud.

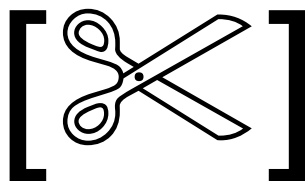
Pentru fiecare unitate de procesare, au fost definite zone de captare specifice, utilizând praguri cumulative, după cum urmează:

- **Nucleul (P50)** – raza în care se încadrează 50% din volumul colectat;
- **Zona principală de captare (P70)** – raza în care se încadrează 70% din volumul colectat;
- **Zona extinsă (P90)** – raza în care se încadrează 90% din volumul colectat.

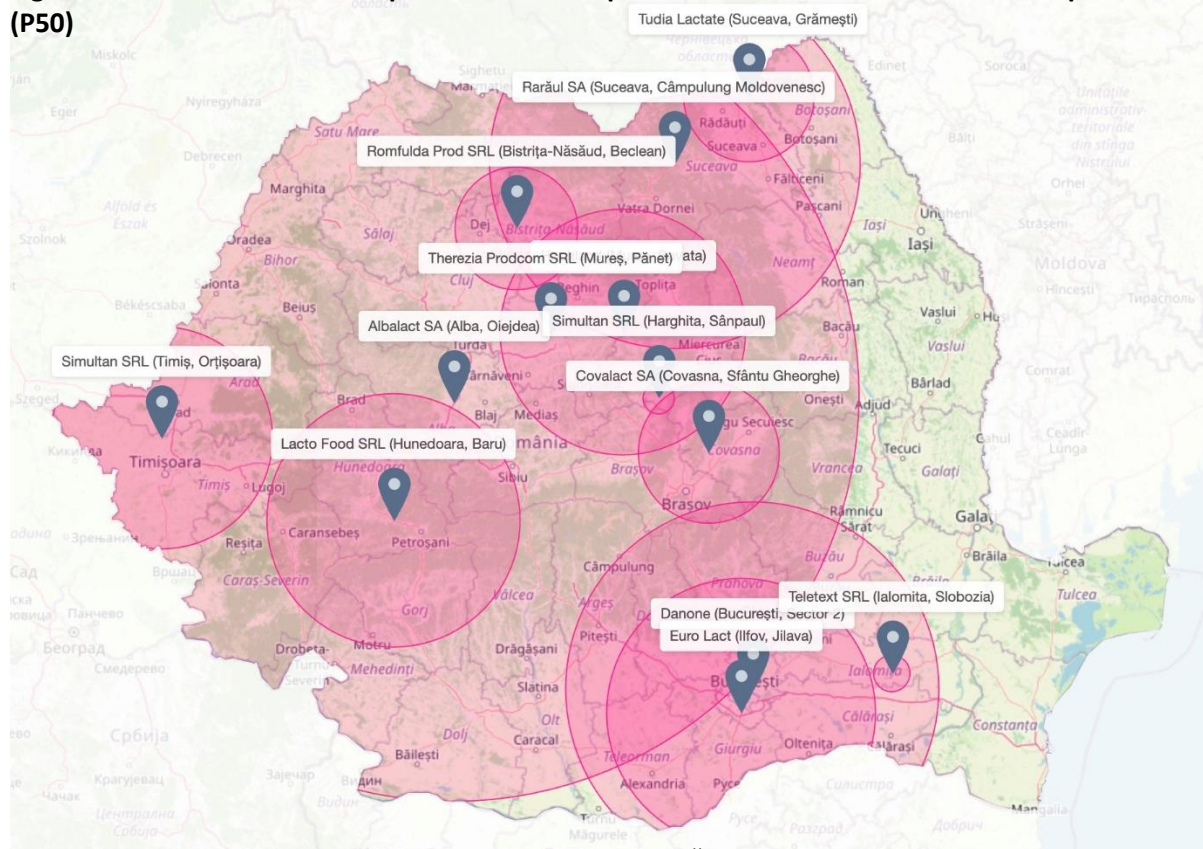
Aceste zone au fost reprezentate grafic prin cercuri adaptate fiecărei unități (Figurile 5.37–5.39).

### Concluzii Analiză 2:

- multe unități de procesare prezintă un nucleu relativ concentrat (P50), ceea ce indică dependența de furnizori locali situați în proximitate;
- diferențele între razele corespunzătoare P50 și P70 evidențiază **variații semnificative în structura rețelelor de colectare**:
  - o unele unități operează pe arii compacte (creștere graduală a razei),
  - o altele prezintă o extindere rapidă a zonei de captare, indicând dispersie ridicată.
- zonele corespunzătoare **P90** sunt în general **foarte extinse și puternic suprapuse între procesatori**;
- În centrul țării, se observă o **suprapunere semnificativă inclusiv la nivelul nucleelor (P50–P70)**, ceea ce indică o concurență directă pentru aceiași furnizori;
- Unitățile de procesare din zone periferice (ex. vest) prezintă **zone de captare mai autonome**, cu suprapuneri reduse în special la nivelul nucleului.

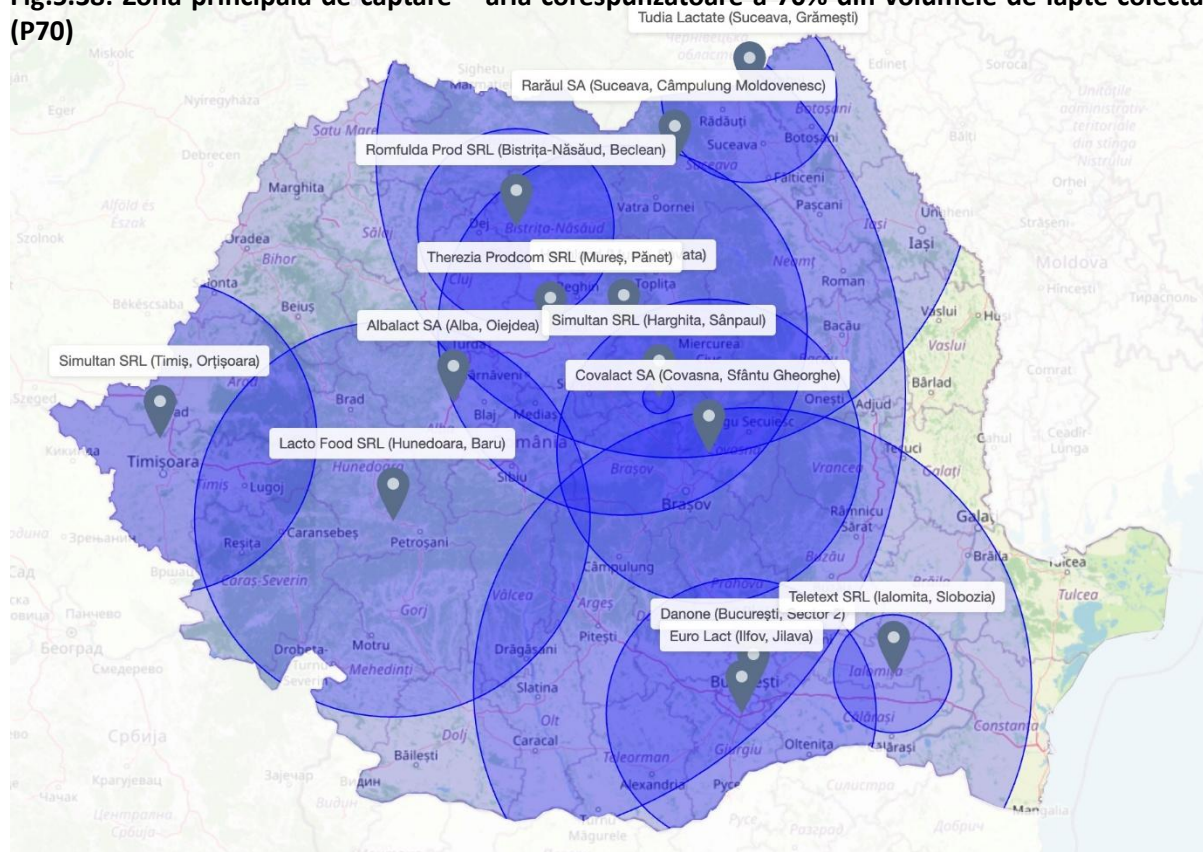


**Fig.5.37: Nucleul zonelor de captare – aria corespunzătoare a 50% din volumele de lapte colectat (P50)**

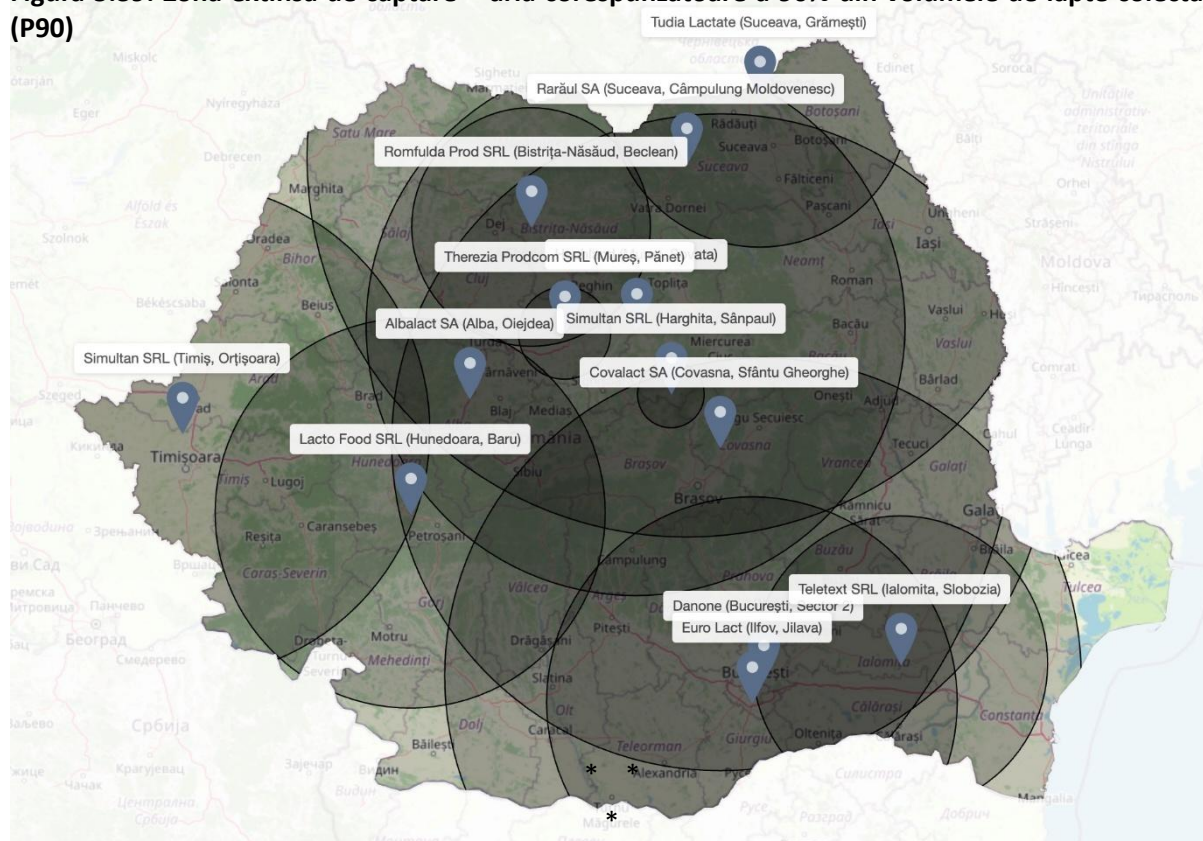


*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*

**Fig.5.38: Zona principală de captare – aria corespunzătoare a 70% din volumele de lapte colectat (P70)**



**Figura 5.39: Zona extinsă de captare – aria corespunzătoare a 90% din volumele de lapte colectat (P90)**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*

Distribuția geografică a furnizorilor reprezintă un factor relevant<sup>81</sup>, însă diferențele observate între zonele de captare sugerează că **rolul capacității logistice și al strategiilor de aprovizionare este determinant.**

Se disting două categorii de actori:

- procesatori cu **acoperire extinsă**, care colectează pe distanțe mari și intră în zonele altor operatori;
- procesatori cu **captare locală**, a căror activitate este concentrată în proximitatea unității.

În unele zone, aceste două tipuri de actori coexistă (în special în centrul țării), însă presiunea concurențială este asimetrică.

Pe de o parte, analiza zonelor de captare arată că, deși multe unități de procesare depind de nuclee locale (P50), zonele de aprovizionare (P70-P90) sunt adesea extinse și suprapuse, indicând o concurență intensă în centrul țării și o autonomie mai mare la periferie.

Pe de altă parte, strategia Lactalis România transformă procesul, utilizând un model de hub logistic care prioritizează rutele fluide și balansarea resurselor între fabrici în locul proximității geografice fixe.

<sup>81</sup> În unele zone, furnizorii de lapte crud sunt mai dispersați iar procesatorii trebuie să își extindă colectarea pe distanțe mai mari, pentru a compensa această lipsă a densității locale de furnizori.

### 5.2.8. Procesul de distribuție și criteriile de selecție a distribuitorilor și principalii distribuitori

Pentru distribuția laptelui și a produselor lactate procesatorii de lactate din România utilizează modele de distribuție mixte, adaptate structurii pieței și tipului de clienți, combinând distribuția directă cu distribuția prin intermediari specializați.

De regulă, companiile procesatoare de lapte comercializează produsele:

- direct către retailul modern și tradițional, precum și către segmentul HoReCa;
- indirect, prin distribuitori cu infrastructură logistică adecvată pentru distribuția laptelui și produselor lactate.

Companiile mai mici, precum [Scissors] utilizează fie distribuția proprie, gestionând livrările prin flota proprie, fie distribuitorii locali sau partenerii logistici care distribuie la nivel național.

Pentru o distribuție teritorială eficientă, [Scissors] a organizat un sistem de depozite regionale, care permit stocarea temporară și distribuirea rapidă a produselor lactate către retaileri și HoReCa.

Pentru companii mari, precum [Scissors], distribuția diferă în funcție de canalul de vânzare:

- distribuție directă în comerțul modern;
- distribuție indirectă în comerțul tradițional, prin distribuitori regionali.

În ceea ce privește selecția distribuitorilor, cele mai frecvente criterii avute în vedere de procesatorii de lapte sunt:

- infrastructura logistică adecvată produselor perisabile (vehicule frigorifice, depozite cu temperatură controlată);
- acoperire geografică și capacitate de livrare rapidă;
- reputație și experiență în distribuția produselor lactate;
- stabilitate financiară și condiții comerciale avantajoase;
- respectarea standardelor de siguranță alimentară;
- flexibilitate și disponibilitatea dezvoltării parteneriatului.

Unele companii procesatoare au menționat și alte criterii, precum evaluarea riscului de plată [Scissors] sau portofoliul de clienți și orientarea strategică către retail și HoReCa [Scissors].

Printre distribuitorii menționați de procesatorii de lapte se regăsesc: General Agro COM Service SRL, MCA Comercial SRL, Marathon Distribution Group SRL, Josi Logistic SRL, Miricos SRL, Harpek SRL, Dar-nic Market, Kolibri SRL, DNO Speed Logistics S.R.L., Fraher Distribution S.R.L.

Așa cum rezultă din cele arătate mai sus, distribuția produselor lactate în România se bazează pe un sistem diversificat, în care rolul distribuitorilor este esențial, în special, pentru acoperirea comerțului tradițional și a zonelor greu accesibile. Procesatorii de lapte condiționează selecția distribuitorilor de capacitatea acestora de a menține lanțul de frig și de a asigura livrări rapide și sigure, criterii determinate de natura perisabilă a produselor. În același timp, unele companii preferă distribuția proprie pentru un control mai mare asupra fluxului logistic și a calității.

### 5.2.7. Negocierea contractelor și politicile de discount

Analiza informațiilor furnizate de procesatorii de lapte reflectă faptul că, deși există și anumite elemente specifice procesatorilor de lapte, în general, negocierea contractelor de furnizare este caracterizată de anumite elemente comune, aspectul principal fiind reprezentat de categoria de client vizată de negociere.

Informațiile transmise de procesatorii de lapte au fost raportate la perioada 2021–2024, perioadă marcată de renegocieri succesive ale contractelor de furnizare, determinate de creșterea costurilor materiilor prime, energiei și logisticii.

Potrivit precizărilor întreprinderilor chestionate, procesul de negociere a contractelor de furnizare prezintă următoarele elemente comune:

- frecvența negocierilor – de regulă, anuală;
- inițierea negocierilor – de regulă, clienții (retaileri, distribuitori, HoReCa);
- aspectele vizate de negociere
  - evaluarea performanței anterioare;
  - strategia de vânzare pentru anul următor;
  - prețurile nete și termenele de plată;
  - condiții logistice (volum per livrare, frecvența livrărilor);
  - structura discounturilor (lunare, anuale, volum, eficiență etc.);
  - acțiuni promoționale și listări;
- specificitatea categoriei de client
  - Key Accounts (IKA) - contracte standard impuse de comercianți, puterea de negociere a furnizorilor redusă, numeroase condiții comerciale impuse de IKA;
  - comerț tradițional (TT) - contracte standard ale procesatorului, discounturi legate de volum, termene, număr de magazine;
  - HoReCa - negociere flexibilă, prețuri nete, discounturi punctuale, ajustări rapide în funcție de volume și fidelitate;
  - distribuitori - negociere individuală, cu accent pe volum și termene.

Referitor la politica de discounturi, elementele comune procesatorilor de lapte vizează următoarele aspecte:

- criteriile utilizate
  - volum de achiziții (lunar sau anual);
  - cifră de afaceri cumulată;
  - eficiență logistică (livrări mari, frecvență redusă);
  - importanța strategică a clientului (IKA);
  - termenele de plată;
  - sortimentul și listările;
  - sezonabilitatea, promoțiile, campaniile speciale.
- tipurile de discounturi utilizate
  - discounturi permanente (aplicate pe factură);
  - discounturi off-invoice (acordate lunar/anual la îndeplinirea unor obiective);
  - bonusuri de volum;
  - risturnă (pentru TT);
  - discount logistic (livrări centralizate/platforme);
  - discounturi promoționale (pe perioade limitate);

- bonusuri de fidelitate.

Obiectivele urmărite prin aplicarea politicii de discounturi vizează, în principal:

- creșterea volumelor,
- fidelizarea clienților,
- eficientizarea livrărilor,
- susținerea promoțiilor.

În perioada 2021–2024, conform precizărilor întreprinderilor chestionate, nivelurile aproximative ale discounturilor utilizate în industrie, au fost următoarele:

- Key Accounts: 20% – 40%;
- Comerț tradițional: 0% – 20%;
- HoReCa: 0% – 30% (la unii producători mai mari);
- Distribuitori: 10% – 30%.

Procesul de negociere a contractelor prezintă elemente de diferențiere care trebuie privite din dublă perspectivă: cea a clienților și cea a procesatorilor.

La clienții mari (Kaufland, Lidl, Profi, Carrefour, Mega Image, Auchan), gradul de negociere este destul de redus, chiar și în situația unor furnizori mari, precum [✂] contractele fiind în general impuse de marile lanțuri de retail. Furnizorii au flexibilitate redusă, iar condițiile comerciale sunt standardizate. Pentru mărcile proprii (private label), există contracte separate încheiate între retaileri și procesatori.

La polul opus, în cele mai multe cazuri, clienții mici au vânzări foarte mici, care nu impun contracte formale. De aceea, mulți producători nu au contracte semnate pentru clienții cu vânzări reduse [✂], vânzările având caracter de tranzacție spot.

Abordarea procesului de negociere a contractelor de către procesatorii de lapte este diferită în funcție de dimensiunea companiilor. Astfel, unii procesatori mari, precum [✂], aplică procese de negociere structurate și utilizează politici de discounturi diferențiate pe categorii de clienți, cu scheme complexe legate de volum, eficiență logistică și performanță anuală.

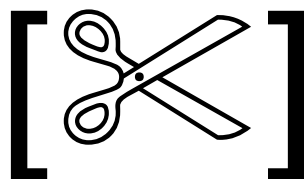
Pe de altă parte, producătorii medii și mici, precum [✂], adoptă o abordare mai flexibilă, negociind individual condițiile comerciale și adaptând discounturile în funcție de volum, termene de plată sau situația pieței, având însă putere de negociere mai redusă în relația cu retailul modern.

Trebuie menționat că există și procesatori [✂] care lucrează preponderent cu prețuri nete sau cu discounturi punctuale, reflectând diferențele de poziționare, strategie comercială și capacitate operațională în cadrul industriei lactatelor.

Așadar, procesul de negociere diferă puternic între retailul modern și celelalte canale de distribuție (comerțul tradițional și HoReCa), relația contractuală din industria lactatelor fiind puternic dominată de marile lanțuri de retail, care impun propriile modele contractuale și condiții. Discounturile oferite de procesatori reprezintă instrumentul esențial al negocierii, nivelul acestora variind foarte mult, de la aproximativ 5% la producători mici până la 40% în marile lanțuri de retail.

Au fost solicitate și analizate contractele încheiate între retaileri și procesatori în lumina prevederilor Legii nr. 81/2022, analiza scoțând la iveală modul în care marile rețele comerciale și-au adaptat politicile de discount la noile rigori legale.

Analiza a arătat că, deși oficial multe discounturi au scăzut sub pragul legal, există suspiciuni rezonabile privind utilizarea unor metode directe și indirecte pentru a menține aceleași beneficii financiare pentru retailerii:



Aceste constatări au dus la acțiuni concrete din partea autorității de concurență:

- **Declanșarea cercetărilor aprofundate:** cele șase mari rețele (Auchan, Carrefour, Kaufland, Mega Image, Metro și Selgros) au devenit subiectul unor investigații detaliate pentru a verifica dacă „adaptarea” la lege a fost reală sau doar formală.
- **Soluționarea prin mediere:** procedurile s-au finalizat prin mecanismul medierii, în cadrul căruia operatorii și-au asumat angajamentul de a-și recalibra cadrele contractuale pentru a asigura transparența prețurilor de achiziție și a serviciilor facturate. Această etapă vizează alinierea deplină la prevederile Legii nr. 81/2022, urmând ca implementarea acestor măsuri să asigure eliminarea oricăror practici comerciale neloiale, inclusiv a celor cu caracter mascat.

## 6. Impact concentrării economice în sectorul laptelui

Prezentul capitol este dedicat evaluării impactului concentrărilor economice realizate pe piața procesării de lapte, printr-o serie de analize economice menite să cuantifice efectele produse asupra fermierilor și procesatorilor concurenți.

Evaluarea impactului concentrărilor economice asupra dinamicii comerciale a sectorului laptelui se fundamentează pe analiza procesului de consolidare succesivă a poziției de piață a grupului **Lactalis**. Acest parcurs a fost definit prin două etape tranzacționale majore în perioada 2016-2017, care au condus la o reconfigurare structurală a ofertei și a capacităților de procesare la nivel național.

### Cadrul metodologic și arhitectura analitică

Pentru cuantificarea efectelor acestor operațiuni, a fost utilizată o metodologie complexă ce integrează analiza de eveniment (*event study*) cu metoda **Difference-in-Differences (DiD)**. Această abordare bidimensională permite evaluarea impactului atât asupra segmentului de producție primară (furnizori de lapte crud), cât și asupra dinamicii competitive la nivelul procesatorilor.

În configurarea variabilei de tratament (**Dummy Treatment**), modelul statistic a integrat cumulativ toate entitățile vizate de concentrările economice autorizate. Pentru a izola efectul net al noii structuri de piață, variabila temporală de referință (**Post**) a fost fixată la momentul **iunie 2017**, dată ce marchează finalizarea celei mai recente și relevante achiziții a grupului. Această segmentare temporală este esențială pentru captarea influenței sinergiilor rezultate și a puterii de piață consolidate asupra prețurilor și marjelor brute practicate de entitatea rezultată, prin raportare la media sectorului.

### Contextul operațional și reorganizarea industrială

Complementar analizei statistice, modelul a inclus o variabilă dummy aferentă **reorganizării industriale** implementate de grup pentru optimizarea costurilor de operare. Strategia de consolidare a presupus concentrarea fluxurilor productive în centrele principale de la **Albalact** (jud. Alba) și **Covalact** (Sfântu Gheorghe).

Acest proces de eficientizare a presupus, concomitent, închiderea unităților cu randament scăzut — respectiv unitățile de la **Floreni și Vatra Dornei** (august 2020) și fabrica din **Miercurea Ciuc** (iunie 2024) — și transferul volumelor de materie primă către pilonii industriali menționați. Această restructurare operațională reprezintă un element-cheie în evaluarea modului în care consolidarea economică a influențat atât eficiența internă a grupului, cât și relațiile comerciale cu furnizorii de lapte crud în zonele afectate de reorganizare.

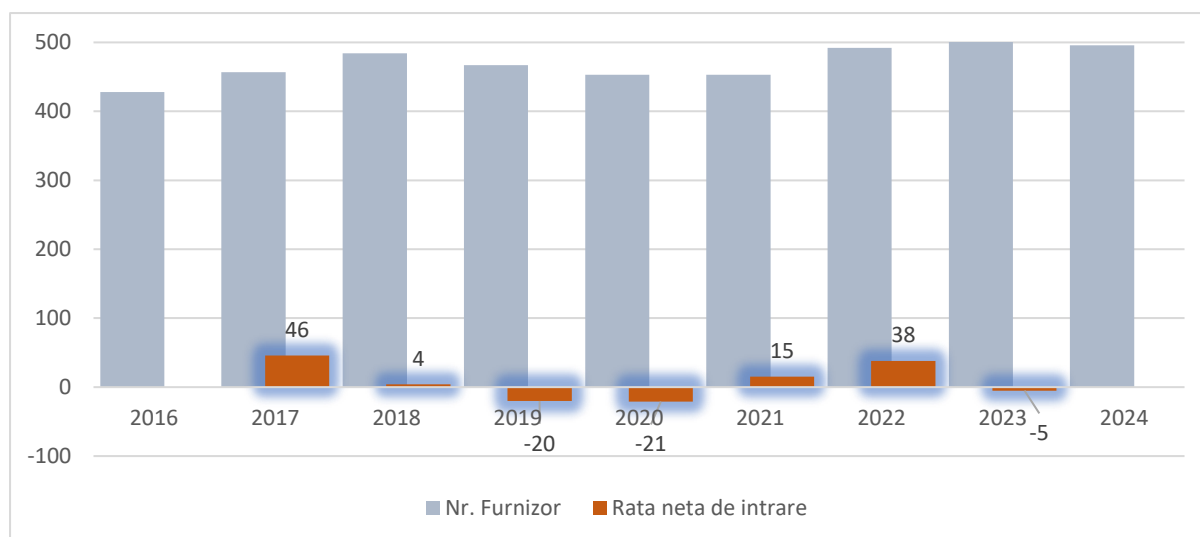
### 6.1. Impact concentrării economice asupra fermierilor

Analiza impactului concentrării economice asupra segmentului de producție primară a laptelui integrează atât indicatori cantitativi, cât și evaluări calitative bazate pe aprecierile actorilor din piață. Această secțiune examinează dinamica relațiilor comerciale prin prisma variației indicilor de concentrare (HHI,  $\Delta$ HHI, CR3, CR5), a fluctuațiilor în numărul de furnizori și a evoluției prețului de achiziție al laptelui crud. Obiectivul este de a determina în ce măsură consolidarea din 2017 a modificat puterea de negociere a fermierilor și stabilitatea contractelor de livrare în raport cu noul pol de putere reprezentat de grupul Lactalis.

### 6.1.1. Impactul asupra modificărilor structurale

În perioada imediat anterioară și concomitentă concentrărilor realizate de Lactalis (2016–2017), se observă o creștere a numărului total de furnizori de lapte crud<sup>82</sup>, de la 428 în 2015 la 484 în 2018. Această evoluție este confirmată și de rata netă de intrare<sup>83</sup> puternic pozitivă din 2017 (+46), ceea ce indică o piață în expansiune la momentul realizării concentrării.

**Fig.6.1: Dinamica structurii pieței furnizorilor de lapte crud de vacă, 2016-2024**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor disponibile*

În anii următori, 2019–2020, se înregistrează o scădere moderată a numărului de furnizori, până la 453 în 2019–2020, corelată cu rate nete de intrare negative. În anul 2021 se înregistrează același număr de furnizori.

Această reducere, nefiind abruptă și de durată, nu conduce la o diminuare structurală a bazei de furnizori.

Începând cu 2022, se observă o revenire clară a numărului de furnizori, până la 501 în 2023, nivel superior celui din perioada anterioară concentrării. Această evoluție este susținută de rate nete de intrare pozitive în 2021 (+15) și 2022 (+38). În 2024 apare o ușoară corecție (496 furnizori), fără a schimba tendința generală.

Analiza combinată a ratei nete de intrare a furnizorilor de lapte crud și a evoluției numărului total de furnizori, arată că, în perioada 2016 – 2024, **nu se observă o reducere structurală și persistentă a numărului de furnizori**, ca urmare a concentrărilor economice din perioada 2016–2017.

Deși în intervalul 2018–2021 există o contracție moderată, aceasta este temporară și urmată de o creștere semnificativă a numărului de furnizori, care în 2022 depășește nivelul din perioada preconcentrare.

În acest context, datele sugerează că:

<sup>82</sup> societăți înregistrate cu codul CAEN 0141- Creșterea bovinelor de lapte

<sup>83</sup> Rata netă de intrare reprezintă diferența dintre numărul de furnizori noi care au intrat în piață (au început să livreze către procesatori) și numărul furnizorilor care au părăsit piața (au încetat activitatea sau livrările) într-o perioadă determinată.

- ieșirile de pe piață au fost, în mare parte, compensate de intrări ulterioare;
- structura bazei de furnizori a rămas dinamică;
- nu se conturează indicii ale unei restrângeri durabile a pieței la nivelul furnizorilor de lapte crud ca efect al concentrărilor analizate.

### 6.1.2. Impactul asupra prețului de achiziție al laptelui crud

#### Metodologia analizei

Pentru evaluarea eventualelor modificări ale comportamentului de achiziție a laptelui crud în contextul operațiunii de concentrare realizate în anul 2017<sup>84</sup>, a fost utilizată o analiză de tip event study. Această metodă este frecvent utilizată în analize economice și de concurență pentru a examina evoluția unui indicator înainte și după un anumit eveniment important, permițând compararea comportamentului operatorilor afectați de eveniment cu cel al unui grup de control.

Analiza a fost realizată utilizând date lunare privind prețul mediu de achiziție al laptelui crud raportat de un eșantion de 18 procesatori activi pe piața procesării laptelui ce reprezintă aproximativ 80% din cifra de afaceri din acest sector. Dintre aceștia, trei procesatori (entități asociate grupului Lactalis) au fost implicați în operațiunea de concentrare analizată, aceștia constituind grupul tratament, în timp ce restul procesatorilor incluși în eșantion formează grupul de control.

Pentru fiecare observație lunară a fost construit un indicator de tip **event time**, care măsoară distanța temporală față de momentul concentrării. Valoarea zero corespunde momentului concentrării (iunie 2017), valorile negative indică perioada anterioară evenimentului, iar valorile pozitive perioada ulterioară acestuia.

Pe baza acestei variabile au fost calculate, pentru fiecare moment relativ față de eveniment, **prețurile medii de achiziție ale laptelui crud pentru grupul tratament și pentru grupul de control**. Diferența dintre aceste două serii de prețuri reprezintă indicatorul principal utilizat pentru evaluarea eventualelor modificări structurale în comportamentul de achiziție al procesatorilor implicați în concentrare.

Analiza permite astfel examinarea a două aspecte relevante din perspectivă concurențială:

- dacă evoluția prețurilor plătite de procesatorii implicați în concentrare urmează un trend similar cu cel al restului pieței înainte de eveniment, ceea ce sugerează comparabilitatea celor două grupuri;
- dacă, ulterior evenimentului, apare o divergență sistematică între cele două serii de prețuri, care ar putea indica modificări în strategiile de aprovizionare sau în relațiile comerciale cu furnizorii.

#### Rezultatele analizei

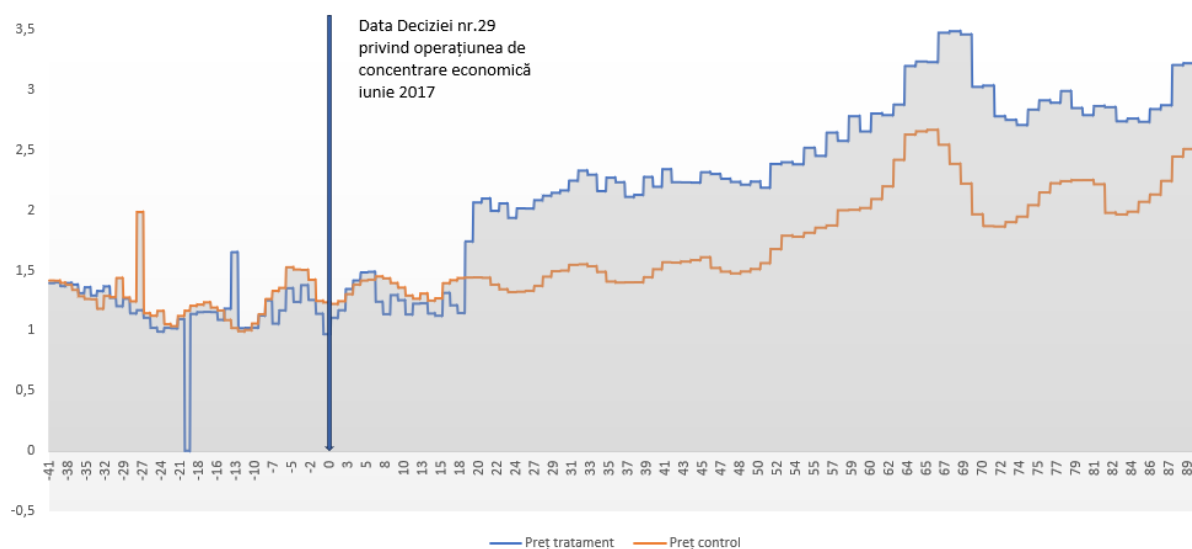
Rezultatele analizei de eveniment indică faptul că, în perioada apropiată de momentul concentrării, respectiv între aproximativ event\_time -41 (cu 41 de luni înainte de data deciziei

---

<sup>84</sup> Decizia nr.29/26.06.2017 privind operațiunea de concentrare economică realizată prin dobândirea controlului unic direct de către B.S.A. International S.A. asupra Covalact S.A. și a controlului unic indirect asupra Lactate Harghita S.A. și Covalact-Prodserv S.R.L.; Decizia nr.44/27.06.2016 privind operațiunea de concentrare economică realizată prin dobândirea controlului unic direct de către B.S.A. International asupra SC Albalact SA și a controlului unic indirect asupra SC Rarăul SA și SC Albalact Logistic SRL.

concentrării) și event\_time +20 (cu 20 de luni după evenimentul analizat), prețurile medii de achiziție ale laptelui crud plătite de procesatorii implicați în concentrare sunt comparabile cu cele plătite de restul procesatorilor din eșantion, situându-se chiar ușor sub nivelul acestora în unele perioade.

**Fig.6.2: Evoluția prețului mediu de achiziționare a laptelui crud pentru procesatorii implicați în concentrarea economică din iunie 2017 vs. procesatorii care nu au fost implicați**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor disponibile*

Această evoluție sugerează că, în intervalul imediat anterior și ulterior operațiunii de concentrare, **nu se observă o divergență sistematică între comportamentul de achiziție al procesatorilor implicați și cel al altor operatori din piață**, ceea ce indică faptul că procesatorii analizați operau în condiții de aprovizionare similare cu cele ale restului pieței.

Începând însă cu aproximativ event\_time +20, se observă o schimbare în relația dintre cele două serii de prețuri. În perioada care se extinde până în jurul valorii de event\_time +89, procesatorii implicați în concentrare achiziționează lapte crud la prețuri medii sistematic mai ridicate decât cele plătite de procesatorii din grupul de control. Diferența medie observată între cele două grupuri se situează în jurul valorii de 0,7 lei/litru, ceea ce reprezintă o divergență în raport cu nivelul general al prețurilor din piață.

### Interpretarea economică a rezultatelor

Diferența persistentă observată în perioada ulterioară concentrării poate reflecta existența unor diferențe structurale în strategiile de aprovizionare sau în caracteristicile relațiilor comerciale cu furnizorii de lapte crud.

În primul rând, procesatorii de dimensiuni mari pot adopta strategii de aprovizionare orientate către securizarea volumelor de lapte crud și către menținerea unor relații stabile cu furnizorii, ceea ce poate implica oferirea unor prețuri relativ mai ridicate pentru a asigura continuitatea aprovizionării.

În al doilea rând, ecartul de preț poate reflecta diferențe în structura lanțului de colectare a laptelui crud, inclusiv prin costuri asociate colectării, transportului sau logisticii, în funcție de cât de extinse sunt rețelele de colectare.

În al treilea rând, nivelul mai ridicat al prețurilor de achiziție poate reflecta diferențe în calitatea sau caracteristicile tehnice ale laptelui crud achiziționat, cum ar fi conținutul de grăsime și proteine sau alte specificații contractuale.

Nu în ultimul rând, perioada analizată include și episoade de volatilitate semnificativă pe piața laptelui, în special creșterea abruptă a prețurilor din anul 2022, determinată de majorarea costurilor inputurilor agricole și energetice. În astfel de contexte, procesatorii pot adopta strategii diferite pentru a asigura aprovizionarea, inclusiv prin oferirea unor prețuri mai ridicate furnizorilor.

\* \*

\*

*În ansamblu, analiza de eveniment indică faptul că procesatorii implicați în operațiunea de concentrare au achiziționat lapte crud la niveluri de preț comparabile cu cele ale restului procesatorilor în perioada imediat apropiată momentului concentrării. Diferențele semnificative între cele două grupuri apar într-o perioadă ulterioară mai îndepărtată, ceea ce sugerează că acestea pot fi asociate mai degrabă cu factori structurali sau strategii de aprovizionare diferite, decât cu un efect direct și imediat al operațiunii de concentrare asupra nivelului prețului de achiziție al laptelui crud.*

*Rezultatele analizei nu indică, în sine, existența unei relații directe între operațiunea de concentrare și o modificare sistematică a nivelului prețului plătit furnizorilor de lapte crud.*

## 6.2. Impact concentrării economice asupra procesatorilor

Evaluarea impactului concentrărilor economice asupra segmentului de procesare vizează analiza modificărilor structurale survenite în perioada 2016–2017<sup>85</sup>, cu un accent deosebit pe reconfigurarea echilibrului competitiv dintre marii jucători internaționali și procesatorii independenți. Această secțiune integrează analize calitative bazate pe pozițiile oficiale ale companiilor din sector, examinând modul în care consolidarea portofoliilor de branduri a influențat prețurile de livrare, marjele comerciale și accesul la infrastructura de retail. Prin coroborarea datelor privind eficiența operațională a grupurilor mari cu provocările specifice resimțite de întreprinderile mici și medii, se urmărește identificarea noilor dinamici de piață și a gradului de adaptabilitate a procesatorilor locali în fața unui peisaj industrial consolidat.

Potrivit precizărilor companiilor procesatoare de lapte, concentrările economice realizate în perioada 2016–2019, prin preluarea Albalact, Rarăul SA, Albalact Logistic SRL, Covalact, Lactate Harghita și Covalact – Prodserv SRL de către BSA Internațional, precum și achiziția Müller Dairy Ro de către Central Bottlings Company Ltd, au avut ca efect principal consolidarea actorilor mari din piață. În esență, prin reducerea numărului producătorilor independenți, a avut loc consolidarea poziției competitive a grupurilor internaționale, capabile să investească semnificativ în modernizarea capacităților de producție, eficientizarea distribuției și extinderea portofoliului.

Din perspectiva companiilor mari [✂], aceste tranzacții au reprezentat un pas firesc în dezvoltarea investițiilor și o oportunitate de optimizare operațională. Piața a continuat să funcționeze concurențial, iar mărcile integrate în noile grupuri și-au menținut prezența și vizibilitatea. Modernizarea proceselor, centralizarea colectării materiei prime și introducerea unor tehnologii avansate au avut, în general, efecte pozitive asupra lanțului de aprovizionare.

Pe de altă parte, procesatorii mici și medii [✂] au precizat că au resimțit puternic efectele acestor concentrări economice. În opinia lor, concentrarea puterii de negociere în rândul câtorva grupuri mari a îngreunat accesul la rafturile principalelor lanțuri de retail, unde brandurile mari ocupă poziții dominante. Un alt aspect menționat vizează competiția pentru materia primă, care a devenit mai intensă, fermierii preferând colaborarea cu procesatorii mari. În aceste condiții, procesatorii mici și medii au fost afectați prin creșterea costurilor. În același timp, presiunea asupra prețurilor și investițiile necesare pentru diferențiere – în marketing, ambalaje, inovație – au diminuat marjele comerciale ale producătorilor independenți.

Cu toate acestea, pentru unele companii locale, care s-au focusat pe produse tradiționale sau de nișă, schimbările din piață au deschis și oportunități. În condițiile în care în ultima perioadă de timp a crescut cererea consumatorilor care caută autenticitate, ingrediente naturale sau origine locală, acest segment de piață fiind mai puțin afectat de interesele marilor grupuri de firme procesatoare, poate fi profitabil.

În concluzie, percepția procesatorilor de lapte privind efectul principal al acestor concentrări economice este conturarea unei piețe în care câteva întreprinderi domină segmente esențiale

---

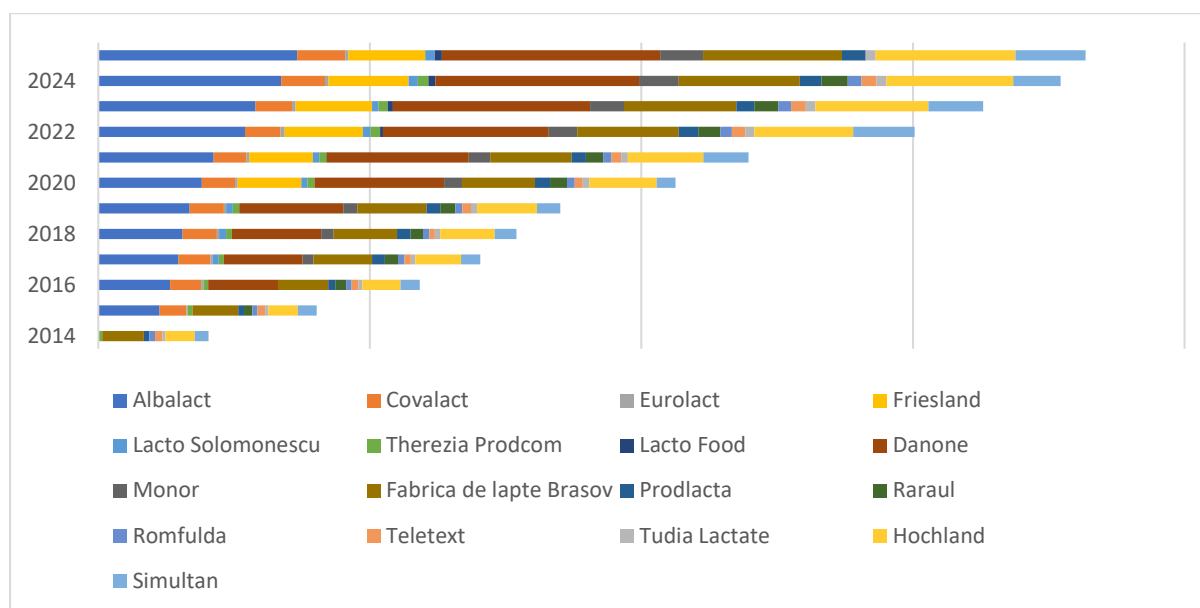
<sup>85</sup> Decizia nr.29/26.06.2017 privind operațiunea de concentrare economică realizată prin dobândirea controlului unic direct de către B.S.A. International S.A. asupra Covalact S.A. și a controlului unic indirect asupra Lactate Harghita S.A. și Covalact-Prodserv S.R.L.; Decizia nr.44/27.06.2016 privind operațiunea de concentrare economică realizată prin dobândirea controlului unic direct de către B.S.A. International asupra SC Albalact SA și a controlului unic indirect asupra SC Rarăul SA și SC Albalact Logistic SRL.

ale producției și comercializării de lapte și produse lactate, în timp ce întreprinderile mici se confruntă cu provocări importante în menținerea competitivității. Pentru acestea din urmă, presiunea concurențială puternică exercitată de companiile mari ar putea fi contracarată prin creșterea capacității de procesare, inovare sau valorificarea

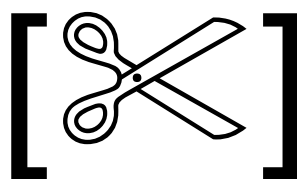
### 6.2.1. Impactul asupra modificărilor structurale

Evoluția cifrelor de afaceri ale principalilor procesatori arată o tendință crescătoare, în mod special după anul 2020. Acest fapt indică o creștere a sectorului procesării laptelui crud-materie primă, cu prețuri mai mari și o cerere stabilă.

**Fig.6.3: Evoluția cifrelor de afaceri totale ale principalilor procesatori de lapte**



Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață

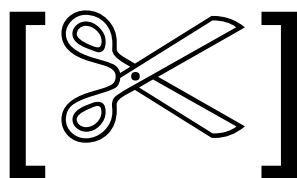


Se observă din grafic că ceilalți procesatori au avut o evoluție constantă, fără salturi sau scăderi semnificative, cu valori ale cifrelor de afaceri foarte mici în comparație cu procesatorii situați pe primele locuri.

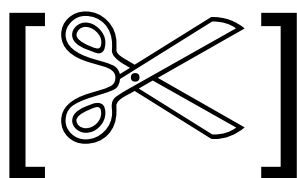
Având în vedere evoluția cifrelor de afaceri totale ale principalilor procesatori de lapte, se constată o creștere importantă a sectorului procesării laptelui, cu o concentrare semnificativă în jurul unui număr mic de întreprinderi. Astfel, la nivelul anului 2024, raportat la cifra de afaceri înregistrată, primii 3 procesatori<sup>86</sup> dețineau peste 37% din total piață și primii 5 procesatori<sup>87</sup> dețineau peste 53% din piață.

<sup>86</sup> Albalact, Danone, Hochland.

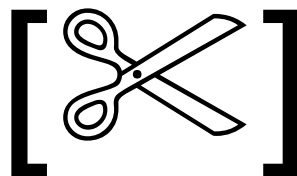
<sup>87</sup> Albalact, Danone, Hochland, FLB, FrieslandCâmpina.



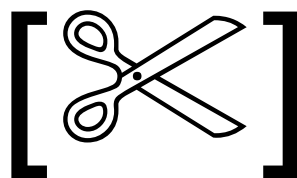
**Fig.6.4: Evoluția veniturilor în CA totală, Albalact, pe categorii de produse, 2015 - 2025**



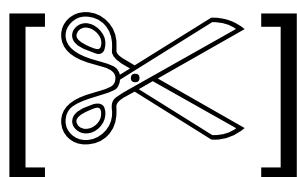
*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*



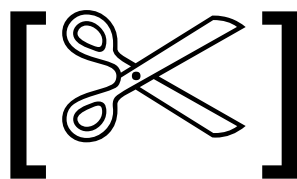
**Fig.6.5: Evoluția veniturilor în CA totală, Covalact, pe categorii de produse, 2015 - 2025**



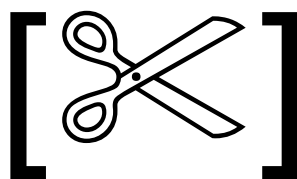
*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*



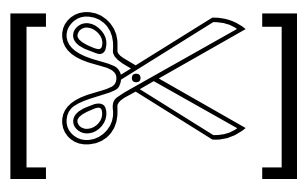
**Fig.6.6: Evoluția veniturilor în CA totală, Rarăul, pe categorii de produse, 2015 – 2025**



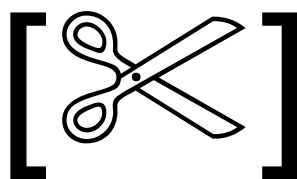
*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*



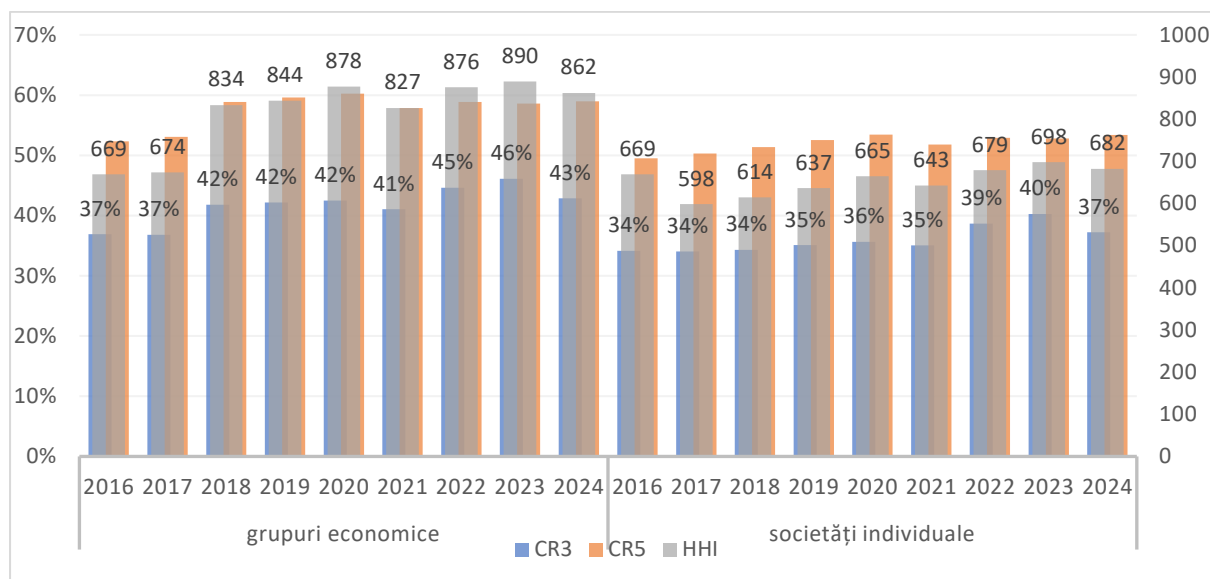
**Fig.6.7: Ponderea veniturilor în cifra de afaceri înregistrată de principalii procesatori, 2016 față de 2024**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*



**Fig.6.8: Evoluția CR3,CR5,HHI (2016-2024)**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*

Indicele HHI confirmă această imagine a unei concentrări moderate. Valorile se situează între 598 și 698 puncte, mult sub pragurile utilizate în mod obișnuit pentru identificarea unor piețe puternic concentrate. Se observă chiar o reducere a HHI în 2017, la 598 puncte, ceea ce sugerează că, în ciuda preluării Covalact de către grupul Lactalis, structura pieței nu s-a modificat semnificativ atunci când entitățile sunt analizate separat.

Totuși, atunci când Lactalis este analizat ca grup integrat, efectele concentrării devin mult mai vizibile. CR3 crește de la 37% în 2016 la 42% în 2018, imediat după integrarea Covalact, și ajunge la 46% în 2023. Acest lucru arată că primii trei jucători au ajuns să controleze aproape jumătate din piață. CR5 crește de asemenea de la 52% în 2016 la aproximativ 59–60% după 2018, ceea ce indică o consolidare mai puternică a pieței în jurul principalilor operatori.

Cel mai relevant indicator este HHI, care urcă de la 669 puncte în 2016 la 834 puncte în 2018 și continuă să crească până la 890 puncte în 2023. Saltul din 2018 reflectă direct efectul preluării Covalact și consolidării activelor grupului Lactalis. Chiar dacă nivelurile HHI rămân sub pragul de 1.000 de puncte asociat piețelor slab concentrate, evoluția acestora indică o tendință clară de consolidare și de creștere a influenței principalilor procesatori.

Prin urmare, diferența dintre cele două abordări este esențială. Analiza pe entități individuale sugerează o piață relativ dispersată și stabilă, în timp ce analiza pe grupuri economice relevă o consolidare mai pronunțată, în special după 2017, odată cu integrarea Covalact în grupul Lactalis. Această evoluție arată că puterea economică reală din piață este mai concentrată decât ar sugera simpla analiză a companiilor individuale.

Valoarea  $\Delta$ HHI de 160 de puncte înregistrată în anul 2017 confirmă caracterul transformator al achiziției Covalact de către Grupul Lactalis. Această variație depășește pragul prudențial de 150 de puncte, indicând o modificare structurală semnificativă a pieței lactatelor din România.

Un rezultat de 0,006 (sau 0,6%) în analiza Difference-in-Differences (DiD) pentru cotele de piață după fuziunea din 2017 arată un efect pozitiv, dar marginal.

Valoarea de 0,6% reprezintă „creșterea peste trend”. Ea arată că, după preluarea Covalact, grupul Lactalis a reușit să își mărească cota de piață cu doar 0,6 puncte procentuale mai mult decât au crescut (în medie) ceilalți procesatori din grupul de control.

Deși indicele HHI a înregistrat o creștere semnificativă de 160 de puncte, valoarea redusă a coeficientului DiD indică faptul că operațiunea de concentrare economică a reprezentat prioritar o consolidare a pozițiilor de piață deținute anterior, fără a genera o expansiune accelerată a cotelor de piață post-fuziune. Strategia grupului s-a axat pe integrarea operațională a activelor achiziționate (Albalact și Covalact), nefiind identificate dovezi ale unei strategii agresive de atragere a portofoliului de clienți de la concurență.

Un rezultat DiD de 0,6% relevă un grad ridicat de rigiditate a pieței produselor lactate din România. Această dinamică este determinată de o fidelitate pronunțată a consumatorilor față de brandurile consacrate (precum Danone, Napolact sau Olympus), factor ce limitează redistribuirea cotelor de piață între jucători, chiar și în urma unor concentrări economice de anvergură.

Totodată, rezultatul DiD de 0,6% demonstrează că principalul beneficiu al fuziunii din 2017 nu a fost expansiunea comercială accelerată, ci optimizarea structurală. În timp ce cota de piață combinată a rămas relativ stabilă față de trendul pieței, saltul de 160 de puncte HHI reflectă o concentrare a deciziei logistice. Grupul a preferat să eficientizeze rutele de colectare (zona de captare P50-P70) mai degrabă decât să forțeze o creștere nominală a cotei de piață.

\* \*  
\*

*Sectorul procesării laptelui din România a înregistrat o expansiune susținută, accelerată vizibil după anul 2020. Această creștere a fost condusă de un nucleu restrâns de operatori, liderii pieței (Albalact, Danone, Hochland și Fabrica de Lapte Brașov) detașându-se net prin depășirea pragului de 1 miliard de lei cifră de afaceri. Concentrarea ridicată a pieței este evidențiată de faptul că primii 5 jucători controlează peste 53% din piață, indicând o structură de oligopol moderat, dar în continuă consolidare.*

*Analiza impactului structural al grupului Lactalis relevă faptul că achizițiile succesive realizate de grupul Lactalis (Albalact, Covalact, Rarăul) au reprezentat principalul motor de reconfigurare a pieței:*

- *Efectul HHI: Deși analiza entităților individuale sugerează o stabilitate aparentă, tratarea Lactalis ca grup integrat evidențiază o creștere semnificativă a indicelui HHI (de la 669 la 890 puncte) și un salt al CR3 către 46%.*
- *Variația  $\Delta$ HHI: Saltul de 160 de puncte înregistrat în 2017 confirmă caracterul transformator al achiziției Covalact, depășind pragul prudențial de 150 de puncte și indicând o modificare structurală importantă a sectorului.*

*Strategiile comerciale post-concentrare au marcat o tranziție clară de la diversificare către specializarea industrială. Grupul Lactalis a utilizat achizițiile pentru a consolida segmente specifice: laptelui de consum (Albalact) și brânzeturilor (Rarăul și Covalact, unde ponderea acestora a atins până la 94% din venituri). Această orientare a condus la eliminarea veniturilor secundare și la eficientizarea activelor, procesatorii mari migrând fie către volume mari de consum curent, fie către produse cu valoare adăugată ridicată (acidofile sau brânzeturi specializate).*

*Rezultatul analizei Difference-in-Differences (DiD de 0,6%) demonstrează că, în ciuda anvergurii fuziunilor, cotele de piață nu s-au redistribuit agresiv post-achiziție.*

*Aceasta indică:*

- *O piață rigidă, dominată de atașamentul față de branduri consacrate (Danone, Napolact, Olympus), care limitează migrația rapidă a clienților între jucători.*
- *Focalizarea grupului Lactalis pe integrarea operațională și conservarea portofoliului existent, mai degrabă decât pe o expansiune comercială agresivă care să destabilizeze cotele competitorilor imediați.*

## 6.2.2. Impactul asupra prețului de vânzare la produsele lactate

Pentru a evalua impactul concentrării economice din iulie 2017<sup>88</sup> asupra strategiilor de preț ale procesatorilor implicați în concentrare (Albalact, Covalact și Rarăul), s-a utilizat metoda econometrică Difference-in-Differences (DiD). Această metodologie permite izolarea efectului specific al unui tratament (decizia de concentrare economică) prin compararea evoluției grupului vizat cu un grup de control format din restul actorilor de pe piața laptelui de vacă (3,5% grăsime).

Analiza a fost efectuată pe un eșantion robust de 2.445 de observații lunare din perioada 2014-2025. Modelul de regresie liniară utilizat este definit de ecuația:

$$\text{Preț} = \beta_0 + \beta_1(\text{Grup}) + \beta_2(\text{Post}) + \beta_3(\text{Grup} \times \text{Post}) + \epsilon$$

Unde:

- Grup (Dummy): 1 pentru entitățile analizate, 0 pentru restul pieței.
- Post (Dummy): 1 pentru perioada începând cu iulie 2017, 0 pentru perioada anterioară.
- Grup x Post (Interacțiune): Variabila critică ce măsoară efectul net al tratamentului (Efectul DiD).

### Rezultatele regresiei

Rezultatele procesării datelor prin metoda celor mai mici pătrate (OLS) sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Variabilă	Coeficient	Standard Error	P-value	Semnificație
Intercept ( $\beta_0$ )	2,976	0,093	8,3E-185	Ridicată
Grup ( $\beta_1$ )	-0,071	0,120	0,552	Nesemnificativ
Post ( $\beta_2$ )	1,584	0,098	5,0E-55	Ridicată
Interacțiune DiD ( $\beta_3$ )	<b>-0,367</b>	0,131	0,005	Ridicată (99%)

Indicatori de validitate:

R<sup>2</sup>: 0,199 (modelul explică 20% din varianța totală).

Significance F: 2,8E-117 (probabilitatea ca modelul să fie eronat este foarte mică).

<sup>88</sup> Decizia nr.29/26.06.2017 privind operațiunea de concentrare economică realizată prin dobândirea controlului unic direct de către B.S.A. International S.A. asupra Covalact S.A. și a controlului unic indirect asupra Lactate Harghita S.A. și Covalact-Prodserv S.R.L.; Decizia nr.44/27.06.2016 privind operațiunea de concentrare economică realizată prin dobândirea controlului unic direct de către B.S.A. International asupra SC Albalact SA și a controlului unic indirect asupra SC Rarăul SA și SC Albalact Logistic SRL.

## Interpretarea Rezultatelor

### 1. Validarea grupului de control

Coeficientul pentru variabila Grup (-0,071) are un P-value de 0,552, ceea ce indică faptul că, înainte de iunie 2017, nu existau diferențe statistice semnificative între prețurile practicate de entitățile analizate și restul pieței. Aceasta confirmă validitatea ipotezei „trendurilor paralele”, esențială pentru robustețea analizei DiD.

### 2. Evoluția generală a pieței (efectul temporal)

Variabila Post (1,584) indică un trend inflaționist puternic la nivelul întregului sector al laptelui de consum. Ulterior momentului de referință, prețul mediu pe litru a crescut, în medie, cu 1,58 lei, indiferent de apartenența la un grup sau altul, reflectând presiunile macroeconomice și creșterea costurilor cu materia primă.

### 3. Efectul net asupra entităților analizate (Impactul DiD)

Variabila de Interacțiune (-0,367), având un coeficient de siguranță statistică de peste 99% (P-value = 0,005), reprezintă concluzia centrală a analizei. Rezultatul de -0,367 lei/litru demonstrează că grupul de tratament a adoptat o politică tarifară distinctă față de medie.

Concret, deși prețurile acestora au urmat trendul ascendent al pieței, ele au crescut cu aproximativ **37 de bani pe litru mai puțin** decât restul competitorilor. Această diferență negativă semnificativă atestă o reziliență mai mare la scumpiri sau o strategie deliberată de menținere a competitivității prin preț pentru această categorie de lapte de vacă de consum, indicând absența unui comportament de aliniere la indicii de preț ai majorității procesatorilor din piață.

## 7. Evoluția prețurilor pe lanțul de aprovizionare



Analiza evoluției prețurilor pe lanțul de aprovizionare pentru laptele de consum evidențiază o creștere semnificativă a valorii produsului pe toate verigile lanțului în perioada 2018–2024, de la materia primă achiziționată de procesatori până la prețul final plătit de consumator.

Această dinamică a fost analizată integrat, utilizând:

1. Prețul mediu de achiziție al laptelui crud (fără TVA, excluzând transportul), calculat pe baza datelor furnizate de un eșantion reprezentativ de 19 procesatori<sup>89</sup>;
2. Prețul mediu de vânzare al categoriei lapte de consum (fără TVA), practicat de procesatori în relația cu marile rețele comerciale (Key Accounts);
3. Prețul mediu la raft (fără TVA), stabilit pe baza unei selecții de produse de referință (lapte de vacă 3,5%)<sup>90</sup>, conform raportărilor transmise de 8 retaileri moderni de tip IKA (International Key Account)<sup>91</sup>.

Rezultatele indică o transpunere a creșterilor de costuri de la materia primă până la prețul final plătit de consumator, pe tot parcursul intervalului analizat.

Prețul mediu de achiziție al laptelui crud de către eșantionul de 19 procesatori a crescut de la 1,4 lei/litru în 2018 la 2,4 lei/litru în 2024, ceea ce reprezintă o majorare de aproximativ 71%. Creșterea a fost relativ moderată în perioada 2018–2021, când prețul a avansat de la 1,4 la 1,7 lei/litru, însă anul 2022 marchează o ruptură clară de trend, printr-o creștere abruptă la 2,4 lei/litru. Această evoluție poate fi explicată prin majorarea costurilor de producție din ferme, în special pentru furaje, energie, combustibili și transport, precum și prin reducerea disponibilității materiei prime interne.

Prețul mediu de vânzare al categoriei lapte de consum pentru aceiași 19 procesatori către retailerii moderni a crescut de la 2,9 lei/litru în 2018 la 4,6 lei/litru în 2024, respectiv cu aproximativ 59%. Raportată la **rata inflației cumulate a prețurilor producției industriale (IPPI)<sup>92</sup>, calculată la 53% pentru același interval, această evoluție indică faptul că**

<sup>89</sup> Multinaționale (7 procesatori): Albalact, Covalact, Rarăul, FrieslandCampina, Danone, Hochland, FLB;  
Locale (12 procesatori): Simultan, Sanlacta, Monor, Euro Lact, Lacto Food, Lacto Solomonescu, Prodlacta, Romfulda, Therezia, Tudia, Almera.

<sup>90</sup> Albalact, Covalact, Friss, LaDorna, Moisi, Monor, Napolact, Poiana Florilor, Prodlacta, SIM, Zuzu.

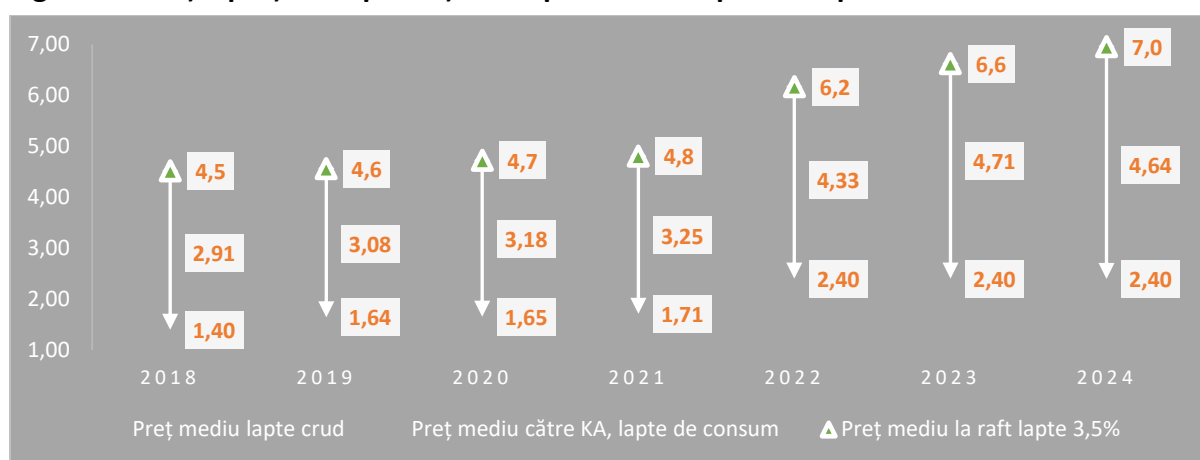
<sup>91</sup> Auchan, Carrefour, Kaufland, Selgros, Mega Image, Metro, Penny, Profi.

<sup>92</sup> Rata inflației la poarta fabricii cumulate de 53% pentru perioada 2018 – 2024 a fost determinată prin compunerea indicilor prețurilor producției industriale (IPPI) pentru CAEN Rev. 2 1051 – Fabricarea produselor

procesatorii au reușit să transfere eficient presiunile de cost către retail, depășind cu 6 puncte procentuale dinamica generală a prețurilor industriale pentru fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor.

Ritmul de creștere a fost deosebit de accentuat în perioada 2021–2023, interval în care procesatorii au transferat către retail o parte importantă a majorărilor masive de costuri suportate în amonte (materie primă, energie, logistică). Totuși, în anul 2024 se observă o ușoară reducere a prețului de vânzare către retail, de la 4,7 la 4,6 lei/litru. Această corecție, coroborată cu faptul că prețul de vânzare rămâne peste pragul inflației industriale (59% față de 53%), sugerează că, după perioada de ajustare agresivă la șocurile externe, piața a intrat într-o etapă de stabilizare. Această tendință reflectă atât o intensificare a presiunii concurențiale asupra procesatorilor, cât și o limitare a capacității retailului de a mai absorbi noi creșteri de preț în contextul temperării inflației generale.

**Fig.7.1: Evoluția prețurilor pe lanțul de aprovizionare pentru laptele de consum**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*

La nivelul consumatorului final, prețul mediu la raft pentru laptele integral 3,5%, calculat pe baza unui eșantion de branduri furnizate de șase retaileri, a crescut de la 4,5 lei/litru în 2018 la 7 lei/litru în 2024, ceea ce reprezintă o majorare de aproximativ 56%. Această creștere este aproape identică cu nivelul inflației generale cumulate (55,39%)<sup>93</sup>, ceea ce arată că, per ansamblu, prețul laptelui la raft a urmat îndeaproape dinamica generală a prețurilor de consum. **Deși creșterea este semnificativă, aceasta este relativ apropiată de dinamica costului materiei prime și de cea a prețului de vânzare al procesatorilor către retail, ceea ce sugerează că majorările au fost transferate de-a lungul lanțului fără o amplificare disproporționată la nivelul comerțului modern.** Totuși, trebuie remarcat că în termeni nominali, impactul este major: un leu în plus la fermier s-a tradus prin 2,5 lei în plus plătiți de consumator.

Diferența dintre prețul de achiziție al laptelui crud și prețul de vânzare al procesatorilor către retaileri evidențiază marja brută disponibilă pentru acoperirea costurilor de procesare, ambalare, logistică și profit. Această diferență a fost de aproximativ 1,5 lei/litru în 2018 și a

lactate și a brânzeturilor, rezultând un indice cumulat de 152,8. Metodologia a presupus produsul succesiv al factorilor de multiplicare anuali, reflectând creșterea generală a prețurilor pe întregul interval.

<sup>93</sup> Rata inflației generale cumulate de 55,39% pentru perioada 2018–2024 a fost determinată prin compunerea indicilor anuali ai prețurilor de consum (IPC), rezultând un indice cumulat de 155,4. Metodologia a presupus produsul succesiv al factorilor de multiplicare anuali (1,0463 x 1,0383 x 1,0263 x 1,0505 x 1,1380 x 1,1040 x 1,0559), reflectând creșterea generală a prețurilor pe întregul interval.

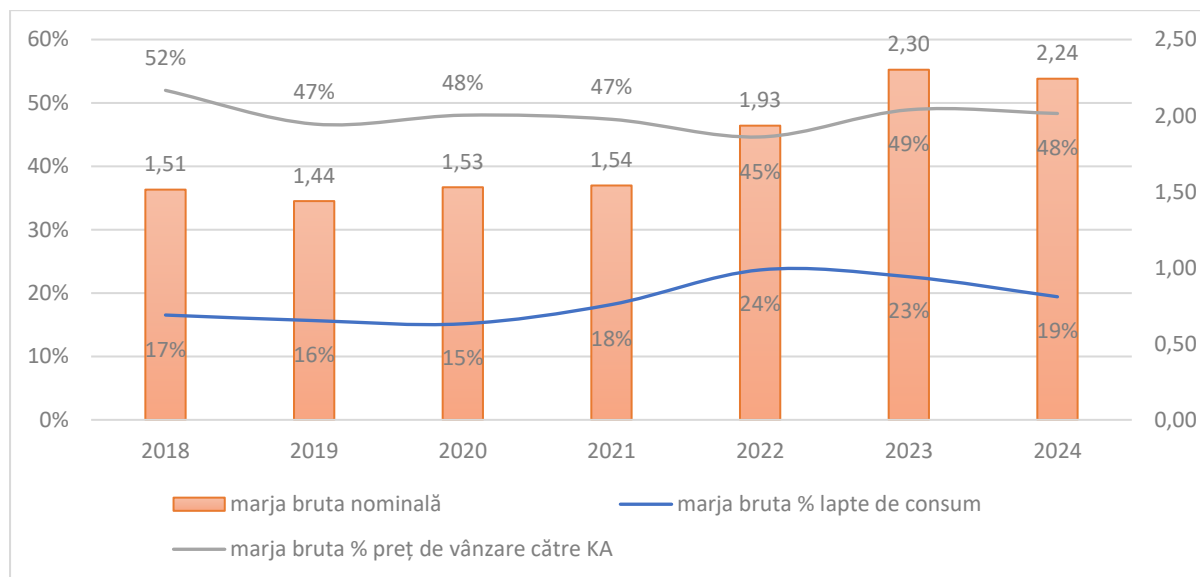
crescut la 2,2 lei/litru în 2024. Totuși, creșterea marjei nominale nu înseamnă neapărat o îmbunătățire proporțională a profitabilității, deoarece costurile de operare ale procesatorilor au crescut puternic în aceeași perioadă, iar raportul dintre prețul materiei prime și prețul final s-a modificat, reducând ponderea valorică a laptelui crud în prețul de la raft către finalul intervalului.

Evoluția marjei brute a procesatorilor confirmă această interpretare. Marja brută a scăzut gradual de la 17% în 2018 la 15% în 2020, ceea ce indică faptul că procesatorii au absorbit o parte din presiunea costurilor fără a o transfera integral către retail. Începând cu 2021 și mai ales în 2022, marja brută crește semnificativ, ajungând la 24% în 2022 și 23% în 2023, ceea ce sugerează că procesatorii au reușit să transfere mai eficient majorările de cost către retailerii și consumatori. În 2024, marja brută revine la 19%, indicând o normalizare parțială a pieței și o intensificare a concurenței între procesatori.

Analiza marjei brute a procesatorilor, calculată ca diferență între prețul de vânzare către KA și costul laptelui crud, indică o creștere a valorii nominale de la 1,51 RON/litru în 2018 la 2,24 RON/litru în 2024.

Cu toate acestea, raportată ca pondere în prețul de vânzare către retail, marja brută procentuală a rămas relativ constantă, situându-se în intervalul 45% – 52% pe parcursul întregii perioade analizate. Stabilitatea acestui indicator procentual sugerează că evoluția prețurilor de vânzare ale procesatorilor a urmărit în principal acoperirea costurilor crescute cu materia primă, fără a evidenția o majorare disproporționată a marjelor proprii în raport cu prețul de livrare.

**Fig.7.2: Evoluția marjei medii brute anuale pentru categoria lapte de consum, 19 procesatori respondenți, % față de anul anterior (2014-2024)**



Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață

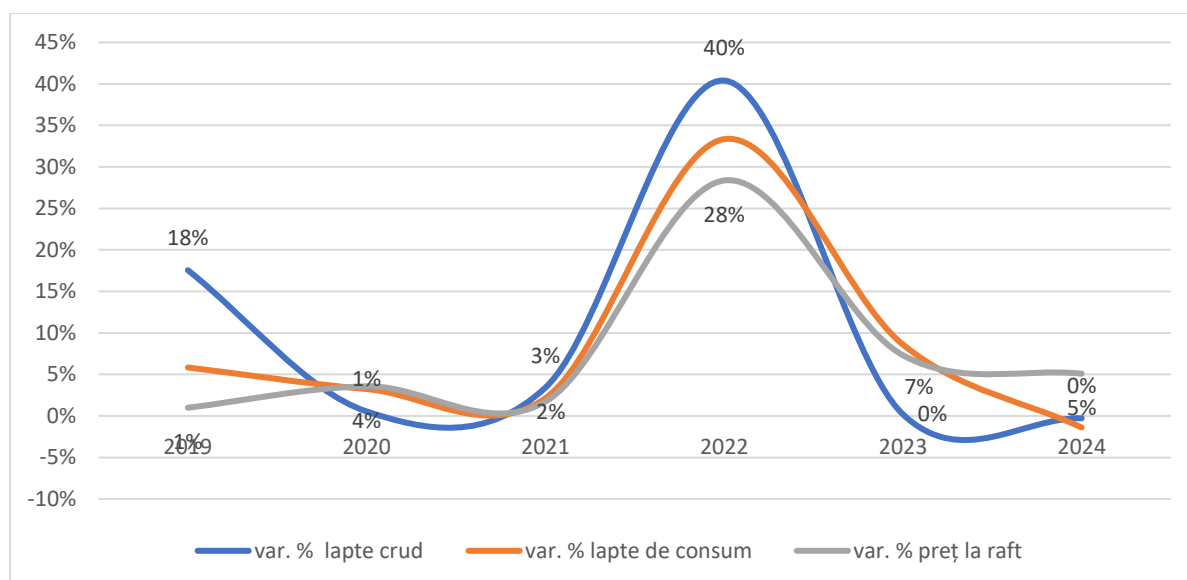
Deși în termeni absoluți procesatorii încasează mai mult per litru (2,24 față de 1,51 lei/l), această creștere nominală de 48% este, de fapt, sub nivelul inflației cumulate (55,39%), ceea ce justifică pe deplin ajustarea ca fiind una de recuperare a costurilor operaționale (energie, combustibil, salarii). Acest lucru este confirmat și de faptul că ponderea marjei în prețul final a scăzut ușor (48% în 2024 față de 52% în 2018).

Se observă că în 2022 marja procentuală a atins nivelul minim (45%), ceea ce confirmă presiunea exercitată de scumpirea materiei prime, procesatorii absorbind inițial o parte din șoc înainte de a ajusta prețurile către KA.

Așadar, datele susțin ipoteza transmisiei costurilor din amonte, marja procesatorilor fiind un factor de stabilitate relativă în structura prețului de vânzare către retail. Totuși, se remarcă faptul că diferența dintre prețul de vânzare al procesatorilor și prețul la raft a crescut de la 1,6 lei/litru în 2018 la 2,4 lei/litru în 2024. Această evoluție indică faptul că, în ultimul an al intervalului, retailul a încorporat o valoare nominală mai mare, reflectând fie majorarea costurilor de distribuție și comercializare, fie o extindere a marjelor comerciale pe un segment de consum inelastic.

În ansamblu, evoluția prețurilor pe lanț indică faptul că majorarea prețului final al laptelui integral 3,5% este justificată în principal de creșterea costului materiei prime și de scumpirea costurilor de procesare și distribuție. Totuși, în anii 2022–2023 se observă și o creștere a marjelor brute ale procesatorilor, ceea ce sugerează că o parte din majorările de preț au depășit simpla recuperare a costurilor și au contribuit la îmbunătățirea temporară a profitabilității sectorului de procesare din România.

**Fig.7.3: Variația anuală a prețurilor pentru fiecare verigă, 2019 - 2024**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*

Analiza variației anuale a prețurilor pentru fiecare verigă arată foarte clar că șocul principal apare în 2022, când creșterea costului materiei prime este transferată aproape integral către procesatori și apoi către consumator. Acest moment de inflexiune a demonstrat o viteză ridicată de reacție a lanțului la factorii inflaționisti, mecanismele de ajustare a prețurilor activându-se aproape simultan pe toate segmentele.

Analizând transmiterea prețului între verigi, se poate constata cât se transferă către retail și consumator, la fiecare 1 leu creștere a prețului laptelui crud.

Între 2018 și 2024:

- laptele crud crește cu 1 leu/litru;
- prețul către retail crește cu 1,73 lei/litru;
- prețul la raft crește cu 2,5 lei/litru.

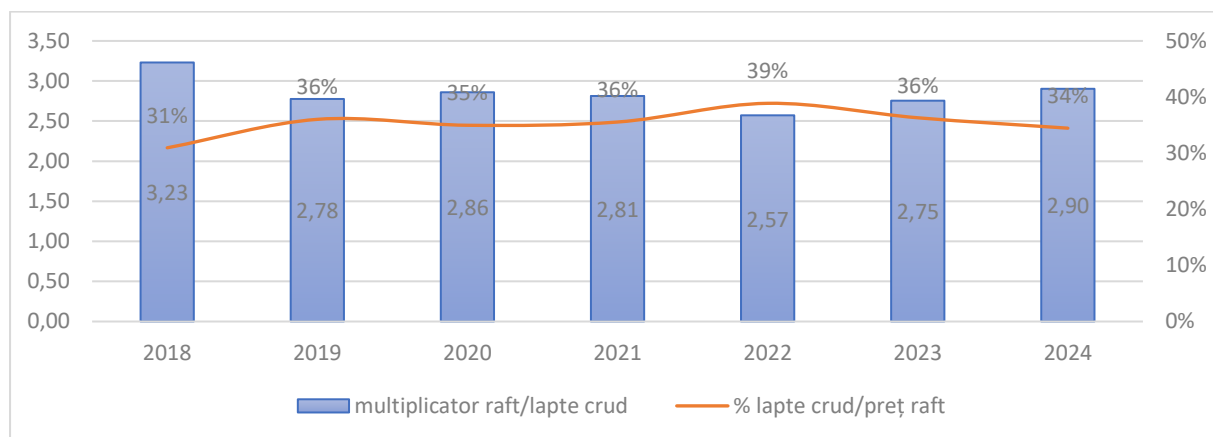
Rezultă că fiecare 1 leu suplimentar la materia primă generează aproximativ:

- 1,73 lei la nivel procesator-retail pentru categoria lapte de consum;
- 2,5 lei la nivelul prețului la raft pentru lapte de vacă 3,5%.

Acest lucru sugerează că majorările costului materiei prime au efect multiplicator asupra lanțului. Această multiplicare de 2,5 ori a valorii nominale la raft arată că verigile de procesare și retail nu transferă doar costul brut al laptelui materie primă, ci utilizează acest indicator ca bază pentru recalcularea întregii structuri de cost (ambalare, logistică, utilități) și a marjelor comerciale. Deși procentual creșterea la raft (56%) pare aliniată cu inflația cumulată (55,39%)<sup>94</sup>, **în termeni absoluți, consumatorul suportă o povară financiară mult mai mare decât beneficiul nominal obținut de producția primară.** Astfel, capacitatea de negociere și poziția dominantă a ultimelor verigi pe lanțul valoric permit acestora să mențină sau să extindă valoarea adăugată captată, chiar și în perioade de volatilitate a prețurilor la poarta fermei.

Analiza corelațiilor indică o corelație statistică ridicată între segmentele lanțului valoric: 0,98 între prețul laptelui crud și prețul de vânzare către KA, 0,96 între laptele crud și prețul la raft pentru laptele de vacă 3,5%, respectiv 0,99 între prețul de vânzare al categoriei laptelui de consum către KA și prețul laptelui de vacă 3,5% de la raft. Acești coeficienți confirmă o transmisie directă a prețurilor pe tot lanțul de aprovizionare, prețul final fiind determinat de evoluția costului materiei prime și de prețurile stabilite de procesatori.

**Fig.7.4: Multiplicatorul raft/lapte crud (2018-2024)**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*

Evoluția raportului dintre prețul la raft pentru laptele de vacă 3,5% și prețul laptelui crud indică o scădere a multiplicatorului în anul 2022, atingând valoarea minimă de 2,57. Această tendință sugerează o creștere mai accelerată a prețului materiei prime în raport cu prețul final în acel interval. Începând cu anul 2023, multiplicatorul înregistrează un trend ascendent, ajungând la 2,90 în 2024.

Scăderea multiplicatorului în 2022 arată că procesatorii și retailerii au absorbit o parte din șocul creșterii prețului laptelui materie primă (prețul la raft pentru late de vacă 3,5% nu a crescut în aceeași proporție cu cel al prețului de achiziție lapte crud). Creșterea ulterioară a multiplicatorului arată că prețul la raft a continuat să urce sau s-a menținut sus, chiar dacă

<sup>94</sup> Indicele inflației cumulate pentru perioada 2018-2024 a fost determinat prin multiplicarea factorilor anuali IPC (unde anul anterior = 100). Rezultă o rată a inflației cumulate de 55,39%, utilizată ca prag de referință pentru analiza dinamicii prețurilor pe lanțul valoric.

dinamica prețului la materia primă s-a temperat, refăcând astfel marjele pe lanț. Deși în creștere, multiplicatorul din 2024 (2,90) rămâne totuși sub nivelul celui din 2018 (3,23).

Datele privind structura prețului evidențiază faptul că materia primă a atins o pondere maximă de 39% în prețul final în anul 2022, comparativ cu media de 31% din 2018. Această evoluție confirmă că șocul inflaționist din acea perioadă a fost generat cu precădere în amonte (segmentul producției primare), costul laptelui crud absorbind o proporție mai mare din valoarea de la raft. Ulterior, începând cu anul 2023, se observă o tendință de scădere a acestei ponderi, indicatorul ajungând la 34% în 2024, pe fondul stabilizării prețurilor la poarta fermei și al ajustării prețurilor pe restul lanțului.

\* \*

\*

*Analiza evidențiază faptul că evoluția prețurilor pe lanțul de aprovizionare pentru laptele de consum a fost determinată în principal de majorarea costului materiei prime și de creșterea costurilor de procesare, logistică și distribuție. Între 2018 și 2024, prețul mediu de achiziție al laptelui crud a crescut cu aproximativ 71%, de la 1,4 lei/litru la 2,4 lei/litru, în timp ce prețul de vânzare al procesatorilor către retailerii moderni a crescut cu aproximativ 59%, iar prețul mediu la raft pentru laptele integral 3,5% cu aproximativ 56%.*

***Această dinamică, raportată la rata inflației generale cumulate de 55,3%, indică faptul că prețul la raft în eșantionul analizat a evoluat aproape identic cu media scumpirilor din economie. Totodată, situarea prețului procesatorilor la un nivel de 59% față de inflația la poarta fabricii de 53% sugerează că industria de prelucrare a reușit să depășească ritmul general al prețurilor industriale, asigurând transferul costurilor către retail fără a genera o scumpire disproporționată la nivelul consumatorului final față de contextul inflaționist general, pentru selecția de branduri inclusă în eșantion, din categoria de lapte de vacă, 3,5% grăsime.***

*Anul 2022 reprezintă punctul de inflexiune al perioadei analizate, marcând transferul accelerat al presiunilor de cost de la producția primară către procesare și retail. Creșterea abruptă a prețului laptelui crud, determinată de majorarea costurilor cu furajele, energia, combustibilii și transportul, s-a reflectat rapid în prețurile practicate de procesatori și, ulterior, în prețurile la raft.*

*Analiza corelațiilor dintre segmentele lanțului confirmă existența unei transmisii foarte puternice a costurilor. Corelația de 0,98 dintre prețul laptelui crud și prețul de vânzare către retailerii moderni, respectiv corelația de 0,96 dintre prețul laptelui crud și prețul final la raft, arată că evoluția prețurilor la consumator este strâns dependentă de costul materiei prime și de prețurile practicate de procesatori.*

*Transmiterea costurilor de-a lungul lanțului are și un efect multiplicator. În perioada 2018–2024, fiecare creștere de 1 leu/litru a prețului laptelui crud a fost asociată cu o creștere de aproximativ 1,73 lei/litru a prețului de vânzare către retail și cu o majorare de aproximativ 2,5 lei/litru a prețului final la raft. **Această diferență evidențiază faptul că, deși procentual creșterea la raft pare aliniată cu contextul inflaționist, în termeni nominali impactul este disproporționat: un leu în plus la fermier s-a tradus prin 2,5 lei în plus plătiți de consumator.** Această diferență reflectă acumularea costurilor de procesare, ambalare, logistică, distribuție și comercializare.*

În ceea ce privește procesatorii, datele arată că marja brută nominală a crescut de la 1,51 lei/litru în 2018 la 2,24 lei/litru în 2024. **Majorarea prețului de vânzare către retail (59%) a devansat inflația la poarta fabricii (IPPI), calculată la 53% pentru același interval, ceea ce confirmă că procesatorii au reușit să transfere eficient presiunile de cost, recuperând marjele afectate în anii anteriori.** Totuși, raportată ca pondere în prețul de vânzare către retail, marja brută a rămas relativ stabilă, în intervalul 45%–52%, ceea ce sugerează că procesatorii au urmărit în principal recuperarea costurilor crescute, fără o extindere disproporționată a marjelor proprii.

În anul 2022, marja brută procentuală a procesatorilor a coborât la minimul perioadei, de aproximativ 45%, ceea ce indică faptul că procesatorii au absorbit inițial o parte din șocul produs de scumpirea materiei prime. În anii 2022–2023, marjele au crescut temporar, pe fondul ajustării mai rapide a prețurilor către retail, însă în 2024 acestea au revenit la un nivel mai apropiat de media istorică, sugerând o normalizare parțială a pieței și o intensificare a concurenței.

În mod similar, raportul dintre prețul la raft și prețul laptelui crud a scăzut în 2022 la cel mai redus nivel din perioada analizată, ceea ce arată că retailerii și procesatorii nu au transferat integral și imediat către consumator întreaga creștere a costului materiei prime. Ulterior, în 2023 și 2024, multiplicatorul revine pe un trend ascendent, ceea ce sugerează o refacere graduală a marjelor de-a lungul lanțului. **În special în 2024, creșterea diferenței nominale dintre prețul de transfer și cel la raft la 2,4 lei/litru indică o acumulare superioară de valoare la nivelul retailului.**

Totodată, ponderea costului materiei prime în prețul final a crescut semnificativ în 2022, până la aproximativ 39%, comparativ cu circa 31% în 2018. Această evoluție confirmă că șocul inflaționist din perioada respectivă a fost generat în principal în segmentul producției primare. Ulterior, stabilizarea prețului laptelui crud și continuarea ajustărilor pe restul lanțului au redus această pondere la aproximativ 34% în 2024, **evidențiind o scădere a importanței relative a costului materiei prime în prețul final, în ciuda creșterii sale nominale.**

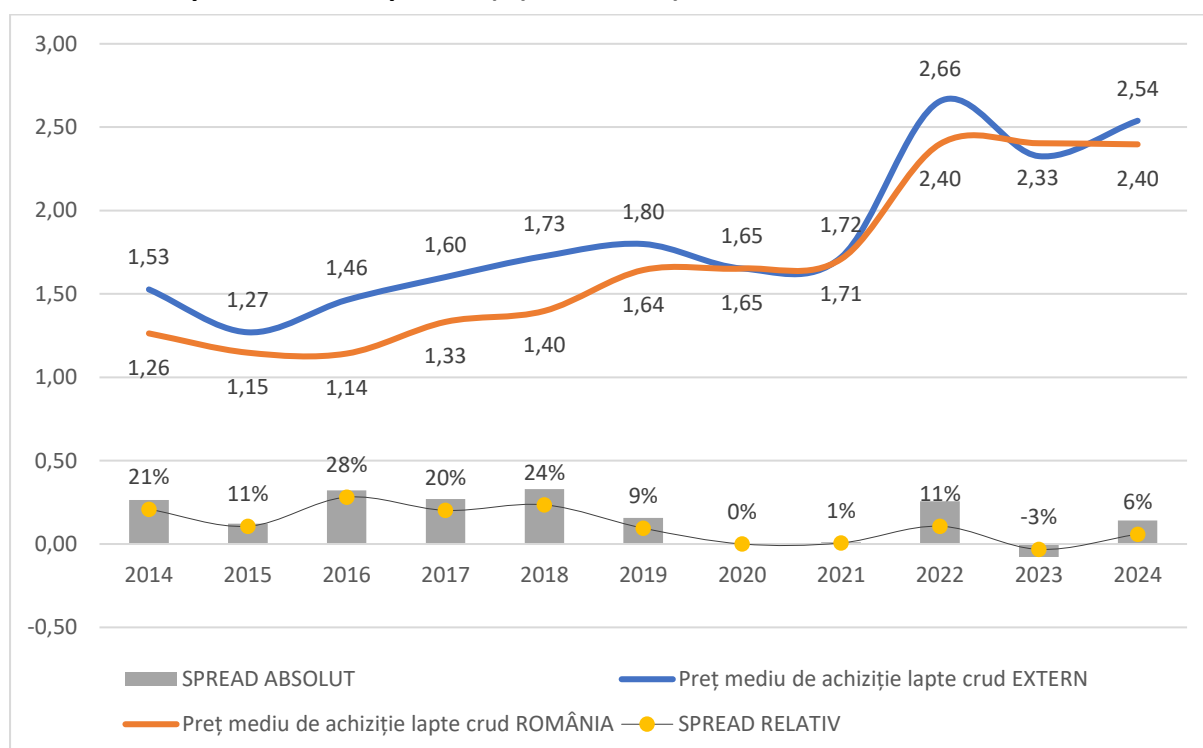
În ansamblu, rezultatele sugerează că majorarea prețului final al laptelui în România a fost determinată în principal de creșterea costurilor din amonte. Datele indică un proces de ajustare și recuperare a costurilor într-un context de presiuni inflaționiste ridicate, prețul la raft (56%) menținându-se într-o corelație strânsă cu rata inflației generale (55,3%). Se observă, totodată, că **veriga de retail a captat o valoare nominală tot mai mare spre finalul intervalului, acoperind dinamica inflației la poarta fabricii (53%) și transferând variațiile de cost către consumator prin intermediul efectului de multiplicare nominal.**

## 7.1. Evoluția prețului laptelui crud la poarta fermei (achiziție materie primă)<sup>95</sup>

### 7.1.1. Analiza comparativă a prețului mediu de achiziție a laptelui crud din România și din afara României (2014–2024)<sup>96</sup>

Pentru evaluarea diferențelor dintre prețul mediu de achiziție al laptelui crud provenit din România și cel provenit din afara României au fost utilizate mai multe tipuri de analize: analiza nivelurilor de preț, analiza diferenței absolute și relative dintre prețuri, analiza dinamicii în timp și analiza corelației dintre cele două serii de date. Aceste metode permit evaluarea modului în care evoluează diferențele de preț și identificarea unor eventuali factori structurali care le pot explica.

**Fig.7.5: Evoluția prețului mediu de achiziție a laptelui crud din România și din afara României, 19 procesatori respondenți (2014–2024)**



Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață

#### 1. Analiza nivelurilor de preț

Prețul mediu de achiziție al laptelui crud provenit din afara României este, în majoritatea anilor, superior prețului mediu plătit pentru laptele crud achiziționat de pe piața internă.

În perioada 2014–2018, diferențele de preț sunt relativ moderate. De exemplu, în 2014 prețul mediu al laptelui crud provenit din import este de aproximativ 1,5 lei/litru, comparativ cu 1,26

<sup>95</sup>Analizează costul de bază și relația procesatorului cu furnizorii de lapte, pe baza datelor furnizate de 19 procesatori respondenți.

<sup>96</sup>Datele referitoare la achizițiile intra și extra comunitare de lapte crud și produse lactate includ volumul total al tranzacțiilor raportate, cuprinzând atât livrările efectuate în baza unor contracte pe termen lung (care asigură predictibilitatea fluxului de materie primă), cât și achizițiile de pe piața spot (utilizate pentru acoperirea deficitelor temporare sau valorificarea oportunităților de preț).

lei/litru pentru laptele provenit din România. Această situație se menține și în anii următori, cu diferențe similare între cele două niveluri de preț.

În general, această diferență poate fi explicată prin factori structurali, precum:

- costurile suplimentare de transport și logistică asociate importului;
- diferențe în structura piețelor de origine;
- standarde de calitate sau condiții contractuale diferite.

În aceste condiții, faptul că laptele crud provenit din import este achiziționat la un preț mediu mai ridicat decât cel provenit din România este compatibil cu structura costurilor din lanțul de aprovizionare.

## **2. Analiza diferenței absolute de preț (price spread)**

Pentru evaluarea diferențelor dintre cele două surse de aprovizionare a fost calculată diferența absolută dintre prețurile medii.

**Rezultatele indică faptul că:**

- **în majoritatea anilor, laptele din import este mai scump decât cel provenit din România;**
- **în anul 2023 diferența devine marginal negativă, ceea ce indică o convergență temporară a prețurilor.**

Reducerea diferenței în perioada 2020 – 2021 poate fi asociată cu ajustările pieței în contextul perturbărilor din lanțurile de aprovizionare din perioada pandemiei.

## **3. Analiza diferenței relative de preț**

Pentru a evalua diferențele dintre cele două serii de prețuri a fost analizată și diferența relativă (ca procent din prețul intern).

În primii ani ai perioadei analizate, laptele provenit din exteriorul României a avut un preț semnificativ mai ridicat decât laptele colectat intern, diferența relativă situându-se, în general, între aproximativ 9% și 30%. De exemplu, în 2014 laptele din import era cu aproximativ 21% mai scump decât cel provenit din România, iar în 2016 diferența a ajuns la aproximativ 28%, reprezentând unul dintre cele mai ridicate ecarturi din întreaga perioadă analizată.

Ulterior, diferența relativă dintre cele două surse de aprovizionare s-a redus treptat, în special în perioada 2020–2021, când piețele au devenit mai integrate, iar convergența prețurilor s-a accentuat. Această evoluție sugerează o apropiere a condițiilor de piață dintre România și restul pieței europene, atât în ceea ce privește costurile de producție, cât și nivelul cererii și al ofertei.

În anul 2022, diferența relativă dintre prețul de achiziție al laptelui din schimburile intra și extra comunitare și cel colectat intern a revenit la aproximativ 11%, pe fondul creșterii generalizate a prețurilor la nivel european și al accentuării presiunilor asupra costurilor de producție.

În perioada 2023–2024, diferența relativă a continuat să oscileze, pe fondul unei scăderi de aproximativ 3% a prețurilor externe în 2023 și al unei creșteri de aproximativ 6% în 2024. În același timp, prețul laptelui colectat din România a rămas relativ stabil, ceea ce a contribuit la reducerea temporară a decalajului în 2023 și la o ușoară reapropiere a nivelurilor de preț în 2024.

#### **4. Analiza dinamicii în timp**

Evoluția prețurilor pentru laptele crud achiziționat de cei 19 procesatori respondenți din România urmează îndeaproape tendințele de pe piața externă, ceea ce confirmă un grad ridicat de interdependență între cele două piețe. Dinamica acestor prețuri poate fi împărțită în mai multe etape distincte, corespunzătoare principalelor evoluții economice și comerciale din perioada analizată.

În perioada 2014–2016, piața a traversat o etapă de ajustare structurală, caracterizată prin scăderea prețurilor atât pentru laptele crud din producția internă, cât și pentru laptele extern. Această evoluție a reflectat corecțiile generale de pe piața europeană a lactatelor și adaptarea pieței românești la noile condiții de concurență și ofertă după eliminarea cotelor de lapte la nivel european.

În intervalul 2017–2021, prețurile au înregistrat o tendință de creștere graduală, atât pentru laptele colectat din România, cât și pentru cel extern. Reducerea progresivă a decalajului dintre cele două niveluri de preț sugerează o integrare mai profundă a pieței românești în fluxurile comerciale europene și o convergență treptată a condițiilor de piață.

Anul 2022 marchează o etapă de instabilitate și de șocuri puternice de cost. Creșterea accelerată a prețurilor a fost determinată de scumpirea energiei, a furajelor, a combustibililor și a logisticii la nivel european, pe fondul efectelor post-pandemie și al conflictului din Ucraina. În acest context, prețul laptelui extern a ajuns la aproximativ 2,7 lei/litru, în timp ce laptele colectat din România a atins aproximativ 2,4 lei/litru.

În perioada 2023–2024 se observă o etapă de stabilizare relativă a pieței. Prețul laptelui crud din România a rămas constant, în jurul valorii de 2,4 lei/litru, în timp ce prețurile externe au continuat să oscileze, coborând spre aproximativ 2,3 lei/litru în 2023 și revenind ulterior către 2,5 lei/litru. Această evoluție sugerează că piața internă a devenit mai rigidă în ajustarea prețurilor, pe fondul costurilor de producție încă ridicate și al presiunilor exercitate de necesitatea menținerii rentabilității fermelor locale.

#### **5. Analiza convergenței pieței**

Reducerea diferenței dintre cele două niveluri de preț în anumite perioade (în special 2020–2021) sugerează existența unui grad ridicat de integrare între piața internă și piața europeană a laptelui crud.

În contextul unei piețe integrate, diferențele de preț sunt influențate în principal de:

- costurile logistice
- distanțele de transport
- structura contractelor comerciale.

Analiza comparativă a prețului mediu de achiziție al laptelui crud din România și din afara României indică faptul că, în majoritatea anilor din perioada 2014–2024, laptele achiziționat din extern are un preț mediu mai ridicat decât cel provenit din România.

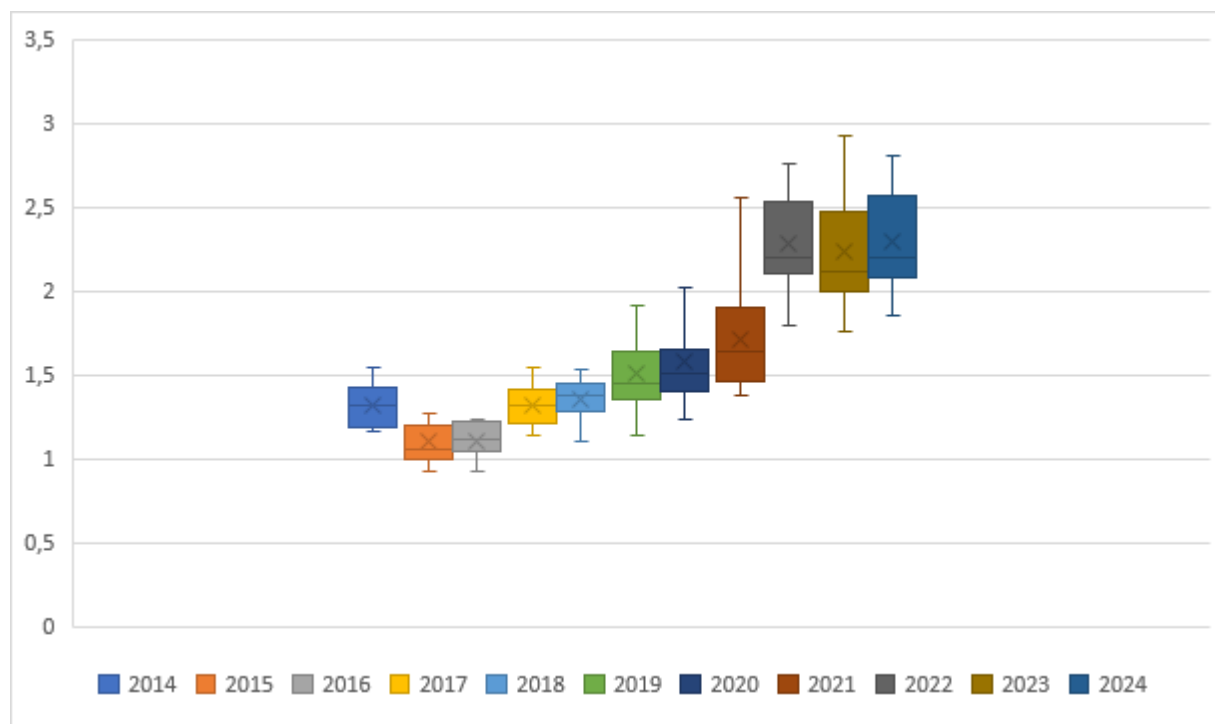
Această diferență poate fi explicată în principal prin factori structurali ai lanțului de aprovizionare, precum costurile suplimentare de transport și logistică, precum și prin particularitățile piețelor de origine.

În același timp, evoluția similară a celor două serii de prețuri sugerează că piața laptelui crud din România este puternic corelată cu evoluțiile pieței europene (coeficient de corelație foarte

ridicat 0,96), iar diferențele de preț observate în anumite perioade reflectă în principal ajustări ale condițiilor de piață și ale costurilor de producție.

### 7.1.2. Analiza dispersiei prețurilor de achiziție ale laptelui crud între procesatori (2014–2024)

**Fig.7.6: Evoluția dispersiei prețurilor de achiziție ale laptelui crud la nivelul celor 19 procesatori respondenți<sup>97</sup>**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*

Pentru evaluarea gradului de diferențiere a prețurilor plătite de procesatori fermierilor, a fost analizată evoluția coeficientului de variație, indicator care raportează deviația standard la media prețurilor și permite aprecierea dispersiei relative a acestora. Un coeficient de variație redus indică prețuri relativ similare între procesatori, în timp ce valori mai ridicate sugerează diferențe mai pronunțate în strategiile de aprovizionare sau în condițiile contractuale.

În intervalul 2014–2018, coeficientul de variație se situează între 9% și 10%, indicând un nivel relativ redus al dispersiei prețurilor plătite de procesatori. În această perioadă, diferența dintre prețul minim și cel maxim se menține în intervalul 0,31–0,43 lei/litru, ceea ce sugerează o aliniere relativă a nivelului prețurilor de achiziție între operatorii din piață.

Această evoluție este compatibilă cu o structură a pieței în care condițiile de aprovizionare și mecanismele de formare a prețului sunt relativ similare între procesatori.

În anul 2019 se observă o creștere pronunțată a dispersiei prețurilor, coeficientul de variație majorându-se la aproximativ 15%, comparativ cu nivelurile de circa 9% înregistrate anterior. În același timp, intervalul dintre prețul minim și cel maxim crește la 0,78 lei/litru, aproape dublu față de anii anteriori.

<sup>97</sup> Multinaționale (7 procesatori): Albalact, Covalact, Rarăul, FrieslandCampina, Danone, Hochland, FLB;  
Locale (12 procesatori): Simultan, Sanlacta, Monor, Euro Lact, Lacto Food, Lacto Solomonescu, Prodlacta, Romfulda, Therezia, Tudia, Almera.

Această evoluție sugerează o diferențiere mai accentuată a prețurilor de achiziție între procesatori, posibil determinată de modificări ale condițiilor de aprovizionare, de diferențe în structura furnizorilor sau de strategii comerciale distincte ale operatorilor din piață.

În anii 2020 și 2021, dispersia prețurilor rămâne relativ ridicată comparativ cu perioada anterioară, coeficientul de variație situându-se la 14% în 2020 și 18% în 2021, acesta din urmă reprezentând nivelul maxim al întregii perioade analizate.

Creșterea dispersiei este însoțită și de o extindere semnificativă a intervalului de prețuri, care ajunge la 1,18 lei/litru în 2021, indicând diferențe importante între procesatorii care plătesc cele mai ridicate prețuri și cei care achiziționează laptele crud la niveluri mai reduse.

În anul 2022, în contextul creșterii accentuate a prețului laptelui crud la nivelul întregii piețe, coeficientul de variație scade la aproximativ 13%. Această evoluție sugerează că majorarea generalizată a prețurilor a determinat o anumită convergență a nivelurilor de preț între procesatori, chiar dacă intervalul absolut dintre prețul minim și cel maxim rămâne ridicat (aproximativ 0,97 lei/litru).

În ultimii doi ani analizați, coeficientul de variație se menține la valori relativ ridicate comparativ cu prima parte a perioadei analizate, situându-se la 16% în 2023 și 14% în 2024. Această evoluție indică faptul că, după șocul de preț din 2022, diferențele între prețurile plătite de procesatori continuă să fie mai pronunțate decât în perioada 2014–2018, sugerând o structură mai eterogenă a condițiilor de aprovizionare.

În ansamblu, analiza coeficientului de variație evidențiază două etape distincte în evoluția dispersiei prețurilor de achiziție ale laptelui crud:

- 2014–2018 – perioadă caracterizată prin diferențe relativ reduse între prețurile plătite de procesatori, cu un coeficient de variație de aproximativ 9–10%;
- 2019–2024 – perioadă marcată de creșterea dispersiei prețurilor, cu valori ale coeficientului de variație cuprinse între 13% și 18%, indicând diferențe mai pronunțate în strategiile de aprovizionare ale procesatorilor.

Aceste evoluții sugerează o diversificare a condițiilor de achiziție a laptelui crud în rândul procesatorilor, în special începând cu anul 2019 și în contextul modificărilor recente ale pieței produselor lactate.

\* \*  
\*

*Analiza nivelurilor de preț, conform datelor furnizate de cei 19 procesatori respondenți, relevă faptul că **laptele crud provenit din achiziții externe a fost constant mai scump decât cel colectat din România**, diferență justificată de factori structurali precum costurile logistice de transport, testarea calității și particularitățile piețelor de origine. Acest ecart, care s-a situat istoric între 9% și 30%, confirmă că prețul laptelui crud din import include o componentă de cost logistic suplimentară, fiind compatibil cu structura lanțului de aprovizionare industrial.*

*Se observă un **grad ridicat de interdependență între piața internă și cea europeană**, confirmat de un coeficient de corelație extrem de ridicat, de **0,96**. Evoluția celor două serii de date indică o convergență progresivă a prețurilor, în special în perioada 2020–2021, sugerând o integrare profundă a României în fluxurile comerciale comunitare și o aliniere a condițiilor de cerere și ofertă la standardele europene.*

*Anul 2022 a reprezentat un moment de **instabilitate majoră și șocuri de cost**, prețul laptelui extern atingând 2,7 lei/litru, în timp ce laptele autohton a urcat la 2,4 lei/litru sub presiunea scumpirii energiei și a furajelor. Ulterior, în perioada 2023–2024, piața internă a manifestat o **rigiditate sporită în ajustarea prețurilor**, menținându-se la pragul de 2,4 lei/litru în timp ce prețurile externe au fluctuat, fapt ce indică o presiune constantă asupra rentabilității fermelor locale în contextul unor costuri de producție persistent ridicate.*

*Analiza dispersiei prețurilor între cei 19 procesatori respondenți indică un **coeficient de variație redus**, fapt ce confirmă o aliniere strânsă a prețurilor de achiziție la nivelul liderilor pieței. Deși într-un mediu concurențial matur această similitudine poate reflecta o arbitrare eficientă a cererii și ofertei, în contextul sectorului lactatelor ea poate semnala și o **rigiditate a prețurilor în detrimentul producătorilor primari**.*

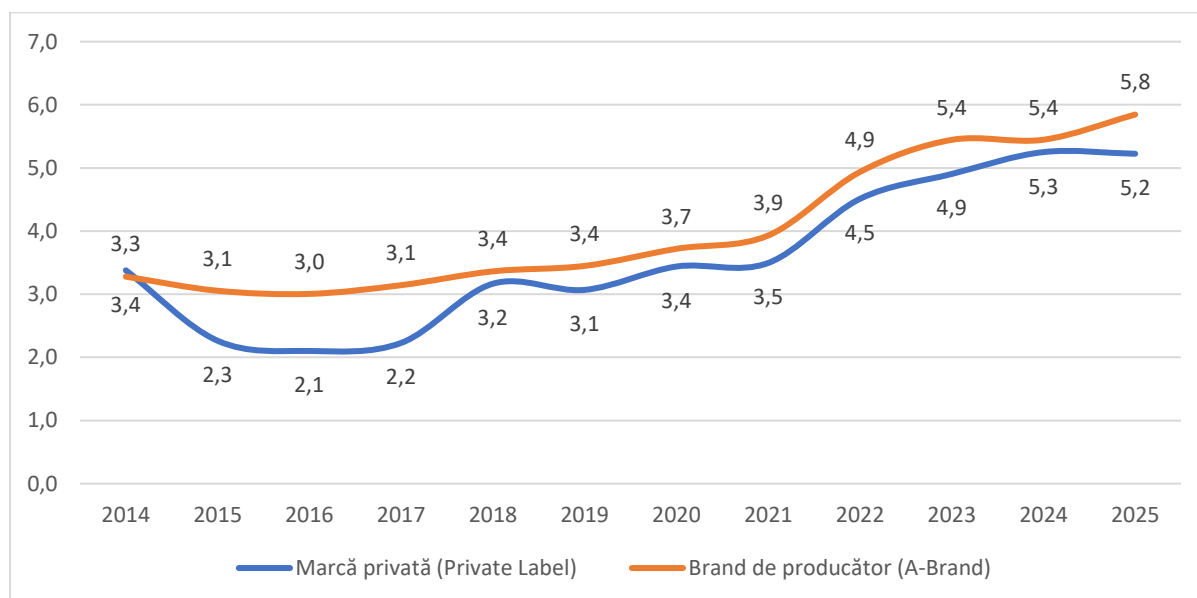
*Astfel, prețul de achiziție pare să fie determinat mai degrabă de un mecanism de **aliniere tacită la liderii de piață**, unde marii procesatori acționează ca repere în alegerea prețurilor (price leadership) practicate de ceilalți actori (comportamente de tip followers).*

## 7.2. Dinamica prețurilor de achiziție în rețelele de retail

(Procesator → Retailer)<sup>98</sup>

Această secțiune analizează dinamica prețurilor pentru laptele de vacă de consum (variantea ESL, 3,5% grăsime, ambalaj 1L, exclusiv produsele BIO/ECO), pe baza datelor detaliate furnizate de cei 19 procesatori respondenți.

**Fig.7.7: Evoluția prețului mediu ponderat pentru lapte de vacă de consum, ESL, grăsime 3,5%, cu excepția BIO/ECO, raportat la 1L, lei/l (2014 – 2025)**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*

Analiza comparativă între brandul de producător (A-Brand) și marca privată (private label) evidențiază strategii comerciale distincte și o corelație strânsă între brandul de producător și marca privată pe parcursul perioadei 2014–2025. Datele extrase de la cei 19 procesatori confirmă o interdependență majoră între cele două segmente de piață, evidențiată printr-un coeficient de corelație de 0,94 între prețul mărcii private și cel al brandului propriu. Această valoare statistică ridicată demonstrează că, în ciuda poziționării lor diferite, ambele categorii de produse reacționează aproape identic la aceiași factori de presiune de pe lanțul de costuri, menținând o traiectorie de preț sincronizată pe parcursul întregului interval analizat.

În prima etapă a intervalului analizat, respectiv până în anul 2021, piața a fost caracterizată de o stabilitate relativă a prețurilor, cu un ecart minim între cele două categorii. În timp ce marca privată a înregistrat o variație marginală (de la 3,4 RON în 2014 la 3,5 RON în 2021), brandul de producător a prezentat o dinamică ușor mai accentuată, atingând pragul de 3,9 RON.

Șocul inflaționist din perioada 2022–2023 a generat creșteri abrupte pentru ambele segmente, marca privată urcând la 4,9 RON, în timp ce brandul de producător a menținut un nivel superior, atingând 5,4 RON în 2023. Evoluția prețurilor din intervalul 2024–2025 indică o divergență strategică: o stabilizare sau corecție ușoară a prețului pentru marca privată (estimat la 5,2 RON), în contrast cu ascensiunea continuă a brandului de producător către un maxim de 5,8 RON. Această evoluție reflectă o extindere a ecarterului de preț între cele două

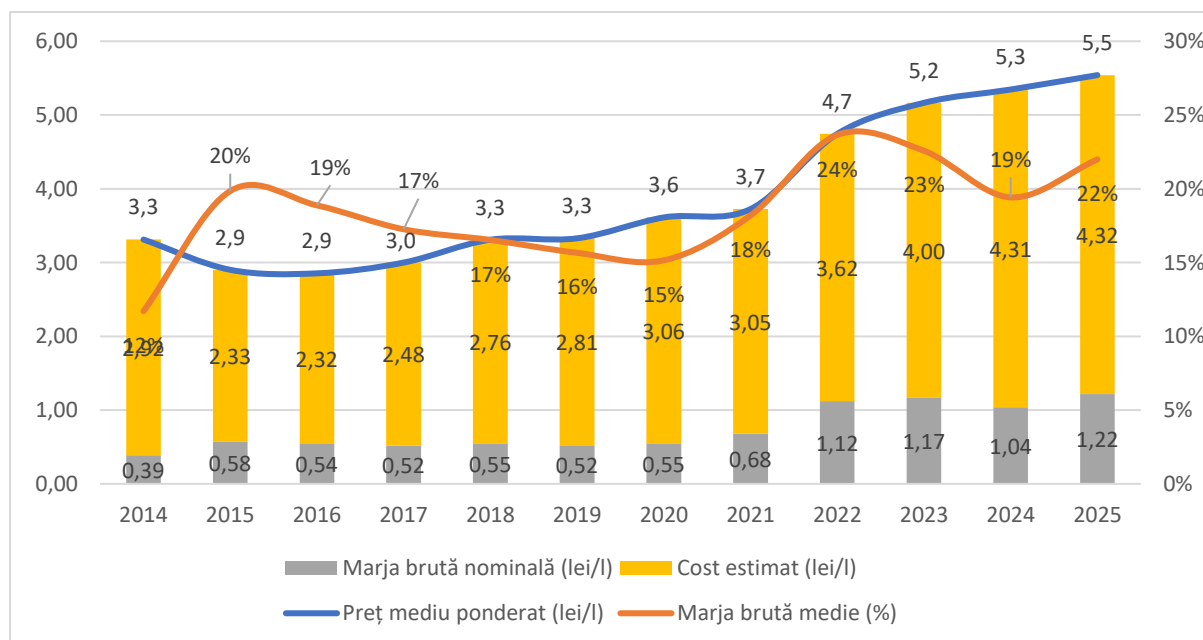
<sup>98</sup> În această secțiune se analizează evoluția prețului de vânzare al celor 19 procesatori respondenți, incluzând costurile de procesare și marja brută medie a acestora.

tipuri de produse, subliniind adaptarea diferențiată a procesatorilor la condițiile actuale ale retailului modern.

Diferența de preț între marca privată și brandul de producător nu este întâmplătoare, ci rezultă dintr-o structură de costuri și o strategie comercială diferită. Deși laptele din interiorul ambalajului poate fi identic din punct de vedere calitativ (fiind procesat în aceeași fabrică), prețul mărcii private este aproape întotdeauna mai mic din următoarele motive principale:

- Procesatorul investește sume considerabile în promovare, reclame TV, branding și design de ambalaj pentru ca brandul său să fie recunoscut și dorit de consumatori. Toate aceste cheltuieli se regăsesc în prețul final la raft. Pe de altă parte, pentru marca privată nu există cheltuieli de marketing suportate de procesator, iar produsul se vinde singur prin poziționarea la raft și prin reputația retailerului;
- Contractele pentru mărcile private implică de obicei volume foarte mari și constante, iar procesatorul își poate planifica producția mult mai eficient, reducând costurile unitare. Deoarece retailerul garantează achiziția unei cantități mari și constante, procesatorul acceptă o marjă de profit mai mică pe unitate, bazându-se pe profitul generat de volumul total;
- Retailerii au o putere de negociere foarte mare. Procesatorii acceptă adesea contracte de marcă privată chiar și cu profit minim pentru a-și menține fabricile funcționând la capacitate maximă (acoperirea costurilor fixe) și pentru a nu lăsa competiția să preia acel volum de piață;
- Pentru brandul propriu, procesatorul are nevoie de o întreagă echipă de vânzări care să meargă în magazine, să verifice stocurile, să negocieze plasările la raft. Mărcile private sunt adesea livrate în cantități mari, direct în depozitele centrale ale retailerului, simplificând distribuția față de brandul propriu, care trebuie gestionat pe mai multe canale.

**Fig.7.8: Evoluția prețului mediu ponderat pentru lapte de vacă de consum, ESL, grăsime 3,5%, cu excepția BIO/ECO, raportat la 1L, (lei/l) și a marjei brute de profit pentru categoria de lapte de consum (%), 19 procesatori respondenți, 2014-2025**



Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață

Analiza evoluției prețului mediu ponderat pentru laptele de vacă de consum, ESL, grăsime 3,5%, cu excepția BIO/ECO, raportat la 1L, evidențiază o transformare structurală importantă a pieței între anii 2014 și 2025, trecând de la o etapă de stabilitate prelungită la un regim marcat de volatilitate și creșteri accelerate. În prima parte a intervalului, până în anul 2021, prețul s-a menținut într-un culoar restrâns, oscilând între 2,9 și 3,7 lei pe litru, reflectând un echilibru între costurile de producție și puterea de cumpărare. Această perioadă a fost caracterizată de costuri estimate sub pragul de 3 lei, permițând procesatorilor să opereze cu marje brute relativ constante, deși reduse în termeni nominali.

Începând cu anul 2022, piața a intrat sub presiunea unui șoc inflaționist major, care a forțat o ajustare rapidă a prețurilor de vânzare până la un nivel de 5,5 lei în 2025. Această ascensiune de aproximativ 48% în decurs de numai patru ani a fost alimentată direct de explozia costurilor de producție, care au depășit pragul critic de 4 lei pe litru în 2023. Deși prețul la raft a crescut semnificativ, analiza marjei brute procentuale arată că profitabilitatea relativă a atins un vârf de 24% în 2022, pentru ca ulterior să scadă spre 19% în 2024, ceea ce indică faptul că procesatorii nu au transferat integral creșterile de costuri către consumatorul final.

Din perspectivă nominală, valoarea marjei brute pe litru s-a dublat în intervalul analizat, evoluând de la o medie de 0,55 lei/l la peste 1,20 lei/l pentru 2025. Această creștere a valorii absolute rămase după acoperirea costurilor directe a fost esențială pentru sustenabilitatea operatorilor, având în vedere scumpirea generalizată a utilităților, logisticii și forței de muncă. Totuși, dinamica anului 2024, marcată de o ușoară contracție a marjei nominale la 1,04 lei, sugerează o fază de absorbție a presiunilor financiare și o intensificare a concurenței pe segmentul de retail modern, unde limitarea prețului a devenit o prioritate pentru menținerea volumelor de consum.

Analiza statistică a datelor transmise de cei 19 procesatori respondenți relevă un coeficient de corelație de 0,63 între prețul mediu ponderat al laptelui de vacă de consum (ESL, 3,5% grăsime, 1L) și marja brută medie calculată la nivelul întregii categorii de lapte de vacă. Această intensitate moderată a corelației demonstrează că ajustările prețurilor de livrare către clienții procesatorilor nu au generat o variație direct proporțională sau automată a profitabilității operatorilor economici pe acest segment de piață.

Nivelul de 0,63 al coeficientului indică o transmisie parțială a volatilității costurilor de producție în prețul final de tranzacționare. Deși tendința generală a evidențiat o creștere a valorilor nominale reținute de procesatori simultan cu ascensiunea prețurilor de vânzare, absența unei corelații puternice sugerează că factori exogeni, precum fluctuația cotațiilor la materia primă, ambalaje și utilități, au exercitat o presiune constantă asupra structurii de cost. În acest context, prețul de vânzare a funcționat prioritar ca un mecanism de recuperare a cheltuielilor operaționale crescute, fără a asigura o stabilitate a marjei brute pe parcursul întregului interval analizat.

Din perspectiva analizei concurențiale, această corelație medie reflectă un comportament adaptiv al procesatorilor în fața unor condiții de piață atipice. Rezultatele indică faptul că operatorii au absorbit intern segmente din creșterile de costuri în perioadele de vârf inflaționist, fără a transfera integral și instantaneu presiunea financiară către clienți, pe această categorie de lapte de vacă de consum. Această dinamică atestă existența unor constrângeri concurențiale reale și a unei puteri de negociere ridicate din partea clienților, în special a marilor rețele de retail, care au limitat alinierea profitabilității procesatorilor la evoluția prețurilor de vânzare.

Limitarea corelației la un nivel de 0,63 pe segmentul laptelui de consum de 3,5% grăsime nu exclude posibilitatea ca procesatorii să fi recurs la o strategie de subvenționare încrucișată a marjelor între diferite categorii de produse din portofoliu. Având în vedere că laptele cu 3,5% grăsime reprezintă un produs de bază (KVI - Key Value Item) cu o sensibilitate ridicată la preț pentru consumatorul final, presiunea de a menține competitivitatea acestuia în raport cu marca privată a retailerului este maximă.

În acest context, este posibil ca procesatorii să fi absorbit o parte mai mare din creșterile de costuri pe segmentul laptelui integral (3,5%), încercând să recupereze profitabilitatea pierdută prin categorii de produse cu o elasticitate mai scăzută a prețului sau cu o presiune concurențială mai redusă, cum ar fi:

- Laptele degresat sau parțial degresat (1,5%), unde costul materiei prime este mai scăzut (datorită extragerii grăsimii care este valorificată separat sub formă de smântână sau unt), permițând o marjă brută superioară.
- Produse derivate cu valoare adăugată ridicată, precum iaurturile, smântâna sau brânzeturile, unde branding-ul și diferențierea produsului permit o transmisie mai eficientă a costurilor către prețul de vânzare.

\* \*  
\*

*Analiza evidențiază o **interdependență statistică majoră între brandurile de producător și mărcile private**, confirmată de un coeficient de corelație de **0,94**. Această valoare demonstrează că ambele segmente reacționează sincronizat la aceiași factori de presiune de pe lanțul de costuri, deși începând cu anul 2024 se observă o **divergență strategică**: în timp ce mărcile private tind spre stabilizare, brandurile de producător își continuă ascensiunea, reflectând costuri superioare de marketing, distribuție și poziționare.*

*Diferența de preț în favoarea mărcilor private este determinată de **optimizarea costurilor logistice și de producție**, procesatorii acceptând marje de profit mai mici în schimbul unor volume mari, constante și garantate de retaileri. Această strategie permite utilizarea capacităților de producție la nivel maxim și eliminarea cheltuielilor de promovare și forță de vânzare specifice brandurilor proprii.*

*Piața a tranzitat de la o etapă de stabilitate (2014-2021) la un regim de **volatilitate accentuată sub presiunea șocului inflaționist din 2022**, prețul mediu de vânzare crescând cu aproximativ 48% în ultimii patru ani. Această evoluție a fost impusă de **explozia costurilor de producție**, care au depășit pragul critic de 4 lei pe litru în 2023, forțând procesatorii să ajusteze prețurile pentru a-și menține viabilitatea economică.*

*Deși valoarea nominală a marjei brute pe litru s-a dublat în intervalul analizat, **profitabilitatea relativă a înregistrat o scădere**, de la un vârf de 24% în 2022 spre 19% în 2024. Această dinamică, susținută de un coeficient de corelație moderat de **0,63** între preț și marjă, indică faptul că **procesatorii au absorbit intern o parte din creșterile de costuri**, prețul de vânzare funcționând prioritar ca un mecanism de recuperare a cheltuielilor operaționale, fără a genera o creștere automată a profitabilității.*

### 7.3. Dinamica prețurilor de retail pentru consumatorul final (Retailer → Consumator)

#### **Obiectiv**

În această secțiune, este analizată evoluția prețului laptelui de consum la raft în retailul modern, deci valoarea plătită de consumator, fără TVA, cu scopul de a identifica tendințele de preț, variabilitatea acestora în timp și diferențele dintre retaileri și mărci.

#### **Metodologie**

Retailerilor incluși în analiză le-au fost solicitate date lunare (valorice și cantitative) privind laptele de consum de vacă, tratat ESL, cu conținut de grăsime de 3,5%, excluzând produsele din segmentul BIO/ECO.

Prețurile medii au fost calculate, la nivel de retailer, ca raport între valoarea vânzărilor și cantitățile comercializate, pentru fiecare marcă în parte (prețuri medii ponderate lunare). Ulterior, pentru agregarea la nivel de marcă, s-au utilizat medii simple ale valorilor astfel obținute.

Această abordare a fost adoptată în contextul diferențelor de acoperire a datelor între retaileri și mărci, pentru a asigura comparabilitatea rezultatelor, având în vedere că eșantionul este format din retaileri de dimensiuni mari, cu acoperire consistentă în perioada analizată, reducând astfel riscul distorsiunilor generate de diferențele de volum și asigurând o comparabilitate ridicată între mărci.

Pentru a compensa diferențele de acoperire și volum între mărci, analiza este completată cu studii de caz pentru mărcile cu volum ridicat și acoperire extinsă în retail (Marca 1 și Marca 2), mărci pentru care datele disponibile permit o evaluare mai detaliată și robustă a dinamicii prețurilor.

#### **Perioada analizată**

Analiza acoperă intervalul 2018–2025, permițând surprinderea evoluțiilor atât în perioada pre-pandemică, cât și în contextul unui mediu economic marcat de șocuri multiple și ajustări structurale în anii ulterioari.

#### **Criterii de selecție**

Pentru asigurarea unui nivel ridicat de comparabilitate și relevanță a rezultatelor, au fost incluse în analiză:

- mărcile pentru care cel puțin un retailer a raportat vânzări în fiecare an din perioada analizată;
- produse ambalate la 1 litru, reprezentând cel mai vândut format de comercializare;
- produse fără caracteristici speciale care ar putea influența semnificativ prețul (ex.: ambalaj din sticlă, fără lactoză, destinație specifică – cafea etc.);

- retailerii care au înregistrat vânzări pentru respectivele mărci în cel puțin 5 ani din perioada analizată, pentru a limita influența observațiilor punctuale asupra rezultatelor.

### **Eșantionul analizat**

În urma aplicării criteriilor de selecție, au fost incluse în analiză următoarele 11 mărci: Napolact, Zuzu, Prodlacta, LaDorna, Covalact, SIM, Albalact, Monor, Friss, Moisi și Poiana Florilor.

#### **1. Tendința generală a pieței**

Analiza reflectă mediile prețurilor observate în lanțurile de retail care au comercializat, în perioada analizată, mărcile incluse în eșantion.

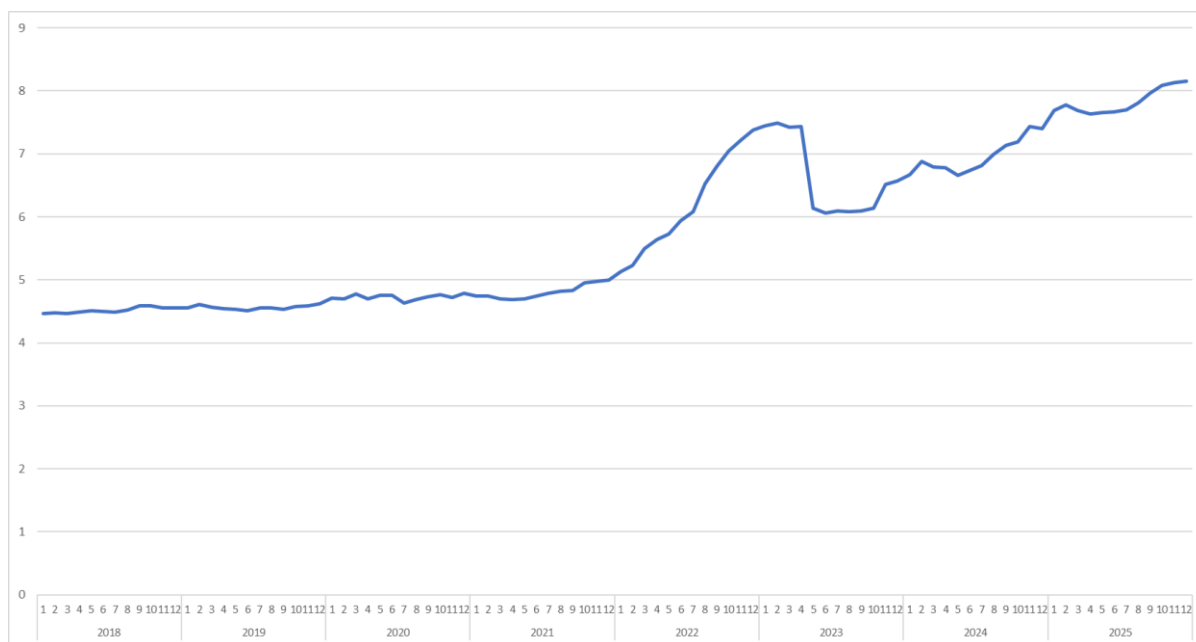
Evoluția prețului mediu al laptelui de consum evidențiază o dinamică structurată în mai multe etape distincte. În perioada 2018–2021, prețurile s-au menținut relativ stabile, într-un interval de aproximativ 4,5–5,0 lei/litru (fără TVA), cu variații limitate și o tendință ușor ascendentă.

Începând cu anul 2022, se observă o accelerare a creșterii prețurilor, acestea depășind pragul de 7 lei/litru către finalul anului. Creșterea continuă până la începutul anului 2023, când sunt atinse valori de aproximativ 7,5–8,5 lei/litru, în funcție de marcă. Această evoluție reflectă transmiterea presiunilor inflaționiste și a creșterii costurilor pe lanțul de aprovizionare către prețurile din retail.

Începând cu trimestrul al doilea din 2023, se înregistrează o corecție rapidă a prețurilor, acestea reducându-se până aproximativ 6,0–6,5 lei/litru. Având în vedere că această evoluție precede introducerea măsurilor de plafonare, scăderea ar putea reflecta o combinație de factori, inclusiv ajustări ale costurilor, evoluția cererii sau dinamica concurențială din retail. De asemenea, nu poate fi exclusă o posibilă ajustare anticipativă a pieței în contextul discuțiilor privind intervențiile ulterioare.

Ulterior, în perioada 2023–2025, prețurile se stabilizează într-un interval relativ mai îngust, de aproximativ 7,0–8,5 lei/litru, cu fluctuații moderate. Nivelul de echilibru rămâne însă semnificativ peste cel din perioada pre-2022.

**Fig.7.9: Prețul mediu la raft (lei, fără TVA) în perioada 2018 - 2025 pentru eșantionul selectat**

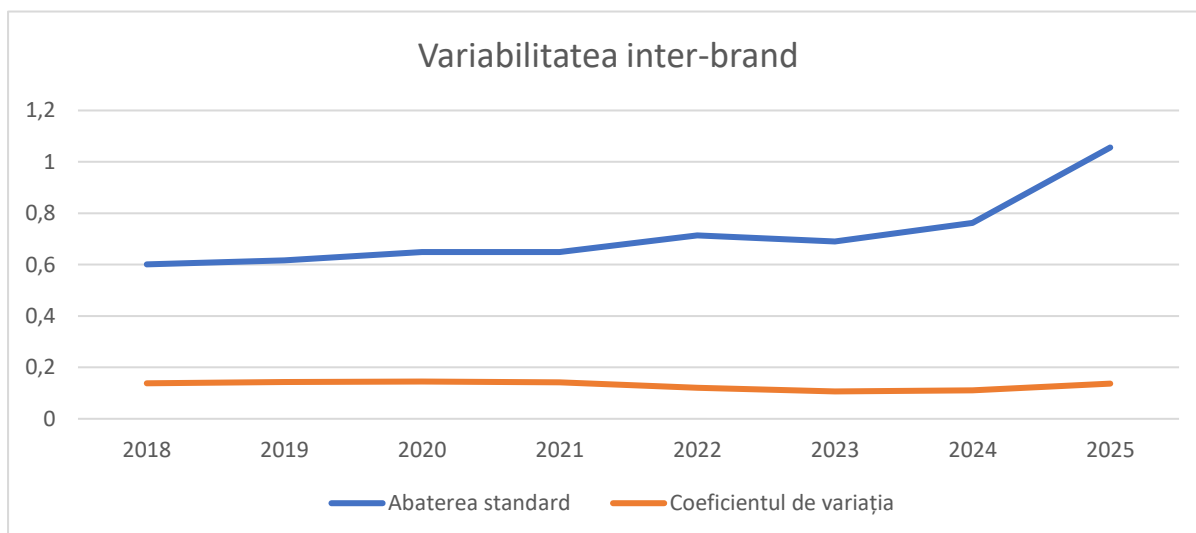


Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață

### Variabilitatea prețurilor la raft

Analiza variabilității prețurilor la raft evidențiază diferențele între mărci (variabilitate inter-brand) și între retaileri pentru aceeași marcă (variabilitate intra-brand), oferind o imagine mai detaliată asupra modului de formare a prețurilor în retailul modern.

**Fig.7.10: Variabilitatea inter-brand în perioada 2018 - 2025 pentru eșantionul selectat**

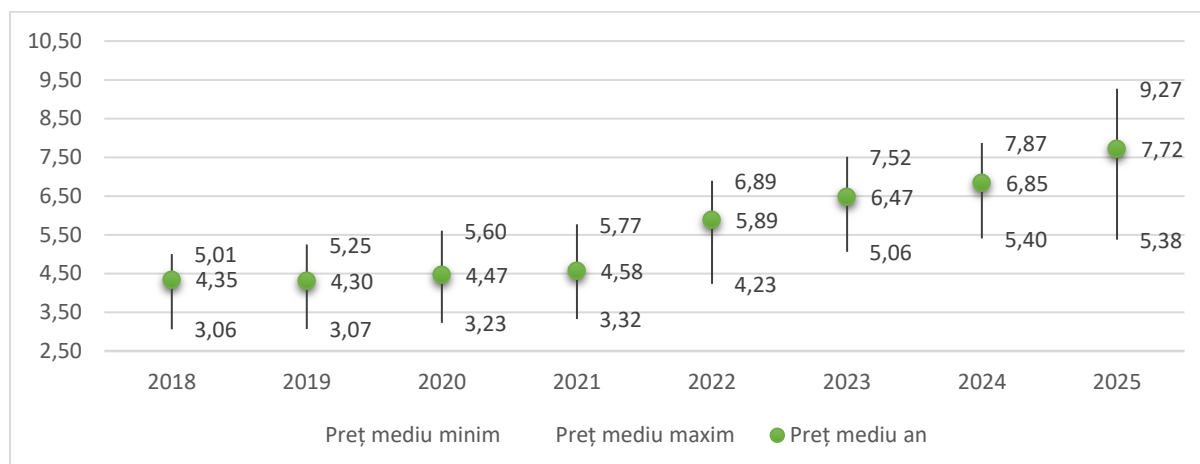


Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață

Evoluția **variabilității inter-brand** la nivelul datelor medii anuale, indică o creștere a dispersiei absolute a prețurilor între mărci, reflectată prin majorarea abaterii standard de la aproximativ 0,6 lei în perioada 2018–2021 la peste 1 leu în 2025. În același timp, coeficientul de variație rămâne relativ stabil, cu o ușoară scădere în 2023–2024 și o revenire ulterioară, sugerând că, deși diferențele în termeni absoluți între mărci se amplifică, acestea cresc într-un ritm apropiat de cel al nivelului general al prețurilor.

În ansamblu, rezultatele indică o accentuare a segmentării pieței în termeni absoluți, fără o creștere proporțională a dispersiei relative între mărci.

**Fig.7.11: Evoluția prețului minim, prețului maxim (per marcă) și a mediei prețurilor observate în perioada 2018-2025**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*

Pentru a evalua diferențele de preț la nivelul aceluiași produs între lanțurile de retail, analiza a fost extinsă printr-un studiu de caz privind **variabilitatea intra-brand** a prețurilor la raft. Această abordare permite evidențierea modului în care același produs este poziționat diferit în funcție de retailer, dincolo de tendințele agregate la nivel de piață.

Studiul de caz a fost realizat pentru Marca 1 și Marca 2, selectate pentru acoperirea extinsă atât în rețelele de retail analizate, pe întreaga perioadă 2018–2025. Aceste caracteristici asigură un set de date consistent, care permite comparații relevante între retaileri și în timp.

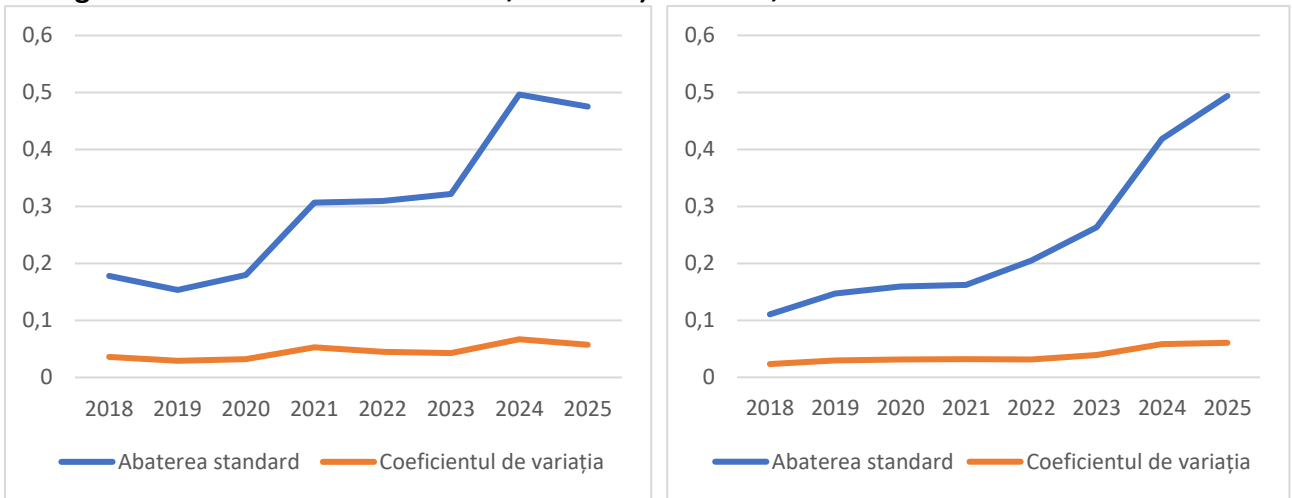
Analiza evidențiază existența unor diferențe sistematice de preț între retaileri pentru aceeași marcă, diferențe care se mențin pe parcursul întregii perioade analizate, dar care variază ca amplitudine în funcție de contextul de piață. În general, intervalul dintre prețurile minime și maxime observate pentru același produs indică o variabilitate semnificativă, sugerând politici comerciale diferențiate la nivelul retailerilor.

În perioadele de stabilitate relativă a prețurilor la raft (2018–2021), variabilitatea intra-brand este mai redusă. Începând cu 2022, pe fondul creșterii accelerate a prețurilor, se observă o amplificare a diferențelor între retaileri, evidențiată prin creșterea abaterii standard. Această tendință continuă și în perioada de ajustare din 2023, sugerând reacții neuniforme ale retailerilor la schimbările din piață.

Aceste rezultate sugerează că, deși tendințele generale ale pieței sunt comune, implementarea acestora la nivel de preț final diferă semnificativ între rețelele de retail, chiar și pentru produse comparabile.

În același timp, coeficientul de variație rămâne relativ stabil pe întreaga perioadă analizată, ceea ce sugerează că aceste diferențe evoluează în linie cu nivelul general al prețurilor.

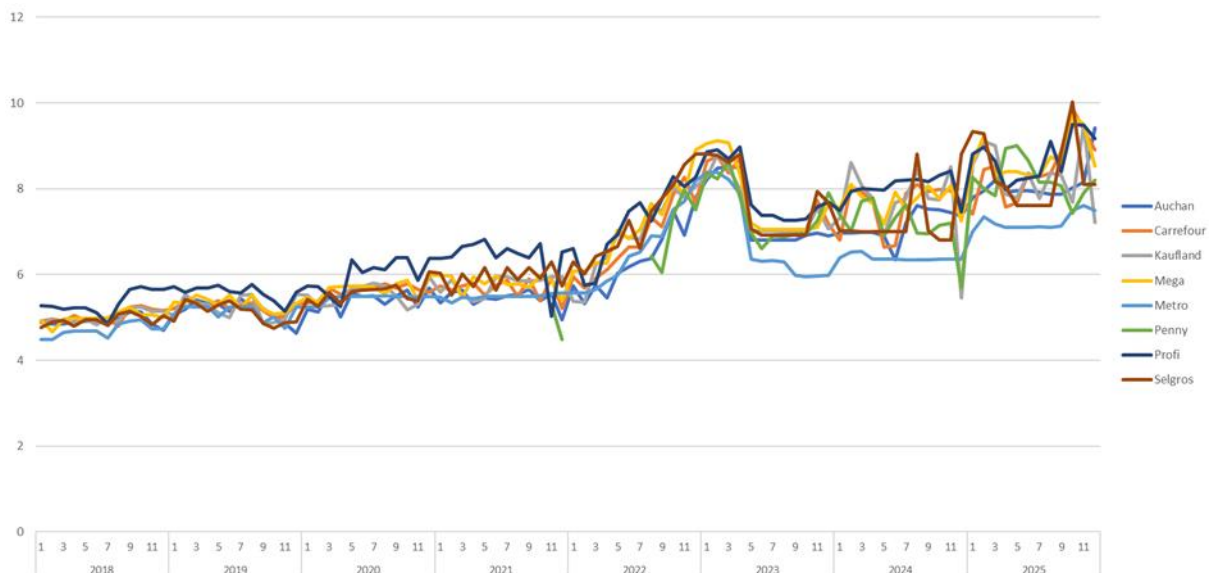
**Fig.7.12: Variabilitatea intra-brand, Marca 1 și Marca 2, 2018 - 2025**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*

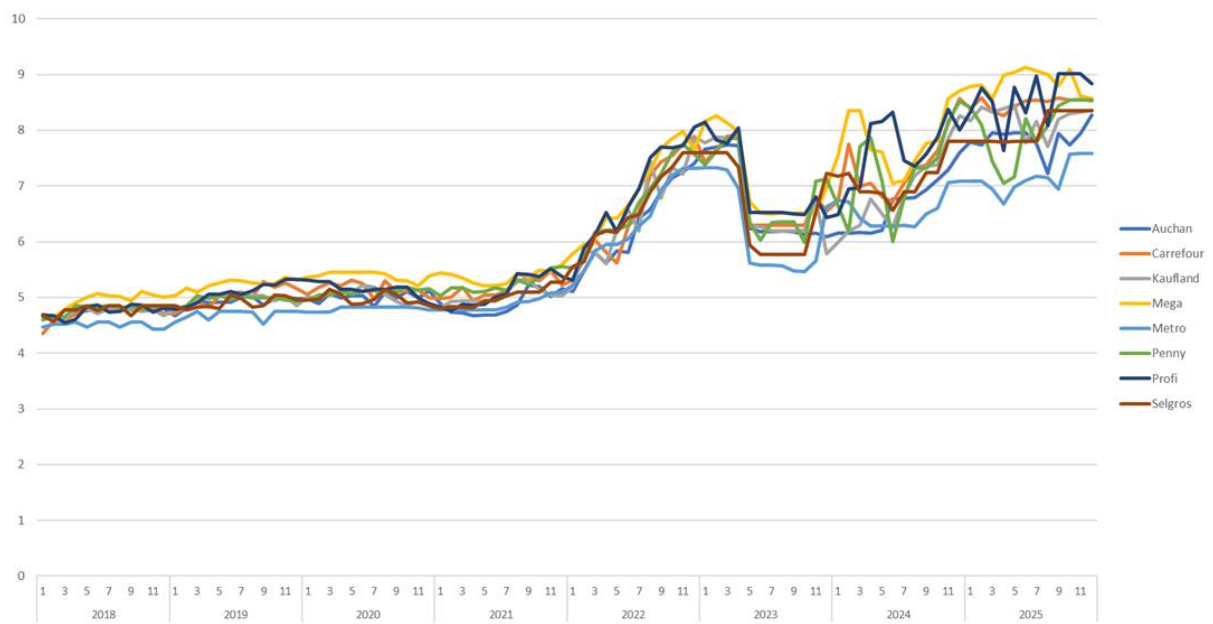
Analiza prețului laptelui de consum (ESL, 3,5% grăsime) în retailul modern între 2018 și 2025 evidențiază o creștere semnificativă a prețurilor, cu o accelerare începând din 2022 și o stabilizare ulterioară la un nivel superior de 7,0–8,5 lei/litru. Creșterea prețurilor a fost însoțită de o accentuare a segmentării absolute a pieței între mărci, alături de diferențe sistematice de preț între retaileri pentru același produs, mai ales pentru mărcile lider precum Marca 1 și Marca 2.

**Fig.7.13: Preț mediu la raft (lei, fără TVA), lapte de consum 3,5%, Marca 1, 1L (2018 – 2025)**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*

**Fig.7.14: Preț mediu la raft (lei, fără TVA), lapte de consum 3,5%, Marca 2, 1L (2018 – 2025)**



*Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor obținute din piață*

\* \*  
\*

### **Dinamica prețurilor la raft**

*Piața a tranzitat de la o etapă de stabilitate relativă în perioada 2018–2021 (4,5–5,0 lei/litru) la o accelerare bruscă a prețurilor începând cu 2022, atingând un vârf de 7,5–8,5 lei/litru la începutul anului 2023 sub presiunea factorilor inflaționiști. Ulterior, s-a înregistrat o corecție rapidă în trimestrul II din 2023 (până la 6,0–6,5 lei/litru), evoluție care a precedat măsurile de plafonare și care sugerează ajustări anticipate sau reacții concurențiale, pentru ca în final prețurile să se stabilizeze la un nivel de echilibru superior celui pre-pandemic (7,0–8,5 lei/litru).*

### **Accentuarea segmentării pieței (Variabilitatea inter-brand)**

*Dispersia prețurilor între mărci s-a amplificat în termeni absoluți, abaterea standard crescând de la 0,6 lei la peste 1 leu către finalul intervalului. Deși diferențele nominale între branduri s-au mărit, variabilitatea relativă a rămas stabilă, ceea ce indică o segmentare mai pronunțată a pieței, în care mărcile își păstrează poziționarea ierarhică, dar la praguri de preț mai ridicate.*

### **Politici comerciale diferențiate (Variabilitatea intra-brand)**

*Analiza mărcilor Marca 1 și Marca @ relevă diferențe sistematice de preț între retaileri pentru același produs, sugerând strategii comerciale și poziționări proprii fiecărei rețele de retail. Această variabilitate intra-brand s-a amplificat începând cu anul 2022, demonstrând că retailerii au reacționat neuniform la șocurile din piață, deși pe termen lung aceste diferențe de preț au evoluat în linie cu nivelul general al prețurilor din economie.*

## 8. Principalele concluzii și recomandări

### 8.1. Producția primară de lapte în context european și național

1. **Asimetria structurală dintre producția totală și colectarea industrială** indică faptul că sectorul național nu se confruntă cu o lipsă absolută de materie primă, ci cu o dificultate majoră de a canaliza producția către circuitul formal.

2. **Declinul constant al efectivelor de animale**, care s-au redus cu aproximativ 10% în ultimul deceniu, confirmă o pierdere de competitivitate a sectorului primar autohton față de tendințele de consolidare europene.

3. **Eficiența tehnologică limitată și randamentul scăzut** reprezintă bariere critice în calea dezvoltării sectorului, România înregistrând cel mai mic randament mediu per cap de animal din Uniunea Europeană (3.580 kg față de media UE de 8.450 kg). Productivitatea scăzută generează costuri unitare de producție ridicate, care diminuează drastic puterea de negociere a fermierilor și vulnerabilizează întreaga filieră în fața volatilității prețurilor la inputuri.

4. **Rigiditatea ofertei și sezonalitatea producției** interne sunt incompatibile cu cererea liniară de consum, forțând procesatorii să apeleze la **achiziții intracomunitare pentru a compensa deficitele periodice de materie primă**.

5. **Disponibilitatea redusă a materiei prime** demonstrează că disfuncționalitățile pieței nu sunt doar rezultatul relației dintre procesatori și retail, ci sunt alimentate de baza de colectare fragmentată. **Absența unui volum constant de lapte în circuitul industrial** menține piața într-o stare de sensibilitate ridicată față de variațiile prețurilor de pe piețele vecine.

6. **Necesitatea de aprovizionare din surse externe** este rezultatul integrării în circuitul industrial unei ponderi scăzute, de doar o treime din producția totală, fapt ce forțează procesatorii să apeleze la furnizori intracomunitari pentru a-și asigura necesarul de materie primă. Această carență structurală este dublată de incapacitatea ofertei interne de a acoperi cererea pentru produse lactate, generând importuri de produse lactate care au atins pragul de 1 mld. EUR în anul 2025, în paralel cu un deficit comercial de aproximativ 700 mil. EUR în anul 2025.

### 8.2. Evoluția prețului laptelui crud de vacă în context european și național

1. Analiza seriilor de preț (2014–2026) confirmă faptul că piața din România urmează îndeaproape evoluția **prețului mediu UE-27**.

2. Totuși, România manifestă o **volatilitate mai ridicată a prețurilor** față de țările vecine, evidențiind o capacitate limitată de absorbție a șocurilor exogene și o transmitere mai rapidă a acestora către prețurile la poarta fermei.

3. Prețul laptelui este influențat de raportul dintre cerere și ofertă și de evoluțiile internaționale, fiind puternic marcat de caracterul sezonier al produsului. Oscilațiile mai mari observate în România indică faptul că **piața internă reacționează mai puternic la factori**

precum costuri crescute de producție și o bază fragmentată de aprovizionare. Carențele structurale ale sectorului autohton observate **determină achiziții externe de materie primă**.

### 8.3. Procesarea laptelui în context european și național

1. Analiza structurii producției de produse lactate la nivelul UE-27 relevă o **concentrare ridicată a producției către fluxuri industriale complexe**, în state precum Germania, Franța și Olanda, dominând segmentele de brânzeturi și unt.

2. Producția de produse lactate din România este orientată către **laptele de consum și produsele acidofile, care reprezintă peste 70% din volumele procesate**. Celelalte segmente, care au marje de profit ridicate, respectiv brânzeturile, smântâna și untul dețin ponderi reduse pe întreaga perioadă analizată. Concentrarea pe produse cu procesare minimă **vulnerabilizează industria în fața importurilor de specialități** și limitează capacitatea sectorului de a valorifica economic resursa internă, spre deosebire de modele de eficiență precum cel al Austriei, care reușește să genereze valoare superioară cu un volum de lapte crud mult mai mic.

3. **Deficitul comercial cronic**, care a atins nivelul de **800 de milioane de euro în 2024**, este rezultatul direct al importului de produse finite pentru a acoperi cererea internă pe segmentele unde producția locală este deficitară. **Performanța sectorului rămâne astfel condiționată de eficiența transformării materiei prime**, absența unei consolidări a capacităților de procesare pentru specialități permițând competitorilor din alte țări să capteze valoarea adăugată ce ar putea susține dezvoltarea sustenabilă a fermierilor și procesatorilor români.

### 8.4. Dinamica și cauzele achizițiilor intracomunitare

Analiza datelor privind schimburile intracomunitare și a mecanismelor de aprovizionare ale procesatorilor a evidențiat o tendință de creștere a achizițiilor intracomunitare de lapte crud (inclusiv din Ungaria) cauzată de anumiți factori, după cum urmează:

1. **Eficiența raportată la unitatea de substanță uscată** reprezintă principalul motor economic al importurilor, fiind determinată de diferența de randament industrial. Laptele din surse externe prezintă o compoziție nutrițională cu parametri superiori și constanți de proteină și grăsime, în timp ce laptele autohton prezintă variații sezoniere mari și niveluri inferioare de substanță uscată care scad randamentul de procesare, amplificând ecartul de cost real în defavoarea materiei prime locale.

2. **Recurgerea la achiziții de lapte crud din surse externe** este determinată de o problemă structurală ce persistă pe întreaga perioadă analizată: insuficiența materiei prime disponibile în circuitul industrial autohton. Acest deficit istoric de colectare internă, care se perpetuează de mai mulți ani, transformă importurile într-o măsură de necesitate pentru a asigura gradul de încărcare a capacităților de producție și pentru a onora angajamentele comerciale față de retail.

3. Stabilirea unor parteneriate predictibile pe piața internă este influențată de **fragmentarea exploatațiilor și de dificultatea de a asigura fluxuri constante de materie primă în volume industriale**. În acest context, achizițiile intracomunitare sunt utilizate de procesatori pentru a suplini fluctuațiile ofertei autohtone, fiind accesate în funcție de necesitățile de producție și

de dinamica prețurilor regionale. Astfel, **sursele externe reprezintă un instrument de completare a bazei de colectare interne**, permițând unităților de prelucrare să își planifice activitatea industrială în momentele în care oferta locală nu acoperă integral necesarul de volum și standardizare.

4. **Ajustarea la sezonitatea producției** este impusă de caracterul sezonier pronunțat al producției din România, unde vârfurile de vară și scăderile din iarnă sunt incompatibile cu cererea liniară de consum din supermarketuri. Importurile funcționează astfel ca un mecanism de echilibrare a fluxului de aprovizionare, în special în perioadele de iarnă când oferta internă este minimă.

5. **Rigiditatea costurilor și presiunea competitivă** se manifestă prin imposibilitatea fermierilor de a ajusta rapid prețurile la variația costurilor de producție. În paralel, procesatorii au o capacitate limitată de a absorbi ineficiențele de cost ale laptelui crud autohton și se orientează către surse externe mai competitive pentru a-și menține viabilitatea economică.

6. **Avantajele piețelor vecine** susțin prețul mai competitiv al laptelui crud prin intermediul unei structuri a fermelor industrializată și consolidată. Aceasta beneficiază de o logistică de colectare mult mai eficientă și de randamente ridicate, în contrast cu structura pieței din România, unde fermele mici dețin o pondere majoritară.

Așadar, creșterea achizițiilor intracomunitare nu este rezultatul unei strategii comerciale izolate, ci rezultatul unei **necesități de optimizare a randamentelor industriale și de securizare a volumelor**, într-un context în care oferta internă rămâne fragmentată, sezonieră și neoptimă din punct de vedere nutrițional.

## 8.5. Evoluția prețului pe lanțul de aprovizionare

1. Analiza evidențiază faptul că evoluția prețurilor pe lanțul de aprovizionare a fost determinată, în principal, de **majorarea costului materiei prime (+71%)**, segmentul producției primare fiind veriga care a generat șocul inflaționist inițial, în special în punctul de inflexiune reprezentat de anul 2022.

2. Deși, procentual, prețul la raft pentru o selecție de branduri de lapte de vacă ESL, 3,5% grăsime, (+56%) a evoluat aproape identic cu rata inflației generale cumulată pentru perioada de referință (55,3%), dinamica valorilor nominale scoate la iveală un **efect de multiplicare disproporționat**, demonstrând că **fiecare creștere de un leu la poarta fermei s-a tradus printr-o majorare de 2,5 lei a prețului final plătit de consumator**.

3. **Industria de prelucrare a reușit să transfere eficient presiunile de cost către retail**, creșterea prețurilor de vânzare, pentru categoria lapte de consum, ale procesatorilor (59%) devansând inflația la poarta fabricii (53%), ceea ce a permis acestora recuperarea marjelor afectate în perioadele anterioare fără a genera însă o scumpire disproporționată la nivelul consumatorului final față de contextul economic general.

4. Se constată că ponderea costului materiei prime (lapte crud) în prețul la raft a scăzut la 34% în anul 2024, în timp ce **diferența nominală reținută de segmentul de retail a atins un maxim de 2,4 lei pe litru**, indicând faptul că veriga de retail a captat o valoare nominală tot mai mare spre finalul intervalului, acoperind integral dinamica prețurilor industriale și transferând variațiile de cost către consumator.

## 8.6. Impact concentrării economice în sectorul laptelui și produselor lactate

### Impactul asupra fermierilor

Analiza de eveniment efectuată indică faptul că entitățile implicate în operațiunile de concentrare au menținut, în perioada imediat următoare tranzacțiilor, niveluri de preț de achiziție a laptelui crud comparabile cu media pieței. **Rezultatele nu demonstrează existența unei relații directe sau a unei modificări sistematice imediate a prețului plătit fermierilor ca efect direct al concentrării.** Diferențele relevante între grupurile analizate apar doar într-un orizont temporal mai îndepărtat, fapt ce sugerează că evoluția prețurilor este corelată mai degrabă cu factori structurali sau cu ajustările strategiilor de aprovizionare pe termen lung, decât cu un impact direct al actului de fuziune în sine.

Cu toate acestea, stabilitatea relativă a prețului la poarta fermei nu elimină **vulnerabilitatea structurală și puterea de negociere limitată** a producătorilor primari în raport cu unitățile de procesare. Această asimetrie este consolidată de clauze contractuale rigide, care transferă majoritatea riscurilor operaționale către fermieri prin:

- Mecanismele de contractare, care impun variații limitate ale volumelor livrate, nu reflectă dinamica biologică a producției, sancționând financiar fermierii pentru fluctuații naturale. Totodată, menținerea nemodificată a indicilor de valorificare a calității (grăsime și proteină) pe perioade lungi indică o rigiditate a prețului în raport cu valoarea reală de piață a componentelor nutriționale;
- Mobilitatea furnizorilor este restricționată sever de barierele logistice și de optimizarea geografică a rutelor de colectare. În perioadele de deficit de lapte (sezonul rece), această captivitate este dublată de clauze de denunțare stricte, care limitează de facto posibilitatea fermierilor de a substitui partenerul comercial.

### Impactul asupra procesatorilor

Piața procesării se află într-o fază de consolidare matură, unde competiția nu se mai dă pe cote de piață (care sunt rigide), ci pe eficiența lanțului de aprovizionare:

- Grupurile mari, precum Lactalis, au demonstrat că succesul post-concentrare depinde de specializarea unităților (de exemplu, o fabrică exclusiv pentru brânzeturi, alta pentru lapte de consum). Această optimizare crește profitabilitatea grupului, dar crește și presiunea asupra furnizorilor, care trebuie să se adapteze unor cerințe industriale tot mai stricte și uniforme;
- Fidelitatea ridicată a consumatorilor români față de branduri cu tradiție sau puternic promovate creează o barieră naturală. În condițiile în care accesarea supermarketurilor pentru procesatorii noi sau mici este destul de dificilă, fermierii depind într-o oarecare măsură de un număr restrâns de achizitori mari (CR5 > 53%);
- Analiza DiD a arătat că **fuziunile analizate nu au destabilizat piața, ci au conservat status quo-ul comercial, procesatorii preferând să integreze operațional achizițiile.**

[✂]

## 8.7. Rezultatele examinării contractelor dintre procesatori și retaileri prin prisma Legii nr. 81/2022

**Concluziile** analizei contractelor încheiate între procesatori și retaileri, realizată prin prisma prevederilor Legii nr. 81/2022, **au fundamentat declanșarea a șase cercetări aprofundate ce au vizat operatorii Auchan, Carrefour, Kaufland, Mega Image, Metro și Selgros.** În final, aceste proceduri au fost **soluționate prin mecanismul medierii, determinând operatorii să își asume adaptarea completă a cadrelor contractuale la legislația privind practicile comerciale neloiale.**

## 8.8. Recomandări

Prezenta secțiune reunește recomandările formulate ca urmare a concluziilor reținute în cadrul studiului, acestea fiind concepute special pentru a contracara disfuncționalitățile structurale care alimentează, în prezent, recurgerea la achizițiile externe de materie primă. Prin consolidarea bazei de producție autohtone și sprijinirea integrării micilor fermieri în circuitul industrial, se urmărește stabilizarea fluxurilor de colectare și optimizarea randamentelor de procesare, asigurând astfel o alternativă sustenabilă și competitivă la importurile de lapte crud.

Totodată, Autoritatea de Concurență recomandă **Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale** analizarea oportunității optimizării funcționării Observatorului Laptelui, în scopul maximizării protecției fermierilor, precum și a consumatorilor. Această inițiativă vizează utilizarea unor instrumente tehnice de monitorizare, precum un factor de multiplicare a valorii sau un indice de transmisie a prețului, pentru a urmări distribuția valorii de la producător până la consumatorul final și a identifica posibile disfuncționalități.

În acest context, pentru atingerea obiectivelor menționate, se propun următoarele direcții de intervenție:

- **Evaluarea oportunității implementării unor măsuri pentru reducerea fragmentării și consolidarea puterii de negociere, precum:**
  - scheme de sprijin dedicate fermierilor cu exploatații mici și medii, condiționate de apartenența la forme de asociere profesională.
- **Evaluarea oportunității implementării unor măsuri pentru gestionarea sezonității și asigurarea stabilității aprovizionării, destinate cu prioritate exploatațiilor mici și medii, precum:**
  - facilități de creditare cu dobândă subvenționată și garanții de stat pentru investiții la scară mică în sisteme de management al furajării pe tot parcursul anului.
- **Evaluarea oportunității implementării unor mecanisme de securizare a bazei de producție, precum:**

- prime de integrare pe piață destinate exclusiv fermelor mici care optează pentru includerea producției lor în rețelele de colectare ale unităților de procesare industrială.
- **Evaluarea oportunității optimizării funcționării Observatorului Laptelui, prin:**
  - introducerea unor indicatori tehnici, precum factorul de multiplicare a valorii sau indicele de transmisie a prețului, meniți să urmărească variațiile de preț de la poarta fermei până la raft.